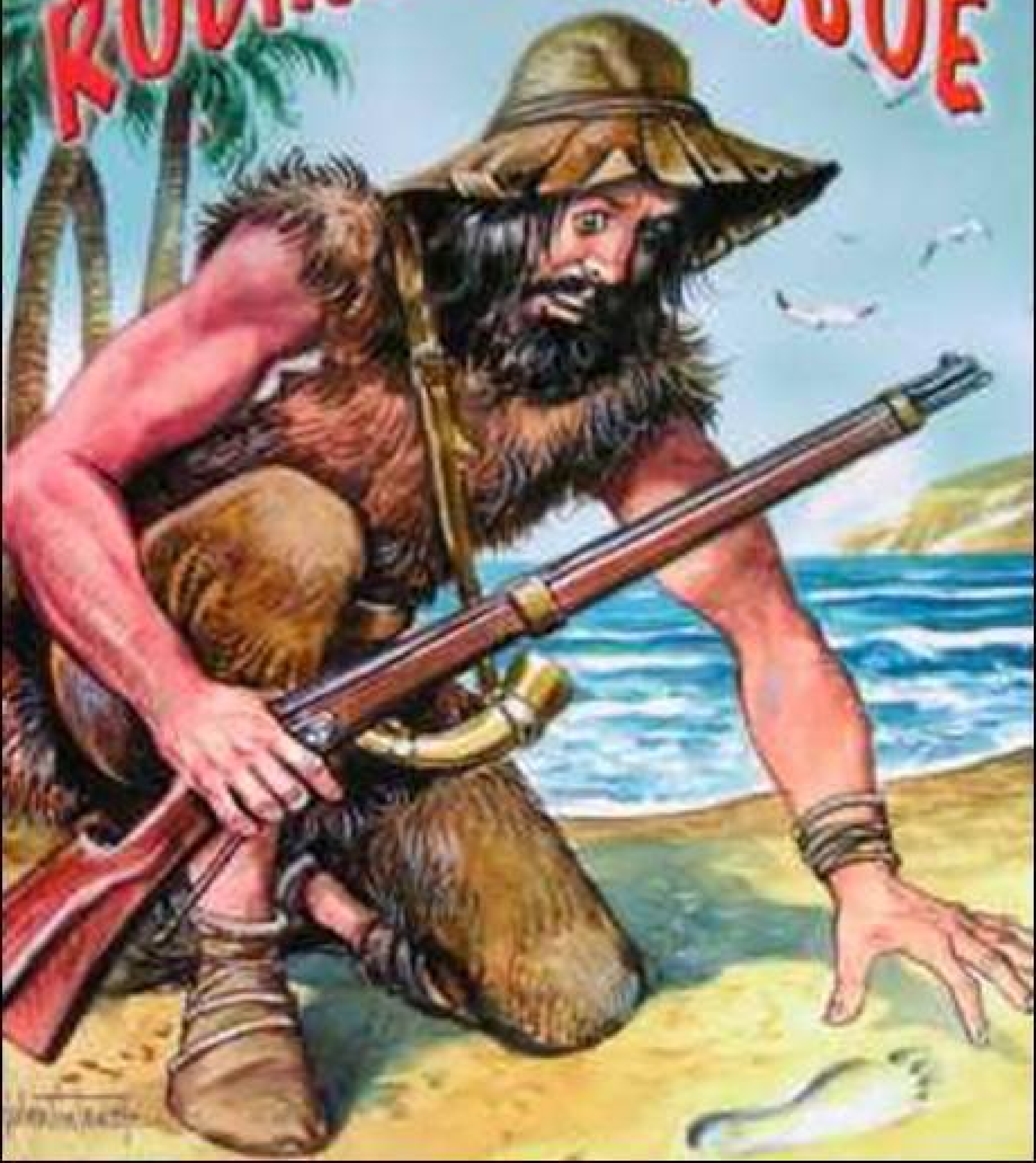
Daniel Defoe

ROBINSON CRUSOE

Daniel Defoe

Robinson Crusoe

Traducere de Petre Comănescu

Prefaţă de Andrei Bantas

Editura Tineretului
1969

Cuprins

PREFAŢĂ
Capitolul I
Capitolul II
Capitolul III
Capitolul IV
Capitolul V
Capitolul VI
Capitolul VII
Capitolul VIII
Capitolul IX
Capitolul X
Capitolul XI
Capitolul XII
Capitolul XIII
Capitolul XIV
Capitolul XV
Capitolul XVI
Capitolul XVII
Capitolul XVIII
Capitolul XIX
Capitolul XX

PREFAŢĂ

Istoria literaturii engleze pomeneşte o întâmplare cu totul neobişnuită care s-a petrecut în primii ani ai secolului al XVIII-lea: unul din cei mai mari scriitori ai timpului, pus la stâlpul infamiei şi ţinut legat timp de trei zile într-o piaţă publică din Londra pentru a fi batjocorit şi scuipat de trecători, a fost aclamat de aceştia, care i-au împodobit cu ghirlande locul supliciului. A devenit astfel un erou popular cel ce fusese declarat – cum s-ar spune în secolul nostru – „inamicul public numărul unu", într-adevăr, el se dovedise a fi un mare inamic al ocârmuirii din acea vreme. Şi cum întâmplarea face ca mulţi scriitori englezi să aibă nume care aduc mai degrabă a porecle, printr-o ciudată coincidenţă numele său însemna chiar „inamic" – pe englezeşte foe.

Daniel Foe şi-a schimbat curând după aceea numele în Defoe.

Se născuse în familia unui negustor, în jurul anului 1660, an în care revenise la cârma Angliei monarhia, răsturnată cu un deceniu mai înainte de revoluţia burgheză a lui Cromwell.

Defoe a trăit într-o epocă de călătorii active, întrucât Anglia îşi extindea imperiul colonial şi stăpânirea asupra mărilor lumii. După cât se pare, şi Defoe a călătorit încă din tinereţe în Spania, Italia, Germania şi Franţa.

După ce s-a ocupat vreme îndelungată de negustorie şi politică, începând din 1697 Defoe a scris numeroase eseuri, broşuri şi pamflete, fiind, cum am apune astăzi, publicist – carieră ce începuse să fie la modă în acea vreme. Defoe s-a remarcat imediat în acest domeniu, mai ales pentru că în scrierile lui se ocupa de problemele cele mai arzătoare ale epocii dezvoltarea studiilor

umaniste, progresul descoperirilor geografice, avântul capitalismului, luptele religioase.

În 1702 Defoe a atacat unul din subiectele sale favorite – tirania preoţilor – în broşura cu caracter de pamflet Cum să scăpăm mai uşor de eretici, care i-a atras persecuţii cumplite – punerea la stâlpul infamiei şi întemniţarea.

După eliberarea din închisoare, a participat la viaţa publică mai ales ca ziarist. Deşi a avut câţiva înaintaşi în acest domeniu, se consideră că Defoe a întemeiat gazetăria în Anglia, prin publicaţia The Review, care a dăinuit nouă ani (1704—1713), fiind apoi înlocuită de Mercator.

Activitatea sa de gazetar, ca şi sutele de poezii, de eseuri, broşuri şi tratate publicate în decurs de treizeci de ani au făcut din Defoe scriitorul cel mai fecund şi cel mai citit în vremea aceea.

Dar ceea ce i-a adus scriitorului englez faima mondială a fost munca într-un alt domeniu al scrisului. Fără să părăsească celelalte laturi ale activităţii sale, la aproape şaizeci de ani, personalitatea neobosită, inepuizabilă a lui Defoe a păşit pe un drum nou: romanul.

Actul de naştere al romanului modern englezesc, zămislit de mintea rodnică a lui Daniel Defoe, a fost apariţia în 1719 a primului şi celui mai celebru din romanele sale, Robinson Crusoe, care nu a mai fost uitat până în zilele noastre.

Uşurinţa în mânuirea condeiului i-a permis lui Defoe să dea apoi lumii, în decurs de cinci ani, o adevărată cascadă de asemenea romane, toate scrise la persoana întâi şi folosind în repetate rânduri procedeul curent pe atunci, de a le înfăţişa sub forma unor manuscrise aparţinând altcuiva. În 1720 apare Căpitanul Singleton, povestea unui alt mare călător care stabileşte rute noi pe oceane şi deschide drumuri prin pădurile virgine din Africa Centrală. Este o prezentare rezumativă, o reducere la esenţial a epocii de aur a navigaţiei şi pirateriei în care a trăit autorul. Urmează Memoriile unui

cavaler, o povestire plină de aventuri militare, dar şi de interesante portrete contemporane.

Prin Moll Flanders, care a cunoscut un succes fenomenal (chiar în anul apariţiei, 1722, s-au publicat trei ediţii succesive). Defoe inaugura în literatura engleză genul de roman de aventuri cunoscut sub numele de roman picaresc.

Moll Flanders este un, tablou al moravurilor din epoca reginei Anna (începutul secolului al XVIII-lea), îndeosebi al corupţiei şi intoleranţei care se manifestau în diverse domenii de activitate. Romanul dezvăluie totodată cauza profundă a hoţiei şi tâlhăriei. — mizeria cruntă în care se zbătea populaţia. Scenele impresionante din închisoarea Newgate reprezintă amintiri ale unei perioade chinuite din viaţa autorului însuşi. Defoe încearcă să atragă atenţia marelui public asupra unor realităţi pe care nimeni nu avea curajul să le înfăţişeze în scris în toată hidoşenia lor. Moll Flanders ilustrează unul din meşteşugurile moderne ale lui Defoe – identificarea cu personajul care-şi relatează viaţa, analizându-şi totodată acţiunile şi sentimentele.

Tot în 1722, anul cel mai fertil al activităţii lui, Defoe întrerupe seria romanelor propriu-zise şi scrie o altă lucrare memorabilă: Jurnalul din anul ciumei. Întrucât epidemia de la Marsilia din 1721 reînviase spaima pricinuită de acest flagel, Defoe abordează, cu un acut simţ al actualităţii, un subiect senzaţional, al cărui succes era asigurat în faţa publicului contemporan. El evocă o cumplită epidemie de ciumă care secerase vieţile multor londonezi în 1665. Sub forma relatării unui martor ocular, inspirată de fapt din documente oficiale şi scrieri contemporane (peste două sute de surse), din povestirile unor cunoştinţe sau poate chiar ale unor rude, Defoe scrie un mare reportaj, brodând pe marginea elementelor documentare o serie de întâmplări şi aventuri, colorate de prezenţa unor tipuri pline de vioiciune şi a unor descrieri de un

realism viguros, în care uneori îşi face loc macabrul şi grotescul. Îmbinând trăsăturile reportajului cu cele ale romanului istoric şi ale romanului picaresc, Jurnalul din anul ciumei *a căpătat o celebritate mondială. Semnificativă în acest sens este aprecierea lui Walter Scott, care spunea despre Defoe că şi dacă n-ar fi scris* Robinson Crusoe *sau celelalte romane ale sale, tot şi-ar fi câştigat un loc în literatură şi epitetul de scriitor genial, fie chiar numai cu această carte.*

Opera lui Defoe este prea vastă, multilaterală şi diversă pentru a fi cuprinsă într-o scurtă caracterizare. Dacă ne limităm la romanele sale, se impun de la sine câteva aprecieri generale.

Nu numai că Defoe a pus bazele romanului de acţiune, dar el a format în mare măsură gustul publicului pentru literatura de aventuri, căreia i-a dat o strălucire fără precedent.

Faţă de alte descrieri de călătorii imaginare – cum ar fi Călătoriile lui Gulliver de Swift – romanele lui Defoe ocupă un loc aparte. Deşi multe din subiectele lui erau stranii şi neverosimile, ţinând aparent de domeniul fantasticului, Defoe era realist în manieră şi stil. Neavând preocupările alegorice şi satirice ale lui Swift, şi nici umorul acestuia, Defoe scrie romane propriu-zise, concentrând atenţia cititorului asupra naraţiunii, asupra faptelor şi întâmplărilor.

Succesul extraordinar al literaturii de aventuri în ţări îndepărtate ieşită de sub pana lui Defoe se datorează mai ales faptului că în ele este vorba de întâmplări actuale şi uşor de crezut, întrucât Defoe se ţinea în permanenţă la curent cu noile descoperiri atât prin lecturi, cât şi prin contactul cu diverşi călători, marinari, negustori şi chiar piraţi. În afară de descrierile pornind ide la o temeinică documentare, Defoe a izbutit să înfăţişeze şi ţinuturi necunoscute sau prea puţin explorate pe vremea lui (de exemplu, călătoria prin inima Africii din „Căpitanul Singleton”).

Scriitorul nu căuta să înşele naivitatea unor cititori, ci ţinea mult să câştige încrederea deplină a publicului, pentru a-l face să înveţe lucruri noi, să se lumineze şi să se înalţe sufleteşte.

Eroii pe care-i prezenta Defoe publicului erau oameni tipici pentru epoca respectivă şi modelaţi de ea, purtând şi peste mări şi ţări trăsăturile principale ale societăţii din care veneau.

Să ne oprim acum atenţia asupra câtorva aspecte mai de seamă ale romanului prezentat în volumul de faţă.

Robinson Crusoe este o carte de aventuri în cel mai bun sens al cuvântului – întrucât se bazează nu atât pe imaginaţie, cât pe realitatea epocii. (Una din sursele de inspiraţie ale romanului a fost relatarea navigatorului Alexander Selkirk, care a stat singur din 1704 până în 1709 pe o insulă pustie din arhipelagul Juan Fernandez, în largul coastei chiliene.)

Romanul îmbină în mod unitar diferite genuri literare: memorialul de călătorie, romanul de aventuri, romanul autobiografic, romanul social care oglindeşte unele teorii valoroase din domeniul filosofiei, educaţiei şi al economiei politice.

Aplicând şi ducând mai departe cele mai înaintate vederi ale timpului, Defoe exprimă prim romanul său aprecierea pentru munca neobosită şi pentru cunoştinţele şi experienţa omului, interesai pentru caracterul şi gândirea acestuia, credinţa în posibilitatea supunerii naturii de către om.

Deşi Robinson Crusoe este o carte a izolării, ea rămâne totuşi deopotrivă un tablou al societăţii timpului, deoarece Robinson reproduce chiar şi pe insula pustie tradiţiile, datinile şi felul de a gândi al contemporanilor el rămâne prizonier al unor norme de care nu se poate dezbăra chiar dacă ele nu-şi găsesc pe deplin rostul în singurătatea insulei. Aceasta aste un adevărat simbol al societăţii omeneşti, redusă la proporţii minuscule.

Pe insula pustie, Robinson străbate pe rând treptele de evoluţie a omenirii. El reface evoluţia omului nu numai cu mijloace primitive, ci şi cu unelte moderne – şi înarmat fiind cu experienţa omului din secolul al XVIII-lea.

Pe lângă asta, Robinson îşi făureşte un fel de societate, pe care o alcătuiesc cărţile lui, papagalul, Vineri şi, mai târziu, tatăl acestuia. Făcându-i pe cei doi negri sclavii săi, el împarte până şi populaţia restrânsă a insulei în clase conducătoare şi clase conduse.

Asemeni lui Defoe, Robinson este reprezentantul burgheziei din perioada ei de progres. El exercită o serie de meserii – pescar, dulgher, fermier, vânător etc. — dar nu-şi pierde nicio clipă simţul proprietăţii şi gândirea lui rămâne aceea de negustor. De exemplu, când la o nouă vizită pe corabia naufragiată, Robinson găseşte într-un sertar nişte monezi, el ţine o tiradă împotriva banilor, dar spiritul practic determinat de epocă se dovedeşte mai puternic decât raţionamentul: „La ce puteţi voi sluji? Mie nu-mi sunteţi de niciun folos nu meritaţi nici măcar osteneala de a vă ridica de jos: oricare dintre cuţitele acestea preţuieşte mai mult decât grămada de monezi. Cu voi n-am ce să. fac rămâneţi unde vă aflaţi şi scufundaţi-vă cu epavă cu tot, ca o fiinţă a cărei viaţă nu merită să fie salvată”. „Şi totuşi, gândindu-mă mai bine (povesteşte în continuare Robinson) i-am luat şi, înfăşurându-i într-o bucată de pânză, am început să mă gândesc cum să-mi fac o nouă plută”.

Robinson e foarte sârguincios şi metodic, munceşte bine, dar ştie şi să-i facă pe alţii să muncească pentru el, fiind astfel un simbol al făuritorilor imperiului britanic. La sfârşit, părăsind insula pe care trăise douăzeci şi opt de ani, el o transformă într-o colonie a coroanei britanice.

Această poveste a adaptării la situaţii dificile şi a înfrângerii greutăţilor ne insuflă optimism prin ideea sa de bază: munca şi eforturile spirituale pot transforma însăşi natura în folosul omului. Robinson îl întruchipează şi pe homo faber şi pe homo sapiens. În fiecare acţiune a lui se manifestă gândirea, pentru fiecare din aceste acţiuni există o justificare. E interesant de constatat bogăţia cuvintelor care descriu activităţi mintale, una din plăcerile cititorului fiind şi aceea de a urmări desfăşurarea proceselor de gândire, inventivitatea şi elasticitatea minţii umane.

Mesajul romanului Robinson Crusoe a căpătat o valoare durabilă, care a străbătut veacurile.

În decursul timpului, celebritatea romanului a crescut neîncetat, numărul traducerilor în cele mai multe limbi ale globului fiind imens (prima traducere românească datează din 1835) influenţa romanului este oglindită şi de câteva imitaţii ale sale, dintre care cea mai reuşită este Robinson elveţianul*, scrisă în 1813 de Johann Rudolf Wyss.*

Robinson Crusoe are unele trăsături comune cu creatorul său, printre care la loc de frunte stau activitatea lui înfrigurată, dorinţa de a face mereu ceva, neputinţa de a rămâne pasiv, pasiunea permanentă pentru îmbogăţirea sufletului prin lectură şi meditaţie, triumful dragostei de viaţă asupra nenorocirilor.

Se pot găsi numeroase justificări şi pentru o paralelă între Defoe şi eroul său colonelul Jacque (din romanul cu acelaşi titlu) care spune: „Eram veşnic curios să aflu cât mai multe şi puneam întrebări despre tot felul de lucruri (...) dar mai ales îmi plăcea grozav să stau la taifas cu marinarii şi soldaţii despre războaie, despre marile bătălii de pe mare şi de pe uscat la care luaseră parte şi cum nu uitam nimic din ce-mi povesteau ei, curând, adică peste câţiva ani, puteam să povestesc războiul cu Olanda şi luptele

navale, şi cele din Flandra (...) şi altele asemenea, la fel de bine ca şi cei care fuseseră de faţă”.

Defoe personal susţine că n-a uitat nimic din ce a citit. Or, biografii amintesc faptul că Defoe citea enorm de mult, că avea o bibliotecă amplă şi foarte diversă, cuprinzând şi cărţi rare de călătorii, ştiinţe naturale, mineralogie, comerţ, precum şi o colecţie de hărţi şi atlase.

Personalitate enciclopedică, titanică, Defoe a oglindit în scrierile sale aspecte multilaterale ale vieţii contemporane: Mai mult decât atât, dat fiind că şi viaţa sa a fost strâns legată de evenimentele timpului, este justificată părerea că Defoe a fost o întruchipare, un simbol al epocii sale. Opera sa imensă (aproape patru sute de lucrări) constituie o enciclopedie a vremurilor pe care le-a trăit.

Locul lui Defoe în literatura lumii poate fi stabilit în lumina următoarei aprecieri făcute de Jean-Jacques Rousseau (care în romanul său Emile*, ca şi în alte opere ale sale, afirma că societatea a corupt firea iniţial bună a omului): „Din moment ce tot trebuie să avem cărţi, atunci după părerea mea există una care ne oferă cel mai faimos tratat de educaţie. Emile al meu va citi această carte înaintea tuturor celorlalte: multă vreme ea va trebui să constituie întreaga lui bibliotecă şi va sta întotdeauna la loc de cinste. Atâta timp cât gustul nostru va rămâne neprihănit, o să ne facă plăcere s-o citim.”*

Cartea la care se referea Rousseau era Robinson Crusoe.

Andrei Bantaş

Capitolul I

NAŞTEREA ŞI OBÂRŞIA MEA. LA NOUĂSPREZECE ANI AM FUGIT DE ACASĂ ÎMPREUNĂ CU UN COLEG. PLECAREA PE MARE ŞI NAUFRAGIUL. SALVAREA ECHIPAJULUI ŞI DEBARCAREA LÂNGĂ YAR-MOUTH.

M-am născut în 1632, în oraşul York, dintr-o familie foarte bună. Tatăl meu nu-şi avea obârşia în acest oraş, ci se născuse la Bremen şi se stabilise mai târziu la Huli, unde ajunsese, datorită negoţului, în stăpânirea unei frumoase proprietăţi. Părăsind negoţul s-a mutat la York, unde s-a însurat cu mama. Familia mamei, Robinson, era foarte cunoscută în acea regiune. De aceea mă şi numesc eu Robinson Kreutzntaer, nume care apoi a ajuns, prin obişnuita prefacere a cuvintelor străine în Anglia, acela, de Crusoe, aşa cum ne zicem şi ne scriem noi înşine numele şi aşa cum m-au chemat totdeauna cunoscuţii.

Am avut doi fraţi mai mari. Cel dintâi a fost locotenent-colonel într-un regiment englez de infanterie din Flandra, comandat mai înainte de faimosul colonel Lockhart, şi a fost ucis în bătălia de lângă Dunkerque, purtată împotriva spaniolilor. N-am ştiut niciodată ce a ajuns cel de al doilea frate, după cum nici părinţii mei n-au ştiut mai târziu ce s-a întâmplat cu mine.

Fiind al treilea fiu şi nepregătit pentru vreo meserie, capul mi s-a umplut de timpuriu cu tot felul de gânduri năstruşnice. Tata, om mai în vârstă, mi-a dat o creştere aleasă. Am învăţat acasă şi apoi la şcoala din oraş, tata voind să mă facă om de legi. Eu însă nu mă gândeam la nimic altceva decât să plec pe mare, şi această aprigă dorinţă mă făcea să înfrunt toate poveţele tatei, ba chiar şi poruncile lui, precum şi îndrumările şi rugăminţile mamei şi ale prietenilor mei. O ursită rea părea să

mă mâne în această năzuinţă a firii mele, îndreptându-mă către acea viaţă năpăstuită, de care trebuia să am parte mai târziu.

Tatăl meu, om înţelept şi cu scaun la cap şi greutate la vorbă, mă sfătuia totdeauna împotriva acestor înclinări pe care le presimţea la mine. Într-o dimineaţă mă chemă la dânsul în cameră, unde era ţintuit din pricina gutei, şi-mi vorbi cu multă dragoste şi înţelepciune. Mă întrebă ce alte motive, în afară de acest dor de ducă, mă îmboldeau să-mi părăsesc casa părintească şi ţara, unde puteam avea atâtea legături de prietenie, precum şi putinţa de a ajunge la o frumoasă situaţie materială, muncind, dar ducând în acelaşi timp o viaţă plăcută şi tihnită. Mi-a arătat că numai oamenii, fără nicio nădejde şi care nu mai au încotro, sau aceia care năzuiesc după bogăţii nemăsurate pornesc hăt-departe printre străini, în căutare de aventuri, pentru a se sălta prin grele încercări şi a-şi căpăta faimă folosind căi neobişnuite. Toate acestea însă nu se potriveau cu împrejurările în care mă aflam, căci starea socială ce-mi fusese hărăzită prin naştere era mijlocie sau, mai bine-zis, una superioară vieţii de rând. Prin îndelungata sa experienţă – îmi spunea tata – el a ajuns a se convinge că tocmai această stare este cea mai potrivită pentru fericirea omului, ea nelăsând pradă pe om nici suferinţelor, grijilor şi greutăţilor pe care le întâmpină cei din păturile muncitoare, şi nici mereu împovărată de orgoliul, stricăciunea, ambiţia şi invidia ce domnesc în păturile de sus ale omenirii.

Tata m-a îndemnat să iau aminte la toate aceste adevăruri şi să-mi dau seama că toate neajunsurile vieţii sunt împărţite între lumea de sus şi lumea de jos, pe când cei din starea mijlocie au parte de cele mai puţine nenorociri. Aceştia nu sunt supuşi la atâtea neplăceri şi suferinţe trupeşti şi sufleteşti ca ceilalţi care, fie printr-o viaţă stricată de lux şi desfrâu, fie, dimpotrivă, prin munca grea şi lipsuri,

își descumpănesc viața, drept firească urmare a felului lor de trai. Păturii mijlocii i-au fost sortite virtuțile și bucuriile de tot felul. Pacea și belșugul îi sunt prietene, iar cumpătarea, liniștea, sănătatea și toate plăcerile viețuirii între semeni îi țin mereu tovărășia. Apucând această cale, oamenii trec tăcuți și liniștiți prin viață și tot astfel o părăsesc. Ei nu sunt împovărați peste măsură de munca brațelor sau a capului, nefiind vânduți unei vieți de robie pentru a-și câștiga pâinea zilnică, și nici nu sunt hărțuiți de tot felul de întâmplări uluitoare, ce răpesc sufletului liniștea, iar trupului odihna, nefiind roși de patima invidiei și nici de dorul ambiției nemăsurate, ci trec liniștit și ușor prin viață, gustându-i dulceața fără de amărăciune, simțindu-se fericiți și învățând din experiența fiecărei zile să prețuiască această viață fericită.

M-a rugat apoi cu toată stăruința și dragostea sa nu-mi bat joc de tinerețea mea și să nu mă arunc cu dinadinsul în cine știe ce nenorocire, de care eram scutit datorită vieții ce o aveam acasă și stării sociale în care mă născusem. Mi-a dat a înțelege că nu eram nevoit să-mi câștig pâinea și că este gata să mă ajute cu bani și să facă ce-i va sta în putință ca să-mi găsesc un rost în viață pe potriva sfaturilor lui, iar dacă nu o să fiu fericit sau n-o să mă simt bine în lumea aceasta a mea, vina o s-o port numai eu însumi sau ursita mea el se socotea dezlegat de orice răspundere prin aceste sfaturi bune și prin faptul de a mă fi prevenit împotriva unui pas greșit, care ar fi spre paguba mea. În cazul că mă hotărâm să rămân acasă, el era gafe să-mi dea tot sprijinul. Dimpotrivă, dacă nu-l ascultam, el nu mai putea fi vinovat de niciuna din nenorocirile care mă puteau lovi. În sfârșit mi-a dat drept pildă pe fratele meu mai mare, care se înrolase în armată împotriva sfaturilor sale stăruitoare și fusese ucis în Flandra. Mi-a mărturisit că nu va înceta o clipă să se roage pentru mine în caz că voi face acel pas greșit. Nu voi avea

însă parte de binecuvântarea lui Dumnezeu şi va veni poate o vreme când îmi voi aminti de cele spuse de dânsul în ziua aceea, dar atunci nu va mai fi nimeni lângă mine care să mă poată ajuta sau mângâia.

Am văzut că-l podidiseră lacrimile în această ultimă parte a convorbirii noastre, mai ales atunci când mi-a vorbit de fratele meu. În clipele acelea, tata nu-şi putea închipui cât de profetice erau ultimele cuvinte. După ce mi-a spus că poate nu voi mai avea prilejul să mă pocăiesc şi nici pe cineva care să mă mângâie, s-a oprit, copleşit de emoţie, şi mi-a zis că este prea mişcat ca să mai poată adăuga ceva.

Cine nu ar fi fost oare impresionat de asemenea cuvinte? De aceea m-am hotărât să nu mă mai gândesc la plecare şi să mă statornicesc acasă după cum mă povăţuise tata. Dar, vai! peste câteva zile am uitat tot ceea ce mi se propusese. Şi pentru a ocoli o altă discuţie cu tata, m-am hotărât să fug de acasă – şi asta peste câteva săptămâni.

N-am făcut-o totuşi prea în grabă, aşa cum îmi era imboldul, ci, prinzând-o odată pe mama în toane mai bune, i-am destăinuit că doru-mi de a vedea lumea este atât de aprig, încât nu mai sunt în stare să mă apuc de nicio treabă cu destulă hotărâre, ca să o duc până la capăt, că tata ar face mai bine să-mi dea consimţământul său decât să fiu nevoit a pleca fără voia lui, că am împlinit optsprezece ani şi că e prea târziu ca să mai intru ucenic la vreun negustor sau practicant la un notar, şi să fie sigură că şi chiar dacă aş încerca, tot nu aş duce lucrurile la bun sfârşit, ba aş fugi cu siguranţă de la stăpân, ca să plec pe mare. Dacă ea însă l-ar convinge pe tata să-mi îngăduie a face o singură călătorie şi aş constata că o asemenea călătorie nu este pe placul meu, atunci nu aş mai pleca niciodată şi aş făgădui în acest caz să-mi recâştig prin toată sârguinţa timpul pierdut.

Mama s-a mâniat grozav şi mi-a răspuns că-i de prisos să mai încerce a vorbi tatei. El cunoştea prea bine adevăratul meu interes pentru a se învoi la plecarea mea. Se mira biata mamă cum de am cutezat să mai vorbesc astfel despre convorbirea avută cu tatăl meu, care-mi arătase atâta dragoste şi bunătate. Dacă, însă, ţineam cu tot dinadinsul să mă nenorocesc, ea nu mai vedea nicio scăpare pentru mine, arătându-mi însă limpede că nu voi avea niciodată consimţământul lor şi că ea nu vrea să poarte răspunderea nenorocirii mele. Nu voi putea spune niciodată – zicea ea – că am avut învoirea mamei mele, când tatăl meu se arătase împotrivă.

Cu toate că refuza să intervină pe lângă tata, am aflat mai târziu că mama i-a pomenit totuşi despre convorbirea noastră şi că el, foarte necăjit, i-a răspuns oftând: „Băiatul nostru ar putea fi atât de fericit acasă. Daca pleacă, va fi cel mai năpăstuit om care s-a născut vreodată. Eu nu pot consimţi la una ca asta”.

Abia peste un an de la aceste întâmplări am fugit, între timp refuzasem toate ademenirile şi propunerile, discutând adesea înfocat cu tata şi mama, care se împotriveau planurilor mele. Într-o zi m-am dus din întâmplare la Huli, şi asta fără niciun gând rău. Acolo m-am întâlnit cu un tovarăş de şcoală, care tocmai pleca la Londra pe corabia tatălui său. M-a îmbiat să plec cu el, în mod gratuit. Fără să mai întreb pe cineva sau să-mi vestesc părinţii cerându-le voia şi binecuvântarea, m-am urcat pe corabie, într-un ceas rău, la 1 septembrie 1651. Cred că niciodată nenorocirile n-au început mai devreme şi nu s-au terminat mai târziu ca în viaţa-mi de tânăr aventurier la care pornisem.

Nici nu apucase bine corabia să iasă din golful Humber, că s-a şi iscat un vânt puternic, iar marea a început să spumege. Cum nu mai călătorisem până atunci pe mare, mă simţeam bolnav şi la trup,

şi la suflet, precum şi nespus de înspăimântat. Mă gândeam la greşeala pe care o săvârşisem şi cum mă ajunsese pedeapsa cerului, pentru că-mi părăsisem casa părintească şi nesocotisem datoria de fiu. Îmi aminteam de poveţele tatei şi de rugăminţile mamei. Conştiinţa mea – poate pe atunci mai puţin nesimţitoare decât a ajuns mai apoi – mă mustra pentru că nesocotisem sfaturile părinteşti şi-mi călcasem datoria faţă de Dumnezeu şi de tatăl meu.

În tot acest timp, furtuna se înteţea şi valurile săltau, deşi nu atât de sus, cât mi-a fost să văd de multe ori mai târziu şi nici chiar ca acelea pe care le-am văzut peste câteva zile. Oricum, a fost îndeajuns ca ele să mă tulbure pe mine, marinar începător, care nu văzusem niciodată aşa ceva. Mă aşteptam ca fiecare val să ne înghită şi, la fiecare cădere a corăbiei în golul valului, eram sigur că ea nu se va mai ridica..

Multe jurăminte am mai făcut în acea stare de deznădejde, făgăduind că dacă bunul Dumnezeu mă va scăpa de data aceasta şi voi ajunge să pun iarăşi piciorul pe uscat, mă voi duce de-a dreptul acasă şi cât voi mai trăi nu voi mai pune piciorul pe vreo corabie, că voi asculta de poveţele tatei şi niciodată nu mă voi mai arunca în astfel de suferinţe. Abia atunci am priceput eu rostul cuvintelor părinteşti despre tihnita viaţă a păturii mijlocii, într-adevăr, tata dusese o astfel de viaţă, la adăpost de furtunile mării şi de năpastele pământului. Eram hotărât să mă înapoiez acasă ca un fiu pocăit.

Aceste gânduri înţelepte au durat atât cât a bântuit furtuna şi chiar niţeluş după aceea. A doua zi însă vântul s-a domolit, marea s-a liniştit şi eu am început să mă obişnuiesc cu viaţa cea nouă. Toată ziua însă am rămas pe gânduri, mai ales că mai simţeam încă răul de mare. Spre seara s-a înseninat şi vântul s-a potolit cu totul, iar asfinţitul era fermecător. Soarele apunea în limpezimi şi tot

astfel a răsărit în dimineaţa următoare. Fiind vânt puţin, marea liniştită înfăţişa în bătaia soarelui o privelişte ce mi se părea încântătoare.

Dormisem bine noaptea, nu mai suferearn de rău de mare şi eram vesel. Priveam uimit întinderea apei acum liniştită, dar care fusese atât de răscolită cu o zi înainte. Bunele mele hotărâri începeau iarăşi să se clatine. Tocmai atunci se apropie de mine tovarăşu-mi de călătorie, care, de fapt. mă ispitise la rău. Bătându-mă pe umăr, mă întrebă: „Cum te simţi după toate astea, Bob? Pun rămăşag că te-ai speriat noaptea trecută când a bătut oleacă de vânt, nu-i aşa?" „Oleacă de vânt, astfel numeşti tu furtuna aceea îngrozitoare?" l-am întrebat nedumerit.

„Ce furtună, prostuţule? N-a fost nimic. Dacă ai corabie bună nu-ţi pasă de puţintel vânt. Eşti încă marinar de apă dulce, Bob. Hai mai bine să luăm un punch şi să uităm de necazuri. Ia te uită ce frumos e acum!"

Ca să scurtez această tristă parte din povestea vieţii mele, voi spune numai că am tras atunci un chef marinăresc şi mi-am înecat în băutură toate hotărârile luate în timpul furtunii. Cât de repede s-a liniştit marea după furtună, tot aşa de repede mi-a dispărut şi frământarea sufletească. Și, uitând frica de a pieri în valuri, mi s-au trezit vechile dorinţe, dând cu totul uitării hotărârile luate.

Am mai avut îndoieli şi remuşcări între timp. M-am dezbărat totuşi de ele ca de un vis urât. M-am dedat băuturii, iar tovărăşia celorlalţi m-a făcut să uit de toate. De altfel, în cinci sau şase zile am devenit cu desăvârşire stăpân pe mine însumi, nemaivoind să mă las tulburat de nimic.

Soarta îmi pregătea însă o nouă încercare. Aceasta trebuia să fie atât de covârşitoare, încât până şi cel mai înrăit om ar fi putut să-şi dea seama de primejdie şi să vadă încotro era calea mântuirii.

După şase zile de navigaţie, am ajuns în rada Yar-mouthului. Vântul fiindu-ne potrivnic şi marea liniştită, înaintasem foarte puţin de la trecerea furtunii. Aici am aruncat ancora şi, neavând vânt prielnic, am rămas astfel vreo şapte-opt zile. Între timp au sosit dinspre Newcastle o mulţime de corăbii, care aşteptau şi ele vânt bun, ca să poată intra în port.

Totuşi nu am fi stat atâta vreme aici la ancoră, dacă n-ar fi trebuit să intrăm în portul care era în susul fluviului, dar vântul era prea puternic, iar după patru sau cinci zile s-a înteţit şi mai mult. Noi însă, ştiind că rada este socotită tot aşa de sigură ca şi un port, că ancorajul este bun şi ancorele noastre solide, nu duceam nicio grijă, ba huzuream tot timpul, după obiceiurile marinarilor. Dar în dimineaţa zilei a opta, întărindu-se vântul, tot echipajul a fost pus ia lucru, ca să coboare pânzele de pe arborii gabieri şi să pregătească totul pe bord, pentru ca vasul nostru să poată sta la ancora în cele mai bune condiţii.

Către amiază, valurile crescuseră mult, trecând în mai multe rânduri peste prora corăbiei, şi de vreo două ori ni s-a părut că ancora s-a smuls. Atunci, comandantul a poruncit să se arunce şi ancora a doua, aşa că stăteam pe două ancore şi cu cablurile filate până la capăt. Furtuna era acum în toi. Teama şi îngrijorarea se citeau şi pe feţele marinarilor. Căpitanul supraveghea executarea poruncilor, dar îl auzeam mormăind printre dinţi pe când trecea pe lângă mine: „Doamne, îndură-te de noi, suntem pierduţi, ne vom duce cu toţii la fund!” şi alte vorbe asemănătoare.

Eu zăceam în cabină, zăpăcit şi într-o stare de nedescris. Nu puteam să mai revin la starea primei încercări peste care trecusem cu uşurinţă. Eram totuşi sigur că depăşisem teama de moarte şi că şi această clipă grea va trece tot atât de lesne ca şi cea a primei furtuni. Când însă am auzit pe căpitanul corăbiei că suntem pierduţi, m-a cuprins

o teamă cumplită. Am dat buzna afară din cabină şi acolo mi s-a înfăţişat o privelişte de nedescris. Talazurile se ridicau cât munţii şi, în răstimpuri, se spărgeau deasupra noastră. Împrejur se vedeau numai nenorociri. Două corăbii prea încărcate, care erau ancorate aproape de noi, îşi tăiaseră catargele. Alta, care fusese la vreo milă în faţa noastră, se înecase. Alte două, smulse din legătura ancorei, erau târâte la întâmplare spre larg de furia mării, fără a mai avea niciun catarg. Vasele uşoare o duceau mai bine, totuşi, două sau trei din ele au trecut pe lângă noi, fugind în faţa furtunii cu o singură pânză mică în proră.

Pe înserate, secundul şi şeful de echipaj cerură căpitanului să-i lase să taie catargul din proră. S-a învoit numai după multe rugăminţi şi arătându-i-se că altfel corabia se va scufunda. Dar după ce au tăiat catargul din proră, au fost nevoiţi să facă la fel şi cu cel mare, care nu se mai ţinea bine şi clătina toată corabia, astfel că am rămas cu puntea goală.

Oricine îşi poate da seama în ce stare mă aflam eu, ca marinar începător şi tocmai după spaima prin care trecusem. După atâta vreme, pot totuşi să spun că groaza de atunci nu a fost mai mare decât aceea pricinuită de întoarcerea gândurilor mele păcătoase, după ce hotărâsem să mă lepăd de ele, şi că acestea, împreună cu spaima furtunii, mă aduceau într-o stare sufletească pe care cuvintele nu o pot descrie.

Partea cea mai rea însă nu se arătase încă. Furtuna ţinea mereu o furtună îngrozitoare cum nici marinarii de pe corabie nu mai apucaseră. Corabia noastră era bună, dar prea încărcată, din care pricină se mişca greoi, iar marinarii credeau că „se va duce”. Din fericire nu mi-am dat seama ce înseamnă oa o corabie „să se ducă” până ce nu am întrebat pe alţii. Furtuna era atât de puternică, încât, fapt rar pe mare, căpitanul, şeful de echipaj şi alţi câţiva mai conştienţi căzuseră în genunchi şi

se rugau, aşteptând din clipă în clipă să se scufunde, corabia.

La miezul nopţii, unul din marinari a coborât în fundul corăbiei şi, ca o culme a nenorocirii noastre, a dat de ştire că apa pătrundea în corabie. Un altul ţipă că apa era adâncă de patru picioare în magazie. Atunci fură chemaţi toţi oamenii la pompatul apei. Eu însă mă închircisem de spaimă şi mă prăvălisem pe marginea patului. Marinarii m-au zgâlţâit şi mi-au spus că dacă până acum n-am făcut nimic, apoi la pompatul apei pot munci ca oricare altul. Mi-am revenit şi m-am pus pe lucru cu toate puterile, muncind la pompă. Pe când pompam, căpitanul zări nişte corăbii de cărbuni descărcate care, neputând rezista furtunii la ancoră, erau nevoite să-şi lase ancora şi să iasă în larg, şi porunci să se sloboadă o lovitură de tun, în semn că cerem ajutor. Neştiind ce înseamnă bubuitura, am crezut că a trosnit corabia şi ne scufundăm.

În clipele acelea, fiecare se gândea numai la viaţa lui, aşa că nu i-a păsat nimănui de mine. Locul meu la pompă a fost luat de altul, care m-a împins la o parte cu piciorul, crezând că sunt mort. Abia după mult timp mi-am venit în fire.

Apa creştea în fundul corăbiei, deşi oamenii pompau mereu. Era vădit că suntem pierduţi. Cu toate că furtuna se mai potolise, corabia nu mai putea să plutească multă vreme. Tunul nostru continua să bubuie, cerând ajutor. În sfârşit, o corabie care era ancorată în faţa noastră ne-a auzit şi ne-a trimis o barcă în ajutor. Barca însă nu se putea apropia şi nici noi nu aveam cum să ajungem până la ea. După multe încercări, oamenii noştri iau reuşit să arunce o frânghie cu o geamandură, pe care cei din barcă au prins-o până la urmă. Astfel am tras barca la noi şi am fost luaţi cu toţii în ea. Cum nu mai putea fi vorba de a ajunge la corabia ce ne-a venit în ajutor, ne-am îndreptat spre ţărm. Căpitanul a făgăduit salvatorilor o răsplată bună, dacă ne vor duce cu bine la mal, şi

că va plăti barca, dacă ea s-ar sparge. Mai cu lopeţile, mai duşi de valuri, am fost astfel tânţi spre nord, mergând pieziş spre coastă până aproape de Winterton Ness.

La un sfert de oră după ce am părăsit-o, corabia noastră s-a scufundat. Atunci am înţeles, pentru întâia oară, ce înseamnă un naufragiu. Trebuie să mărturisesc că mi-a venit greu să-mi ridic ochii şi să privesc cum se scufunda vasul. De altfel, din clipa în care fusesem aproape dus pe braţe de marinari în barcă, mă simţeam mai mult mort decât viu de spaima celor ce se întâmplase în faţa ochilor mei.

În timp ce oamenii noştri vâsleau spre a se apropia de ţărm, puteam vedea – dar numai când eram pe crestele valurilor – că acolo se adunase lume multă, aşteptând să ne ajute la debarcat. Ne apropiam însă cu nespusă greutate, şi numai dincolo de farul lui Winterton, unde malul era mai adăpostit de vânturi, am izbutit să debarcăm. Am mers pe jos la Yarmouth, unde fruntaşii oraşului ne-au găzduit cu toată omenia, iar negustorii ne-au dat bani să ne ducem fie la Londra, fie la Huli, după cum doream fiecare. Dacă aş fi avut cât de puţină minte, m-aş fi întors acasă. Iar în cinstea mea, tata ar fi tăiat, ca în parabola fiului rătăcitor, viţelul cel gras. A aflat pe ce corabie fugisem, dar multă vreme n-a ştiut dacă m-am prăpădit sau nu în acel naufragiu.

Într-adevăr, conştiinţa m-a îndemnat de câteva ori să mă întorc acasă, însă ursita m-a împins mereu înainte. Nu ştiu cum să tălmăcesc toate acestea. Se pare că există o lege ascunsă, care ne face să fim unealta propriei noastre nimiciri, spre care ne îndreptăm cu ochii deschişi.

Numai o soartă nemiloasă m-a putut împinge să fac atâtea greşeli, împotriva cărora se ridicase nu numai judecata mea, dar şi acele încercări care mă vestiseră la timp.

Abia după două sau trei zile de la sosirea la Yarmouth m-am întâlnit cu tovarăşul meu de rele, fiul căpitanului, care fusese găzduit în altă parte. Părea acum mai abătut ca mine şi, cu faţa întristată, m-a întrebat cum mă simt. Apoi l-a lămurit pe tatăl său cine sunt şi cum ajunsesem acolo, într-o călătorie de încercare, pentru a merge apoi mai departe. Acesta s-a întors către mine şi mi-a vorbit pe un ton grav şi impunător, zicându-mi: „Tinere, nu cumva să te mai duci pe mare. Tot ceea ce ţi s-a întâmplat să-ţi servească drept semn şi învăţătură că nu eşti făcut pentru mare”. „De ce-mi vorbiţi astfel? l-am întrebat eu. Dumneavoastră nu o să mai navigaţi pe mare?.” „Asta-i cu totul altceva asta mi-i meseria şi deci e o datorie. Vezi bine ce ţi s-a întâmplat în cea dintâi călătorie. Cerul te-a pus la încercare ca să ştii ce te aşteaptă dacă stărui. Cine ştie dacă toată nenorocirea nu s-a întâmplat numai din pricina dumitale! Te rog spune-mi pe larg de unde vii şi de ce vrei cu tot dinadinsul să te faci marinar.”

I-am povestit câte ceva din viaţa mea, iar când am terminat s-a mâniat: „Cu ce-am păcătuit noi, ca să luăm pe corabia noastră un nenorocit ca acesta? Nu aş mai pune piciorul pe aceeaşi punte cu tine nici pentru o mie de galbeni!” Mai târziu s-a căit însă şi mi-a vorbit părinteşte, îndemnându-mă să mă întorc acasă şi să nu mai întărit cerul împotriva mea. „Tinere – mi-a zis – să ştii că, dacă nu te înapoiezi acum acasă, oriunde te vei duce vei avea parte numai de nenorociri şi dezamăgiri până când se vor împlini toate spusele tatălui tău.” Nu i-am răspuns nimic şi ne-am despărţit fără a ne mai vedea vreodată.

Având ceva gologani în pungă, m-am îndreptat pe uscat spre Londra. Ajuns acolo, m-am zbătut mult dacă să mă înapoiez acasă sau nu. Mi-era ruşine s-o mai fac acum mi se părea că toţi vecinii vor râde de mine şi că nu voi fi în stare să privesc drept în ochi nici măcar pe tata sau pe mama. De

atunci m-am. gândit de multe ori ce caraghioşi suntem în tinereţe când nu ne este ruşine să greşim, dar ne este ruşine să revenim asupra greşelilor când, de fapt, tocmai aceasta este dovada adevăratei înţelepciuni. Am trăit un timp în această nehotărâre. Apoi am uitat de toate suferinţele îndurate, începând să mă gândesc iarăşi la plecare.

Aceeaşi putere nefastă, ce mă alungase departe de casa părintească, aruncându-mă în viitoarea aventurii, şi care mă făcuse surd la toate sfaturile tatei, aceeaşi putere mă ademenea acum spre cea mai nefericită dintre încercări. M-am îmbarcat pe o corabie ce pleca spre coastele Africii sau mai bine-zis spre locurile pe care, în mod curent, marinarii le numesc Guineea.

Mare păcat a fost că în aceste aventuri nu m-am angajat ca marinar, căci învăţasem şi eu ceva şi poate cu timpul aş fi ajuns maistru sau secund dacă nu căpitan. Dar aşa mi-a fost hărăzit mie să aleg totdeauna ceea ce nu era spre binele meu, căci, având ceva bani în pungă şi haine bune, eram ispitit să mă îmbarc ca un pasager de condiţie bună, ca un „gentleman”, astfel că nu aveam nicio treabă de făcut pe bord şi nu deprindeam nicio îndeletnicire marinărească.

Capitolul II

PLĂCUTĂ CĂLĂTORIE ÎN GUINEEA. ÎN ROBIE LA PIRAŢII DIN SALE. FUGA ÎMPREUNĂ CU UN BĂIAT MAUR.

La Londra intrasem într-o societate foarte aleasă, lucru destul de puţin obişnuit pentru un tânăr necunoscut şi fără experienţă. Astfel am făcut cunoştinţa unui căpitan de corabie, care fusese pe coastele Guineii. Reuşindu-i acolo nişte afaceri strălucite, el era hotărât să se ducă din nou pe coastele acelea. L-am câştigat, de altfel, prin felul meu de a povesti. Auzindu-mă spunând că aş vrea să văd lumea, mi-a propus să mă ia cu dânsul, fără nicio plată, dorindu-şi un tovarăş de drum şi de încercări, îmi mai înlesnea să iau cu mine tot felul de mărfuri, pe care să le desfac acolo cu un câştig frumos.

Am primit cu dragă inimă oferta şi am legat o strânsă prietenie cu acest căpitan, un om foarte cinstit şi cumsecade. Mulţumită lui, am strâns o avere frumuşică din toate jucăriile şi nimicurile cumpărate – după sfatul său – cu cei patruzeci de galbeni, împrumutaţi de la nişte rude cărora le-am scris. Bănuiesc chiar că părinţii mei, sau cel puţin mama, au contribuit pe ascuns la această sumă trimisă de neamurile mele.

Aceasta mi-a fost singura călătorie încununată de succes. Totul s-a datorat cinstei şi sincerităţii noului meu prieten, căpitanul corăbiei. El mi-a dat şi primele noţiuni de navigaţie şi matematici şi m-a învăţat să ţin socoteala drumului străbătut de corabie, să-mi găsesc locul pe mare cu ajutorul aştrilor, pe scurt, mi-a dat o parte din cunoştinţele trebuincioase unui marinar. Am început să prind gust de învăţătură, iar el se arăta foarte bucuros să mă înveţe. M-am întors din această călătorie nu numai un bun negustor şi marinar, dar şi cu cinci

funzi şi jumătate de praf de aur, pe care i-am schimbat apoi la Londra pe trei sute de galbeni. Această reuşită m-a încurajat în planurile mi semeţe, care au dus la ruina mea.

Nici această călătorie nu a fost lipsită de neplăceri. Din pricina căldurii înăbuşitoare – căci drumul nostru ne ducea de-a lungul coastei, de la 15 grade latitudine nord de ecuator până dincolo de acesta – am fost mereu bolnav.

M-am hotărât să continui negustoria pe coastele Guineii. Din nenorocire, prietenul meu murind la Londra, curând după sosirea mea, am plecat pe aceeaşi corabie, comandată acum de fostul său secund. A fost cea mai nefericită călătorie pe care am făcut-o vreodată. Nu luasem marfă decât pentru 100 din cei 300 de galbeni pe care îi agonisisem. Restul îl lăsasem în păstrarea văduvei prietenului meu.

Când am ajuns lângă insulele Canare, sau, mai bine-zis, între acestea şi coasta Africii, am fost surprinşi în zori de ziuă de o corabie cu piraţi mauri din Sale, care ne urmăreau cu toate pânzele sus. Am întins şi noi toate pânzele, încercând să scăpăm de dânşii mărind viteza. Ne-au ajuns însă din urmă, aşa că ne-am pregătit de luptă. Aveam douăsprezece tunuri pe punte, iar ei optsprezece. Pe la ora trei după-amiază vasul de piraţi ne-a prins din urmă, dar, apropiindu-se din greşeală de bordul nostru, în loc să se apropie de pupa cum avea de gând, am putut pune în baterie opt tunuri, din care am tras o salvă, care l-a făcut să se depărteze, după ce mai întâi ne-a răspuns atât cu tunurile lui cât şi cu puştile celor vreo două sute de oameni ce-i avea pe bord. Ai noştri stăteau adăpostiţi, astfel că niciunul nu a fost atins. Piraţii se pregăteau să ne atace din nou şi noi să ne apărăm. Acostând de astă-dată în celălalt bord, vreo şaizeci de oameni s-au urcat pe puntea noastră şi au început îndată să taie pânzele şi manevrele. Am dat şi noi într-înşii, fiecare cu ce

am apucat, cu flintele, cu suliţele, cu cutiile de pulbere sau cu ce aveam la îndemână, izgonindu-i de două ori de pe punte. Până la urmă însă am fost nevoiţi să ne predăm, vasul nostru nemaiputând manevra şi având trei de ai noştri morţi şi opt răniţi. Pe scurt, această tristă parte a povestirii mele s-a încheiat cu capturarea noastră.

Astfel am ajuns rob în Sale, un port al maurilor. Soarta mi-a fost mai bună decât mă aşteptasem. În loc să fiu dus cu ceilalţi departe, în ţara lor, la curtea împăratului, am rămas pe coastă, rob al căpitanului corăbiei care ne atacase, pentru că eram tânăr şi puteam munci.

Schimbarea fulgerătoare a situaţiei mele, din negustor în rob, m-a uluit cu totul. Cu ce nespusă amărăciune îmi aminteam acum de vorbele profetice ale tatei! Ajunsesem într-adevăr vrednic de plâns şi fără nimeni care să mă mângâie în durerea mea. Credeam că nu mi se mai poate întâmpla o nenorocire mai mare că mânia cerului căzuse asupra mea, fiind pierdut fără nicio nădejde.

Dar – vai! nenorocirile abia începeau, după cum se vedea mai departe.

Noul meu stăpân m-a dus la el acasă. Speram ca mai târziu să mă ia cu el pe mare. Dacă aveam noroc să întâlnim vreo corabie de război spaniolă sau portugheză, se putea întâmpla să fiu salvat.

Curând însă mi-au pierit aceste speranţe, căci, plecând pe mare, el m-a lăsat acasă să-i îngrijesc mica grădină şi casa, iar când s-a înapoiat m-a trimis să locuiesc în cabina vasului corsar şi să îngrijesc de el. Stând acolo, mă gândeam doar cum să scap, dar nu reuşeam să-mi făuresc niciun plan potrivit. Nu aveam cu cine să mă sfătuiesc şi nici vreun alt rob din ţara mea care să plece cu mine. Au trecut astfel doi ani, fără ca să întrezăresc o cale de a-mi împlini gândurile.

O întâmplare mi-a redat însă nădejdea că voi reuşi, că odată şi odată o să-mi recapăt libertatea.

Stăpânul meu a rămas acasă mai mult ca de obicei, căci nu avea bani destui ca să-şi refacă echipajul. În acest timp îi plăcea să meargă la pescuit când era vremea frumoasă. Mă lua şi pe mine şi pe un băiat, care era în slujba lui, ca să vâslim. Îi plăcea tovărăşia noastră, mai ales că eram foarte dibaci la prinsul peştelui. Din această pricină mă trimitea adesea la pescuit cu un maur, rudă a sa, şi cu băiatul de care am vorbit şi căruia îi ziceau Xury.

Odată, când m-am dus cu stăpânul nostru la pescuit, s-a întâmplat să se lase o ceaţă tocmai când ne găseam la vreo jumătate de leghe de ţărm.

Pentru că nu se zărea coasta, am vâslit în neştire în ziua aceea şi noaptea următoare. În zori ne-am dat seama că ieşisem mult în larg şi ne aflam ca la două leghe de mal. Ne-am ales numai cu o foame cumplită, după o muncă grea şi oarecare primejdie, căci vântul sufla puternic în dimineaţa aceea.

Stăpânul, povăţuit de această primejdie şi ca să nu păţească şi el altă dată la fel, a luat toate măsurile de cuviinţă. Din corabia noastră, capturată de el şi pe care o mai ţinea încă ancorată lângă mal, a luat şalupa. Apoi a pus pe dulgherul corăbiei, rob englez şi el, să-i construiască o cabină de lemn. În barcă a adus apoi tot felul de provizii şi o busolă luată tot de pe corabia noastră, în spatele cabinei era loc pentru cârmaci, iar în faţă puteau să şadă doi inşi la vâsle sau la manevratul pânzelor. Barca mergea cu o pânză triunghiulară, din acelea numite în Anglia „spată de oaie”, iar ghiul trecea peste acoperişul cabinei, care era foarte joasă, unde aveau loc să se culce trei inşi şi unde încăpea o masă şi nişte dulapuri pentru băuturi şi mâncare – adică pâine, orez şi cafea

Am ieşit adesea la pescuit cu această barcă. Într-o zi, stăpânul meu invitase la pescuit doi sau trei mauri mai de vază. A trimis deci la bord o cantitate mai mare de provizii şi mi-a poruncit să pregătesc trei puşti cu încărcătura necesară şi să le duc pe bord, căci voiau să şi vâneze ceva păsări de mare.

Am făcut totul după cum poruncise şi în dimineaţa următoare îi aşteptam, barca fiind spălată şi dichisită şi cu pavilioanele ridicate, gata pentru primirea oaspeţilor. Stăpânul a apărut însă singur, spunând că ceilalţi îşi amânaseră sosirea. M-a trimis împreună cu servitorul şi cu Xury să-i pescuim nişte peşte pentru masă, cei trei oaspeţi urmând să mănânce seara la el şi fiind deci mare zor.

În acea clipă mi-au venit în minte toate planurile de evadare, mai ales că aveam acum un „vas" sub comanda mea. După ce stăpânul a plecat, am început să mă pregătesc, dar nu pentru pescuit, ci pentru o călătorie mai lungă, deşi nu ştiam, nici nu mă întrebasem încotro voi porni. Tot ce voiam era să. plec cât mai departe de locul acela.

Prima greutate era să-l conving pe maur să aducă ceva mâncare. I-am arătat în cuvinte meşteşugite că nu se cuvine să ne înfruptăm din pâinea stăpânului nostru. S-a lăsat convins şi a adus un coş mare cu pesmeţi şi trei ulcioare cu apă dulce. Ştiind unde se găseau băuturile stăpânului, prădate desigur de pe vreun vas englezesc, le-am cărat în barcă, în lipsa maurului, ca să poată crede că erau acolo mai dinainte, pregătite pentru stăpânul nostru. Am luat şi o bucată mare de ceară de albine, multă sfoară şi aţă, o secure, un ferăstrău, un ciocan. Toate s-au dovedit mai târziu de mare folos, mai ales ceara din care am făcut lumânări.

Am mai încercat ceva care mi-a reuşit: „Moley – i-am zis maurului, căci aşa îl chemau ei, chiar dacă se numea Ismail – puştile stăpânului nostru sunt în barcă. N-ai putea să aduci tu nişte alice şi ceva praf de puşcă? Ar fi bine să împuşcăm nişte păsări sălbatice pentru noi". „Ba da – mi-a răspuns – le aduc îndată". Şi într-adevăr s-a întors cu o pungă mare de piele, plină cu praf de puşcă, şi cu alta conţinând alice şi ceva gloanţe, pe care le-a pus în barcă. Între timp mai găsisem în cabina

stăpânului praf de puşcă, cu care am umplut o sticlă. Astfel aprovizionaţi, am întins pânzele şi am ieşit în. larg.

N-am stârnit nicio bănuială celor de la castelul aflat la intrarea în port, ştiindu-se cine suntem. La depărtare de o milă, am strâns pânzele şi ara început pescuitul. Vântul sufla dinspre nord-nord-est, ceea ce nu se potrivea cu socotelile mele. Dacă ar fi suflat de la sud, eram sigur că pot atinge coasta Spaniei şi ajunge cel puţin până la Cadix. Hotărârea de a fugi era însă mai tare ca orice. Ori încotro m-ar fi dus vântul, mi-era totuna. Restul rămânea în voia soartei. După ce am întins undiţa în apă şi n-am prins nimic – nu o ridicam când peştele venea la ea, spre a nu arăta că era peşte – i-am spus lui Moley: „Aşa nu-i bine, stăpânul nostru nu va fi mulţumit de noi. Trebuie să mergem mai departe, în larg”. El, nebănuind nimic, a întins pânzele şi eu am trecut la cârmă, deplasându-ne astfel încă o leghe mai departe de ţărm. Apoi am oprit ca şi când aş fi voit să încep din nou pescuitul. Am dat cârma în mâna băiatului şi m-am îndreptat spre maur. Prefăcându-mă că mă aplec să caut ceva, l-am prins de mijloc şi l-am ridicat azvârlindu-l în mare. Îndată a ieşit la suprafaţă, căci înota de minune. Mă rugă să-l iau înapoi în barcă, făgăduindu-mi că mă va servi şi mă va însoţi oriunde, până la capătul pământului. Înota atât de iute în urma noastră, încât mi-a fost teamă să nu ne ajungă. Am intrat în cabină şi, luând una din puşti, i-am arătat-o spunându-i că nu am de gând să-i fac niciun rău dacă se linişteşte şi se întoarce la ţărm. Dacă însă se apropie de barcă, îi trimit un glonte în cap, fiind hotărât să-mi recapăt libertatea. S-a întors, aşadar, înotând spre mal şi nu mă îndoiesc că a ajuns cu bine, căci era un foarte bun înotător.

Aş fi fost mulţumit să-l iau cu mine pe acest maur şi în schimb să-l arunc pe băiat în mare. Nu aveam însă încredere în el. După ce a plecat, m-am

întors către băiatul căruia îi spuneam Xury şi i-am zis: „Xury, dacă îmi vei fi credincios, voi face din tine un om de seamă. Dacă nu-mi juri însă pe Mohamed şi pe barba i tatălui tău că-mi vei fi credincios, voi fi nevoit să te arunc şi pe tine în mare”. Băiatul mi-a surâs şi mi-a vorbit cu atâta nevinovăţie, încât n-am putut să nu-l cred. Mi-a jurat credinţă şi m-a asigurat că va merge cu mine în lumea întreagă. Cât mai eram în raza vizuală a maurului care înota, am ţinut-o drept înspre larg „strângând vântul, astfel ca să creadă că mă îndrept spre Gibraltar. Nimeni nu şi-ar fi închipuit de altfel că mă puteam îndrepta spre sud, spre coastele acelea sălbatice, locuite de triburi de negri, care m-ar fi înconjurat cu luntrile lor şi m-ar fi nimicit. Acolo nu am fi fost în stare să debarcăm de teamă să nu ne mănânce tiarele sălbatice sau oamenii şi mai sălbatici, şi mai necruţători.

Cum s-a înserat, am schimbat însă direcţia şi am pornit de-a dreptul spre sud, apoi spre sud-est, astfel încât să navighez de-a lungul coastei. Am avut vânt prielnic şi o mare liniştită. Pânzele ne-au dus atât de repede, încât a doua zi după-amiază, pe la ora trei, când am zărit din nou ţărmul, eram la vreo sută cincizeci de mile depărtare de Sale. Depăşisem astfel cu mult ţinuturile împăratului marocan şi chiar ale oricărui alt rege, căci nu se vedea nici ţipenie de om.

Mi-era încă atât de teamă de mauri şi de robia din care abia scăpasem, încât nu m-am încumetat să las ancora sau să trag spre ţărm, ci am navigat într-una timp de cinci zile. După ce vântul a început să bată dinspre sud, m-am gândit că orice corabie ne-ar fi urmărit ar fi renunţat să meargă mai departe. Astfel că am aruncat ancora la gura unui mic râu.

Nu ştiam la ce latitudine, în ce ţară, la ce naţiune, sau pe ce râu mă găsesc. Nu zăream şi nici nu doream să văd picior de om. Nu aveam nevoie decât de apă proaspătă. Ajunsesem acolo pe

înserate. Ne gândeam să înotăm până la mal de îndată ce se va întuneca şi să iscodim ţinutul. Când s-a lăsat însă noaptea, am auzit lătrături, răgete şi urlete de fiare sălbatice, atât de înfiorătoare, încât am îngheţat de spaimă. Bietul Xury era atât de înspăimântat, încât m-a rugat să nu înaintez spre ţărm înainte de zorii zilei. „Bine, Xury – i-am răspuns – voi face aşa cum mă rogi. Dar dacă ziua vom da de nişte oameni mai răi decât aceste fiare?”

„Atunci tragem noi cu puşca – mi-a răspuns râzând Xury – şi punem ei pe fugă.” Xury învăţase câteva cuvinte englezeşti, vorbind cu noi, sclavii. Eram mulţumit de buna-i dispoziţie. Ca să-l înveselesc, i-am dat o înghiţitură de alcool din sticlele stăpânului.

În definitiv sfatul lui. era bun. Am aruncat mica noastră ancoră şi am stat liniştiţi toată noaptea. Nu am dormit însă şi de câteva ori am zărit nişte matahale uriaşe – pe care nu ştiam cum să le numim – apropiindu-se de malul mării, intrând în apă şi bălăcindu-se acolo pentru a se răcori. Făceau nişte zgomote îngrozitoare. Urlau şi răgeau, aşa cum nu am mai auzit niciodată.

Xury era îngrozit şi eu la fel. Mai mare ne-a fost spaima când am auzit una din namile îndreptându-se înot spre barca noastră. Nu o puteam vedea îi auzeam numai răsuflarea. Părea să fie o dihanie uriaşă, monstruoasă, scăpărând de mânie.

Xury pretindea că ar fi un leu. Se prea poate să fi avut dreptate. Bietul băiat îmi striga să ridicăm îndată ancora şi să fugim în larg. Eu însă am propus să părăsim ancora, legând-o de o geamandură, şi să ne îndreptăm spre larg, căci nu puteam fi urmăriţi aşa de departe. Nici nu am apucat bine să termin vorba şi am şi zărit matahala cam la zece paşi de noi.

Am dat fuga în cabină, am pus mâna pe puşcă şi am tras. S-a întors îndată şi a luat-o înot înapoi spre ţărm Nici nu se poate descrie toată hărmălaia

de urlete şi răgete ce s-a stârnit pe mal şi. mai departe în ţinut la auzul detunăturii. Probabil că sunetul puştii era cu totul neobişnuit pentru aceste vieţuitoare. M-am convins deci că era cu neputinţă să tragem noaptea la mal. Dar măcar în timpul zilei o vom putea face? Era tot atât de neplăcut să cazi în mâinile sălbaticilor, cât şi în ghearele jivinelor. Am fost însă nevoiţi să debarcăm, nemaiavând apă de băut. Xury mă. rugă să-l las să se ducă la mal cu unul din urcioare. Avea de gând să caute apă şi, dacă se găsea, să-mi aducă. L-am întrebat de ce voia să se ducă el şi nu mă lăsa pe mine să mă duc. Mi-a răspuns cu atâta devotament, încât mi-a devenit drag pentru totdeauna: „Dacă oamenii sălbatici vin, mănâncă pe mine, tu fugi.” „Bine, Xury, ne vom duce amândoi, şi dacă vin sălbaticii, îi vom împuşca. Aşa că n-o să ne mănânce pe niciunul.” I-am dat o bucată de pâine, un strop de alcool, am tras barca mai aproape de mal şi, bălăcindu-ne prin apă, am ajuns la ţărm, ducând cu noi numai armele şi două urcioare pentru apă.

De frica sălbaticilor, nu lăsam barca din ochi. Xury a alergat ceva mai departe, unde a dat de o vâlcea. După câtva timp, s-a întors în fugă spre mine. Credeam că e urmărit de vreun sălbatic sau de vreo fiară şi am pornit să-i dau ajutor. Când m-am apropiat însă, am văzut cum ducea pe umeri un animal, pe care-l împuşcase şi care semăna cu un iepure. Avea blana mai deschisă şi picioarele mai lungi. Amândoi am fost foarte încântaţi de această pradă, a cărei carne s-a dovedit foarte gustoasă. Xury mi-a adus şi o veste bună. Găsise, apă şi nu zărise niciun sălbatic. Mai târziu mi-am dat seama că nu trebuie să ducem grija apei de băut, căci ceva mai departe, în susul fluviului, apa era dulce în timpul refluxului. Ne-am umplut ulcioarele, am mâncat cu poftă din vânatul nostru şi apoi ne-am pregătit de! plecare, fără să fi zărit vreo urmă de fiinţă omenească.!

Deoarece mai călătorisem de-a lungul coastei, ştiam că insulele Canare şi cele ale Capului Verde nu trebuie să fie departe. Cum însă nu aveam niciun instrument cu care să aflu latitudinea la care ne găseam şi nici nu-mi reaminteam latitudinea acestor insule, nu ştiam încotro să apuc spre a ajunge la ele. Nutream nădejdea că, ţinându-mă de-a lungul coastei, în drumul corăbiilor de negoţ englezeşti, să dau de una din ele, care să ne ia la bord, salvându-ne.

După toate socotelile mele, ne găseam între împărăţia Marocului şi Ţara Negrilor, regiune nelocuită, în parte pustie şi bântuită doar de fiare sălbatice. Negrii au părăsit regiunea, retrăgându-se mai la sud de fricii maurilor. Iar aceştia, negăsind-o bună de locuit, o foloseau numai ca loc de vânătoare. Veneau aici, în cete mari, de două până la trei mii de oameni, ca să vâneze fiare.

Într-adevăr, pe o lungime de aproape o sută de mile de-a lungul coastei, n-am zărit decât pustiu în timpul zilei şi n-am auzit decât urlete de fiare în timpul nopţii.

O dată sau de două ori mi s-a părut că zăresc vârful Tenerifei din insulele Canare şi am fost ispitit să mă îndrept într-acolo, dar vântul potrivnic şi marea prea agitată m-au împiedicat. Am rămas astfel la prima hotărâre, şi anume de a naviga de-a lungul coastei. De câteva ori am fost silit să debarc pentru a reînnoi provizia de apă. Odată, în zori, am aruncat ancorat lângă un ţăran înalt şi ieşit în mare. Începuse fluxul, care ne apropia de mal.

Xury, ai cărui ochi erau mai ageri decât ai mei, îmi făcu semn să tac şi îmi şopti să ne despărţim iute. Zărise o dihanie culcată la adăpostul de nisip.

Când m-am uitat şi eu, am văzut un leu uriaş. „Xury, du le pe ţărm şi împuşcă-l.” Băiatul mă privea îngrozit. „Eu ucid pe el? El mănâncă dintr-o gură pe mine.” Voia sa spună că leul îl va înghiţi dintr-o dată. L-am lăsat atunci în pace şi mi-am încărcat flinta – care era de calibru mare – cu o

încărcătură bună de pulbere şi două gloanţe. Am încărcat apoi celelalte puşti, una tot cu două gloanţe şi celelalte cu cinci gloanţe mai mici. Am ţintit cât am putut mai bine capul leului cu prima armă, dar cum îşi ţinea una din labe în dreptul nasului, gloanţele au nimerit în încheietura genunchiului, sfărâmându-i osul. Leul a vrut să se repeadă, mârâind la început, dar, simţindu-şi piciorul frânt a căzut jos. S-a ridicat apoi doar în trei labe şi a scos un răget îngrozitor. Eram surprins că nu-l nimerisem în cap. Am tras îndată cu a doua puşcă, deşi dihania începuse să se mişte, şi am avut mulţumirea de a-l nimeri tocmai în cap, văzându-l cum se prăbuşeşte fără zgomot şi zvârcolindu-se în nisip.

Xury a prins curaj şi m-a rugat să-l las să se ducă la mal. Dându-i voie, a sărit în apă, şi, luând puşca cea mică într-o mână, a înotat până la mal cu cealaltă. S-a apropiat de fiară şi, ochind-o în ureche, a ucis-o pe loc.

A fost un joc plăcut pentru noi, de bună seamă. Dar risipisem muniţie pentru vânat care nu ne aducea niciun folos. Totuşi Xury voia neapărat să ia ceva din leu. S-a întors şi a luat securea, spunând că vrea să-i taie capul. N-a reuşit însă şi s-a mulţumit doar cu o laba care era monstruos de mare. Atunci m-am răzgândit şi eu şi m-am hotărât să-i luăm pielea, care putea să ne fie de folos. Aşa că ne-am pus pe lucru. Nu era uşor să-l jupuim. Xury s-a arătat mult mai îndemânatic la această treabă, ce ne-a luat o zi întreagă. Apoi am întins pielea deasupra cabinei şi în două zile era uscată de soarele arzător. Mai târziu mi-a folosit, căci mă culcam pe ea.

Capitolul III

CĂLĂTORIA SPRE SUD. ZĂRIM NIŞTE SĂLBATICI. ÎMPUŞCAREA UNUI LEOPARD. SOSIREA ÎN BRAZILIA, UNDE AM DEVENIT PLANTATOR.

CĂLĂTORIA SPRE GUINEEA. CORABIA NAUFRAGIAZĂ ÎN DREPTUL UNEI INSULE PUSTII. TOT ECHIPAJUL PIERE. SUNT SINGURUL SUPRAVIEŢUITOR.

După acel popas ne-am îndreptat spre sud, navigând vreo zece zile. Trăiam cu mare zgârcenie din proviziile ce se împuţinau simţitor. Debarcam numai atunci când aveam nevoie de apă proaspătă. Năzuiam să ajung la râul Gambia sau la Senegal, adică undeva în jurul Capului Verde, unde nădăjduiam să întâlnesc vreo corabie europeană. În caz contrar, nu-mi rămânea decât să caut insulele sau să pier printre negri. Ştiam că toate corăbiile care veneau din Europa, fie că mergeau spre Guineea, fie spre Brazilia sau spre Indiile Răsăritene, treceau ori pe lângă acest cap ori pe lângă insule, într-un cuvânt, îmi puneam nădejdea în această direcţie, urmând să întâlnesc o corabie sau să pier.

După încă zece zile de navigaţie, mi-am dat seama că pe coastă erau locuitori. În vreo două sau trei locuri am zărit nişte oameni privindu-ne de pe ţărm. N-am fost în stare să desluşesc decât că sunt negri şi goi puşcă. O dată am fost chiar ispitit să debarc, dar Xury m-a sfătuit să renunţ.

Am tras totuşi mai aproape de mal, ca să le pot vorbi, şi i-am văzut cum fugeau de-a lungul ţărmului, paralel cu mine. Nu aveau arme, în afară de unul care ţinea în mină un fel de prăjină subţire. Xury mi-a explicat că este o suliţă, pe care negrul o putea arunca cu mare putere şi foarte departe. De aceea m-am ţinut mai spre larg, căutând totuşi să comunic cu ei prin semne. Voiam să-i fac să mă

înţeleagă că avem nevoie de hrană. Tot prin semne mi-au dat a înţelege că trebuie să mă opresc cu barca şi că-mi vor aduce demâncare. Am coborât puţin pânza şi m-am oprit. Doi din ei au dat fuga şi s-au întors peste vreo jumătate de oră cu două bucăţi de peşte uscat şi cu ceva grâne din acele ce cresc acolo, noi neştiind bine ce-i cu ele. Eram bucuros de aceste daruri, însă nu ştiam cum să ajung să le iau. Nu voiam să cobor pe ţărm, iar, la rândul lor, şi ci se temeau de mine. Au aşezat atunci darurile jos şi s-au retras le o oarecare depărtare. După ce le-am adus la bord, s-au apropiat din nou.

Le-am arătat mulţumirea mea prin semne. Nu aveam nimic la îndemână cu care să-mi arăt recunoştinţa, lată că mi se ivi totuşi un prilej minunat. În timp ce stăteam aproape de mal, am zărit venind dinspre deal spre mare două animale uriaşe care se fugăreau. Nu ştiu dacă era un mascul urmărindu-şi femela, sau dacă erau puse numai pe joacă, sau, dimpotrivă, în vrăjmăşie, gata să se atace. Totul ne părea însă foarte straniu, pentru că aceste animale nu obişnuiesc să se arate ziua în amiaza mare. Negrii erau îngroziţi cu toţii şi mai ales femeile lor.

Omul cu suliţa nu s-a clintit din loc, însă ceilalţi au luat-o la fugă. Fiarele s-au dus drept spre apă. Nici prin gând nu le trecea să-i urmărească. Ajungând la mal, au intrat în apă ca şi când s-ar fi jucat. Când una s-a apropiat prea mult de barca noastră, – am pus la ochi puşca pe care o încărcasem în grabă, poruncind lui Xury să le încarce şi pe celelalte.

De îndată ce fiara a ajuns în preajma noastră, am tras şi am nimerit-o drept în frunte. Fiara s-a dus la fund, dar imediat a apărut la suprafaţă şi, zvârcolindu-se în ghearele morţii, s-a îndreptat spre mal. Înainte să ajungă la ţărm, şi-a dat sfârşitul.

Nu se poate descrie uimirea bieţilor negri la zgomotul şi fulgerarea puştii. Unii mai că erau morţi de frică şi se prăvăliseră în nesimţire. Când însă şi-au dat seama că fiara era ucisă şi înecată, s-au apropiat de mal şi, prinzând curaj, au început să o caute. Sângele ei înroşise apele împrejur. Au scos-o cu ajutorul unei frânghii, pe care le-am dat-o cu. Un capăt al frânghiei îl trecură în jurul animalului, iar celălalt l-au tras afară. Atunci am văzut că este un leopard minunat, neobişnuit de frumos. Negrii şi-au ridicat braţele la cer, în semn de admiraţie pentru fapta mea.

Cealaltă fiară, speriată de detunătură, a ieşit degrabă la mal şi a rupt-o la fugă spre dealul de unde venise. Nu am putut să-mi dau seama de departe ce animal să fi fost. Negrii nu mai puteau de nerăbdare să mănânce carnea, aşa că le-am arătat prin semne că le-o dăruiesc drept recunoştinţă pentru cele ce mi-au oferit. Au fost foarte mulţumiţi şi au început îndată să jupoaie leopardul cu cuţitele lor de lemn, şi apoi să-l despice. Mi-au oferit şi mie din carne, însă am refuzat, prefăcându-mă că renunţ numai pentru a le-o lăsa lor în dar. Nu am luat decât pielea leopardului, pe care mi-au dat-o cu plăcere. Pe deasupra mi-au mai adus alte provizii, de soiuri necunoscute mie, şi pe care le-am primit cu mare mulţumire. Le-am arătat că am nevoie de apă, întorcând un urcior cu gura în jos, spre a le da a înţelege că este gol şi trebuie umplut. Negrii şi-au chemat alţi prieteni, iar două femei au adus apoi un vas mare de lut (mi se pare că era lut ars la soare) şi l-au aşezat pe mal, retrăgându-se. Xury s-a dus cu ulcioarele noastre şi le-a umplut pe toate trei. Femeile umblau tot atât de goale ca şi bărbaţii.

Acum eram aprovizionaţi cu rădăcini, grâne şi apă. Am părăsit ţărmul acesta ospitalier şi am pornit-o înainte, navigând încă vreo unsprezece zile, fără să ne mai apropiem de uscat, până când am zărit o coastă ce se termina ca o limbă, departe

în mare, cam la patru sau cinci leghe de noi. Marea fiind foarte calmă, m-am îndepărtat mult de uscat, ca să ocolesc capul, şi am zărit pământul în partea cealaltă, spre larg. Am dedus că era Capul Verde, iar pământul din larg – insulele care-i poartă numele. Mă găseam totuşi foarte departe de insule şi eram foarte nehotărât încotro ar fi mai bine să o iau, căci, dacă mă prindea un vânt mai puternic în larg, riscam să nu mai pot ajunge nicăieri.

În această dilemă, m-am retras în cabină şi l-am lăsat pe Xury la cârmă. Deodată mi-a strigat: „Stăpâne, stăpâne o corabie cu pânze.” Bietul Xury era grozav de speriat, crezând că e vreunul din vasele stăpânului său, care tot ne mai urmăreşte. Eu ştiam însă că de mult eram în afara unei astfel de primejdii. Am ieşit îndată din cabină şi am zărit corabia. Mi-am dat numaidecât seama că era o corabie portugheză, care probabil se îndrepta spre Guineea în căutare de sclavi Când i-am observat mai bine drumul, am constatat că mergea în altă direcţie şi nu avea intenţia să se apropie de coastă. Am întins toate pânzele, îndreptându-ne degrabă spre larg, hotărât să o ajung cu orice preţ. Cu toată viteza, mi-am dat seama că marinarii ceilalţi vor dispare din ochii mei înainte ca să le pot face vreun semn. Tocmai când începusem să-mi pierd orice nădejde, ei şi-au dat seama – pesemne cu ocheanele – că este o barcă europeană, aparţinând unei corăbii naufragiate. Au strâns pânzele, încetinindu-şi mersul pentru ca să-i putem ajunge. Am prins curaj şi, având pe bord pavilionul fostului meu stăpân, l-am ridicat înnodat, ca semnal de ajutor, şi am tras şi cu puşca. La vederea semnalului nostru şi a fumului, căci – după cum mi-au spus mai târziu – detunătura nu fusese auzită, au oprit corabia ca să ne aştepte şi i-am ajuns în vreo trei ceasuri.

Când m-am apropiat, m-au întrebat în mai multe limbi cine eram: în portugheză, spaniolă, franceză, pe care însă eu nu le ştiam. În sfârşit s-a găsit un

marinar scoţian căruia i-am spus că sunt englez, fugit din robie de la maurii, din Sale. Am fost poftit să mă urc pe punte şi m-au luat cu dânşii, împreună cu tot avutul meu.

Se înţelege bucuria ce m-a cuprins când m-am văzut scăpat dintr-o situaţie atât de deznădăjduită, în semn de recunoştinţă, am oferit tot avutul meu căpitanului, care însă l-a refuzat, răspunzându-mi că mi se va înapoia totul la sosirea noastră în Brazilia. ,,Nu ţi-am salvat viaţa cu gândul acesta. Cine ştie dacă nu o să mă găsesc şi eu odată în situaţia ta. Dacă aş primi tot ce-mi oferi, ar însemna să te las muritor de foame în Brazilia, într-o ţară atât de depărtată de ţara ta. Astfel că nu aş face decât să-ţi răpesc viaţa pe care ţi-am salvat-o. Nu, nu, Signor Inglese, te voi duce acolo fără plată, iar avutul dumitale te va ajuta să-ţi cumperi cele necesare şi să-ţi plăteşti drumul de înapoiere acasă.

A fost milos şi bun cu mine, nu numai în vorbe dar şi în fapte.

A poruncit să nu se atingă nimeni de lucrurile mele. Le-a luat în grija sa şi la sosire mi le-a înmânat după inventar, până la ultima bucată, inclusiv ulcioarele de lut.

Barca mea fiind în bună stare, mi-a propus să o cumpere pentru corabie şi m-a întrebat cât cer pe ea. Se purtase cu mine cu atâta mărinimie, încât nu am fost în stare să spun un preţ şi am lăsat totul la aprecierea lui. Mi-a dat o scrisoare, prin care se obliga să-mi plătească optzeci de ducaţi în Brazilia şi să mărească acest preţ în caz că mi s-ar oferi mai mult. Pe Xury a voit să-mi dea şaizeci de ducaţi. Nu-mi venea să iau banii, vânzând astfel libertatea bietului băiat, care mă slujise cu credinţă şi mă ajutase să-mi recapăt libertatea. Când mi-am arătat gândurile, căpitanul mi-a dat dreptate. Pentru a împăca însă pe toată lumea, se oferea să-l elibereze pe Xury peste zece ani, dacă acesta se va creştina. Xury a fost de acord şi astfel l-am dat căpitanului.

Călătoria spre Brazilia a fost foarte plăcută. Am ajuns în golful Todos los Santos cam peste douăzeci şi două de zile. Scăpasem iarăşi din cea mai mare nenorocire, dar nu ştiam ce voi face în viitor.

Nu voi uita niciodată mărinimia căpitanului. N-a voit să primească nimic pentru călătorie. Pe pielea de leopard mi-a dat douăzeci de ducaţi, iar pentru cea de leu patruzeci. Am primit tot avutul meu aflat în barcă. Mi-a cumpărat tot ce am voit să-i vând, între altele lădiţa cu băuturi, două din puşti şi bucata de ceară de albine care îmi mai rămăsese. Astfel am strâns aproape două sute douăzeci de ducaţi şi am debarcat în Brazilia cu această mică avere.

Puţin timp după sosire, am fost recomandat de căpitan unui om foarte cumsecade, ca şi el, care avea un ingenio, adică o plantaţie şi o fabrică de zahăr. Câtva timp am locuit la el şi am deprins astfel cultura trestiei de zahăr şi fabricarea zahărului. Văzând ce bine o duc plantatorii şi ce repede se îmbogăţesc, m-am hotărât să mă fac şi eu plantator. Trebuia însă mai întâi să capăt un permis pentru a mă stabili definitiv acolo, căutând între timp mijlocul pentru a-mi aduce banii pe care îi aveam la Londra.

Am primit certificatul de naturalizare şi am cumpărat pământ nedesţelenit cât am putut cuprinde cu banii pe care îi aveam. După aceasta, am făcut planul pentru plantaţie şi conac, în limita sumei pe care îmi pusesem în gând să o cer din Anglia.

Mă învecinam cu un portughez din Lisabona, născut a din părinţi englezi. Se numea Wells şi se afla într-o stare materială ca şi a mea. Ne înţelegeam foarte bine

Capitalul nostru era încă mic. Am plantat la început numai atâta cât aveam nevoie pentru întreţinere. În anii următori am mărit suprafaţa de cultură şi pământul a început să-mi dea roade

bune. În al treilea an am plantat tutun şi am pregătit fiecare câte o tarla pentru trestia de zahăr din anul viitor. Amândoi duceam mare a lipsă de ajutoare. Acum îmi dădeam seama de greşeala pe care o făcusem când m-am despărţit de Xury. Dar – vai – nu era nicio mirare că greşisem, eu care niciodată nu făcusem ceea ce se cuvenea! Munca pe care o începusem era destul de străină firii mele şi de-a dreptul opusă vieţii pe care mi-o doream şi pentru care părăsisem casa părintească, nesocotind toate sfaturile tatei. Acum ajungeam la acea stare socială de mijloc sau la gradul mai bun al unei vieţi mărunte, de care îmi vorbise cândva tata. Pentru aceasta însă, puteam să fi rămas acasă şi să nu mă fi obosit rătăcind prin lume, aşa cum o făcusem. Adesea mă gândeam că aş fi putut ajunge la această situaţie şi în Anglia, între prietenii mei, fără să mă duc la cinci mii de mile depărtare, între străini şi sălbatici, într-o ţară necunoscută şi atât de depărtată, încât să nu mai pot afla nimic despre lumea mea.

Aşa se face că priveam noua-mi viaţă cu adâncă părere de rău. Nu prea aveam cu cine să vorbesc şi numai rareori mă întâlneam cu vecinul meu. Toată treaba o făceam singur, cu mâinile mele. Mi se părea că trăiesc în surghiun pe o insulă pustie. De câte ori ne comparăm viaţa actuală cu alte vieţi mai nenorocite, s-ar cuveni să ne dăm seama că pronia cerească ar putea să ne pedepsească, silindu-ne să facem schimbul. Numai atunci ne-am pătrunde de realitatea fericirii pe care am pierdut-o. Câtă dreptate aş fi avut dacă aş fi judecat astfel, eu care mai târziu trebuia să am parte de o viaţă deznădăjduită pe o insulă pustie şi care atunci mă plângeam pe nedrept de viaţa-mi de plantator, pe care, dacă aş fi continuat-o, aş fi ajuns fără îndoială un om bogat şi mulţumit.

Prietenul meu, căpitanul care mă salvase, a mai rămas câtva timp în port, înainte de a se întoarce în Portugalia, trebuind să-şi încarce corabia l-am

povestit şi lui de banii pe care îi aveam în Anglia. „Signor Inglese – m-a sfătuit el dacă vrei, îmi dai scrisoare şi o procură cu ordin către persoana care-ţi păstrează banii la Londra, să trimită la Lisabona, cui ţi-oi spune eu, mărfuri ce au căutare în această ţară. Cu ajutorul lui Dumnezeu ţi-aduc marfa la întoarcere. Dar, pentru că toate cele omeneşti sunt supuse prefacerilor şi năpastelor, te sfătuiesc să nu ceri şi să nu rişti decât o sută de lire sterline, adică jumătate din averea dumitale. Dacă lucrul merge bine, poţi cere mai târziu şi restul pe aceeaşi cale. Dacă se întâmplă ceva rău, tot îţi mai rămâne jumătate.

Sfatul era bun şi prietenesc. Am scris deci scrisoarea către doamna care îmi păstra banii şi procura pentru căpitan. Văduvei căpitanului englez i-am povestit în scris toate păţaniile mele, precum şi dezrobirea şi întâlnirea cu căpitanul portughez, purtarea lui mărinimoasă faţă de mine, situaţia-mi actuală şi toate cele necesare, ca să ştie ce trebuie să-mi trimită.

Când cinstitul meu prieten, căpitanul portughez, a ajuns la Lisabona, a trimis scrisoarea în Anglia, printr-un negustor, care a predat-o văduvei povestindu-i tot ceea ce-i spusese căpitanul despre mine. Văduva nu i-a încredinţat numai banii, ci şi un dar frumos din partea ei pentru căpitanul care-mi salvase viaţa. Astfel voia să-i mulţumească pentru tot ce făcuse şi făcea pentru mine.

Negustorul a cumpărat marfă englezească pentru cele o sută de lire, după instrucţiunile date de căpitan, şi a trimis-o la Lisabona. Căpitanul mi-a adus-o cu bine în Brazilia. Printre mărfuri am găsit tot felul de unelte şi scule necesare pentru plantaţie, ce mi-au fost de mare folos.

Eram atât de fericit când mi-a sosit marfa! Mă credeam om bogat şi nu încetam să mă minunez de tot ceea ce găseam. Bunul căpitan cheltuise tot pentru mine banii primiţi în dar, căci îmi angajase un servitor – cu contract pe cinci ani – şi mi-l şi

adusese. N-a voit să primească nicio răsplată, acceptând numai ceva tutun de pe plantaţia mea.

Marfa adusă era toată numai manufactură englezească: postav, stofe, cituri şi alte lucruri care aveau căutare în Brazilia aşa că am vândut-o cu mare câştig, dobândind de patru ori mai mult decât costişe. Acum eram mult mai bogat decât vecinul meu. Am cumpărat îndată un sclav negru şi am angajat încă un argat european, pe lângă cel adus din Lisabona.

De multe ori, belşugul prea mare ne căşunează nenorociri. Astfel mi s-a întâmplat şi mie. În anul următor am recoltat cincizeci de baloturi de tutun, fiecare cântărind vreo cincizeci de kilograme, în afară de ce am mai dat pe la vecini în schimbul altor lucruri trebuincioase. Le-am uscat şi le-am pus bine până la întoarcerea corăbiilor din Lisabona.

Ajunsesem mare negustor. Capul a început a mi se împuia cu fel de fel de planuri şi gânduri ce depăşeau posibilităţile mele de înfăptuire şi care sunt foarte primejdioase, căci mână îndeobşte la ruină.

Dacă aş fi dus mai, departe o viaţă de munca serioasă, aş fi ajuns la belşug şi mulţumire, lucruri pe care mi ie recomandase tata cu atâta căldură. Aş fi avut parte de viaţa tihnită şi retrasă a păturii mijlocii. Eu însă nu mă mulţumeam cu atâta şi astfel mi-a fost dat să ajung înfăptuitorul propriei mele nenorociri, să mai adaug greşelilor mele din trecut altele noi şi să am prilejul unei amare căinţe mai târziu.

Totul a pornit de la acel dor aprig şi smintit de i vântura lumea. Potrivindu-mă lui, am nesocotit cele mai preţioase judecăţi şi socoteli ce mă îndemnau să urmez calea pe care firea şi pronia cerească mi-o puseseră dinainte pentru a-mi îndeplini datoria în viaţă. După cum am greşit atunci când am părăsit casa părintească, tot astfel mi-era dat să fac şi acum cu mica-mi plantaţie şi

cu perspectivele serioase ce le aveam, renunţând la toate acestea pentru a da ascultare dorinţei de a mă ridica mai repede decât îngăduia firea. Astfel, din nou m-am aruncat singur în cel mai adânc rău al pacostelor omeneşti, rămânând doar cu viaţa şi sănătatea.

Spre a ajunge la această parte a povestirii mele, trebuie să spun că, după ce am trăit aproape patru ani în Brazilia, izbutind să câştig binişor şi să am de toate din belşug, ba învăţând şi limba ţării, am legat prietenie cu o seamă de alţi plantatori, precum şi cu nişte negustori din St. Salvador, povestindu-le adesea călătoriile mele pe coasta Guineii, negoţul cu negri de acolo şi ce lesne este să te chiverniseşti din nimicuri, cu mărgele, jucării bricege, toporaşe, bucăţi de sticlă şi alte fleacuri, în schimbul cărora primeşti praf de aur, mirodenii, colţi de elefant şi mai ales negri care să fie vânduţi ca sclavi în Brazilia. Întotdeauna eram ascultat cu luare-aminte, mai ales când venea vorba de cumpărarea negrilor, pe atunci negoţul acesta fiind încă neobişnuit şi făcându-se numai cu învoirea specială a regilor Spaniei şi Portugaliei, prin aşa-numitele *assientos*. Lumea însă nu vedea cu ochi buni astfel de cumpărări de oameni, aşa că se făceau rar şi reveneau foarte scump.

Odată, fiind în tovărăşia câtorva cunoscuţi, negustori şi plantatori, am vorbit mai mult ca de obicei despre lucrurile acestea. În dimineaţa următoare au venit la mine trei din ei, zicându-mi că, după multă chibzuială, s-au hotărât a-mi face o propunere. Îmi cereau însă mai înainte de orice cuvântul că totul va rămâne o taină între noi. Apoi mi-au mărturisit că au de gând să armeze o corabie şi s-o trimită spre Guineea. Fiind plantatori ca şi mine, le venea greu fără ajutoare şi mână de lucru. Cum negoţul cu negri era oprit şi nu-i puteam vinde pe cei aduşi, plănuiau să organizeze o singură călătorie, iar robii, debarcaţi în taină, să-i împartă pentru moşiile lor. Pe scurt, îmi ofereau să

merg ca reprezentat al lor şi să mă ocup în Guineea de partea comercială a expediţiei, urmând să primesc în schimb, fără nicio cheltuială pentru mine, o parte dintre negrii aduşi, egală cu a lor.

Trebuie să mărturisesc că propunerea putea fi ispititoare pentru cineva care nu ar fi avut o gospodărie şi o plantaţie înfloritoare. Dai pentru mine – care îmi făcusem un rost şi care nu aveam decât să merg înainta cum începusem încă trei sau patru ani şi să mai aduc marfă din Anglia cu suta de lire pe care o aveam acolo şi, astfel, să adun cu siguranţă trei sau patru mii de lire, pe care le puteam apoi înmulţi mai departe – a mă gândi la o asemenea călătorie însemna curată nebunie.

Dar născut ca să-mi fiu propriul meu duşman, nu am. rezistat propunerii, după cum nu m-am împotrivit nici prima dată dorinţei mele de aventură, cu toate bunele sfaturi ale tatei.

Într-un cuvânt, am primit propunerea, cu condiţia ca ei să îngrijească de plantaţie în lipsa mea şi să facă totul precum voi hotărî în caz că nu mă voi mai întoarce.

Ei au primit condiţiile mele şi mi-au dat în scris că vor face precum ne-am învoit. Mi-am făcut testamentul, dispunând de tot avutul meu. Am numit executor pe prietenul meu, căpitanul portughez, care-mi salvase viaţa, lăsându-i jumătate din avere, iar restul urmând să fie trimis în Anglia. Am luat, aşadar, toate măsurile trebuitoare pentru păstrarea plantaţiei şi avutului meu. Numai la interesul meu propriu nu m-am gândit cum se cădea, într-adevăr, dacă aş fi avut mai multă minte, nu aş fi plecat niciodată, părăsind o înjghebare înfloritoare pentru o expediţie la voia întâmplării, fără a mai pomeni de motivele personale ce aveam de a mă aştepta la nenorociri.

Am fost însă grăbit şi orbit de închipuirea mea nefastă. Când corabia a fost pregătită de drum şi încărcată cu marfă, iar asociaţii mei au îndeplinit toate după învoiala noastră, m-am urcat pe bord

într-un ceas rău, la 1 septembrie 1659. Se împlineau în acea zi opt ani de când plecasem de acasă, din Hull, părăsindu-mi părinţii din pricina acelei răzvrătiri împotriva autorităţii tai şi devenind duşmanul propriilor mele interese.

Corabia noastră avea o capacitate de încărcătură de aproape o sută douăzeci de tone, dispunea de şase tunuri şi avea un echipaj de paisprezece inşi, în afară de căpitan, de băiatul care-l servea şi de mine. N-aveam pe bord altă încărcătură decât cea necesară negoţului cu negri. Marfa se compunea din diferite nimicuri: mărgele, bucăţi de sticlă, scoici apoi oglinzi, bricege, foarfece, securi şi altele de acelaşi soi.

În aceeaşi zi am ridicat pânzele şi am pornit-o spre nord, de-a lungul coastei, cu gândul să trecem oceanul spre coasta Africii. Timpul a fost bun, dar foarte călduros tot drumul de-a lungul coastei până ce am atins capul Sf. Augustin. De acolo am pornit-o spre larg, pierzând din ochi uscatul. Am navigat în direcţia insulei Fernando de Noronha, ţinând direcţia nord—nord-est şi, lăsând insula spre răsărit, am trecut, douăsprezece zile mai târziu, ecuatorul. Eram la 7 grade şi 22 minute latitudine nordică atunci când ne-a surprins un uragan, care ne-a zăpăcit cu totul. Uraganul a început de la sud-est şi a trecut apoi la nord-vest, statornicindu-se în cele din urmă la nord-est din această direcţie a bătut aşa de îngrozitor, încât timp de douăsprezece zile nu am putut decât sa ne lăsăm duşi de furtună încotro voia soarta sau furia valurilor. Ne aşteptam în fiecare clipă să fim înghiţiţi de talazurile uriaşe. Nimeni nu mai spera să scape cu viaţă.

În această deznădăjduită situaţie, un marinar ne-a murit de friguri tropicale, iar un altul, împreună cu băiatul de serviciu al căpitanului au fost smulşi de valuri şi s-au înecat. După douăsprezece zile, când furtuna s-a mai potolit, căpitanul a făcut o observaţie astronomică, aflând cu mare trudă că

eram cam la 22 grade longitudine şi cam la 11 grade latitudine nordică spre vest de capul St. Augustin. Eram deci aproape de coastele Guianei sau partea de nord a Braziliei, dincolo de fluviul Amazoanelor spre fluviul Orinoco, denumit şi Fluviul cel Mare. M-a întrebat ce să facem. Corabia fiind avariată şi luând apă, el voia să ne întoarcem imediat pe coasta Braziliei. Eu am fost însă de altă părere. Cercetând împreună harta mărilor şi a coastelor

Americii, am văzut că nu se găsea în apropierea noastră niciun pământ locuit de care să ne folosim înainte de a ajunge la cercul insulelor Antile sau ale Caraibelor. Ne-am hotărât atunci să ne îndreptăm spre Barbados, ţinând drumul în larg, pentru a ocoli curenţii golfului Mexic. Astfel puteam ajunge acolo în vreo cincisprezece zile. Fără acest popas, n-ar fi fost cu putinţă nici pentru corabie, nici pentru noi să ne continuăm călătoria spre Africa.

Am schimbat prin urmare direcţia şi am pornit-o spre nord-vest pentru a ajunge la vreo insulă engleză, de unde să căpătăm ajutor. Călătoriei noastre îi era hărăzită însă o altă soartă. Aflându-ne la latitudinea 12 grade şi 18 minute, ne-a prins o nouă furtună, ce ne-a târât cu mare furie spre vest şi ne-a scos din drumul obişnuit al navigaţiilor, încât chiar dacă de pe mare puteam scăpa cu viaţă, eram totuşi ameninţaţi să fim mâncaţi de sălbatici şi să nu ne mai întoarcem niciodată în ţara noastră.

În timp ce furtuna bântuia din răsputeri şi eram cu toţii deznădăjduiţi, unul din oamenii noştri a strigat în zorii zilei: „Se vede uscatul!” Nici nu am apucat bine să ieşim din cabină, şi corabia s-a lovit de un banc de nisip. Corabia fiind oprită, valurile s-au ridicat uriaşe peste noi, gata să ne înghită. Ne-am adăpostit cu toţii care pe unde am apucat, ca să scăpăm de apa înspumată a mării.

E greu să înţeleagă cineva care nu s-a aflat niciodată în asemenea situaţii starea noastră sufletească. Nu ştiam unde ne găsim, dacă nimerisem pe vreo insulă sau chiar pe continent, într-un ţinut locuit sau nu. Vântul sufla cu tărie încă şi, cu toate că furtuna se mai potolise, numai o minune putea să ne mai scape corabia. Ne uitam unul la altul, aşteptând în fiecare clipă moartea şi pregătindu-ne în vederea ei, căci nu ne mai rămânea nimic de făcut.

Singura mângâiere a fost că vasul nu s-a sfărâmat, aşa cum ne aşteptam, iar furtuna s-a mai liniştit. Ne împotmolisem însă atât de adânc în nisip, încât nu mai nădăjduiam să ieşim de acolo. Tot ce ne rămânea de făcut era să căutăm un mijloc de a ne salva vieţile. Barca pe care o aveam la remorcă a fost izbită de cârmă şi spartă, apoi smulsă de valuri şi nu s-a mai văzut. Cât despre cealaltă, nu ştiam dacă vom reuşi să-i dăm drumul pe apă. Timp de pierdut nu era. Din clipă în clipă, corabia se putea sfărâma şi unii spuneau că se şi spărsese.

În aceste clipe de deznădejde, secundul a apucat barca şi, ajutat de ceilalţi, a reuşit s-o treacă peste bord. Ne-am urcat cu toţii întrânsa, lăsându-ne în mila domnului şi în voia valurilor. Cu toate că furtuna se mai potolise, el talazurile uriaşe se rostogoleau spre ţărm. Marea părea într-adevăr a fi acea *wild zee*, cum o numesc olandezii. Situaţia devenise cu adevărat tragică. Ne dădeam seama că valurile sunt prea mari pentru ca barca să reziste. Presimţeam că ne vom îneca cu toţii. Nu aveam nici pânze şi, dacă le-am fi avut, nu le-am fi putut întrebuinţa. Vâslind anevoie, ne căzneam să ajungem la ţărm, clar cu inima grea, ca şi când ne-am fi dus la osândă. Ne dădeam seama că, apropiindu-ne de coastă, barca va fi sfărâmată în mii de bucăţi din pricina mării spumegânde, totuşi, după ce i-am încredinţat lui Dumnezeu sufletele noastre, ne-am grăbit pieirea cu mâinile noastre,

trăgând cu vâslele către malul unde ne mâna şi vântul.

Cum era malul – stâncos sau nisipos, abrupt sau lin – iarăşi nu puteam şti dinainte. Singura umbră de nădejde era ca să ajungem în vreun golf sau la vărsarea vreunui fluviu, unde, cu mult noroc, am fi putut să intrăm sau să găsim apă mai liniştită la adăpostul uscatului. Dar nimic din toate acestea. Cu cât ne apropiam de mal, pământul ne părea mai îngrozitor decât apa.

După ce am vâslit sau, mai bine zis, am fost duşi de valuri cam vreo leghe şi jumătate, a potopit peste noi un val uriaş, înghiţindu-ne. Ne-a lovit cu atâta furie, încât barca a fost răsturnată într-o clipă. Fără a mai avea răgazul să rostim măcar „doamne dumnezeule”, ne-am şi dus la fund.

Nimeni n-ar putea descrie întunecarea ce am simţit în clipa aceea. Cu toate că ştiam bine să înot, nu mă puteam strecura printre valuri, ca să-mi recapăt suflul. Numai după ce am fost dus departe spre ţărm şi valul s-a retras, m-am aflat pe nisipul aproape uscat. Eram însă pe jumătate mort din pricina apei pe care o înghiţisem. Văzându-mă atât de aproape, cu puţina suflare şi prezenţă de spirit ce îmi mai rămăsese, m-am ridicat în picioare, străduindu-mă să ies la mal înainte de a fi prins de valul următor. Curând mi-am dat seama că nu era cu putinţă să scap de el, căci apa venea în urma mea înaltă cât un munte şi furioasă ca un duşman împotriva căruia nu aveam niciun mijloc de apărare. Tot ce puteam face era să mă ridic deasupra şi să înot ca să-mi păstrez suflul pentru a mă înapoia apoi spre mal. Toată voinţa mi-era încordată ca să nu mă las târât de furia mării când valurile se retrăgeau în larg.

Acest val m-a îngropat la vreo treizeci de picioare în adâncimea lui. Mă simţeam dus spre mal de o putere uriaşă şi cu o viteză nebună. Îmi ţineam suflul şi înotam din răsputeri. Eram gata să plesnesc, când m-am simţit ridicat şi m-am trezit

cu capul şi braţele la suprafaţa apei. Această poziţie, pe care nu am putut-o păstra decât o clipă, mi-a îngăduit să răsuflu şi m-a îmbărbătat.

Acoperit din nou de ape, am rezistat şi mai bine. Văzând că valul se retrage, m-am opintit şi, deodată, am simţit pământul sub picioare. M-am odihnit o clipă numai apoi am luat-o la fugă spre mal. Marea însă venea din nou în urma mea. De două ori am mai fost ridicat şi dus înapoi de valuri şi de două ori am ajuns înapoi pe nisip.

Ultima dată era să-mi fie fatală, căci valurile m-au zvârlit, lovindu-mă de o stâncă. Am rămas câtva timp fără cunoştinţă. În clipa în care marea venea să mă înghită din nou, m-am trezit. M-am agăţat cu toate puterile de stâncă şi mi-am ţinut răsuflarea. Acum valurile nu mai erau aşa de înalte, fiind mai aproape de mal şi când valul s-a tras iar înapoi, am luat-o din nou la fugă, ajungând de data aceasta atât de aproape de uscat, încât valul următor, cu toate că m-a acoperit, n-a mai fost în stare să mă ia cu el.

Am reuşit, în sfârşit, să mă caţăr pe stâncile de pe mal şi m-am aruncat pe iarbă istovit, însă fericit că scăpasem de primejdie şi că apa nu mă mai putea ajunge.

Ridicându-mi ochii către cer, i-am mulţumit lui Dumnezeu pentru salvare, la care nu mai nădăjduisem cu câteva clipe înainte. Cred că nu se pot descrie extazul şi elevaţia, acea avântare a sufletului, pe care o simţi după ce ai scăpat astfel de moarte. Am înţeles atunci temeinicia obiceiului de a se aduce răufăcătorului, care îşi are funia legată de gât, o dată cu vestea graţierii, şi un chirurg care să-i scoată sânge chiar în clipa marii veşti, astfel ca surpriza să nu-i alunge din inimă duhul şi să-l răpună: „Căci bucuriile neaşteptate, ca şi necazurile, la început tot una par”.

Păşeam pe mal ridicându-mi braţele, minunându-mă în faţa salvării mele, contemplându-mi mântuirea şi făcând mii de

gesturi şi mişcări greu de descris. Mă gândeam la toţi tovarăşii mei, care se înecaseră. N-am aflat niciodată ce li s-a mai întâmplat. Mai târziu am găsit trei şepci, apoi o pălărie şi, în fine, două ghete desperecheate. Atât. Am privit de asemenea spre corabia naufragiată. Ceaţa şi spuma valurilor erau atât de mari, încât o zăream anevoie. Părea atât de departe. Doamne! cum a fost oare cu putinţă să ajung eu la ţărm?

După câtva timp am încercat să privesc împrejur, să văd în ce loc mă găseam şi ce aveam de făcut. Curând mi-a scăzut bucuria, dându-mi seama cât de groaznică îmi era mântuirea. Eram ud leoarcă şi nu aveam nici haine de primeneală, nici ce mânca sau bea pentru a-mi recăpăta puterile. Urma să mor de foame sau să fiu sfâşiat de fiarele sălbatice. Ceea ce mă întrista mai mult era că nu aveam cu mine niciun fel de armă pentru a vâna şi ucide vreun animal care să-mi potolească foamea, sau pentru a mă apăra la nevoie. Nu aveam decât un cuţit, o pipă şi o pungă cu tutun. Aceasta îmi era toată averea. Am alergat câtva timp încoace şi încolo ca un om cu minţile zburătăcite. Când s-a lăsat noaptea, m-am gândit la trista soartă ce mă aştepta, ştiind că fiarele ies pe înnoptate să-şi caute prada. De aceea m-am căţărat într-un copac stufos, ce semăn cu un brad plin de ace şi care se găsea în apropiere. Am stat toată noaptea acolo, aşteptând să se facă ziuă, pentru ca să văd ce-mi mai rămâne de făcut sau ce moarte trebuia să-mi aleg, căci nu aveam nicio nădejde că voi scăpa cu viaţă, înainte de a mă căţăra în copac, m-am depărtat puţin de coastă, căutând apă de băut. Spre marea mea bucurie, am găsit apă, am băut, am luat apoi tutun în gură, ca să-mi înşel foamea, şi numai după aceea m-am urcat în copac, aşezându-mă aşa, ca să nu cad în cazul când voi adormi.

Mi-am făcut un ciomag scurt, cu care aveam de gând să mă apăr, şi astfel mi-am luat în primire locuinţa. Fiind istovit, am adormit îndată. Am

dormit adânc cum puţini ar fi făcut-o în aceeaşi condiţii. M-am odihnit bine şi mi-am recăpătat puterile.

Capitolul IV

ÎNOTUL PÂNĂ LA CORABIA NAUFRAGIATĂ PENTRU A-I LUA PROVIZIILE. GÂNDURI ASUPRA SITUATEI MELE. CORABIA SE SCUFUNDA.

Când m-am deşteptat, se făcuse ziuă de mult. Cerul era senin, furtuna trecuse şi marea nu mai mugea ca în ajun. Spre marea mea mirare, am văzut corabia noastră scoasă din bancul de nisip în care se împotmolise şi adusă de flux până aproape de stânca pe care fusesem azvârlit cu o zi înainte. Corabia se găsea acum cam la vreo milă departe de locul unde mă aflam şi era încă dreaptă. M-am gândit că mi-ar prinde bine dacă aş reuşi să iau câte ceva de pe corabie.

Coborând din sălaşul meu din copac, am căutat din nou împrejur. Mai întâi am dat cu ochii de barca noastră, azvârlită şi ea la mal de către vânturi şi valuri, cam la vreo două mile spre dreapta mea. Am pornit de-a lungul ţărmului ca să ajung într-acolo, dar am dat de un ochi adânc de apă, ce se întindea cam pe o jumătate de milă. Aceasta m-a făcut să mă întorc, dornic să ajung mai repede la corabie, unde nădăjduiam să găsesc lucruri necesare traiului meu.

Cam pe la nămiezi, marea era foarte liniştită şi atât de retrasă de la ţărm, încât puteam ajunge – mergând pe nisip – până la un sfert de milă departe de corabie. Dar s-a ivit un nou prilej de amărăciune. Mi-am dat seama că dacă am fi rămas cu toţii pe corabie, am fi fost acum în viaţă şi am fi ajuns cu bine pe uscat. Nu aş mai fi atât de nenorocit şi stingher ca acuma. Mi-au dat lacrimile, dar cu asta nu schimbam nimic. M-am hotărât deci să ajung cu orice preţ la corabie. Dezbrăcându-mă, căci era foarte cald, am înotat până acolo.

Ajuns în preajma corăbiei, am dat de o nouă greutate. Nu ştiam cum să mă urc pe punte. Înotând de doua ori împrejur, am zărit în fine un capăt de frânghie ce atârna de portsarturi şi pe care nu-l văzusem până atunci. Cu ajutorul lui, m-am căţărat până sus. Ajuns pe punte, am constatat că pereţii corăbiei erau găuriţi şi că multă apă pătrunsese în fundul ei, dar că era astfel aşezată pe marginea grindului de nisip sau poate de pământ, încât pupa era mult ridicată şi prora împlântat adânc în apă. Pupa era astfel ferită de apă şi fiţi siguri că primul meu gând a fost să văd ce mai rămăsese neatins. Mai întâi am descoperit că nicio provizie de pe corabie nu fusese udată. Fiind foarte flămând, mi-am umplut buzunarele cu pesmeţi. Pentru a nu pierde timp, mestecam căutând mai departe. În cabina cea mare am găsit ceva rom, din care am tras o duşcă. Mi-a făcut foarte bine şi m-am simţit mai cu vlagă. Nu îmi mai lipsea decât barca, pentru a lua cu mine tot ceea ce îmi era neapărat necesar.

Degeaba însă stăteam cu braţele încrucişate, dorindu-mi lucruri pe care nu le puteam avea. Nevoia m-a învăţat ce să fac. Ştiam că sunt puse deoparte, undeva în corabie, câteva scânduri, nişte grinzi solide şi vreo două catarge de rezervă. M-am pus îndată pe lucru, aruncând peste bord toate bucăţile de lemn care nu erau prea grele şi pe care le-am legat mai întâi cu câte o frânghie pentru a nu fi luate de valuri.

Trăgându-le spre mine – în timp ce mă ţineam de peretele corăbiei – le-am legat strâns capetele la patru din ele, făcând o plută, peste care am aşezat curmeziş câteva scânduri mai scurte, pe care puteam călca. Nu erau însă destul de rezistente pentru a duce o greutate mare. M-am pus, aşadar, din nou pe lucru şi cu ferăstrăul dulgherului am tăiat în trei un catarg, adăugind cu mare caznă aceste bucăţi plutei. Mă îmbărbăta nădejdea că, în felul acesta, voi putea lua cu mine multe lucruri de

neapărată trebuinţă, aşa că acum făceam ceea ce în altă situaţie n-aş fi putut să fac.

În curând totul a fost gata şi puteam căra orice greutate. Dar trebuia să mă gândesc cum să-mi încarc pluta şi în ce fel să feresc de apă încărcătura. N-am stat mult pe gânduri. Am orânduit mai întâi pe plută toate scândurile ce le-am putut găsi. Apoi am golit trei cufere de marinar şi le-am dus jos. Le-am umplut cu provizii ca: pâine, orez, trei bucăţi de brânză de Olanda, cinci bucăţi de pastrama de capră, din care se mânca adesea pe corabie. Am mai luat nişte grăunţe amestecate, de orez şi orz, rămase de la hrana păsărilor ce le tăiasem între timp. Spre marea mea dezamăgire, grăunţele fuseseră în parte mâncate şi stricate de şoareci. Am mai găsit câteva lădiţe de ale căpitanului, cu sticle de rachiu, în totul cinci sau şase mai erau şi vreo cinci sau şase damigene cu vin şi lichioruri.. Pe acestea le-am luat aşa cum erau, nefiind nevoie să le pun într-un cufăr, unde de altfel nu mai aveau loc.

Între timp începuse fluxul. Marea era liniştită. Am zărit cu părere de rău că valurile s-au dus şi mi-au luat de pe mal haina şi cămaşa pe care le lăsasem acolo. Pantalonii şi ciorapii îi aveam pe mine, căci înotasem cu ei până la corabie. Întâmplarea aceasta m-a dus cu gândul la haine. Am găsit destule, însă n-am luat cu mine decât ceea ce îmi trebuia numaidecât. Pusesem ochii pe lucruri mai importante. Aveam, de pildă, nevoie de scule cu care să lucrez. După multă căutare am găsit, în sfârşit, lada dulgherului, pentru mine prada cea mai preţioasă. În aceste clipe ea valora mai mult decât o corabie plină cu aur. Am adus-o pe plută aşa cum am găsit-o, fără să mă uit ce este în ea, căci ştiam cam ce conţine. Am căutat apoi arme şi muniţii. În cabina cea mare am găsit două puşti de vânătoare şi două pistoale, pe care le-am luat îndată, cu nişte praf de puşcă, un sac mic cu alice şi două săbii ruginite. Ştiam că sunt pe

corabie şi vreo trei butoiaşe cu praf de puşcă, dar nu ştiam unde le pusese tunarul. După multă căutare, le-am găsit., în două din ele nu pătrunsese apa, aşa că le-am luat..

Deocamdată eram destul de bine aprovizionat. Era momentul să mă gândesc cum să ajung mai uşor la ţărm. Nu aveam nici pânze, nici cârmă, nici vâsle. Cel mai mic vânt putea să răstoarne toată truda mea. Mă îmbărbătau însă trei lucruri. Marea era foarte liniştită, fluxul mă ducea spre ţărm, iar puţinul vânt care sufla se îndrepta tot în aceeaşi direcţie. Am găsit apoi vreo două rame rupte, care aparţinuseră bărcii. Pe lângă lada cu scule, am mai luat două ferăstraie, un topor şi un ciocan şi, pornind pe apă cu pluta mea, am mers foarte bine distanţă de o milă. Simţeam că sunt dus de curent ceva mai departe de locul de unde plecasem, şi asta mi-a dat nădejdea să găsesc o gură de râu, unde aş putea intra cu pluta la adăpost, ca să o descarc. Aşa s-a şi întâmplat. În faţa mea a apărut un mic golf, în care apele fluxului pătrundeau cu putere. Pluta mi-a fost dusă într-acolo, iar eu căutam s-o ţin cât mai în mijlocul curentului.

De astă dată era să sufăr un nou naufragiu, care mi-ar fi frânt inima de jale. Necunoscând coasta, pluta s-a împotmolit într-o parte, iar cealaltă parte a rămas în apă. Toată încărcătura a alunecat, ameninţând să se prăvale în valuri. Am făcut tot ce mi-a stat în putinţă să împiedic nenorocirea. M-am proptit cu spatele în lăzi, ca să le ţin pe loc. Pluta însă nu am fost în stare s-o îndepărtez de mal. Am aşteptat astfel aproape o jumătate de oră până ce apele au crescut şi au mai îndepărtat pluta, ridicând partea ei lăsată. Am desprins-o atunci cu ajutorul unei vâsle şi curentul m-a dus mai departe. M-am pomenit la gurile unui râuleţ, cu pajişti verzi pe ambele maluri. Fluxul pătrundea până departe în susul râuleţului. Căutam un loc bun de acostat, căci nu voiam să mă depărtez prea mult de ţărm. Tot mai trăgeam nădejde să zăresc vreo corabie şi

din această pricină voiam să mă stabilesc cât mai aproape de coastă.

În sfârşit am zărit o mică adâncitură într-unui din maluri, spre care m-am îndreptat cu mare greutate, izbutind să duc pluta până într-acolo, unde era cât pe aici s-o păţesc ca mai înainte, malul fiind într-un povârniş destul de repede. Am aşteptat până ce fluxul a ridicat apa la înălţimea cea mai mare, ţinându-mă de mal cu vâsla cum m-aş fi ţinut cu o ancoră. Îndată ce am avut destulă apă sub plută, am îndreptat-o spre o bucată de pământ mai netedă, unde am înţepenit-o cu ajutorul a doi pari făcuţi din vâslele rupte şi înfipte în pământ de o par şi de alta.

Când s-au retras apele, pluta a rămas pe uscat cu toată încărcătura. Trebuia acum să-mi găsesc un loc potrivit, unde să-mi aşez locuinţa şi unde să păstrez toate aceste bunuri. Nu ştiam încă dacă sunt pe o insulă sau pe continent, într-un loc pustiu sau locuit, dacă trebuia să mă tem de jivinele sălbatice sau nu. Nu prea departe de mine, cam la vreo milă, se ridica un deal. Era destul de înalt şi părea că face parte dintr-un lanţ de dealuri ce se întindea spre nord.

Mi-am luat o puşcă, un pistol şi un corn cu praf de puşcă şi, astfel înarmat, am plecat să explorez împrejurimile.

Urcând cu greutate dealul, am ajuns pe coamă, de unde mi-am putut vedea soarta. Spre marea mea durere, mi-am dat seama că mă găseam pe o insulă. În depărtare se zăreau nişte stânci şi, mai departe, încă două insule mai mici, cam la vreo trei leghe spre vest. Am mai descoperit că insula pe care mă găseam era pustie, nelocuită. Nu puteam încă să ştiu dacă sunt fiare sălbatice, căci n-am zărit niciuna. Am văzut o mulţime de păsări, de soiuri necunoscute, şi nu ştiam dacă sunt bune de mâncat. La întoarcere am împuşcat o pasăre mare, pe care o zărisem pe o cracă la marginea unei păduri. Cred că era prima împuşcătură ce se auzea

pe această insulă de la facerea lumii, căci îndată s-au ridicat din toate colţurile pădurii nenumărate stoluri de păsări, de felurite soiuri, stârnind o nemaipomenită hărmălaie.

Toate păsările mi-erau necunoscute. Aceea pe care o împuşcasem semăna la pene şi plisc cu un fel de şoim. N-avea însă pinteni, nici gheare ca păsările de pradă şi carnea era de nemâncat.

Mulţumit deocamdată cu cele aflate, m-am întors la plută şi am început să-mi descarc lucrurile. Această treabă mi-a luat restul zilei. Nu ştiam ce voi face noaptea şi unde mă voi culca. Neştiind dacă sunt fiare sălbatice, mi-era teamă să mă culc jos. Mai târziu mi-am dat seama că toată grija aceasta era de prisos.

M-am baricadat cu lăzile şi scândurile aduse de pe corabie, aşezându-le în jurul meu, şi astfel mi-am înjghebat un fel de colibă. Nu ştiam încă în ce fel îmi voi procura hrana zilnică, nevăzând nimic în afară de nişte animale semănând cu iepurii şi care fugiseră din pădure când am tras în pasăre.

Mă gândeam că voi mai putea lua multe lucruri din corabie, ca să-mi fie de folos, de pildă frânghii şi pânze.

M-am hotărât, prin urmare, să fac o nouă expediţie până la corabie, bănuind că va fi sigur zdrobită la prima furtună. Trebuia să las la o parte toate celelalte îndeletniciri şi să aduc de acolo tot ce se putea. Am chibzuit dacă să iau sau nu pluta cu mine. M-am hotărât să mă duc fără ea, ca şi prima dată, pornind când apele se vor fi retras de la ţărm. După ce m-am dezbrăcat, nepăstrând decât cămaşa, izmenele şi nişte papuci, am ajuns înot la corabie şi m-am urcat pe punte.

Aici mi-am întocmit o nouă plută. Având experienţa celei dintâi, n-am făcut-o prea mare, nici nu am încărcat-o prea mult, luând cu mine numai lucruri de mare trebuinţă. Astfel am găsit în magazia dulgherului vreo trei saci de cuie şi piroane, un vinci cu şurub, mai bine de o duzină de

barde şi topoare şi, lucru nepreţuit, o tocilă. Le-am luat împreună cu alte lucruri de-ale maestrului tunar, între altele, trei drugi de fier şi două butoiaşe cu gloanţe, şapte flinte, încă o puşcă de vânătoare cu ceva pulbere, un sac mare cu alice şi un sul de tablă de plumb. Acesta era însă prea greu ca să-l pot trece peste bord.

În afară de aceste lucruri, am luat toate hainele pe care le-am găsit, o velă gabier de rezervă, un hamac, perne şi pături. Am încărcat astfel, spre marea mea mulţumire, o a doua plută şi am dus-o cu mine la mal. Eram îngrijat ca nu cumva cineva să se fi atins, în lipsa mea, de provizii. La întoarcere, n-am găsit nicio urmă de musafiri. Numai o pisică sălbatică îmi şedea pe o lădiţă. Când m-am apropiat, a luat-o la fugă, dar s-a oprit ceva mai departe. A rămas senină şi liniştită, privindu-mă drept în ochi, de parcă ar fi vrut să facă cunoştinţă cu mine. I-am arătat puşca, dar a rămas neclintită, neştiind ce este. Aruncându-i o bucată de pesmet, s-a apropiat, a mirosit-o şi a mâncat-o, aşteptând să-i mai dau. Eu însă nu aveam pesmeţi de prisos şi am lăsat-o să plece. Mi-am descărcat pluta pe mal, iar butoaiele cu praf de puşcă, fiind prea grele, am fost nevoit să le desfac şi să le împart în pachete, pe care le-am adus unul câte unul. Apoi, din pânza de corabie şi cu câţiva pari, mi-am întocmit un cort. Am cărat într-însul tot ce putea fi stricat de ploaie sau de soare. În jurul cortului, mi-am îngrămădit toate lăzile goale şi celelalte lucruri, alcătuind un fel de zid de apărare împotriva oricărei încercări de atac, fie din partea fiarelor, fie a oamenilor. Drept pavăză, am aşezat la intrare lăzi şi scânduri. Întinzând pe jos una din saltele, mi-am pus două pistoale la căpătâi şi m-am tolănit în acest culcuş. Era prima dată că dormeam liniştit o noapte întreagă, după atâta trudă şi necazuri.

Aveam acum o cantitate foarte mare de provizii şi suficientă pentru un om singur ca mine însă

mulţumit tot nu eram. Atâta timp cât mai exista corabia, trebuia să iau din ea tot ce se mai putea lua. Astfel că în fiecare zi, când apele erau scăzute, mă duceam pe bord şi aduceam câte ceva. A treia zi am luat frânghii şi funii, apoi o bucată mare de pânză de vele, precum şi butoiul cu praf de puşcă, în care intrase apa. Am luat toate velele, pe care am fost nevoit să le tai în bucăţi şi să aduc de fiecare dată câte o parte din ele, căci nu îmi mai erau de folos decât ca pânză obişnuită. Ceea ce m-a bucurat mai mult ca orice a fost faptul că, după cinci sau şase călătorii de acest fel, când credeam că nu mai rămăsese nimic de seamă în corabie, am dat peste un butoi mare cu pâine uscată, trei damigene cu rom şi spirt, o ladă cu zahăr şi un butoi cu făină de cea mai bună calitate. Era uimitor, căci eu renunţasem să mai caut alte provizii, crezând că le stricase apa. Am golit butoiul, învelind bucăţile de pâine în pânză, şi am adus totul cu bine la mal. A doua zi m-am întors iarăşi pe corabie. Pentru că luasem tot ce era mai uşor de cărat, m-am apucat să tai cablul ancorei în bucăţi, pe care să le pot duce şi să scot toată fierăria ce. putea fi luată. Din vergile rămase, pe care le-am tăiat, am făcut o plută mai mare pe care am încărcat-o cu toate aceste lucruri mai grele.

Am pornit-o spre ţărm. Norocul însă începea să mă părăsească. Pluta era atât de încărcată şi de mare, încât după ce am intrat în estuarul unde mai debarcasem, nu am mai fost în stare să îndrept cu aceeaşi îndemânare pluta spre mal. Pluta s-a răsturnat şi eu am căzut în apă. O bună parte din lucruri s-au pierdut, mai ales fierul, care putea să-mi fie de mare folos.

Când însă a fost reflux, am reuşit să aduc la mal câteva din cabluri şi bucăţi de fier. Totul însă cu mare trudă, căci eram nevoit să mă dau mereu la fund, ceea ce era foarte obositor. Continuam să mă duc în fiecare zi pe bord, luând tot ce se mai putea găsi. În treisprezece zile am fost de unsprezece ori.

Între timp cărasem tot ce era în stare să care, cu braţele sale. un singur om. Cred că dacă vremea s-ar fi menţinut frumoasă, ajungeam să iau corabia întreagă, bucată cu bucată.

Când mă pregăteam să mă duc a douăsprezecea oară, am simţit cum se stârneşte vântul. Totuşi am pornit-o şi am ajuns pe punte, scotocind prin cabinele golite şi dând de un dulap cu sertare. Aici am găsit nişte briciuri, o pereche mare de foarfece şi vreo duzină de cuţite şi furculiţe. În altul am dat de treizeci şi cinci de lire sterline, în monede europene şi braziliene, de câţiva galbeni şi monede de argint.

Am zâmbit văzând banii şi mi-am zis: „Bogăţii deşarte, la ce îmi mai sunteţi bune acum? Nu mai aveţi preţ pentru mine, şi nici nu ştiu dacă face să vă urnesc din loc! Unul din aceste cuţite îmi este mai trebuincios decât toată grămada voastră. Nu mai am nevoie de voi. Rămâneţi mai bine aici şi duceţi-vă la fund, căci altă soartă nu meritaţi!"

Totuşi, după oarecare chibzuială, am luat banii. Punându-i într-o bucată de pânză, mă gândeam să-mi întocmesc o plută. Între timp cerul s-a înnorat şi vântul a început să sufle cu putere. Într-un sfert de oră, furtuna bântuia în toi dinspre ţărm.

M-am gândit că ar fi zadarnic să mai încerc să ajung cu o plută la ţărm, aşa că tot ce aveam mai bun de făcut era să plec cât mai grabnic. Am sărit în apă şi am trecut înot canalul ce se găsea între corabie şi nisipuri. Mi-a venit destul de greu, căci eram împovărat. Valurile mă izbeau cu putere, iar vântul se înteţea. Am reuşit însă să ajung acasă, în micul meu cort, unde m-am culcat laolaltă cu toate bogăţiile.

Vântul a urlat toată noaptea, iar dimineaţa, când am ieşit din cort, corabia dispăruse. În prima clipă am fost uimit. M-a mângâiat însă gândul că nu pierdusem vremea şi luasem tot ce se putuse lua. Într-adevăr cred că nu rămăsese pe bord aproape nimic de luat, chiar dacă aş fi avut mai mult timp

la îndemână. Am renunţat de a mă mai gândi la corabie. Nădăjduiam ca valurile să-mi j mai aducă, poate, câte ceva din epavă, ceea ce s-a şi întâmplat mai târziu, dar fără să-mi fie de folos.

Acum îmi rămânea să văd cum să mă apăr mai bine de sălbatici, dacă ar veni vreodată, sau de fiare, dacă existau pe insulă. Chibzuiam în toate felurile ce fel de locuinţă să-mi fac dacă s-o sap în pământ sau s-o fac ca un cort. În sfârşit m-am hotărât pentru amândouă, după cum se va vedea.

Curând mi-am dat seama că locul unde mă aflam nu era bun pentru ceva statornic, fiind mlăştinos şi neavând apă de băut în apropiere. Trebuia, aşadar, să caut un alt loc mai sănătos şi mai nimerit.

La aşezarea locuinţei am ţinut seamă mai întâi ca locul să fie sănătos şi să aibă apă de băut apoi să fie adăpostit de arşiţa soarelui şi, în sfârşit, să fie ferit de oameni sau de animale sălbatice şi să aibă vedere pe. mare. Astfel, dacă Dumnezeu va trimite din întâmplare i vreo corabie prin apropiere, să nu pierd putinţa acelei eliberări în care mai nădăjduiam încă.

Tot căutând, am găsit un loc mai potrivit pe un mic platou, aşezat pe povârnişul unui deal înalt. Spre platou, dealul se lăsa în perete abrupt, astfel încât nimeni nu putea ajunge la mine din vârful dealului. În acest perete de stâncă se găsea o scobitură ce te ducea cu gândul la vreo peşteră. Nu exista însă nimic îndărătul ei. Am hotărât să-mi aşez cortul pe platoul neted şi acoperit cu iarbă. Acesta, care avea vreo sută de yarzi lăţime şi cam de două ori pe atâta în lungime, se întindea ca un covor verde în faţa mea, coborând apoi până la malul mării. Fiind aşezat pe partea dinspre nord-nord-vest a dealului, eram apărat de căldura soarelui aproape în tot timpul zilei, până ce soarele ajungea la vest-sud-vest, ceea ce în aceste regiuni se întâmplă aproape de asfinţit.

Înainte de a aşeza cortul, am tras în faţa scobiturii din deal o jumătate de cerc, care avea o rază de zece yarzi de la stâncă şi douăzeci de yarzi diametru, între cele două capete de lângă stâncă.

Pe acest semicerc, am bătut două rânduri de pari, înţepenindu-i bine în pământ până ce au stat drepţi ca stâlpii capetele cele groase erau îndreptate în sus, ajungând la peste cinci picioare şi jumătate înălţime şi fiind ascuţite la vârf. Cele două rânduri se aflau la vreo şase degete unul de celălalt.

Am luat apoi bucăţile de parâmă, aduse de pe corabie, şi le-am aşezat una peste cealaltă între cele două rânduri de pari. În interior i-am proptit cu alţi pari cam de două picioare şi jumătate, în chip de contraforţi. Această împrejmuire era atât de rezistentă, încât nici om, nici gadină nu ar fi putut trece prin ea sau peste ea. Am pierdut însă mult timp şi a fost destul de greu de făcut, mai ales că trebuia sa tai parii în pădure, să-i car la faţa locului şi să-i bat în pământ. Nu am făcut nicio poartă, ci am preferat să intru pe deasupra, cu ajutorul unei scări înguste şi mobile. Trăgeam după mine această scară îndată ce intram. Mă ştiam astfel închis şi întărit împotriva întregii lumi. Adăpostit şi sigur, dormeam, în sfârşit, liniştit, cu toate că mai târziu mi-am dat seama că măsurile au fost de prisos. În acest ţarc sau fortăreaţă mi-am cărat cu nespusă trudă toate bogăţiile, toate proviziile, muniţiile şi alimentele despre care am povestit până acum.

Am înălţat apoi un cort mare care să mă apere de ploi, căci erau foarte abundente într-un anumit timp al anului. Ca să mă feresc şi mai bine, am întocmit un cort dublu, adică unul mai mic înăuntru şi altul mai mare deasupra, acoperindu-l cu o prelată mare pe care o găsisem între pânzele corăbiei.

Nu mă mai culcam în pat, ci în hamacul adus din corabie, care era foarte comod şi aparţinuse

secundului, în cort am cărat toate proviziile ce puteau fi stricate de ploi. După ce tot avutul meu a fost pus la adăpost, am închis împrejmuirea, lăsată până atunci deschisă, şi nu am mai ieşit decât cu ajutorul scării.

După aceasta am început să sap în stânca dindărătul cortului. Pământul şi pietrele pe care le scoteam, le căram prin cort, aşezându-le pe terenul meu împrejmuit. Astfel am ridicat nivelul curţii mele cu aproape un picior şi jumătate şi mi-am făcut o pivniţă, care mi-a fost de mare folos. Toate acestea m-au costat însă multe zile de muncă istovitoare.

Trebuie să revin acum asupra unor gânduri care mă frământau în acel timp. Se întâmplase ca într-o noapte, pe când făceam planurile pentru aşezarea cortului şi a pivniţei, să se dezlănţuie o furtună grozavă, cu tunete şi trăsnete. Un gând năprasnic mi-a trecui prin minte: „Praful de puşcă!” Inima mi s-a făcut cât un purice. O singură scânteie putea distruge totul. Căci de aceasta atârna nu numai putinţa mea de a mă apăra, dar şi de a-mi procura hrana necesară. Nici nu mă gândeam că aş putea fi eu în primejdie dacă ar fi luat foc praful de puşcă.

Eram atât de tulburat, încât îndată ce a trecut furtuna, am lăsat totul baltă, toate construcţiile şi fortificaţiile, şi m-am apucat să fac cutiuţe şi săculeţe pentru praful de puşcă. Voiam să-l păstrez neapărat în cantităţi cât mai mici, astfel ca, orice s-ar întâmpla, să nu pot pierde totul deodată. Am terminat treaba în aproape două săptămâni, făcând peste o sută de pacheţele. Cât despre butoiaşul în care pătrunsese apa, l-am lăsat în pivniţa cea nouă sau în bucătăria mea, cum o numeam eu, căci acolo nu eram primejduit. Restul l-am ascuns în găurile săpate în stânci şi ferite de umezeală, însemnând cu grijă locurile respective.

Între timp ieşeam aproape zilnic cu puşca, atât ca să mă distrez, cât şi să văd dacă nu se poate vâna ceva. Mai ales voiam să iscodesc viaţa insulei

şi să-i cunosc produsele. Prima dată am descoperit nişte capre sălbatice. Nu am avut noroc cu ele. Erau atât de sfioase şi iuţi de picior, încât nici nu am reuşit să mă apropii. Nu m-am lăsat însă, fiind sigur că voi ajunge să împuşc când şi când câte una. Aşa s-a şi întâmplat. Le-am învăţat mai întâi obiceiurile şi am văzut că, de câte ori se aflau pe deal şi mă zăreau în vale, o luau speriate la fugă. Când păşteau însă în vale, nici nu se sinchiseau de mine ori de câte ori mă găseam deasupra lor, pe stânci. Am dedus de aici că aveau vederea îndreptată mai mult în jos şi că le venea greu să zărească ceea ce se găsea deasupra lor.

Prin urmare mă urcam pe o stâncă şi de acolo trăgeam în ele, dobândind o pradă bogată. Întâia dată când am tras, am ucis o capră care alăpta un ied, ceea ce m-a mâhnit mult. Când a căzut capra, iedul a rămas liniştit lângă ea. Chiar după ce am luat-o în spinare, el m-a urmat acasă. Am pus scara, am luat iedul în braţe şi l-am trecut astfel în curte, nădăjduind să-l domesticesc. N-a voit însă să mănânce şi peste puţin timp a trebuit să-l tai şi să-l mănânc. În felul acesta am avut mult timp carne, cad mâncam cu cea mai mare economie, cruţându-mi proviziile şi îndeosebi pâinea.

Când am terminat cu locuinţa, am început să simt nevoia unui loc în care să fac focul. Voi povesti mai târziu cum am procedat şi cum am lărgit peştera. Deocamdată prefer să vă împărtăşesc ceva despre viaţa şi gândurile mele.

Perspectivele erau destul de triste. Fusesem aruncat pe această insulă, după ce furtuna puternică ne târâse departe de drumul nostru, la câteva sute de leghe în afara drumului obişnuit al corăbiilor. Aveam tot temeiul de a presupune că voia cerului era să-mi termin zilele într-un trai deznădăjduit pe această insulă pustie. Lacrimile îmi curgeau şiroaie când mă gândeam la soarta mea. Adesea mă întrebam de ce providenţa îşi duce la pierzanie propriile ei făpturi, hărăzindu-le

această stare de mizerie şi lăsându-le fără ajutor şi fără nădejde, astfel încât să le vină greu a-i mai mulţumi pentru viaţa ce le-a dat-o. Dar de câte ori mă gândeam astfel, simţeam o mustrare de cuget. Într-o zi când mă plimbam pe mal cu puşca la umăr, mi-am zis: „Foarte bine, este adevărat că te găseşti la mare ananghie. Aminteşte-ţi însă, te rog, unde se găsesc ceilalţi? Nu aţi fost oare unsprezece oameni în barcă? Unde sunt ceilalţi zece? De ce nu au fost ei salvaţi şi nu ai pierit tu? De ce ai fost tu cel privilegiat? E mai bine să fii aici sau dincolo?”

Am privit apoi spre mare, judecind că orice rău are şi o parte de bine. Mi-am amintit că nu-mi lipseşte nimic. Ce s-ar fi întâmplat dacă valurile n-ar fi adus corabia aproape de ţărm, ca să pot ajunge la ea şi să iau tot ce-mi trebuia? Ce se întâmpla dacă eram nevoit să trăiesc aşa cum mă aruncase marea la ţărm, fără nicio putinţă de a-mi procura cele necesare? Şi mi-am mai zis: „Ce mă făceam fără puşcă, fără muniţii, scule, îmbrăcăminte, fără pături, cort şi toate celelalte?” Acum aveam de toate într-o cantitate îndestulătoare şi mai puteam să-mi fac provizii puteam trăi chiar şi fără puşcă, atunci când gloanţele se vor termina. Aveam putinţa de a rezista o viaţă întreagă fără a duce lipsă. Mă gândisem la toate dinainte, chiar la eventualele accidente sau la timpul când aş fi terminat muniţiile şi chiar mai departe, la vremea când mă vor părăsi puterile şi sănătatea. Mărturisesc însă că nu mă gândisem o singură clipă, de pildă, că. praful de puşcă ar putea sări în aer dacă l-ar fi lovit trăsnetul. De aceea am fost speriat când m-a surprins acest gând. Iar acum, pentru că sunt pe cale de a începe povestea noii mele vieţi, atât de tăcută şi tristă cum n-a mai fost alta pe pământ, voi spune totul potrivit timpului şi întâmplărilor.

După toate socotelile, am pus întâia dată piciorul pe această insulă blestemată la 30 septembrie. Soarele era la echinocţiul de toamnă şi

se afla tocmai deasupra mea. Am socotit – bineînţeles – cu puţinele mijloace ce le aveam la îndemână – că mă aflam la o latitudine de 9 grade 22 minute nord de ecuator. După vreo zece sau douăsprezece zile mi-am dat seama că voi pierde şirul zilelor din lipsă de cărţi, hârtie şi cerneală şi voi ajunge să nu mai pot deosebi duminica de zilele de lucru. Pentru a evita aceasta, am luat un par gros, în care am săpat cu cuţitul cuvintele: „AM AJUNS PE ACEST ŢĂRM LA 30 SEPTEMBRIE 1659”. Din el am făcut o cruce pe care am înălţat-o chiar în locul unde debarcasem pe mal. În fiecare zi crestam o linie în par, iar duminicile una mai lungă la fiecare întâi ale lunii făceam o crestătură mai mare decât toate celelalte. Astfel am ţinut socoteala timpului.

Trebuie să mai spun că am luat de pe corabie, între altele, şi o seamă de lucruri mărunte, precum pene de scris, hârtie, cerneală, câteva pachete din sertarele căpitanului şi ale secundului, dulgherului şi tunarului, apoi vreo patru busole, câteva instrumente de calculat, nişte cadrane solare, ocheane, hărţi marine şi cărţi de navigaţie, pe care le-am pus grămadă într-o boccea. În bagajul meu am găsit trei Sfinte Scripturi, într-o aleasă înfăţişare, pe care mi le adusese căpitanul portughez, precum şi trei cărţi de rugăciuni papistaşe şi alte câteva cărţi. Am avut grijă să le aduc toate pe uscat.

Am uitat să vă spun că pe corabie avusesem un câine şi două pisici, despre care voi povesti la timp. Pisicile le-am luat cu mine, iar câinele a sărit singur în apă a doua zi şi a ajuns înot la ţărm. Mulţi ani de zile mi-a fost slujitor credincios. Făcea tot ce-i porunceam, aducea tot ce-i ceream, mă ajuta la vânătoare, îmi ţinea de urât. Un singur lucru nu l-am putut învăţa niciodată să-mi vorbească! După cum am mai spus, găsisem pene de gâscă pentru scris, cerneală şi hârtie şi le întrebuinţam cu nespusă grijă. Se va vedea că,

atâta timp cât mi-au ajuns, am putut însemna totul cu cea mai mare exactitate. După ce s-a terminat cerneala, alta nu am mai. fost în stare să fac, cu toate străduinţele mele. Atunci am înţeles că mai aveam nevoie de multe lucruri în afară de cele pe care le strânsesem. De pildă îmi trebuia un hârleţ, un târnăcop şi o lopată ca să lucrez pământul. Apoi ace de cusut şi cu gămălie, precum şi aţă. Cât despre pânză pentru rufe, pot spune că i-am simţit curând lipsa.

Din pricina ca nu aveam toate uneltele trebuincioase, lucrul mergea încet şi anevoie. A trecut aproape un an până să-mi termin împrejmuirea şi locuinţa. Parii erau atât de grei, că abia îi puteam ridica. Îmi luau mult timp până să-i tai şi să-i curăţ în pădure, şi mai mult încă până să-i aduc acasă. Câteodată tăiam şi căram un singur par în două zile şi abia a treia zi reuşeam să-l bat în pământ. Pentru aceasta mi-am întocmit o bucată grea de lemn, un mai. Apoi mi-am amintit de drugii de fier. Cu toate acestea munca rămânea grea şi fără spor.

Ce rost ar fi avut să mă gândesc la timpul pierdut, la migală şi cazne? Tot nu aveam altă treabă, iar când isprăveam lucrul, porneam să hoinăresc prin insulă şi să caut vânat.

Începeam să privesc mai de aproape situaţia de care eram legat. Am căutat să-mi limpezesc totul, scriind nu pentru a lăsa aceste rânduri celor care ar fi venit în urma mea (nu aveam moştenitori), ci pentru a mă libera de povara gândurilor. Cu cât judecam mai mult, cu atât mă mângâiam, punând în faţa fiecărui rău un bine. Astfel am ajuns să deosebesc cazul meu de vreun alt caz şi mai rău încă. Am căutat să judec fără părtinire, ca între debitori şi creditori, orânduind ce era bun de o parte, iar de alta ce era rău, adică suferinţele pe care le înduram. Şi am făcut următoarea socoteală:

RĂU

— Sunt surghiunit pe o insulă blestemată. Deznădăjduit şi lipsit de orice perspective de salvare.

— Sunt despărţit şi uitat de lumea întreagă, fiind menit suferinţei.

— Sunt departe de tot ce este omenesc, stingher şi izgonit din societatea oamenilor.

— Nu am îmbrăcăminte cu care să mă acopăr.

— Sunt lipsit de apărare, fără mijloace de a mă împotrivi violenţei oamenilor sau fiarelor.

— Nu am niciun suflet cu care să pot vorbi şi care să mă mângâie.

BINE

— Sunt totuşi în viaţă, nu m-am înecat, după cum s-a întâmplat cu tovarăşii mei de pe corabie.

— Am fost ales dintre toţi spre a fi mântuit. Iar cel prin care s-a înfăptuit minunea mă poate salva şi din greutăţile de faţă.

— Nu sunt flămând şi nici sortit să pier într-un loc pustiu, lipsit de toate cele de trebuinţă.

— Mă găsesc într-o climă caldă, în care chiar dacă aveam haine, cu greu le-aş fi purtat.

— Mă găsesc pe o insulă, unde n-am zărit fiare sălbatice care să-mi facă vreun rău, după cum am văzut pe coastele Africii. Ce m-aş fi făcut dacă aş fi naufragiat acolo?

— Dumnezeu mi-a trimis ca prin minune corabia aproape de ţărm, astfel încât să mă îndestulez cu de toate, şi mi-a dat uneltele să-mi procur cele necesare atât timp cât voi trăi.

Fără îndoială, această izbitoare mărturie a celei mai amărâte existenţe din lume avea în sine ceva negativ şi, totodată, ceva pozitiv. Pentru aspectul din urmă, trebuia totuşi să fiu recunoscător. Astfel, viaţa mea rămâne o pildă pentru toace celelalte vieţi greu încercate. Totdeauna putem găsi prilej de îmbărbătare, dacă izbutim, printr-o judecată

dreaptă, să socotim binele şi răul şi să alegem calea binelui.

Din clipa în care am înţeles aceasta, m-am liniştit şi am renunţat de a mai sta la pândă pe ţărm pentru a zări vreo corabie în larg. Începeam să mă obişnuiesc cu noul meu fel de viaţă şi căutam să mi-l fac cât mai plăcut.

Mi-am descris locuinţa: un cort aşezat la adăpostul stâncilor, având o curte înconjurată cu un gard puternic, alcătuit din pari şi frânghii. Aş putea numi fortificaţie împrejmuirea locuinţei, căci ridicasem de-a lungul ei un val de brazde, gros de două picioare la bază.

Mai apoi, cam la un an şi jumătate, am întărit împrejmuirea locuinţei, aşezând deasupra ei nişte grinzi în formă conică şi sprijinindu-se de stâncă. Alcătuiam un fel de acoperiş, pe care am pus crengi de copaci şi tot ce am găsit pentru a-l feri de ploile abundente în anumite perioade ale anului. Am mai povestit cum mi-am cărat avutul în această ogradă şi în peştera făcută în desul cortului. Toate acestea se aflau la început claie peste grămadă, ocupând tot locul. Nu aveam nici unde să mă învârtesc. M-am gândit să lărgesc peştera, săpând mai adânc în dealul care era format dintr-o piatră nisipoasă, uşor de săpat. Când am fost sigur că nu am a mă teme de fiare, am adâncit peştera spre dreapta, mai departe şi, întorcându-mă din nou la dreapta, am tăiat o trecere în stâncă până ce am făcut o ieşire ce dădea afară din ogradă sau din fortăreaţa mea. Astfel am obţinut o ieşire secundară din cort şi peşteră şi loc suficient ca să-mi păstrez întregul avut. M-am apucat apoi să-mi întocmesc tot felul de obiecte de care aveam mare nevoie. În primul rând, o masă şi un scaun, fără de care nu puteam să mă bucur de puţinele bunuri ce le aveam. Nu puteam să scriu, nici să mănânc sau să lucrez cu plăcere şi de aceea m-am apucat de lucru.

Trebuie să mărturisesc că, după cum raţiunea stă la baza matematicelor, tot astfel, cumpănind şi chibzuind totul cum se cuvine, oricare om poate ajunge cu timpul meşter bun în oricare meserie. Nu pusesem în viaţa mea mâna pe o sculă. Am constatat însă că puteam, cu muncă şi sârguinţă, să-mi fac orice lucru de trebuinţă, mai ales dacă aveam unelte.

Mi-am întocmit multe lucruri, unele fără scule, altele doar cu tesla şi cu barda, lucruri care nu fuseseră făcute poate niciodată cu atâta trudă aşa cum le făceam cu atunci. Când aveam nevoie de o scândură, de pildă, trebuia să tai un copac, să-l cioplesc cu barda până ajungea la grosimea cerută şi să-l netezesc apoi cu tesla. E adevărat că în felul acesta nu făceam decât o singură scândură dintr-un întreg copac. Nu exista însă altă soluţie. Munca şi timpul meu nu aveau preţ. Le întrebuinţam cum se putea mai bine.

Am făcut la început o masă şi un scaun din bucăţele de scânduri aduse pe plută de pe corabie. Dar când am reuşit să fac şi alte scânduri, după cum am arătat, am întocmit mai multe poliţe groase şi largi de-a lungul pereţilor peşterii. Pe poliţe mi-am aşezat sculele, cuiele şi fiarele, astfel ca să le pot găsi uşor la nevoie. Am bătut piroane în pereţii stâncii, atârnând de ele puştile şi tot ce se putea atârna. Cine mi-ar fi văzut peştera ar li spus că este o magazie în care se găsesc de toate, îmi făcea nespusă plăcere să-mi privesc avutul, frumos orânduit, şi mai ales proviziile de toate felurile şi în cantităţi atât de mari.

Când am terminat toate acestea, am început să-mi scriu jurnalul (sau însemnările zilnice), relatând zilnic tot ceea ce făceam şi ceea ce mi se întâmpla. În primele zile, fusesem prea grăbit şi ocupat, iar sufletul mi-era destrămat şi tulburat.

Jurnalul ar fi ieşit plin de amărăciune şi foarte sumbru. Trebuia, de pilda, să mă exprim astfel:

„30 septembrie.

După ce am ajuns la mal şi ani scăpat de la înec, în loc să-i mulţumesc lui Dumnezeu pentru mântuirea mea, am vărsat toată apa sărată care îmi umpluse stomacul şi, după ce mi-am venit în fire, am început să alerg de-a lungul ţărmului, frângându-mi mâinile, smulgându-mi părul din cap şi lovindu-mi faţa, urlând şi plângând că sunt un om pierdut. Obosit şi frânt, am fost nevoit să mă odihnesc. N-am îndrăznit însă să adorm de teamă să nu fiu sfâşiat de fiare. Câteva zile mai târziu, după ce fusesem pe corabie şi luasem de acolo tot ce se putea lua, nu m-am putut stăpâni să nu mă urc în vârful unui deal şi, privind de acolo în larg, să nădăjduiesc că voi zări într-o bună zi o corabie. Mi s-a părut chiar că văd în zare nişte pânze. M-am mulţumit cu această fărâmă de nădejde, privind cu încordare până ce mi s-au împăienjenit ochii. M-am aşezat atunci jos, plângând ca un copil şi mărindu-mi amărăciunea prin această nesăbuită purtare.

Am trecut şi peste aceasta şi m-am aşezat cu tot avutul în locuinţa pe care mi-o înjghebasem. Mi-am întocmit o masă şi un scaun şi am orânduit totul în jurul meu cât se putea mai plăcut. Am început să-mi scriu jurnalul. Vi-l dau aici în copie (cu toate că veţi citi în el şi tot ce aţi aflat până acum). I-am scris atât timp cât am avut cerneală, iar când s-a terminat am fost nevoit să-l întrerup. "

Capitolul V

ÎNCEP SĂ-MI SCRIU ÎNSEMNĂRILE ZILNICE SAU „JURNALUL”. DIFERITE PLANURI PENTRU A-MI FĂURI UNELTE. ÎNCEP CONSTRUIREA UNEI CASE. DESCOPĂR GRÂNE. CUTREMUR ŞI FURTUNĂ.

30 septembrie 1659. Eu, sărmanul Robinson Crusoe, naufragiind în timpul unei furtuni îngrozitoare în preajma unei coaste care se zărea în apropiere, am fost adus pe ţărmul acestei insule blestemate şi pustii, pe care am numit-o Insula Deznădejdii, căci toţi tovarăşii mei s-au înecat, iar eu însumi nu am fost departe de moarte.

Am petrecut restul acestei zile apărându-mă din pricina tristei mele sorţi. Nu aveam hrană, adăpost, îmbrăcăminte, arme. Mă vedeam sfâşiat de fiare, ucis de sălbatici sau pierind de foame. Când s-a lăsat noaptea, m-am urcat într-un copac – de teama fiarelor – şi am adormit adânc, cu toate că a plouat noaptea întreagă.

1 octombrie. În dimineaţa acestei zile am văzut cu uimire că fluxul despotmolise corabia şi valurile o târâseră aproape de insulă. Se oprise aici pe nisip. Îmbărbătat că nu este nimicită, după cum mă aşteptam, am căutat să ajung la ea şi să găsesc ceva hrană şi lucruri necesare pentru a trăi. M-a amărât din nou soarta tovarăşilor mei. Dacă rămâneam cu toţii pe bord, puteam salva corabia sau cel puţin nu s-ar fi înecat niciunul. Dacă scăpăm cu viaţă, puteam construi cu toţii o barcă din resturile corăbiei, care să ne fi dus în altă parte. a lumii. Aceste gânduri triste m-au copleşit întreaga zi. Văzând, în sfârşit, corabia aproape scoasă pe uscat, m-am îndreptat înspre ea şi am ajuns înot până la locul unde se afla. A plouat toată ziua, dar fără vânt.

De la 1 octombrie la 24 octombrie. Am făcut mai multe expediţii până la corabie, din care am cărat o sumedenie de lucruri cu ajutorul plutelor. Plouă aproape zilnic, cu întreruperi de vreme frumoasă. Se pare că este sezonul ploilor.

20 octombrie. Am răsturnat pluta cai toate lucrurile de pe ea. Apa nefiind adâncă şi nici obiectele grele, le-am regăsit în parte la reflux.

25 octombrie. A plouat toată noaptea şi toată ziua. Vântul a bătut într-una mai puternic ca până acum. Corabia a fost nimicită de valuri. Nu se mai vede decât epava ei, atunci când scad apele. Mi-am petrecut ziua punând la adăpost avutul, ca să nu-l strice ploile.

26 octombrie. Am umblat toată ziua pe ţărm pentru a găsi loc potrivit unde să-mi aşez locuinţă. Eram zorit să mă ştiu la adăpost de atacurile nocturne ale fiarelor şi ale oamenilor. Spre seară m-am hotărât asupra unui loc, la poalele unei stânci. Am tras o jumătate de cerc, menit să-mi împrejmuiască sălaşul, pe care voiam să-l întăresc cu un gard sau întăritură, făcută din două rânduri de pari şi frânghii şi dintr-un val de brazde. De la 26 la 30 ale lunii am muncit din greu, cărând toată averea în noua mea locuinţă, cu toate că adesea ploua cu găleata.

31 octombrie. Dimineaţa am ieşit pe insulă cu puşca la umăr să caut vânat şi să iscodesc împrejurimile. Am împuşcat o capră şi iedul ei m-a urmat. Mai târziu a trebuit să-l împuşc pentru că nu voia să mănânce.

1 noiembrie. Mi-am aşezat cortul la poalele stâncii şi m-am culcat prima noapte în el. Cortul e mare, cu pari înăuntru, aşa că mi-am putut agăţa hamacul.

2 noiembrie. Am îngrămădit în chip de zid, împrejurul cortului, toate lăzile, scândurile şi grinzile din care erau făcute plutele.

3 noiembrie. Am ieşit cu puşca şi am vânat două păsări ce semănau cu nişte raţe şi aveau carnea

foarte gustoasă. După-amiază m-am apucat să lucrez la întocmirea unei mese.

4 noiembrie. Azi-dimineaţă m-am hotărât să-mi împart timpul în ore de lucru, de vânat, de dormit şi de distracţii. În fiecare dimineaţă ies cu puşca două sau trei ore când nu plouă. Lucrez până la ora 11. Apoi prânzul. De la 12 la 2 stau culcat, căci este foarte cald. Pe urmă lucrez până seara. Am muncit două zile la înjghebatul mesei, căci sunt încă un meşter destul de prost, deşi vremea şi nevoia m-au făcut să mă pricep cum să lucrez, aşa cum ar face din oricine.

5 noiembrie. — Am ieşit cu puşca şi câinele. Am împuşcat o pisică sălbatică. Blana e foarte moale, dar carnea nu-i bună de nimic. Am jupuit mereu toate animalele pe care le împuşcam şi le-am păstrat pieile. Întorcându-mă de-a lungul ţărmului, am zărit o puzderie de păsări de mare. Soi necunoscut. Am fost surprins şi aproape speriat de nişte foci, care în timp ce le priveam s-au aruncat în mare şi mi-au scăpat.

6 noiembrie. După plimbarea de dimineaţă, am lucrat la masă şi am terminat-o. Nu a ieşit atât de bine pe cât mă aşteptam. Am învăţat însă curând s-o fac mai bună.

7 noiembrie. S-a înseninat. Zilele de 7, 8, 9, 10 şi o parte din 12 (pentru că 11 a fost duminică) le-am folosit toate pentru întocmirea scaunului. Cu multă trudă, am reuşit să-i dau o formă acceptabilă, fără să-mi placă însă. L-am desfăcut de câteva ori în timp ce-l lucram. Observaţie. Curând am pierdut socoteala duminicilor, căci am uitat să le însemn cu o crestătură anumită.

13 noiembrie. A plouat. S-a răcorit iar pământul e reavăn. Ploaia a fost întovărăşită de tunete şi trăsnete, ce m-au speriat. Mi-era teamă pentru praful de puşcă, îndată ce furtuna a trecut, m-am hotărât să-l împart în pachete cât de mici pentru a-l feri de primejdie.

14-15-16 noiembrie. Am lucrat tot timpul la cutii şi lădiţe. În fiecare vreau să pun un pfund sau cel mul: două de praf de puşcă. Le-am umplut şi le-am ascuns în locuri sigure, cât mai departe unul de altul. Într-una din zile am împuşcat o pasăre mare, ce avea carnea foarte gustoasă. Nu ştiu ce fel de pasăre era.

17 noiembrie. Am început să sap în dosul cortului pentru a lărgi dependinţele.

Observaţie: Am neapărată nevoie de un târnăcop, o lopată şi o roabă. Mi-am întrerupt lucrul gândindu-mă cu ce să le înlocuiesc sau cum să mi le fac. În loc de târnăcop, am găsit drugii de fier care mi-au servit destul de bine, deşi sunt cam grei. Nu ştiu ce să fac de o lopată sau de hârleţ, deoarece am cea mai mare trebuinţă.

18 noiembrie. A doua zi, umblând prin pădure, am dat de copacul numit în Brazilia „copacul de fier" din pricina tăriei lemnului sau, poate, de un copac asemănător aceluia. După multă caznă şi după ce mi-am stricat aproape toporul, am reuşit să tai o bucată şi să o duc acasă tot cu atâta caznă, deoarece era foarte grea. Am pierdut mult timp cu întocmirea lopeţii, căci lemnul era neobişnuit de tare şi nu aveam scule să-l lucrez. În sfârşit am izbutit a-i da o formă care semăna oarecum a lopată, cu coadă la fel cu ale noastre din Anglia. Neavând vârf de fier, nu putea să ţină prea mult, dar, aşa cum era, mi-a prins bine. Cred că niciodată nu s-a făcut o lopată de o asemenea formă şi cu atâta trudă.

Îmi mai lipseşte acum o roabă sau un coş. Coş nu pot face din lipsă de nuiele. Cred că aş putea sa fac o roabă, în afară de roată, de. care n-am habar cum s-ar putea întocmi. Nu am nici fier la îndemână pentru osie. Astfel că am renunţat, dar mi-am făcut un samar pentru cărat pământul, ca cele pe cate le folosesc salahorii la noi. Acesta a fost atât de greu de făcut, dar totuşi, pentru toate acestea, precum şi pentru încercarea de a construi

roata, mi-au trebuit patru zile. Între timp am ieşit la plimbare cu puşca şi foarte rar s-a întâmplat să nu aduc acasă ceva vânat.

23 noiembrie. Am reluat lucrul după ce am terminat de făcut sculele şi muncesc zilnic din răsputeri. Am lucrat optsprezece zile la adâncirea şi lărgirea peşterii, pentru a-mi adăposti averea.

Observaţie. Am dobândit un spaţiu destul de mare, ca să-mi poată servi drept magazie, bucătărie, sufragerie şi pivniţă. Pentru locuinţă am cortul. În timpul ploilor, când toarnă cu găleata zile întregi, nu mă puteam feri de umezeală. De aceea am acoperii tot interiorul ogrăzii cu prăjini lungi, proptite în stâncă. Am aşezat deasupra ramuri şi frunze mari. Totul formează un acoperiş ca de stuf.

10 decembrie. Când să cred şi eu că mi-am terminat peştera, m-am trezit că se surpă o mare cantitate de pământ din tavan. (Făcusem deschiderea prea mare.) Aşa de mult pământ a căzut, încât m-a speriat, şi cu drept cuvânt, căci dacă venea peste mine nu mai aveam nevoie de gropari. După această nenorocire, a trebuit să muncesc din nou şi să car tot pământul căzut. Apoi am proptit tavanul, ca să nu mai păţesc altă dată la fel.

11 decembrie. Am început lucrările de sprijinire. A înfipt doi stâlpi în picioare şi i-am împănat, deasupra lângă tavan, cu două scânduri groase. Într-o săptămână era total proptit, stâlpii fiind aşezaţi pe două rânduri. Mi-au folosit mai târziu să despart spaţiul în încăperile de are aveau nevoie.

17 decembrie. Din această zi şi până la 20 ale lunii am aşezat poliţe, am bătut piroane în stâlpi, ca să pot atârna câte ceva, şi am început, în fine, să văd oarecare orânduială.

20 decembrie. Am cărat totul în peşteră. Îmi mobilez casa. Am aşezat câteva scânduri în chip de bufet în care să-mi rânduiesc merindele. Încep să simt lipsa de scânduri. Mi-am alcătuit încă o masă.

24 decembrie Toată noaptea şi toată ziua a plouat. N-am ieşit…

25 decembrie. A plouat toată ziua.

26 decembrie. Senin. Pământul mai rece şi mai plăcut ca înainte.

27 decembrie. Am împuşcat o capra şi am rănit o alta. Pe aceasta din urmă am prins-o şi am adus-o acasă, i-am legat şi i-am prins în scândurele piciorul rupt. Observaţie. Am îngrijit atât de bine capra, încât s-a însănătoşit şi piciorul e zdravăn ca mai înainte. S-a domesticit. Paşte iarbă în faţa uşii mele şi nu vrea să mă părăsească. Mi-a venit pentru prima dată gândul să domesticesc animale, ca să le am ca hrană când voi termina gloanţele şi praful de puşcă.

28-29-30 decembrie. Căldură mare şi nicio adiere, aşa că nu am ieşit decât pe înserat la vânat. Tot timpul am orânduit prin casă.

1 ianuarie 1660. Foarte cald. Am ieşit la vânat doar în zori şi seara foarte târziu. Restul zilei am stat liniştit acasă. Aseară, ducându-mă în valea din mijlocul insulei, am găsit-o plină de capre. Nu m-am putut apropia, căci erau foarte sperioase. M-am hotărât totuşi să-mi aduc câinele şi să încerc să le prind.

2 ianuarie. Am ieşit cu câinele. L-am asmuţit asupra caprelor. Am greşit însă socoteala, căci s-au îndreptat toate asupra lui. Ştia prea bine ce-l paşte, ca să se mai apropie de ele.

3 ianuarie. Am început împrejmuirea locuinţei, pe care vreau s-o fac foarte rezistenta, căci mă tem încă de vreun atac duşman.

Observaţie. Am mai descris această împrejmuire şi nu mă voi repeta de ajuns să observ că am muncit la ea de la 2 ianuarie şi până la 14 aprilie. Zidul are o lungime de vreo 24 yarzi, fiind aşezat în semicerc cu capetele proptite în stâncă, la 8 yarzi depărtare unul de celălalt. Intrarea în peşteră se află cam pe la mijloc.

În tot acest timp, ploaia mi-a îngreunat mult lucrul, căzând zile întregi şi uneori săptămâni în şir. Nu mă simţeam în siguranţă până ce zidul nu era terminat. A trebuit să muncesc din greu, cărând parii din pădure şi bătându-i în pământ, căci erau mult mai înalţi decât trebuia. Când totul a fost gata, iar valul de brazde ridicat de-a lungul zidului, m-am convins că oricine ar venii dinspre mare nu şi-ar putea închipui că există aici un sălaş omenesc. Mai târziu, într-o însemnată ocazie, m-am convins cât de înţelept am fost când l-am cu tăcut.

Între timp m-am dus La vânătoare când îmi îngăduia ploaia. Am descoperit multe lucruri în aceste plimbări. Astfel, o dată, am găsit nişte porumbei sălbatici. Nu-şi făceau cuiburile în copaci ca ceilalţi, ci în scobiturile stâncilor. Am luat câţiva pui, cu gândul să-i domesticesc. Când au crescut însă, au plecat. Pesemne că nu aveam hrană potrivită pentru ei. Găseam adesea cuiburi din care luam pui, căci erau foarte gustoşi.

Pe când îmi aranjam casa, mi-am dat seama că-mi lipsesc încă multe lucruri. Unele din acestea nu am fost niciodată în stare să mi le fac. Aşa s-a întâmplat, de pildă, cu butoiul. Aveam vreo două mai vechi drept model. Am încercat de mai multe ori, însă în zadar. Niciodată nu am reuşit să aşez astfel fundul şi să îmbin doagele, încât să nu treacă apa, aşa că până la urmă am renunţat.

Mai duceam lipsă mare de lumânări. Trebuia să mă culc îndată ce se înnopta, adică pe la şapte seara. Îmi aminteam atunci cu jind de bucata aceea de ceară de albine pe care o avusesem în expediţia de pe coastele Africii. După multă străduinţă, mi-am făcut o lampă dintr-un vas de lut, pe care l-am ars la soare şi în care am turnat seul topit de la caprele pe care le-am mâncat. Fitilul l-am fabricat din fire de cânepă scoase din funii şi răsucite. Lampa dădea o lumină nu prea limpede, însă tot atât de tare ca o luminare de ceară.

În toiul îndeletnicirilor mele s-a întâmplat să scotocesc printre lucruri şi să dau de un săculeţ în care au fost ţinute, după cum am mai spus, grăunţe pentru hrana orătăniilor când venise corabia de la Lisabona. Toi ce rămăsese pe fundul sacului fusese mâncat de şoareci. Nu mai era decât praf şi pleavă. Având nevoie de sac (cred că voiam să pun în el nişte praf de puşcă sau altceva), l-am scuturat bine într-un colţ al ogrăzii, cam pe lângă stâncă. Aceasta s-a întâmplat cu puţin înainte de venirea ploilor. După o lună am observat nişte fire verzi care răsăreau din pământ. Credeam că este vreo plantă necunoscută. Mare mi-a fost mirarea când am văzut mai târziu vreo zece sau douăsprezece spice de orz. Nu era altceva decât orzul cel mai obişnuit, la fel cu cel european.

Nu pot descrie uimirea mea. Până atunci nu judecasem lucrurile şi întâmplările din perspectiva religioasă. Tot ce mi se întâmplase, îmi apăruse până atunci a fi din voia întâmplării sau datorită bunului plac al lui Dumnezeu. Niciodată însă nu mă întrebasem în privinţa scopurilor lui Dumnezeu, ceea ce urmăreşte el cârmuind întâmplările lumii, rostul orânduielii lui. După ce am văzut răsărind orzul într-o climă nepotrivită, şi neştiind cum de a ajuns acolo, am avut un simţământ ciudat şi am început să cred că Dumnezeu îl făcuse să crească printr-o minune, fără a fi fost semănat. Credeam că totul fusese astfel orânduit, încât să am eu ce mânca în acest loc pustiu şi nenorocit.

Mişcat şi neliniştit, mi s-au umplut ochii de lacrimi. Am mulţumit lui Dumnezeu că făcuse această minune pentru mine. Şi mai straniu mi s-a părut văzând, ceva mai departe, tot pe lângă stâncă, o mână de fire de orez. Pe acestea le cunoşteam, căci creşteau şi pe coastele Africii.

Eram sigur că totul este o binecuvântare cerească şi că, în afară de ceea ce răsărise aici – pentru mine – trebuia să fi răsărit şi în alte părţi ale

insulei. Am cutreierat, aşadar, toate locurile am căutat sub toate stâncile şi prin toate colţurile, dar n-am găsit nimic.

Într-un târziu mi-am amintit ca scuturasem în acel loc săculeţul cu grăunţe şi totul mi s-a luminat. Trebuie să mărturisesc că, o dată cu aceasta, a scăzut şi recunoştinţa mea plină de evlavie faţă de Dumnezeu, cu toate că se cădea a-i mulţumi pentru acest fapt neobişnuit, la fel ca şi pentru o minune. Era, într-adevăr, ceva minunat ca între nişte grăunţe roase de şoareci să se mai găsească seminţe bune, care să dea ca prin minune de un loc potrivit, adăpostit tocmai de stâncă aceea, unde au putut răsări îndată. Căzute în altă parte, ar fi fost arse de soare şi s-ar fi părăduit.

Am strâns cu mare băgare de seamă fiecare spic la timpul lui, căci orzul s-a copt pe la sfârşitul lui iunie.

Eram hotărât să-mi semăn mica recoltă, nădăjduind să ajung la o cantitate suficientă pentru a mă aproviziona cu pâine. Numai peste patru ani am reuşit să am o recoltă destul de mare, ca să pot mânca din ea. În primul an am pierdut aproape tot, căci nu ştiam când trebuie semănat şi n-a răsărit nimic.

În afară de orz, mai căpătasem şi vreo treizeci de fire de orez, le-am strâns cu mare grijă, căci era hrană bună. La început îmi foloseau grăunţele la gătit, dar mai târziu am reuşit să coc pâine. Mă întorc însă la jurnal, la însemnările mele zilnice.

Am muncit din greu aceste trei sau patru luni, ca să termin cu împrejmuirea. La 14 aprilie am închis-o, urmând ca de la această dată să nu mai intru decât pe deasupra, cu ajutorul scării.

16 aprilie. Am făcut scara. M-am urcat pe zid şi am tras-o după mine, dându-i drumul înăuntru. Acum eram închis cu totul. Aveam loc berechet în ogradă. Nimeni nu putea intra dinafară, fără a se căţăra mai întâi pe zid. Chiar a doua zi, după ce am terminat împrejmui rea, era cât pe aci să cadă peste

mine tot ceea ce făcu sem şi să fiu ucis. Iată ce s-a întâmplat:

Pe când lucram în dosul cortului, chiar la intrarea peşterii, am fost surprins de ceva într-adevăr neobişnuit. Deodată pământul a început să cadă din tavan aşa cum se mai întâmplase o dată, dar acum cădea şi din marginea râpei de deasupra mea. Cei doi stâlpi de susţinere din mijlocul peşterii trosneau şi scârţâiau în chip îngrozitor. M-am speriat. Nu ştiam de unde vine nenorocirea. Credeam că iar se prăbuşeşte peştera. Ca să nu fiu îngropat de viu, am dat fuga spre scară. Nici aici nu mă simţeam în siguranţă şi am sărit peste zid Mi-era frica să nu fiu lovit de pietrele ce s-ar fi desprins din stâncă. Îndată ce am pus piciorul pe pământ, mi-am dat seama ce se întâmpla. Un cutremur îngrozitor zguduia insula. De trei ori s-a cutremurat în opt minute, şi atât de tare, încât s-ar fi prăbuşit şi cea mai solida clădire. O cogeamite bucată s-a desprins din stâncă, la vreo jumătate milă departe de mine, şi a căzut în mare cu zgomot asurzitor, cum n-am mai auzi niciodată. Am văzut cum s-au ridicat valuri uriaşe ş mi-am dat seama că fundurile mării au fost şi mai încercate decât pământul insulei.

Eram atât de uluit, pentru că nu mai simţisem nici odată ceva asemănător. Am rămas ameţit şi mai mult mort de spaimă. Zguduirile pământului mi-au pricinuit o greaţă ca la răul de mare. Zgomotul produs prin prăbuşirea stâncii m-a dezmeticit, dar m-a şi înspăimântat. Mă aşteptam în fiecare clipă să. vină totul peste cort, îngropându-mi avutul. Acest gând m-a copleşit. După a treia zguduitură, pământul s-a mai liniştit, iar eu am început să-mi vin în fire. Nu aveam însă curajul să trec peste zid. Mi-era frică să nu fiu prins sub dărâmături, aşa că am rămas ghemuit în locul unde mă aflam, abătut şi nemângâiat, neştiind ce să fac. În tot acest timp nu am avut nici măcar o umbră de evlavie. Nu spuneam decât

obişnuitul: „Doamne, fie-ţi milă de mine!” Când totul a trecut, am şi uitat de asta.

În timp ce şedeam ghemuit, văzduhul s-a încărcat cu nori grei, de parcă ar fi stat să plouă. Peste puţin s-a ridicat şi vântul, înteţindu-se într-una, până când, în vreo jumătate de oră, s-a dezlănţuit într-un adevărat uragan. Marea s-a acoperit într-o clipă de spumă valurile se spărgeau furioase de ţărm copacii erau scoşi din rădăcini furtuna bântuia înfricoşătoare.

A durat trei ore apoi a început să se potolească. Peste alte două ore, totul se liniştise şi ploaia a început să curgă în ropote. Stăteam ghemuit la pământ, îngrozit şi pierdut. Într-un târziu, mi-a trecut prin minte că atât furtuna cât şi ploaia nu fuseseră decât urmările cutremurului şi că acesta trecuse. Puteam deci să intru înapoi în peşteră. Aceste gânduri m-au îmbărbătat, iar ploaia m-a convins. Am intrat în ogradă şi m-am aşezat în cort. Ploua însă aşa de tare, încât cortul ameninţa să cadă. Am fost nevoit să mă retrag în peşteră, unde nu mă simţeam la largul meu, căci mă temeam încă să nu se prăbuşească.

Ploaia torenţială m-a silit să sap un şanţ mare prin noua mea fortificaţie, pentru a da scurgere apelor ce puteau inunda peştera. După ce am stat câtva timp şi zguduiturile nu s-au mai repetat, m-am liniştit. Pentru a mă întări, am luat din cămară un pahar cu rom, de care simţeam mare nevoie. Îl întrebuinţam cu nespusă economie, căci mi-era teamă să nu se sfârşească. Ştiam că nu mai am de unde să-mi procur altul.

A plouat toată noaptea şi o bună parte din ziua următoare. N-am ieşit. Liniştindu-mă, am început să mă gândesc că dacă această insulă este supusă cutremurelor, nu mai puteam rămâne în peşteră, ci trebuia să-mi ridic o colibă undeva la un loc deschis, pe care s-o împrejmuiesc şi acolo, ca să fiu la adăpost de fiare şi de oameni. Dacă

rămâneam unde eram, mai devreme sau mai târziu, riscam să fiu îngropat d viu.

M-am hotărât apoi să-mi mut cortul de sub peretele stâncii, pentru ca nu cumva, la o nouă zguduitură, să cadă peste mine. Am petrecut zilele de 19 şi 20 aprilie chibzuind unde şi cum să-mi mut locuinţa.

Teama de a fi îngropat de viu nu mă lăsase să dorm liniştit, iar frica de a dormi în afara întăriturilor mi-era la fel de mare. Îmi venea greu să mă gândesc la mutat când priveam în jurul meu şi îmi vedeam gospodăria atât de bine orânduită, adăpostită şi atât de plăcută ochilor.

Îmi dădeam seama că îmi va trebui mult timp până să fie gata noua locuinţă şi că până atunci trebuia să rămân unde eram. Voiam să încep cât mai curând construcţia unei noi împrejmuiri din pari şi parâme, cum făcusem înainte. În mijlocul ei aş fi ridicat un cort. Deocamdată m-am decis să rămân pe loc, aşteptând ca totul să fie gata. Aceasta se întâmpla la 21 ale lunii.

22 aprilie. A doua zi de dimineaţă am început să cumpănesc cum să-mi aduc la îndeplinire planul. Duceam însă mare lipsă de unelte. Aveam trei topoare şi o mulţime de securi (marfă luată în corabie pentru negoţul cu indienii). Din cauză că cioplisem buturugi multe şi noduroase, securile erau mai toate ştirbite şi tocite. Aveam şi o tocilă, dar nu puteam, în acelaşi timp, s-o învârtesc şi să-mi ascut sculele. Problema era tot atât de complicată ca şi măsurile pe care trebuie să le ia un om de stat sau un judecător când are a hotărî asupra vieţii sau morţii unui om. În sfârşit am legat o roată cu o frânghie şi am aşezat-o astfel, încât s-o învârtesc cu piciorul, mâinile rămânându-mi libere. Observaţie. Nu văzusem niciodată ceva asemănător în Anglia sau cel puţin nu luasem seama cum fusese făcut şi abia mai târziu am observat că este un lucru foarte obişnuit, în afară de asta, piatra mea era foarte mare şi grea, aşa că

mi-a trebuit o săptămână întreagă ca să desăvârşesc maşina.

28-29 aprilie. Nu am făcut altceva decât să-mi ascut sculele cu tocila care a mers foarte bine.

30 aprilie. Am băgat de seamă că provizia mea de pâine se duce cam repede şi mi-am redus porţia zilnică la un singur pesmet. Constatarea m-a amărât.

Capitolul VI

EPAVA CORĂBIEI ADUSA MAI APROAPE DE COASTĂ. NOI CANTITĂŢI DE PROVIZII. O BROASCĂ ŢESTOASĂ. BOLNAV DE FRIGURI. VISUL CEL ÎNFRICOŞĂTOR ŞI SERIOASA-MI CHIBZUINŢĂ. SFÂNTA SCRIPTURĂ GĂSITĂ ÎN LADA UNUI MARINAR.

1 mai 1660. În zori, privind spre mare tocmai când era refluxul, am zărit pe mal un fel de butoi. Când m-am apropiat, am găsit un butoiaş şi două bucăţi din corabia înecată, aruncate la mal de uragan.

Mi s-a părut apoi că epava iese ceva mai mult ca de obicei deasupra apei. Cercetând butoiaşul, am găsit că e plin cu praf de puşcă. Pătrunsese însă apa şi-l întărise ca piatra. L-am rostogolit deocamdată ceva mai departe şi apoi m-am îndreptat spre epavă, mergând pe nisipuri.

Ajungând acolo, am băgat de scamă că epava fusese urnită din loc. Prora, îngropată înainte în nisip, se înălţa acum cam de vreo cinci picioare, iar pupa era ruptă în bucăţi şi desfăcută de rest, fiind azvârlită departe. Nisipul se îngrămădise atât de mult în jurul epavei, încât acoperise şi ochiul de mare pe care mai înainte trebuia să-l trec înot. Acum puteam lesne ajunge la corabie în timpul refluxului, mergând pe uscat. Uimit la început, mi-am dat apoi seama că totul fusese pricinuit de cutremur. Epava fusese zdrobită de violenţa lui, iar valurile aruncau zilnic la mal câte ceva din rămăşiţele ei.

Această întâmplare m-a făcut să uit de mutat. Nu mă mai gândeam decât la mijlocul prin care să ajung înăuntrul corăbiei. Am constatat că era toată plină cu nisip şi că nu puteam face deocamdată nimic. Cum mă învăţasem însă să nu mă las niciodată învins, m-am hotărât să desfac din

corabie, pe cât voi putea, bucată cu bucată, în credinţa că orice aş fi luat din aceste rămăşiţe îmi putea fi de folos.

3 mai. Am început să lucrez cu ferăstrăul. Am tăiat o grindă care susţinea partea de sus a dunetei. După aceea am început a da afară nisipul din partea unde era îngrămădit mai mult, dar, venind fluxul, am fost nevoit să las lucrul.

4 mai. M-am dus la pescuit. Nu am prins niciun peşte bun de mâncat. Când era să plec, am prins în undiţă un mic delfin. Făcusem undiţa dintr-un fir lung de sfoară, luat din funii. Nu aveam însă cârlige. Am prins totuşi şi aşa destul peşte ca să-mi ajungă pentru masă şi pentru pus la uscat, căci mereu mă gândeam la provizii.

5 mai. Am lucrat la epavă. Am mai tăiat o grindă, am luat trei din scândurile de brad ale punţii, pe care le-am legat împreună şi le-am dat drumul să plutească, fiind sigur că fluxul le va duce la mal.

6 mai. Am lucrat la epavă. Am scos câteva buloane şi alte bucăţi de fier. Am muncit din greu şi m-am întors foarte ostenit. M-am gândit să renunţ.

7 mai. M-am dus din nou la epavă, fără gând de a lucra, şi am găsit-o ruptă de propria ei greutate, nefiind ţinută de grinzile pe care le tăiasem. Mai multe bucăţi din corabie păreau desprinse, iar magazia era aşa de căscată, încât se vedea bine înăuntru, dar era aproape plină de apă şi nisip.

8 mai. Ducându-mă la corabie, am luat cu mine un drug de fier, ca să desfac puntea, care acum nu mai era acoperită de apă şi nisip. Am ridicat două scânduri, pe care le-am adus o dată cu fluxul pe uscat. Am lăsat drugul pe epavă.

9 mai. M-am dus la epavă şi am folosit bine drugul. Am găsit câteva butoaie, pe care le-am scos din nisip. Nu am reuşit însă să le deschid. Am dat şi de un sul de plumb englezesc. Nu l-am putut urni, căci era prea greu.

10-11-12-13-14 mai. În fiecare zi am fost la corabie. Am scos multă cherestea, scânduri, grinzi şi aproape două sute kilograme de fier.

15 mai. Azi am luat cu mine două securi, ca să încerc să tai o bucată din foaia de plumb, înfigând întâi o secure şi bătând-o apoi cu cealaltă sulul de plumb fiind însă cam de un picior şi jumătate acoperit de apă, mi-a fost cu neputinţă să-l lovesc bine pentru a-l tăia.

16 mai. Vântul a suflat cu putere toată noaptea. Dimineaţa, epava era şi mai avariata. Întârziasem atât de mult în pădure, în căutarea porumbeilor, încât fluxul m-a împiedicat să mai ajung la ea.

17 mai. Am zărit câteva bucăţi de epavă, aruncate de valuri la o mare depărtare de mal, cam la două mile de mine. M-am hotărât să mă duc şi să văd despre ce este vorba. Am găsit o bucată din prora. Era însă prea grea ca s-o ridic.

24 mai. Până azi am muncit în fiecare zi la epavă. Cu ajutorul drugului de fier, am desfăcut-o atât de mult, încât primul flux a scos la iveală câteva butoaie şi două lăzi de ale marinarilor. Vântul sufla dinspre ţărm, aşi că nu au ajuns la mal decât nişte scânduri şi un butoi cu şuncă de Brazilia – stricată de apa sărată şi nisip.

Am continuat zilnic lucrul până la 15 iunie, afară de timpul când mă duceam la vânat. În răstimpul acesta plecam după hrană când venea fluxul şi mă întorceam la reflux. Am strâns astfel cherestea şi fierărie destulă pentru a construi o barcă. Păcat că nu ştiam cum s-o fac. De asemenea am reuşit să scot în mai multe zile vreo cincizeci de kilograme din sulul de plumb, tăindu-l în bucăţi.

16 iunie. Coborând spre mare, am găsit o broască ţestoasă. Era prima pe care o vedeam pe insulă. Dacă s-ar fi întâmplat însă să debarc în alt colţ, aş fi găsit sute în fiecare zi. Am constatat asta mai târziu. Poate că aş fi plătit însă foarte scump pentru ele.

17 iunie. Toată ziua am fost ocupat cu broasca ţestoasă, în care am găsit vreo şaizeci de ouă. Din carnea ei mi-am gătit ospăţul cel mai gustos pe care l-am avut vreodată în viaţă. De când am naufragiat pe insula asta blestemată, nu mâncasem decât carne de capră şi păsări sălbatice.

18 iunie. A plouat toată ziua şi de aceea am stat în casă. Mi-e frig. Lucru curios, pentru că ştiam că nu poate fi frig la această latitudine.

19 iunie. Mă simt rău şi tremur de parcă ar fi frig.

20 iunie. M-am zvârcolit toată noaptea cu dureri de cap şi friguri.

21 iunie. Foarte bolnav. Speriat de starea aceasta, căci sunt lipsit de orice ajutor. M-am rugat lui Dumnezeu pentru întâia oară după furtuna de la Hull. Nu prea ştiam ce spun, căci eram pe jumătate ameţit.

22 iunie. Sunt ceva mai bine. Mi-e tare frică să nu mă îmbolnăvesc din nou.

23 iunie. Iar mi-e tare rău. Mă trec fiori, frigurile mă zgâlţâie tot, am violente dureri de cap.

24 iunie. Mă simt mai bine.

25 iunie. Acces foarte puternic. M-a ţinut şapte ore. Mă lua cu frig, apoi cu cald, după care năduşeam.

26 iunie Puţin mai bine. Neavând ce mânca, am dat să ies cu puşca la vânat, însă m-am simţit foarte slăbit. Am reuşit totuşi să împuşc o capră, târând-o cu greu acasă. Am fript o bucată de carne şi am mâncat cu greu. Aş fi vrut să fac o supă, dar nu aveam oală.

27 iunie. Din nou un acces violent. Am zăcut toată ziua şi n-am mâncat nimic. Din pricina slăbiciunii nu am putut nici să mă ridic, ca să mă duc după apă. M-am rugat din nou lui Dumnezeu. Când ameţeam, strigam în neştire: „Doamne, nu mă lăsa! Doamne, fie-ţi milă de mine!” Cred că nu am făcut nimic altceva timp de două sau trei ore. Frânt de oboseală, am adormit. M-am trezit

noaptea târziu. Mă simţeam mai răcorit, dar tare slăbit şi mi-era foarte sete. Pentru că nu aveam apă în casă, a trebuit să zac însetat şi am adormit din nou. În somn am avut următorul vis:

Mi se părea că şed pe pământ, în afara împrejmuirii mele, tot în locul unde stătusem şi în timpul furtunii ce se dezlănţuise după cutremur. Deodată am văzut cum coboară dintr-un nor negru un om strălucitor, înconjurat de flăcări foarte luminoase, şi se lasă pe pământ. Strălucea atât de tare, încât cu greu l-am putut privi. Faţa îi era înfricoşătoare şi de nedescris. Când a pus jos piciorul, pământul s-a zguduit ca în timpul cutremurului. Văzduhul s-a aprins în vâlvătăi. Nici nu a apucat bine să pună piciorul pe pământ, şi s-a îndreptat spre mine, cu o suliţă lungă în mina, gata să mă ucidă. Când a ajuns la oarecare depărtare, mi-a vorbit. Am auzit o voce răsunătoare şi nu am înţeles decât următoarele cuvinte: „Ţinând seama că toate încercările nu te-au dus la pocăinţă, trebuie să te pregăteşti de moarte!” Rostind aceste cuvinte, omul a ridicat suliţa să mă lovească.

Nimeni nu poate înţelege spaima ce m-a cuprins atunci în vis şi impresia neştearsă, rămasă mult timp după aceea

28 iunie. Mă simt mai bine. Somnul m-a întărit. Accesul a trecut. M-am putut scula. Groaza visului mi-a rămas însă în suflet.

Mă gândeam că poate îmi va reveni criza. Trebuia să profit de răgaz pentru a găsi hrană şi băutură să le am le îndemână, dacă voi cădea iarăşi bolnav. Am umplut o damigeana mare cu apă şi am pus-o pe masă lângă pat. Pentru a face apa mai bună de băut, am turnat în ea şi ceva rom. Apoi am fript pe jeratic o bucată de carne de capră. Am mâncat însă foarte puţin.

Eram slăbit. Nu puteam umbla mult. Pe de altă pane eram mâhnit şi cu inima grea. Starea aceasta mă întrista şi mi-era teamă de întoarcerea crizei.

Seara am mâncat trei ouă de broască ţestoasă, pe care le-am copt în cenuşă.

După cină am încercat să mă plimb puţin. Eram prea slăbit şi puşca (fără de care nu ieşeam niciodată) îmi părea grea. Am făcut câţiva paşi şi m-am aşezat jos, privind spre marea care se întindea în faţă-mi, liniştită şi senină.

M-am ridicat îngândurat şi trist şi m-am întors spre casă. Am trecut pe deasupra împrejmuirii mele şi m-am pregătit de culcare. Nu aveam însă chef să dorm. De aceea m-am aşezat pe un scaun, aprinzând lampa, căci se înnopta. Şi centru că eram stăpânit de teama unui nou acces de friguri, mi-am adus aminte că brazilienii întrebuinţează întotdeauna tutunul ca leac împotriva frigurilor, într-o ladă aveam un balot cu frunze de tutun. Unele erau fermentate altele încă verzi.

M-a împins fără îndoială mâna cerului, căci în ladă am găsit tutunul şi, pentru că tot acolo se găseau şi cele câteva cărţi salvate de pe corabie, am luat şi una din Sfintele Scripturi, de care am pomenit. Până atunci nu avusesem nici timp, nici poftă să le răsfoiesc.

Am luat, aşadar, cartea şi tutunul şi le-am aşezat pe masă.

Nu ştiam cum să întrebuinţez tutunul. Am făcut câteva încercări. Mai întâi am luat o frunză şi am mestecat-o între dinţi. M-a ameţit, căci tutunul era verde şi tare, iar eu nu eram obişnuit cu el. Apoi am muiat o frunză în rom şi am lăsat-o să stea vreo trei ore, hotărât să-l beau la culcare. În sfârşit am mai ars altele pe cărbuni, aspirând fumul lor înecăcios.

În clipele acelea m-a prins somnul, căci eram ameţit de tutun. Am lăsat lampa aprinsă ca să am lumină la nevoie. Am băut anevoie romul, în care muiasem tutunul, fiind o băutură foarte tare şi cu miros neplăcut, apoi m-am culcat.

Am simţit de îndată cum băutura mi se urcă la cap şi am căzut într-un somn adânc, din care nu m-

am deşteptat decât a doua zi pe la ora trei după-amiază. Cred însă că de fapt a fost a treia zi, căci am pierdut o zi din socoteală, după cum s-a dovedit peste câţiva ani. Dacă greşeala s-ar fi datorit trecerii spre nord şi apoi spre sud a ecuatorului, prin trecerea sa repetată, ar fi trebuit să pierd mai multe zile. Totuşi, ziua a rămas pierdută şi niciodată nu am ştiut precis cum am trecut peste ea.

M-am trezit mai vesel şi mai în puteri. Mi-era foame. Nu am mai avut friguri şi cu încetul mi-am revenit. Era la 29 ale lunii.

La 30 m-am simţit bine şi am ieşit cu puşca. Nu voiam să mă depărtez de casă. Am împuşcat vreo două păsări de mare, care semănau cu gâştele sălbatice. Le-am adus acasă, dar nu-mi făceau poftă, aşa că am mâncat câteva ouă de broască ţestoasă, foarte gustoase. Seara am băut din tutunul muiat în rom. A doua zi nu m-am simţit bine. Era 1 iulie. Am avut din nou friguri însă nu prea puternice.

2 iulie. Azi am folosit din nou tutunul, în toate trei felurile. L-am făcut foarte tare şi am dublat cantitatea de băutură. M-am ameţit.

3 iulie. Nu am mai avut friguri, dar numai peste câteva săptămâni m-am refăcut pe deplin.

După convalescenţă, am prins iarăşi putere. Căutam acum să-mi înjgheb un trai cât mai orânduit.

De la 4 la 14 iulie am fost ocupat cu plimbările zilnice pe insulă. Mergeam cu puşca în mână, câte puţin în fiecare zi, şi asta mai mult ca să mă întremez după boală. Este greu de închipuit în ce stare de slăbiciune ajunsesem. Felul nesăbuit în care folosisem tutunul, care lecuise poate pentru prima dată frigurile, m-a tămăduit într-adevăr, însă m-a slăbit în aşa măsură, încât multă vreme am avut convulsiuni nervoase. De aceea nu recomand nimănui acest leac.

Din această păţanie am dedus că nu trebuie să ies din casă în sezonul ploios şi nici în timpul ploilor din sezonul secetos, ce erau întovărăşite de furtuni şi uragane. Le-am găsit mult mai primejdioase decât cele care cădeau în septembrie sau octombrie.

Capitolul VII

CERCETAREA INSULEI. TUTUN, STRUGURI, LĂMII ŞI TRESTIE DE ZAHĂR, TOATE SĂLBATICE, DAR NICIO URMĂ DE OM. PISICA SE ÎNTOARCE CU PUI. MĂ ÎNCHID ÎN CASĂ PENTRU ANOTIMPUL PLOIOS.

Mă găseam de aproape zece luni pe această insulă nefericită. Toate speranţele de scăpare îmi păreau acum foarte îndepărtate. Niciodată nu călcase picior de om pe aici. După ce mi-am întocmit locuinţa, mi-a venit poftă să cunosc mai de aproape părţile insulei şi să văd ce produse necunoscute aş mai putea găsi.

La 15 iulie am început să cercetez mai de aproape insula. Am pornit-o mai întâi în susul pârăului la gurile căruia debarcasem plutele. După vreo două mile de umblet, am constatat că fluxul nu merge mai departe. Aici, apa era limpede, rece şi bună de băut. Pârăul secase în parte, căci era vreme de secetă. Ici şi colo se mai vedeau câteva ochiuri de apă, dar prea puţine ca să poată curge în vale, spre mare.

Pe malurile pârăului se întindeau savane sau păşuni netede şi pline de iarbă. În părţile mai ridicate, unde nu ajungea niciodată apa, am găsit frunze de tutun verde în cantitate mar. Creşteau pe tulpini foarte groase. Se mai găseau acolo şi alte plante de soiuri necunoscute şi despre care nu ştiam la ce pot folosi.

Am căutat rădăcini de cassava, din care pieile roşii obişnuiesc să-şi facă pâine, dar nu am găsit. Am zărit plante uriaşe de aloes, pe care încă nu le cunoşteam în sfârşit am dat de trestie de zahăr crescând sălbatică. Era de proastă calitate, din lipsă de îngrijire. Deocamdată m-am mulţumit cu atât şi m-am întors acasă. Pe drum mă gândeam cum să ajung a înţelege rostul şi folosul plantelor

şi fructelor pe care le descopeream, tot timpul cât stătusem în Brazilia nu luasem în seamă ceea ce creştea acolo, astfel că din păcate nu învăţasem nimic.

A doua zi, la 16 iulie, am pornit din nou pe acelaşi drum. Mergând ceva mai departe ca în ziua trecută, am observat că savanele şi păşunile sunt mărginite de păduri. Aici am aflat diferite fructe. Pe pământ se găseau puzderie de pepeni, iar viţa de vie atârna de copaci cu ciorchine bogate, cu boabe mari şi coapte.

Descoperirea aceasta mi-a pricinuit o mare bucurie. Am gustat câte puţin din toate, ferindu-mă să mănânc prea mult. Mi-am adus aminte că pe când mă aflam în robie, pe coasta Africii de Nord, câţiva englezi, robi ca şi mine, au mâncat odată struguri prea mulţi. S-au îmbolnăvit de friguri şi au murit. Am găsit însă un mijloc minunat să-i conserv. I-am uscat la soare şi i-am păstrat în chip de stafide. Mă gândeam cât de plăcut va fi să-i am mai târziu, în sezonul când nu se vor mai găsi.

Toată seara am petrecut-o în locul acela. Nu m-am întors acasă şi pentru întâia oară am dormit sub cerul liber. Noaptea mi-am luat toate măsurile de pază, urcându-mă într-un copac şi odihnindu-mă acolo foarte bine. Dimineaţa am pornit mai departe. Am umblat vreo patru mile, judecând după lungimea văii. O ţineam mereu spre nord, având la sud şi la nord câte un lanţ de dealuri.

După puţin am ajuns într-un loc deschis, unde valea cobora spre apus. Un izvor de apă proaspătă ţâşnea dintr-o stâncă şi curgea spre răsărit. Priveliştea era încântătoare. Totul arăta verde, proaspăt şi înflorit, semănând cu o grădină în veşnică primăvară.

Ara coborât în valea aceea minunată, privind-o necontenit cu o tainică plăcere (amestecată totuşi cu tristeţe). Am zărit aici nenumăraţi arbori de cacao, portocali şi lămâi. Totul creştea sălbatic puţini arbori păreau roditori. Am cules lămâi verzi,

care s-au dovedit nu numai plăcute la gust, ci şi foarte hrănitoare. Mai târziu am amestecat sucul lor cu apă şi am făcut o limonada bună şi răcoritoare.

Aveam destulă treabă acum. Trebuia să culeg şi să rar totul acasă. M-am hotărât să-mi fac provizii de struguri, portocale şi lămâi, astfel ca să am de ajuns pentru sezonul ploilor, ce ştiam că se apropie.

Am adunat într-un loc un maldăr de struguri şi într-altul un morman de lămâi. Luând câte puţin din fiecare, m-am întors acasă. Voiam să vin din nou, aducând un sac ca să iau şi restul.

Am ajuns acasă (aşa cum voi spune de acum înainte cortului şi peşterii mele) peste trei zile, căci atât a durat călătoria la întoarcere. Strugurii s-au stricat pe drum, zdrobindu-se din pricina greutăţii. Lămâile au ajuns cu bine, însă erau prea puţine.

A doua zi, la 19 iulie, am făcut două săculeţe şi am pornit să-mi adun recolta. Când am ajuns la locul unde lăsasem grămada de ciorchini bogaţi şi frumoşi, am găsit totul stricat, împrăştiat şi călcat în picioare, iar o bună parte din struguri mâncaţi. Am dedus că prin apropiere trebuie să se găsească animale sălbatice. Dar nu ştiam ce fel de animale.

Văzând că nu puteam strânge strugurii şi nici să-i iau cu mine în cantităţi prea mari, căci se stricau, am găsit o altă soluţie. Am cules mai mulţi ciorchini, pe care i-am atârnat de crăcile copacilor, ca să se usuce la soare. Am luat apoi cu mine mai multe lămâi, cărându-le acasă. Întors din această călătorie, mi-am amintit cu mare bucurie de belşugul şi frumoasa aşezare a văii, adăpostită de furtuni, având apă şi pădurea în apropiere.

Am constatat că alesesem cea mai nepotrivită parte a insulei pentru a-mi aşeza locuinţa. După multă chibzuială eram gata să mă mut şi să-mi fac o casă într-un loc unde sa fiu tot atât de bine adăpostit ca şi în vechiul loc, însă în cealaltă parte a insulei, mai plăcută şi mai îmbelşugată.

Gândurile acestea m-au stăpânit câtva timp şi mi-erau foarte dragi, deoarece frumuseţea locului mă ispitea mereu.

Judecând însă lucrurile mai îndeaproape, mi-am zis că mă găsesc pe ţărmul mării, unde totuşi s-ar mai putea întâmpla ceva spre binele meu. Poate că aceeaşi soartă haină, care mă aruncase aici, putea să mai aducă şi alţi nenorociţi. Închis între păduri şi coclauri, îmi prelungeam captivitatea şi nimiceam orice putinţă de scăpare. De aceea nu trebuia să mă mut.

Eram însă atât de îndrăgostit de acele meleaguri, încât mi-am petrecut acolo tot restul lunii iulie. Deşi mă hotărâsem să nu mă mai mut, am început totuşi să-mi fac acolo o colibă mică, pe care am împrejmuit-o cu un gard dublu foarte solid şi înalt. Am întărit bine pereţii gardului Cu ramuri de copaci. Dormeam aici, la adăpost sigur, câte două şi trei nopţi la rând. Gardul îl urcam cu ajutorul scării, ca şi în cealaltă locuinţă. Aveam acum o casă la ţară şi una pe coasta mării. Până la începutul lui august am muncit de zor şi am terminat coliba.

Tocmai o isprăvisem şi începeam să mă bucur de rodul muncii mele când s-au pornit ploile. Trebuia să mă închid iarăşi în locuinţa cea veche. Cu toate că aveam şi la ţară un cort, făcut dintr-o bucată de pânză de corabie, acolo nu eram apărat de furtuni cum mă apăra aici stâncă, şi nu aveam nici peştera în care să mă adăpostesc când potopeau ploile.

Am mai spus că pe la începutul lunii august terminasem coliba şi începusem să mă bucur de ea. La 3 august am găsit strugurii bine uscaţi şi transformaţi în stafide gustoase, i-am dat jos şi bine am făcut, căci altfel i-ar fi stricat ploile şi aş fi pierdut cea mai bună parte a hranei mele de iarnă. Aveam acum vreo două sute de legături mari. Îndată ce i-am cărat în peşteră, au început ploile. De atunci, adică de la 14 august, a plouat aproape

zilnic până în mijlocul lui octombrie. Zile de-a rândul nici nu îndrăzneam să ies clin peşteră.

În acel sezon mi s-a înmulţit familia în chip ciudat. Una din pisicile mele fugise şi o credeam pierdută, nemaiştiind nimic de ea. Pe la sfârşitul lunii august s-a întors acasă cu trei pui. Faptul era surprinzător pentru că nu aveam motan. E adevărat că împuşcasem o pisică sălbatică. O crezusem cu totul diferită de pisicile noastre europene. Pisoii semănau însă cu pisicile noastre domestice. Mai târziu s-au înmulţit într-atât, încât am fost nevoit să împuşc o parte din pisici, iar pe celelalte să ie gonesc din casă.

De la 14 la 26 august a plouat fără încetare. N-am ieşit, căci învăţasem să mă feresc de umezeală. Începând să simt lipsa vânatului, am ieşit de vreo două ori, împuşcând o dată o capră sălbatică. La 26 august am avut noroc găsind o uriaşă broască ţestoasă. Aveam iarăşi hrană din belşug. Mesele mele erau astfel alcătuite: dimineaţa, un ciorchine de struguri, la prânz, o bucată de carne friptă de capră sau de broască ţestoasă (din nefericire nu aveam oale în care să fierb sau să gătesc mâncarea), iar la cină, două sau trei ouă de broască ţestoasă.

În timpul ploilor, când eram silit să stau la adăpost, am lucrat zilnic câte două sau trei ceasuri la lărgirea peşterii. Am săpat un tunel în stâncă, ieşind dincolo de împrejmuirea mea. Puteam acum să intru şi să ies din casă şi pe acolo. Nu mă simţeam bine, căci acum eram cu locuinţa deschisă. Nu mai dormeam liniştit, cu toate că nu aveam niciun motiv precis, căci nu văzusem pe insulă nicio vietate mai mare decât caprele.

30 septembrie. Azi prăznuiesc nefericita zi când am ajuns aici. Am socotit toate crestăturile şi, adunându-le am găsit 365 de zile. Am postit până la apusul soarelui. Apoi am mâncat un pesmet şi struguri şi m-am culcat, sfârşind ziua după cum o începusem. Nu ţinusem nicio duminică în ultimul

timp, căci le uitasem şirul, neînsemnându-le cu o crestătură mai mare. După ce am numărat din nou crestăturile, am împărţit timpul trecut în săptămâni, deosebind fiecare a şaptea zi ca zi de sărbătoare. Astfel am ajuns să văd că pierdusem o zi sau două din răbojul vremii.

Curând după aceasta a început să mi se termine cerneala. Ca să fac economie, nu am mai descris decât întâmplările cele mai însemnate, fără a mai pomeni de celelalte.

Înţelegeam acum rostul anotimpurilor uscate şi al celor ploioase şi am învăţat să mă folosesc de ele cum se cuvine. Toate învăţăturile m-au costat foarte scump, după cum se poate vedea din exemplul ce urmează:

Am mai povestit cu câtă grijă am strâns şi pus deoparte cele câteva spice de orz şi orez, crescute în chip atât de minunat. Răsăriseră vreo treizeci de fire de orez şi douăzeci de orz. După ploi am crezut că venise vremea să le semăn, căci la amiază soarele era acum spre sud.

Am săpat o bucată de ţarină cu sapa-mi de lemn. Apoi am despărţit-o în două. Într-una voiam să semăn orez, iar în cealaltă orz. Când să semăn, m-am gândit că nu-i bine să pun toată sământa, deoarece nu ştiam dacă vremea este potrivită, aşa că am păstrat cam o treime.

Mare noroc am avut, căci nu a răsărit nimic din ce am semănat atunci. Au urmat lunile secetoase. Pământul s-a uscat şi seminţele, lipsite de umezeală, nu au încolţit până ce nu au venit din nou ploile. Atunci au răsărit ca şi când ar fi fost semănate din nou.

Când am văzut că nu răsare nimic şi am ghicit pricina, am căutat altă bucată de pământ. mai puţin uscată, pentru o nouă încercare. Am săpat un loc aproape de noua mea locuinţă şi am sădit sământa în februarie, puţin înaintea echinocţiului de primăvară. Având cele două luni ploioase ale lunilor martie şi aprilie, plantele au răsărit frumos

şi au dat spice bogate. Nici de data aceasta nu îndrăznisem să semăn în întregime puţina sământa ce-mi rămăsese, aşa că recolta a fost mică, doar vreo patru litri din fiecare fel. Datorită acestor încercări am ajuns a şti precis că pot obţine două recolte pe an şi care este timpul potrivit pentru semănat. În timp ce spicele creşteau, am făcut o descoperire ce mi-a fost de folos mai târziu.

Îndată ce au trecut ploile şi vremea s-a statornicit în bine, cam prin noiembrie, m-am dus să-mi văd recolta din mijlocul insulei. Totul era aşa cum lăsasem cu luni în urmă. Împrejmuirea de gard dublu era întreagă, iar parii, tăiaţi dintre copacii din vecinătate, prinseseră rădăcini. Aveau acum crăci lungi, ca şi sălciile tinexa în primul an. Nu ştiam ce soi de copaci erau. Am fost surprins şi foarte bucuros de ceea ce se î urî triplase. Am tuns copacii şi i-am lăsat să crească. Nici nu se poate descrie ce frumos s-au dezvoltat în trei ani. Cu toate că împrejmuirea avea un diametru de douăzeci şi cinci de yarzi, a fost în curând acoperită toată de copaci. Umbra lor mă ferea acum de soare în tot timpul secetos.

Din această pricină am tăiat şi alte ramuri din aceiaşi copaci şi le-am plantat în jurul locuinţei celei vechi. Le-am aşezat pe două şiruri, cam la opt yarzi depărtare de împrejmuirea existentă. S-au prins şi a crescut un umbrar frumos, care mai târziu s-a dovedit un minunat mijloc de apărare, după cum voi povesti la timpul potrivit.

Am constatat că aici anul nu poate fi împărţit ca la noi în Europa în iarnă şi vară, ci în anotimpuri secetoase şi ploioase, după cum urmează:

jumătate din februarie, luna martie şi jumătate din aprilie: anotimp ploios, soarele fiind aproape sau chiar la echinocţiu jumătate din aprilie, lunile mai, iunie şi iulie, jumătate din august: anotimp secetos, soarele fiind la nord de ecuator jumătate din august, luna septembrie şi jumătate din octombrie: anotimp ploios, soarele trecând acum

spre sud jumătatea lunii octombrie, lunile noiembrie, decembrie şi ianuarie, jumătatea lunii februarie: anotimp secetos, soarele fiind la sud de ecuator.

Anotimpurile ploioase erau câteodată mai lungi sau mai scurte, după cum suflau vânturile. Ştiind din experienţă tristele urmări ale umezelii, am căutat să ies cât mai puţin în aceste anotimpuri şi să-mi strâng hrană din belşug. Aveam multe îndeletniciri potrivite şi pentru vremea ploilor, găsind prilejul să fac lucruri ce-mi lipseau şi care cereau răbdare şi multă sârguinţă.

Am încercat între altele să fac un coş. Dar toate nuielele pe care le-am găsit se rupeau prea uşor şi nu foloseau la nimic. Ce bine îmi prindea acum obiceiul pe care-l avusesem fiind copil, anume de a privi la împletitul coşurilor din oraşul meu natal. Având, aşa cum au de obicei băieţii, mult spirit de observaţie şi gata să dau la nevoie o mână de ajutor, învăţasem oarecum meşteşugul şi acum nu-mi lipsea decât materialul. Mi-a dat prin minte că ramurile copacilor din care tăiasem parii pentru împrejmuire ar putea fi la fel de bune ca cele de salcie sau de răchită din Anglia, aşa că m-am hotărât să fac o încercare.

M-am dus a doua zi la „ţară" şi am tăiat câteva ramuri mai subţiri, ce le-am găsit pe placul meu. M-am întors din nou cu securea şi am tăiat puzderie de ramuri, pe care le-am pus la uscat în ograda cea nouă. Când au fost bune de întrebuinţat, le-am dus acasă, păstrându-le în peşteră.

În sezonul următor am împletit multe coşuri, de toate mărimile, atât pentru cărat pământul cât şi pentru păstrat câte ceva în ele. Nu erau prea frumoase, însă folositoare, şi am avut grijă să nu le duc niciodată lipsa. Reînnoindu-mi provizia de nuiele, am împletit alte coşuri mai mari şi mai grele, în care voiam să-mi păstrez grânele atunci când recolta ar fi ajuns mai îmbelşugată.

După ce am trecut şi peste aceasta greutate pentru care mi-a trebuit multă vreme, m-am gândit cum sa rezolv alte chestiuni tot atât de însemnate. Nu ştiam cum să fac vase în care să păstrez apa. În afară de două butoiaşe aproape pline cu rom, mai aveam sticle şi câteva damigene, însă nicio oală în care să fierb mâncarea. E adevărat că luasem un ceaun de pe corabie. Era însă mult prea mare pentru nevoile mele.

În afară de acestea, mai doream mult o pipă. Niciodată însă nu am reuşit să-mi fac una, cu toate că mai târziu s-a găsit soluţia şi în această privinţă.

Toată vara am muncit la întărirea gardului şi la procurarea şi uscarea nuielelor pentru coşuri.

S-a mai ivit apoi o nouă îndeletnicire, care mi-a luat mai mult timp decât credeam şi decât aveam de pierdut.

Capitolul VIII

CEA DE A DOUA CERCETARE A INSULEI. PAPAGALUL PE CARE L-AM ÎNVĂŢAT SĂ VORBEASCĂ. DESCOPERIREA UNEI PĂRŢI NOI A INSULEI. BROAŞTE ŢESTOASE ŞI PASĂRI MARINE. PRINDEREA ŞI DOMESTICIREA UNUI IED.

Am povestit mai înainte că mă hotărâsem să cunosc toată insula. Umblasem în susul pârăului până la locul unde îmi clădisem coliba. Voiam acum să merg mai departe şi, luând-o prin vale, să ajung la mare. Am luat puşca, securea, câinele şi, cu o cantitate mai mare de pulbere şi de gloanţe ca de obicei, cu doi pesmeţi şi stafide din belşug în tolbă, am pornit-o la drum. Trecând prin valea unde se găsea coliba şi ajungând la marginea ei, am văzut marea spre apus.

Vremea fiind foarte limpede, am zărit pământ la o mare depărtare. Nu ştiu dacă era o insulă sau un continent. Se desluşea numai un ţinut muntos, părând a se întinde de la vest la sud-vest la o mare distanţă. După socoteala mea, pământul nu putea fi la mai puţin de cincisprezece sau douăzeci de leghe.

Nu aveam de unde şti ce parte a lumii putea să fie, dar ştiam că trebuie să facă parte din America. Ţinutul trebuia să se găsească, după socoteala mea, aproape de dominioanele spaniole, şi era locuit fără îndoială de sălbatici. Dacă aş fi debarcat acolo, m-aş fi găsit desigur în condiţiuni mult mai rele decât cele de aici. Astfel am fost deplin mulţumit de hărăzeala cerului, e care abia acum începeam s-o înţeleg şi să văd că îmi fusese spre bine. M-am liniştit şi am încetat de a mă mai întrista cu doruri deşarte.

Mă gândeam că dacă acolo se găseşte într-adevăr o coastă spaniolă, voi zări din când în când

corăbii trecând pe acest drum. Iar dacă nu era decât o coastă sălbatică între ţara spaniolă şi Brazilia, locuitorii ei erau canibali, mâncători de oameni, care nu se dădeau în lături să ucidă şi să mănânce toate fiinţele omeneşti ce le cădeau în mâini.

Frământat de aceste gânduri, am pornit mai departe. Am găsit şi pe această coastă a insulei savane şi câmpii întinse, pline de flori şi ierburi, înconjurate de fermecătoare păduri. Am zărit nenumăraţi papagali. Voiam să prind unul, ca să-l îmblânzesc şi să-l învăţ să vorbească. Până la urmă am reuşit să prind un papagal tânăr, pe care l-am doborât lovindu-l cu băţul. L-am dus cu mine acasă, dar numai peste câţiva ani a început să vorbească. L-am învăţat să mă cheme pe nume. Mai târziu s-a întâmplat ceva foarte straniu şi caraghios, de care vă voi vorbi la timp.

Călătoria a fost foarte plăcută. Am găsit sumedenie de iepuri şi vulpi, de alte soiuri decât acelea cunoscute mie. Am împuşcat câţiva iepuri, însă nu mi-am dat osteneala să-i mănânc, căci nu duceam lipsă de hrană. Aveam capre, porumbei şi broaşte ţestoase, dar mai ales struguri uscaţi. Cred că nici piaţa cea mare din Leadenhall n-ar fi fost în stare să-mi procure o masă mai îmbelşugată şi în proporţie cu numărul oaspeţilor. E adevărat că soarta mea era de plâns, dar aveam totuşi de ce să fiu recunoscător cerului, căci nu duceam lipsă de nimic. Aveam de toate din belşug şi pe deasupra trufandale.

În această expediţie nu am umblat niciodată mai mult de două mile pe zi. Mă întorceam adesea în aceleaşi locuri şi colindam împrejurimile pentru a vedea şi a descoperi cât mai multe. Mă întorceam frânt de oboseală la locul unde îmi propusesem să-mi petrec noaptea. Mă odihneam într-un copac sau mă înconjuram cu pari înfipţi în pământ, pentru ca nicio fiară sălbatică să nu se poată apropia de mine fără să mă trezească.

Când am ajuns la coastă „mi-am dat seama că soarta îmi hărăzise partea cea mai rea a insulei. Dincoace, plaja era acoperită cu nenumărate broaşte ţestoase, pe când în partea unde locuiam, găsisem doar trei într-un an şi jumătate. Aici mai erau, în afară de broaşte, şi nenumărate păsări, de multe soiuri, unele pe care le mai văzusem şi altele pe care nu le cunoşteam, dintre care unele cu carne foarte gustoasă nu le ştiam numele la niciuna, afară de pinguini.

Le puteam uşor împuşca, însă făceam economie mare de praf de puşcă şi preferam să ucid o capră, ce-mi era mai de folos. Deşi se găseau mai multe capre decât în partea cealaltă, aici era mai anevoie de vânat, fiind şes şi caprele prinzând uşor de veste când mă apropiam.

Cu toate că această parte a insulei era mult mai plăcută decât a mea, mărturisesc că nu aveam nicio poftă să mă mut. Mă obişnuisem cu locuinţa mea şi cu felul de viaţă. Aici veneam numai în expediţie, pe când dincolo mă simţeam acasă.

Am umblat de-a lungul ţărmului, spre răsărit, aproape douăsprezece mile. Apoi am înfipt ca semn un par gros în nisip şi m-am hotărât să mă întorc acasă. Călătoria următoare voiam s-o fac pe cealaltă parte a insulei, luând-o spre răsărit de casa mea şi, ocolind, să ajung la locul pe care îl însemnasem cu ajutorul parului aceluia.

La întoarcere am apucat pe alt drum. Credeam că voi avea tot timpul vederea asupra insulei şi că mă voi putea orienta astfel spre casă. M-am înşelat. După vreo trei mile am coborât într-o vale înconjurată de dealuri împădurite. Am pierdut direcţia. S-a mai întâmplat, spre nenorocul meu, ca să nu se mai vadă nici razele soarelui, căci s-a lăsat o ceaţă care a ţinut vreo trei zile, cât am rătăcit prin vale. Până la urmă am fost nevoit să mă întorc pe coastă, să regăsesc semnul şi s-o iau înapoi pe drumul pe care venisem.

Era foarte cald. Căram cu greii puşca, gloanţele, securea şi celelalte lucruri care mă împovărau.

Câinele meu a surprins pe drum un ied şi s-a năpustit asupra lui. Am dat fuga să-l scap cu viaţă din colţii dulăului. Voiam să-l duc acasă. Adesea m-am gândit să fac rost de vreo doi iezi şi să cresc o turmă de capre domesticite, care să-mi procure hrana atunci când mi se va termina praful de puşcă şi gloanţele.

L-am legat cu o sfoară de gât şi astfel l-am dus până la colibă. Aici am închis iedul în ogradă şi m-am grăbit spre casă, de unde lipsisem aproape o lună.

Nici nu pot spune cu ce mulţumire am intrat în cuibul meu şi m-am culcat în hamac. Mica expediţie, fără niciun popas odihnitor, fusese într-adevăr neplăcută pentru mine. Acum, căminul meu mi se părea înzestrat cu un confort fără pereche. Totul era atât de plăcut în jur, încât m-am hotărât să nu mă mai duc niciodată prea departe, atâta timp cât îmi este sortit să rămân pe această insulă

O săptămână întreaga m-am odihnit, gustând din toate bunătăţile. Am făcut o colivie pentru papagal, care acum se arăta blând şi începuse să se deprindă cu mine. Mi-am adus aminte apoi de bietul ied, pe care-l uitasem la colibă. M-am dus repede şi l-am găsit aproape mort de foame. Fiind închis, nu fusese în stare să-şi găsească hrană. Am tăiat îndată câteva ramuri şi frunze şi i le-am aruncat peste gard.

După ce l-am hrănit, am voit să-l leg ca înainte şi să-l duc acasă. Nu era nevoie, căci se făcuse atât de blând, încât mă urma ca un căţel. Cu timpul s-a făcut şi mai blând şi era nespus de drăgălaş. A rămas pe lângă casă şi nu mai voia să mă părăsească.

Venise acum şi anotimpul ploios al toamnei. Am prăznuit ziua de 30 septembrie, aniversarea debarcării mele în insulă, cu aceeaşi evlavie ca mai înainte. Eram acum de doi ani pe insulă şi nu

aveam mai multă nădejde de scăpare ca în prima zi.

Fără a obosi pe cititor cu o dare de seamă tot aşa de amănunţită asupra vieţii mele ca în primul an, trebuie să spun că rareori am stat degeaba. Timpul mi-era împărţit cu sfinţenie pentru fiecare treabă zilnică. Hoinăream cu puşca în căutarea vânatului, ceea ce îmi lua de obicei trei ore în fiecare dimineaţă, de câte ori nu ploua. Când mă întorceam acasă, trebuia să împart, să pun la uscat, să păstrez şi să pregătesc vânatul sau proviziile aduse, şi treaba îmi lua o bună parte din zi.

La nămiezi, căldura devenea atât de mare, încât nu mă mai puteam mişca. Nu-mi rămâneau deci pentru lucru în casă decât vreo patru ore spre înserat. Se întâmpla adesea să-mi schimb orele de vânat cu cele de lucru. Dacă mai ţineam seama şi de neobişnuita greutate cu care lucram din pricina neîndemânării, a lipsei de scule şi ajutoare, înţelegeam de ce împlineam totul cu oarecare încetineală.

De pildă, mi-au trebuit patruzeci şi două de zile ca să fac o singură scândură pentru poliţa din peşteră. Doi oameni, cu un ferăstrău şi uneltele necesare, ar fi tăiat şase bucăţi din acelaşi copac în jumătate de zi. Pe când eu iată ce trebuia să fac: mai întâi trebuia să aleg un copac gros, căci aveam nevoie de scânduri late. Îmi trebuiau trei zile să-l tai şi încă două ca să-l curăţ de crăci. După o nesfârşită trudă, tot cioplind şi tăind, ajungeam să-l micşorez într-atât, încât să-l pot urni din loc. Apoi îl întorceam şi—l netezeam pe o parte. După aceea ciopleam cealaltă faţă până ce aduceam scândură la grosimea de vreo trei degete. Oricine poate judeca ce muncă uriaşă însemna aceasta pentru mine. Dar cu răbdare şi sârguinţă am ajuns să înving toate greutăţile.

Am povestii totul numai ca să arăt de ce cheltuiam atâta timp pentru aşa de puţină ispravă, şi anume că ce s-ar fi făcut lesne cu ajutor şi cu

scule devenea o muncă grea şi lungă când eram nevoit s-o fac singur, numai cu mâinile mele.

Se apropiau lunile noiembrie şi decembrie, în care aşteptam recolta de orz şi orez. Semănăturile nu erau prea întinse, căci pusesem seminţe puţine, după cum am şi povestit. Recolta era promiţătoare, când deodată era să pierd totul din pricina unor duşmani împotriva cărora cu greu mă puteam apăra.

Caprele şi iepurii gustaseră din dulceaţa tulpinilor îndată ce răsăriseră, şi acum se îndesau să le roadă, gata să nimicească totul. Nu am găsit alte mijloace de apărare decât să împrejmuiesc terenul. Trebuia s-o fac repede, căci animalele îmi stricau recolta. Lanul meu fiind mic, am făcut în trei săptămâni toată împrejmuirea, apoi am împuşcat câteva animale şi am legat câinele acolo ca să păzească şi să latre noaptea. În scurt timp duşmanii s-au retras şi spicele au crescut mari şi frumoase, începând să se coacă.

După ce am scăpat de aceste animale, am avut de furcă cu păsările, ce se repezeau la spicele coapte. Într-o zi, ducându-mă să văd cum merge recolta, am zărit o sumedenie de păsări adunate pe copaci, aşteptând să plec. Am tras îndată în ele, căci aveam întotdeauna puşca la mine. În aceeaşi clipă s-au ridicat din holdă altele, pe care nu le văzusem.

Asta m-a pus pe gânduri. Prevedeam că-mi vor mânca în câteva zile toată recolta, lăsându-mă muritor de foame, căci nu voi mai fi niciodată în stare să am pâine.

Nu ştiam ce să fac. Eram hotărât ca la nevoie să stau zi şi noapte de strajă. În primul rând am intrat în holde să văd cât de mare era paguba. Am găsit că păsările stricaseră o bună parte din spice, însă cele mai multe erau încă prea verzi pentru ele şi paguba nu era prea mare. Puteam să mai obţin o recoltă bogată dacă reuşeam să salvez restul. Ascuns în holde, mi-am încărcai puşca, apoi,

ieşind, am observat că tâlharii cocoţaţi în copaci aşteptau clipa plecării mele spre a se năpusti din nou asupra prăzii. Am făcut doar câţiva paşi. Observând că nici nu ieşisem bine din văzul lor şi păsările se şi furişaseră una câte una prin holde, m-am înfuriat şi nu le-am mai îngăduit să se lase cu toatele jos.

Ştiam că orice grăunte înseamnă o bucăţică de pâine pierdută. Apropiindu-mă de gard, am tras împuşcând trei păsări. Le-am luat şi le-am pedepsit după străvechile datini din Anglia, spânzurând pe răufăcătoare în văzul celorlalţi, ca pildă înfricoşătoare. Nici nu se poate închipui ce efect am dobândit în acest chip. Nicio pasăre nu s-a mai apropiat de holde. Toate au părăsit nu numai câmpul cu grâne, ci întreaga zonă a insulei şi nu am mai zărit niciuna, atâta timp cât sperietoarele au rămas atârnate în acel loc. Vă închipuiţi cât de fericit eram.

Pe la sfârşitul lunii decembrie am strâns recolta. Nu aveam coasă, nici seceră, dar am reuşit să-mi înjghebez ceva asemănător din nişte săbii scurte şi pumnale ce le aveam de pe corabie. Prima mea recoltă fiind mică, secerişul n-a fost ceva anevoios. Am strâns recolta după cum m-am priceput, tăind numai spicele şi punându-le într-un coş mare, împletit anume. Am cărat totul acasă, spicele le-am frecat în palme, alegând boabele. Din această recoltă am scos două baniţe de orez şi două şi jumătate de orz. Nu eram însă sigur de aceste cantităţi, căci pe atunci nu aveam cu ce Ie măsura. Recolta era o mare îmbărbătare pentru mine. Acum vedeam că va sosi vremea când Dumnezeu îmi va dărui şi pâine.

Deocamdată încă nu ştiam cum să macin şi să fac făină din grâne, nici cum să cern făină. Nu ştiam să fac pâine şi nici nu aveam unde să o coc. Din această pricină şi pentru că voiam să strâng o cantitate mai mare de grâne, m-am hotărât să nu mă ating de ele, ci să le las de sământă, dar să-mi

întrebuinţez toate orele de lucru pentru pregătirea celor necesare în viitor fabricării făinii şi pâinii. Acum se putea spune într-adevăr că muncesc pentru pâinea zilnică. Cred că puţină lume se gândeşte cât de cât la toate acele nenumărate lucruri mărunte ce servesc la procurarea, pregătirea, facerea şi terminarea acestui singur lucru – pâinea.

Mie însă, care trăiam redus la cea mai simplă expresie a vieţii, mi-a fost dat să descopăr toate acestea cu cazņă şi trecând de atâtea ori prin cumpene mari. Îmi dădeam seama de situaţia mea cu fiece zi care trecea, ba chiar din clipa în cart am avut cel clintii pumn de grăunţe, venit în chip atât de neaşteptat.

Nu aveam plug ca să întorc glia, nici sapă s-o desţelenesc. După cum am povestit, mi-am făcut o sapă de lemn. Lucram prost cu ea şi, deşi mi-au trebuit multe zile de cazņă ca să o fac, nu numai că s-a stricat foarte repede, căci nu avea fier la vârf, dar şi munca mea era mult mai grea şi mai prost făcută. Munceam totuşi cu răbdare, îndurând cu inimă grea că lucrul era îndeplinit aşa de rău. Când să sădesc seminţele, nu am avut grapă. M-am plimbat de-a lungul ţarinei, târând după mine o cracă mare şi grea, mai mult scărpinând pământul cu ea decât făcând treabă aşa cum s-ar fi cuvenit.

Când au crescut spicele, am povestit cât mi-au dat de lucru, cum a trebuit să împrejmuiesc grânele, să le apăr, să le cosesc, să le strâng şi să le car acasă. Apoi să le bat, să le vântur, să le aleg de pleavă şi, în sfârşit, să le păstrez.

Mi-ar fi trebuit o moară să le macin, site prin care să cern făina, drojdie şi sare cu care să o prefac în pâine şi un cuptor pentru copt.

De toate acestea am fost nevoit să mă lipsesc, după cum se va vedea. Nu-i mai puţin adevărat însă că grânele mi-au adus o mare mângâiere şi au însemnat un mare noroc pentru mine. Munca era istovitoare, dar nu aveam încotro. Timp prea

preţios nu am pierdut. Orânduisem în aşa fel totul, încât să am în fiecare zi câteva ore pentru această îndeletnicire şi, pentru că mă hotărâsem ca deocamdată să păstrez grânele, am avut înaintea mea şase luni întregi, în care m-am străduit să descopăr mijloacele prin care să-mi întocmesc toate uneltele de care aveam trebuinţă în vederea obţinerii făinii.

Mai întâi am destinat o bucată mai mare de pământ, căci aveam acum mai multe seminţe. Înainte de aceasta, am pierdut o săptămână ca să fac o sapă, care a ieşit până la urmă mult mai grea şi cerea o muncă îndoită să o mânuieşti. Am trecut şi peste asta şi am însămânţat grăunţele pe două fâşii mari, aşezate cât mai aproape d: casă. Le-am împrejmuit cu gard viu, tăind ţepuşii din aceeaşi pădure din care mai tăiasem înainte, ştiind că prind rădăcini. Într-un an gardul a crescut des şi ştiam că nu va mai avea nevoie de nicio reparaţie. Această treabă mi-a luat nu mai puţin de trei luni, căci era anotimpul ploios şi nu puteam ieşi.

Când ploua şi trebuia să stau în casă, mă îndeletniceam cu diferite treburi. Trebuie spus că pe când lucram, mă distram cu papagalul şi-l învăţam să vorbească. Curând a ştiut să-şi spună numele şi striga foarte tare „POLL”. Aceasta a fost prima vorbă rostită de altcineva decât de mine de când mă aflam pe insulă.

După cum am spus, aceasta nu era propriu-zis munca mea, ci numai o îndeletnicire aparte, care mă ajuta să muncesc. Studiasem vreme îndelungată cum şi prin ce mijloace să fac nişte vase de pământ, de care într-adevăr aveam mare nevoie, dar nu ştiam de unde să le procur. Am chibzuit însă că, dată fiind dogoarea soarelui şi dacă voi putea găsi pământ clisos, voi putea desigur să fac nişte oale care, uscate la soare, să poată fi mânuite şi folosite spre a ţine lucruri uscate, care trebuiau păstrate astfel. Erau necesare pentru pregătirea făinii, ţinerea grânelor etc. Cum

acesta era şi scopul meu, m-am hotărât să fac unele cât de mari, care să ţină tot ceea ce aş pune înăuntru.

Capitolul IX

REUŞITA ÎN OLĂRIT. MIJLOCUL DE A ARDE VASELE DE LUT. CONSTRUIREA UNEI BĂRCI, PE CARE NU AM PUTUT-O ÎMPINGE LA APĂ. CERNEALA ŞI PESMEŢII SE TERMINĂ. ÎMBRĂCĂMINTEA SE UZEAZĂ. ALTE VEŞMINTE DIN PIEI DE ANIMALE.

Cititorul mă va căina sau mai degrabă va râde de mine aflând cum am încercat să plăsmuiesc lutul şi ce obiecte urâte am dat la iveală! Câte din ele s-au prăpădit şi s-au desfăcut, căci lutul nu era destul de tare. Câte au crăpat la căldura prea mare a soarelui, fiind expuse prea din vreme, şi câte s-au făcut bucăţi, înainte cât şi după ce s-au uscat! Pe scurt, am muncit ca un rob să găsesc argilă, să o scot, să o aduc acasă, să o lucrez, şi când colo, nu am reuşit să fac decât două obiecte mari şi butucănoase, căci chiupuri nu le pot zice, şi., asta în timp de două luni!

În sfârşit, după ce cele două chiupuri s-au ars bine la soare, le-am ridicat uşurel, să nu se spargă, şi le-am pus în două coşuri împletite. Între coş şi vas am pus paie de orz şi orez, pe care le-am îndesat bine. În aceste chiupuri trebuia să pun grânele şi făina când o voi avea măcinată. Dacă am dat greş cu vasele mari, mult mai bine mi-au ieşit vasele mici, de pildă blidele, ulcelele şi gavanoasele. Pe acestea le puteam roti cu mâna şi ieşeau foarte tari, după ce se ardeau la soare. Ţelul însă nu mi-l atinsesem. Voiam să fac o oală de pământ, fără să ţină apa şi să o pot pune la loc. S-a întâmplat ca peste câtva timp să prăjesc o halcă de carne. Când am stins focul, am găsit în cenuşă unul din cioburile mele care acum era ars, tare ca piatra şi roşu ca ţigla. Am fost plăcut surprins şi mi-am zis că oalele se vor arde fără îndoială şi întregi, dacă s-au ars atât de bine în cioburi.

Am chibzuit bine cum să fac un cuptor, în care să pot arde oalele. Nu ştiam însă cum să ajung să le smălţuiesc pe dinăuntru.

Iată ce am făcut. Am aşezat vreo trei oale mari şi alte trei mai mici una peste alta. Împrejur şi pe deasupra am pus surcele, iar dedesubt o grămadă de jeratic. Puneam într-una vreascuri până ce am constatat că oalele s-au înroşit bine şi nu au crăpat. Le-am mai lăsat acolo vreo cinci-şase ore, până ce am văzut că una din oale începe să se topească. Nisipul, care era amestecat în lut, se topea la căldura prea mare şi s-ar fi prefăcut în sticlă dacă-l mai lăsam. Am micşorat treptat focul, până ce oalele au pierdut din culoarea roşie, apoi am vegheat toată noaptea, ca focul să nu se stingă prea repede. Dimineaţa aveam trei vase bune şi altele două mai mari, arse bine, iar unul perfect smălţuit pe dinăuntru de nisipul ce se topise. Nu aş putea spune că erau şi frumoase. După această încercare am făcut olărie pentru nevoile mele. Trebuie să recunosc că vasele lăsau mult de dorit în privinţa formei. Le făceam întocmai cum fac copiii turtele din noroi, sau o gospodină nepricepută un aluat ce nu s-ar fi dospit niciodată.

Nu pot descrie bucuria pe care am simţit-o când am pus prima oală la foc. Aşteptam cu nerăbdare să se răcească şi să o încerc. În sfârşit am umplut-o cu apă şi am fiert în ea o bucată de carne. A rezistat de minune. Apoi am făcut o supă din carne de ied. Ar fi ieşit foarte gustoasă dacă aş fi avut mirodenii şi zarzavaturi la îndemână.

Mă gândeam după aceasta cum să-mi fac o piuă de piatră, în care să fărâmiţez sau mai bine zis să strivesc boabele, căci nu putea fi vorba de măcinat, fiind prea nepriceput ca sa fac o moară sau o râşniţă. Eram foarte încurcat, deoarece nu aveam habar de cioplii piatră şi îmi lipseau şi sculele trebuincioase.

Mult timp am căutat o piatră potrivită şi destul de mare, în care să fac o gaură, unde să pisez

grăunţele. Pe insulă însă nu se găsea decât piatră moale şi sfărâmicioasă, ce mi-ar fi amestecat nisipul cu făina. După ce mi-am pierdut multă vreme căutând o asemenea piatra, am renunţat şi am căutat un lemn cu fibră tare. Găsind o cogeamite buturugă, pe care cu greu am urnit-o din loc, am început să o cioplesc cu securea pe dinafară şi apoi, cu ajutorul focului, am reuşit să scobesc în mijloc o gaură rotundă, întocmai cum îşi fac pieile-roşii din Brazilia pirogile lor. Le-am pus pe toate deoparte, să le am la îndemână după strânsul recoltei, ca să-mi fac făină şi din făină – pâine.

Acum îmi trebuia o sită pentru cernut făina. Îmi lipsea pânza şi nu aveam din ce să o fac. Din rufe nu-mi mai rămăseseră decât nişte zdrenţe, iar părul de capră nu ştiam cum să-l torc şi să-l ţes. Am renunţat la acest gând vreme de mai multe luni, pentru ca mai apoi, după multă chibzuială, să-mi amintesc că aveam între hainele luate de pe corabie nişte legături de gât din muslin. Din câteva bucăţi am fabricat trei site mici, destul de bune, care m-au ţinut câţiva ani. Cum m-am descurcat pe urmă, se va vedea la timpul său.

După aceasta a trebuit să mă gândesc cum să fac aluatul şi, mai ales, cum să coc pâinea. Neavând drojdie şi nici putinţa de a mi-o procura, am renunţat la ea din capul locului.

Cuptorul însă îmi dădea de gândit. După câteva zile ani găsit şi aici o dezlegare. Am făcut nişte ţesturi mari de pământ, nu prea adânci, cu diametrul de două picioare şi nouă degete adâncime. Le-am ars la foc, ca şi pe celeilalte vase, şi le-am pus deoparte. Când a trebuit să coc pâinea, am aprins un foc mare în vatra aşternută cu cărămizi, de formă nu prea regulată. După ce ardeau vreascurile şi rămâneau spuza şi cărbunii aprinşi, îi împrăştiam pe toată vatra, aşteptând apoi să se încingă cărămizile Apoi curăţăm bine fundul şi aşezam acolo pâinea, acoperind totul cu

lesturile. Peste ele şi împrejurul lor adunam cenuşă şi jar pentru a ţine şi produce căldură. Astfel am ajuns să coc pâine de orz, devenind un bun brutar, dar şi mai bun bucătar, căci făceam prăjituri de orez, budinci şi alte bunătăţi. Numai plăcinte nu am făcut, căci nu aveam pentru umplutură decât carne de pasăre sau de capră sălbatică.

Să nu vă miraţi când vă voi spune că toate treburile de mai sus mi-au luat cea mai mare parte din cel de al treilea an, petrecut pe insulă. Între timp am avut de lucru cu noua recoltă. Am strâns-o la vreme şi am adus-o acasă în coşuri mari. Am avut timp să o bat şi să o vântur, făcând totul cu mâinile din lipsă de alte mijloace.

Grânarul meu crescuse şi începeam să simt nevoia de a-mi mări magazia. Îmi trebuia un loc unde să păstrez grânele, căci ajunsesem la o recoltă de douăzeci de baniţe de orz şi tot atâta orez. Acum puteam să mă folosesc de ele, mai ales că terminasem de mult pesmeţii. Voiam să văd ce cantitate întrebuinţam anual şi să nu mai semăn decât atât cât aveam nevoie. Am constatat ca cele patruzeci de baniţe depăşeau cu multă trebuinţele mele. Eram hotărât să nu semăn mai mult, cu speranţa ca recolta să fie totdeauna suficientă pentru a mă aproviziona cu pâine pe un an înainte.

Gândurile îmi zburau adesea la fâşia de pământ pe care o zărisem de cealaltă parte a insulei. Nu pot spune că nu aş fi dorit să mă aflu pe coasta aceea, închipuindu-mi că, zărind mereu continentul şi pământul locuit, aş fi găsit un mijloc sau altul să ajung acolo şi deci să scap din insula aceasta. Nu-mi ascundeam însă primejdiile prin care aş fi putut trece. Puteam să cad în mâinile sălbaticilor, care sunt mult mai răi decât leii şi tigrii în Africa. Dacă aş fi fost prins de ei, riscam să fiu ucis sau mâncat de viu. Auzisem că popoarele care locuiau pe coastele Caribee erau canibale, mâncătoare de oameni. Ştiam, după latitudine, că nu pot fi departe de aceste locuri.

Chiar dacă nu ar fi fost canibali, încă puteau să mă ucidă ca pe atâţia alţi europeni, care, cu toate că erau în grupuri de zece până Ia douăzeci, căzuseră în mâinile lor şi o păţiseră rău. Eu însă eram singur şi nici nu mă puteam măcar apăra. Aceste argumente trebuiau bine cumpănite, dar, dincolo de orice, eu mă gândeam la mijlocul prin care să ajung acolo. Restul nu mă interesa în acele clipe de aprigă dorinţă.

Duceam dorul lui Xury şi al bărcii noastre cu pânze, cu care navigasem peste o mie de mile de-a lungul coastei africane. Totul era în zadar. M-am dus să văd ce se poate face cu barca împotmolită în nisip şi aruncată acolo de furtună. Am găsit-o aproape în acelaşi loc, însă întoarsă de vânt şi valuri în marginea unui dâmb de nisip. Fără de ajutoare nu eram în stare să o repar şi să o lansez pe apă. Altfel ar fi fost destul de bună, ca să ajung cu ea până în Brazilia. Mi-ar fi fost însă mai uşor sa urnesc toată insula din loc decât această barcă răsturnată şi împotmolită m-am dus totuşi în pădure, unde am tăiat diferiţi copaci, din care am făcut bulumaci şi pârghii, ca s-o întorc şi apoi să o repar. Îmi închipuiam că, odată reparată, va fi uşor să o rostogolesc pe butuci în râu şi să ies cu ea în larg.

Nu am cruţat nicio sforţare şi am muncit vreo trei-patru săptămâni degeaba. Văzând că nu pot face nimic, m-am gândit să sap nisipul sub ea, dând-o astfel jos şi sprijinind-o în cădere cu câteva grinzi de lemn. Dar nici această idee nu m-a ajutat la nimic, căci nu am reuşit nici să intru sub ea şi nici să o trag la apă. Astfel că m-am lăsat păgubaş.

Cu toate că renunţasem la barcă, nu m-a părăsit totuşi gândul de a ajunge pe celălalt pământ. Ba, dimpotrivă, dorinţa îmi creştea cu cât îmi părea mai cu neputinţă de împlinit.

Până la urmă m-am gândit să-mi fac singur un fel de canoe sau periagua, o bărcuţă sau pirogă de felul acelora pe care şi le făceau băştinaşii de pe

aceste meleaguri, scobind un trunchi de copac. Lucrul mi se părea foarte uşor. Mă bucuram la gândul că voi reuşi să fac o pirogă mai bună decât toate canoele pieilor roşii. Trebuie să ţinem seama că îmi lipseau sculele, precum şi braţele care să ducă barca la apă, neajuns mult mai mare decât toate celelalte. Ce mi-a folosit că am găsit în pădure un copac uriaş, l-am răpus cu mare cazně, l-am cioplit pe dinafară şi l-am scobit pe dinăuntru? Ce mi-a folosit că am reuşit până la urmă să fac din el o barcă? A trebuit. o las pe locul unde o întocmisem, căci nu am fost în stare nici să o urnesc.

S-ar putea crede că sunt un om uşuratic. Se cădea să mă fi gândit la toate înainte de a mă apuca de lucru.

Eram însă atât de stăpânit de ghidul expediţiei spre continent, încât nu am mai dat atenţie piedicii din urmă. Ar fi fost într-adevăr mult mai uşor pentru mine să conduc o barcă patruzeci de mile pe mare decât să o trag patruzeci de metri pe uscat. Începusem lucrul ca un smintit, fără să ştiu dacă voi fi în stare să duc totul la bun sfârşit.

De câte ori mă cuprindea îndoiala, îmi alungam gândurile spunându-mi că voi găsi la timpul cuvenit dezlegarea şi pentru această problemă.

Deşi metoda s-a dovedit proastă, închipuirea-mi bolnavă a învins şi m-am apucat de lucru. După cum am mai spus, am doborât un cedru atât de falnic, cum cred că nici regele Solomon nu avusese unul asemănător pentru templul său din Ierusalim. Diametrul era de cinci picioare şi zece degete la rădăcină şi de patru picioare şi unsprezece degete la înălţimea de douăzeci şi două picioare, unde se subţia puţin şi se despărţea în două crăci mari. M-am trudit timp de douăzeci şi două de zile, cu toporul şi securea, până l-am doborât. Alte patrusprezece zile am muncit să-i tai coroana. Mi-a trebuit apoi o lună să-l cioplesc şi să-i dau forma de pirogă, ca să poată pluti drept.

Am pierdut trei luni ca să-l scobesc pe dinăuntru şi să termin restul.

Toată treaba am împlinit-o fără foc, numai cu dalta şi ciocanul – şi cu o trudă nesfârşită. Am ajuns astfel să făuresc o frumoasă periagua, destul de mare ca să încapă în ea vreo douăzeci şi şase de oameni, ceea ce însemna îndeajuns ca să intru în ea eu cu toate proviziile mele.

Când am terminat-o, eram încântat de ceea ce fusesem în stare să fac. Barca era mai mare decât orice canoe sau periagua, pe care le văzusem.

Mă costase multă osteneala, iar acum nu-mi mai rămânea decât să-i dau drumul pe apă. Dacă reuşeam, sunt sigur că aş fi pornit în cea mai nebunească şi nesocotită călătorie ce s-a pomenit vreodată.

Toate încercările însă au dat greş şi toate strădaniile au rămas fără de folos. Mă găseam la o sută de yarzi departe de mare. Din păcate, piroga era aşezată mult mai jos decât gurile pârăului. M-am hotărât totuşi să sap din teren şi să caut să-i dau o oarecare înclinaţie spre mal. M-a costat multă muncă şi oboseală însă nu-mi precupeţeam truda când era vorba de libertate. Până la urmă am învins şi această piedică, dar totuna era nici acum nu puteam urni barca din ioc, după cum nu reuşisem să fac nimic nici cu cea împotmolită.

Am măsurat depărtarea şi m-am decis să sap un canal care să aducă apa la barcă. Când am socotit însă totul, şi braţele de muncă ce le aveam în acest scop – şi care nu erau altele decât numai cele două braţe ale mele – am ajuns să văd că-mi vor trebui cel puţin zece sau doisprezece ani ca să termin treaba. Malul era înalt şi trebuia săpat la capăt pe o adâncime de aproape douăzeci de picioare.

Am fost nevoit să renunţ şi la această încercare. Nici nu pot spune ce amărât eram. Numai acum îmi dădeam seama – din păcate, prea târziu – ce mare nebunie este să începi o treabă înainte de a şti

cât te costă şi înainte de a judeca bine dacă îţi ajung puterile ca să o duci la bun sfârşit.

În toiul acestor lucrări s-a încheiat cel de al patrulea an al şederii mele în insulă şi am prăznuit aniversarea cu aceeaşi cuvioşie şi cu sufletul mai împăcat ca oricând.

Priveam lumea drept ceva îndepărtat, ce nu mai avea legătură cu mine şi de la care nu mai aşteptam nimic şi nu mai doream nimic. Priveam lumea ca şi când aş fi trecut în viaţa cea de apoi şi m-aş fi uitat îndărăt spre locul unde vieţuisem, dar din care plecasem de mult. Puteam spune ca şi bătrânul Abraham bogătaşului: „Între tine şi mine este o mare prăpastie".

Aici eram, în primul rând, ferit de toate răutăţile lumii. Nu aveam ispite trupeşti şi nici ispita ochiului, iar trufia vieţii era hăt-departe de mine. Nu jinduiam după nimic, căci aveam tot ceea ce mă putea bucura. Eram stăpânul întregii moşii. Mă puteam numi voievod sau împărat peste tot ţinutul pe care-l stăpâneam. Nu aveam alţi semeni care să-mi râvnească stăpânirea sau să-mi conteste suveranitatea.

Puteam recolta corăbii întregi de grâne, dar nu aveam ce face cu ele. Lăsam să crească numai cât îmi trebuia. Aveam nenumărate broaşte ţestoase sau porumbei sălbatici, întrebuinţam numai din când în când câte unul. Aveam cherestea din belşug şi atât de multă, încât să pot construi o flotă întreagă de corăbii. Strugurii se puteau preface în vin sau păstra uscaţi şi aveam atât de mulţi, încât mi-ar fi ajuns să încarc toată flota, dacă aş fi putut s-o construiesc.

Nu avea însă preţ pentru mine decât ceea ce puteam întrebuinţa. Mâncare era din belşug dacă împuşcam mai mult decât puteam mânca, restul îl dădeam câinelui sau era sfredelit de viermi. Dacă semănam prea multe grâne, se stricau. Arborii doborâţi de mine zăceau în pădure şi putrezeau.

Nu mai erau buni decât ca lemne de foc, iar de foc nu aveam nevoie decât ca să-mi gătesc mâncare.

Pe scurt, am învăţat din experienţă şi din firea lucrurilor că tot ce este bun în lumea aceasta nu are preţ decât atunci când ne aduce vreun folos. Oricât am strânge şi grămădi ca să mai dăm şi altora, totuşi nu ne putem bucura decât de ceea ce ne foloseşte, şi nu de mai mult.

Aveam prea mult din toate şi nu ştiam ce să fac cu ele. Nu aveam loc pentru alte dorinţe, în afară de ceea re stăpâneam, iar ceea ce stăpâneam nu erau de fapt decât nimicuri, însă de mare folos pentru mine.

Aveam o pungă cu bani, atât aur cât şi argint: aproape treizeci şi şase lire sterline. Dar – vai! – banii zăceau aruncaţi fără de întrebuinţare. Nu aveam ce face cu ei. Aş fi dat cu dragă inimă un pumn de aur pentru câteva pipe sau o piatră de măcinat. Aş fi dat chiar toţi banii pentru puţină sământă de morcovi şi gulii, care în Anglia nu preţuiau mai mult decât câteva parale, sau pentru un pumn de fasole sau mazăre, sau pentru o sticlă de cerneală. Banii nu-mi aduceau niciun folos, ci stăteau în sertar, se umezeau în peşteră şi îşi pierdeau luciul în sezonul ploilor. Chiar dacă sertarul ar fi fost plin cu diamante, era acelaşi lucru. Nu aveau preţ pentru mine, căci numi puteau fi de folos.

Felul meu de viaţă era acum mult mai lesnicios decât la început mult mai plăcut, atât trupeşte cât şi sufleteşte. Adesea, aşezându-mă la masă, închinam o rugă de mulţumire şi mă minunam cum de aşternuse mâna domnului masă şi pentru mine în deşert.

Învăţasem să privesc mai mult părţile luminoase ale soartei mele decât cele întunecate. Recunoşteam bucuriile şi nu mai vedeam amărăciunile. Simţeam adesea atâta mulţumire, cât nu se poate spune prin cuvinte.

Altă cugetare mi-a fost de mare folos, o cugetare care ar fi fără îndoială de folos oricui ar cădea în aceeaşi nenorocire. Îmi asemuiam soarta cu acea pe care o aşteptasem la început sau, mai bine zis, cu aceea pe care o meritam. Mila şi bunătatea lui Dumnezeu s-au îndurat însă de mine şi au adus ca prin minune corabia la ţărm. Astfel am fost în stare să mă apropii de corabie şi să-mi iau tot ce era necesar şi fără de care nu aş fi avut unelte să lucrez, arme să mă apăr şi praf de puşcă să-mi procur hrana.

Ceasuri întregi, ba zile întregi, am petrecut închipuindu-mi ce m-aş fi făcut dacă nu aş fi avut lucrurile acelea din corabie. Singura mea hrană ar fi fost peştele şi broaştele ţestoase, dar mai curând cred că aş fi pierit de foame, căci timp de un an şi jumătate nu am găsit nici peşte şi nici broaşte. Chiar dacă rămâneam în viaţă, aş fi dus o viaţă de sălbatic. Cu greu aş fi ajuns să ucid o capră sau o pasăre, şi n-aş fi avut cu ce să o spintec, să o jupoi, să-i despart carnea de piele şi de pe ciolane, şi nu aş fi avut cu ce să o tai. Aş fi fost nevoit să o muşc cu dinţii şi să o sfâşii cu unghiile ca fiarele sălbatice.

Am simţit de aici şi mai adânc bunătatea cerului, fiind recunoscător pentru soarta mea din prezent, cu toate greutăţile şi năpastele ei.

Tot ceea ce am povestit mai sus nu poate decât să recomande spre meditaţie celor ispitiţi să spună în nenorocire: „Poate fi altă pacoste mai mare ca a mea?” în asemenea clipe ar trebui să cugete că pot fi încercări şi mai grele. Mai găseam încă o mângâiere, comparând soarta mea de atunci cu aceea pe care o meritasem.

Nu aş fi putut găsi alt colţ în lumea nelocuită, în care să fi fost aruncat de valuri mai spre binele meu. Deşi spre marea mea mâhnire nu aveam aici tovărăşia oamenilor, eram ferit de fiare sălbatice, de lupi furioşi şi tigrii, care mi-ar fi primejduit viaţa. Scăpasem de reptile veninoase şi mai ales de

oameni sălbatici, care m-ar fi ucis şi m-ar fi mâncat.

Viaţa mea era plină de amărăciune, pe de o parte, dar, pe de alta, mi-era bogată în daruri. Nu-mi lipsea nimic care să nu o uşureze.

După ce am judecat cu nepărtinire toate cele de mai sus, le-am izgonit din minte şi nu am mai fost amărât.

Eram de atâta vreme aici, încât mare parte din lucruri au început să se strice. Cerneala se sfârşise de mult, cu toate că o subţiasem până ce a ajuns atât de slabă, că nu mai lăsa urme pe hârtie. Mi-am însemnat cu sfinţenie zilele în care s-au petrecut toate întâmplările mai de seamă, atât timp cât am avut cerneală. Îmi amintesc de anumite potriveli de zile, ce mi s-au părut stranii. Dacă aş fi fost superstiţios, aş fi dat importanţă acestor zile, în care s-au întâmplat multe lucruri rele şi bune.

Am observat mai întâi că ziua în care fugisem de acasă, de la Hull, pentru a pleca pe mare era aceeaşi cu ziua în care, mult mai târziu, am fost prins de piraţii din Sale şi dus în robie.

Data când am scăpat din naufragiul de la Yarmouth era aceeaşi cu data când am fugit cu barca din Sale.

La 30 septembrie, tocmai de ziua naşterii mele, am fost salvat, douăzeci şi şase de ani mai târziu, în chip miraculos şi aruncat de valuri pe ţărmul acestei insule. Astfel că atât viaţa mea de fărădelegi ca şi viaţa de pustnic au început în aceeaşi zi.

După ce am isprăvit cerneala, a venit rândul pesmeţilor.

Economisisem până la ultima fărâmitură, mâncând numai câte unul pe zi, aşa că mi-au ajuns mai bine de un an. Cu toate acestea, mult timp am rămas fără pâine. Nu am avut pâine până ce nu mi-au prisosit grânele, şi felul cum le-am avut este aproape o minune, de care am motiv să fiu recunoscător. Îmbrăcămintea începuse şi ea să se

strice. Rufărie n-am mai avut multă vreme, afară de nişte cămăşi găsite în cuferele marinarilor pe care le-am păstrat cu grijă. Adesea nu puteam suferi nicio îmbrăcăminte în afară de cămaşă, şi mare noroc am avut să pot face rost de aproape trei duzini de cămăşi. Mai aveam, tot de acolo, şi câteva mantale, prea grele de purtat pe căldură.

Pe insulă era atât de cald, încât nu aveam nevoie de haine, totuşi nu m-am deprins cu gândul de a umbla gol, cu toate că eram singur prin aceste meleaguri. De altfel înduram mai bine arşiţa soarelui când aveam ceva pe mine, ca să mă apere de arsuri şi băşici. Cămaşa mi-era largă şi îmi ţinea răcoare. Nu am reuşit niciodată să ies la soare fără pălărie. Arşiţa îmi dădea dureri de cap care îmi treceau îndată ce mă acopeream.

M-am apucat mai întâi de croitorie. Am reuşit, nu prea bine însă, să fac câteva veste din mantale şi din ce material mai aveam, căci cele vechi erau roase şi rupte. Nu am ştiut însă cum să-mi croiesc pantalonii. Am învăţat mult mai târziu.

Am mai povestit că păstram toate pieile animalelor pe care le împuşcam. Le atârnam la soare, întinse bine cu beţe, şi le lăsam să se usuce. Unele s-au întărit prea mult şi nu au fost bune de nimic.

În primul rând am încercat să-mi fac o căciulă. Lăsând părul în afară, ca să mă apere de ploi, am reuşit s-o fac atât de bine, încât am vrut să-mi croiesc şi nişte haine tot din piele. Am făcut o vestă şi nişte pantaloni foarte largi şi scurţi până la genunchi, căci îmbrăcămintea trebuia să fie mai degrabă răcoroasă decât să-mi ţie cald.

Totul era destul de prost lucrat, deoarece mă pricepeam la croitorie încă mai puţin decât la dulgherie. Pentru mine însă, hainele erau destul de bune. Când mă apuca ploaia pe afară, părul lor mă apăra de umezeală. După aceasta am pierdut mult timp încercând să fac o umbrelă, de care simţeam mare nevoie. Văzusem în Brazilia cum se fac.

Acolo sunt foarte necesare din pricina căldurii tropicale. Aici era şi mai cald, fiind mai aproape de ecuator. Eram apoi nevoit să stau mult pe afară. Umbrela mi-ar fi folosit atât pentru ploaie cât şi pentru soare. Mult timp nu am reuşit să lac una care sa poată fi ţinută în mână şi am stricat vreo trei până sa ajung la ceea ce doream. În sfârşit mi-a reuşit una, care se apropia de închipuirea mea, căci trebuia nu numai să se deschidă, dar să se şi închidă uşor.

Am acoperit umbrela cu piele, lăsând părul deasupra, ca să nu răzbească ploaia şi să mă apere tot atât de bine şi de soare. Puteam ieşi oricând şi pe orice vreme cu ea. Când nu mai îmi trebuia, o închideam şi o luam sub braţ. Trăiam acum destul de lesnicios şi confortabil.

Capitolul X

ÎMPING BARCA PE APA ŞI SUNT PURTAT CĂTRE LARG. MĂ ÎNTORC CU GREU LA ŢĂRM. SOMNUL DIN CARE SUNT TREZIT DE O VOCE TAINICA.

Nu pot spune că mi s-a întâmplat ceva neobişnuit în aceşti cinci ani. Am trăit în acelaşi tel şi în acelaşi loc ca mai înainte.

În afara de ocupaţia-mi de căpetenie, care era cultivarea orzului şi orezului, precum şi uscarea strugurilor, mai aveam o seamă de îndeletniciri zilnice. Mă duceam cu puşca ia vânătoare. Apoi am încercat să fac o bărcuţă – o pirogă – pe care am şi terminat-o.

Săpând un canal larg de şase picioare şi adânc de patru picioare, am adus bărcuţa pe o distanţă de jumătate mila. până la mal.

Cât despre primul canoe, pe care-l făcusem atât de mare fără să mă gândesc mai înainte cum îl voi lansa pe apă, el a rămas pe locul unde a fost construit, căci niciodată nu am reuşit să-l urnesc. Stătea acolo ca pildă şi învăţătură pentru altă dată.

A doua oară însă am găsit cu greu un copac potrivit ca primul. Mă aflam la mai puţin de o milă de apă. Mi-am dat totuşi seama că voi reuşi să duc totul la bun sfârşit. Cu toate că am lucrat aproape doi ani, nu mi-a venit greu şi nu m-a supărat truda, căci trăgeam nădejde să am şi eu cândva o barcă cu care să pot ieşi în larg.

Cu toate că mica mea periagua era terminată, nu răspundea încă tuturor dorinţelor mele, nefiind prea sigur că voi putea ajunge cu ea până la continentul ce se găsea la vreo patruzeci de mile depărtare. Mi-am pierdut toate nădejdile de a mai ajunge acolo, ba am renunţat să mă mai gândesc.

Pentru că aveam însă barcă, m-am hotărât să fac înconjurul insulei. Cum fusesem pe cealaltă parte,

străbătând-o pe uscat, voiam acum să cunosc toate coastele insulei, căci descoperirile făcute în drum îmi deschiseseră pofta. Spre a face totul cu prevedere şi cumpănire, mi-am aşezat mai întâi un catarg la barcă şi apoi am făcut o pânză din cele rămase de la vechea corabie şi din care mai aveam destule în magazie.

După ce le-am aşezat la locul lor şi le-am încercat, am constatat că totul merge de minune. La amândouă capetele bărcii am făcut cutii şi lădiţe pentru provizii şi muniţii, ca să le feresc de ploaie sau de apa împroşcată de valuri. Am scobit o gaură lungă, în care am aşezat puşca. Deasupra am făcut un capac, ca puşca să stea la loc închis şi uscat.

La pupa am ţintuit umbrela ca un catarg, să-mi stea deasupra capului şi să mă apere de arşiţă. Astfel m-am plimbat de câteva ori pe mare, fără să mă depărtez prea mult de micul meu golf.

În sfârşit, fiind prea curios să cunosc hotarele regatului meu, m-am hotărât pentru o expediţie mai lungă. Am cărat provizii în barcă, vreo duzină de pâini de orz, o oală de pământ plină cu orez (mâncarea cu care mă obişnuisem), o sticluţă de rom, o jumătate de capră, praf de puşcă şi gloanţe, pentru ca să mai vânez alte capre, două mantale mari, pe care, după cum am povestit, le găsisem în cuierele marinăreşti. Voiam să mă culc pe una din ele, iar cu cealaltă să mă acopăr.

În ziua de 6 noiembrie, în al şaselea an al domniei mele, sau dacă vreţi, al robiei mele, am pornit în această expediţie, care a fost mai lungă decât mă aşteptam.

Insula nu era prea mare. Când am ajuns în partea de răsărit, am dat de un şirag de stânci, ce înaintau în mare cam până la două leghe. Unele ieşeau deasupra apei, iar altele erau sub apă. Dincolo de ele, pe distanţă de încă o jumătate de leghe, se întindea o suprafaţă mare de nisip. A trebuit să înconjur stâncile, fiind astfel nevoit să

navighez mult spre largul mării. Am voit să renunţ la călătorie, când am descoperit stâncile, şi să mă întorc, neştiind cât de departe voi fi silit să ies în larg. Mă îndoiam că voi reuşi să mă întorc cu uşurinţă.

Deocamdată am lăsat ancora, pe care o făcusem dintr-o bucată de fier îndoit, găsit pe corabie. După ce am fixat bine barca, am luat puşca şi m-am dus pe ţărm. Urcând pe un deal, ce părea mai înalt, am zărit toată întinderea capului. Am privit în toate părţile şi am zărit un curent puternic ce curgea spre răsărit şi se apropia mult de cap. L-am observat bine, căci mi se părea primejdios. Dacă intram în el, puteam fi târât departe în larg, fără putinţa de a mă mai întoarce pe insulă.

Aşa aş fi păţit dacă nu mă urcam pe deal şi nu-l vedeam la timp. De cealaltă parte a insulei era un curent asemănător, ce trecea însă ceva mai departe. Am observat pe lângă ţărm un vârtej puternic. Dacă reuşeam să-l străbat pe cel dintâi, nu mai îmi rămânea altceva de făcut decât să intru în cel de al doilea.

Două zile am rămas pe loc. Vântul sufla puternic împotriva curenţilor de mai sus, iar valurile se zdrobeau furioase de stânci. Era primejdios să mă apropii de coastă, dar nici să mă depărtez prea mult în larg nul puteam, din pricina curenţilor.

A treia zi, peste noapte, vântul s-a potolit şi marea s-a liniştit. M-am decis să îmi încerc soarta. Prin aceasta cred că am rămas drept pildă pentru toţi piloţii prea cutezători şi neştiutori. Nici nu apucasem bine să mă apropii de cap, fiind cam la lungime de o barcă departe de ţărm, când m-am pomenit în nişte ape foarte adânci şi într-un curent repede ca într-un scoc de moară. Piroga a fost târâtă cu atâta furie, încât numai cu greu am izbutit să o ţin în marginea curentului. Am băgat de seamă că mă duce din ce în ce mai departe de vârtejul ce

se găsea la stânga. Nicio adiere nu-mi venea în ajutor, iar vâslele nu-mi erau de mare folos.

Începeam să mă cred pierdut. Ştiam că aceşti curenţi veneau din amândouă părţile şi mă aşteptam să se. Întâlnească într-un punct, atunci fiind fără doar şi poate pierdut. Nu găseam niciun mijloc de scăpare. Vedeam moartea cu ochii şi asta nu din pricina mării care era liniştită, ci din pricina lipsei de alimente. Este drept că găsisem o broască ţestoasă pe mal, că o ridicasem cu greu şi o azvârlisem în barcă aveam şi un chiup cu apă proaspătă. Dar ce însemnau toate acestea dacă eram târât în mijlocul oceanului, unde nu se găsea nici ţărm, nici insule sau continent decât la depărtări de mii de leghe?

Acum îmi dădeam seama ce uşor se poate înrăutăţi o soartă, ce pare totuşi a fi cea mai nenorocită din lume. Mă uitam deznădăjduit înapoi spre insula mea stingheră ca spre locul cel mai ademenitor din lume. Toată fericirea pe care mi-o doream acum era să fiu din nou acolo. Întinzând mâinile înspre insulă am rostit: „O, fericita pustietate! Nu am să te mai revăd niciodată! Ce fiinţă, nenorocită sunt! încotro mă duc acum?”

Dar îndată m-am dojenit, şi încă aspru, pentru firea-mi nerecunoscătoare. De câte ori nu mă arătasem nemulţumit în singurătatea mea? Şi iată, acum ce n-aş fi dat să fiu înapoi pe ţărm! Niciodată nu ne cunoaştem soarta până nu ne este luminată de una potrivnică ei. Nu ştim să preţuim bucuriile decât după ce le pierdem.

Nu se poate descrie desperarea mea, când m-am văzut dus la aproape două leghe departe de insula mea iubită (căci astfel mi se arăta acum) spre oceanul nemărginit şi fără nădejde de a o mai vedea vreodată. Am vâslit totuşi din răsputeri, ţinând bărcuţa cât mai spre nord, adică pe partea contra curentului. Spre prânz, când soarele trecuse de meridian, mi s-a părut că simt o mică adiere. Peste o jumătate de oră vântul sufla destul de tare.

Ajunsesem la o distanţă înfiorătoare de insulă. Dacă intervenea acum cea mai mică înnorare sau ceaţă, eram pierdut. Nu aveam cu mine niciun fel de busolă. Nu aş fi fost în stare să mă orientez către insulă dacă o pierdeam din ochi.

Timpul s-a menţinut însă bun. Am reuşit să ridic catargul, să întind pânza şi, ţinând direcţia spre nord, am reuşit să ies din curent. Chiar în clipa când am ridicat catargul şi pânza, iar barca a început să iasă din curent, am observat o mică schimbare în apele curentului.

În locul unde curentul fusese foarte puternic, apele curgeau tulburi. Acum deveniseră mai limpezi şi curentul se potolea. Am ajuns la nişte stânci ascunse în mare pe vreo jumătate de milă. Ele despărţeau curentul, partea principală curgând mai departe spre sud, iar cealaltă, întorcându-se, lovită de stânci, într-un contracurent puternic, se scurgea foarte repede înapoi spre nord-vest.

Numai iertarea adusă osânditului în ultima clipă, sau salvarea din mâinile tâlharilor, gata să ne ucidă, sau oricare altă cruntă soartă asemănătoare, pe care a încercat-o cineva vreodată, pot duce la înţelegerea acelei bucurii de nedescris sau la avântul de fericire ce m-a năpădit atunci când s-a ridicat vântul şi am intrat în apele contracurentului. Am întins pânza şi am pornit în goană, purtat de vânt şi de apele repezi, înapoi spre insulă. Am navigat astfel mai bine de o leghe şi cam la două leghe mai la nord de unde mă luase primul curent spre larg. Când am ajuns în sfârşit, m-am pomenit pe ţărmul nordic, adică pe partea opusă locului de unde plecasem.

Făcusem mai bine de o leghe în acest curent, când am observat că apele se liniştiseră şi nu mai eram dus de ele. Mă găseam între doi curenţi, adică între cel de sud, ce mă târâse spre larg, şi cel de nord, ce mă adusese înapoi. Apa era acum liniştită şi am pornit-o de aici cu pânza întinsă, navigând însă mai încet ca înainte. Pe înserate,

cam după ora patru, când mă aflam la o leghe depărtare de insulă, am regăsit capul format din stânci, care, după cum am arătat, ieşea în mare spre sud.

Vântul fiind potrivit, am trecut capul spre nord-vest, iar peste o oră eram la o milă de ţărm, unde, găsind ape liniştite, am debarcat foarte curând.

Când m-am văzut din nou pe uscat, am căzut în genunchi mulţumind lui Dumnezeu pentru mântuirea mea. Eram hotărât să renunţ la orice gând de scăpare cu ajutorul bărcii.

După ce am luat o gustare din cele ce aveam la îndemână, am tras piroga la mal într-un intrând, pe care-l ochisem între copaci, şi m-am culcat fiind frânt de oboseală.

Mă găseam în mare încurcătură, neştiind cum să-mi aduc barca acasă. Păţisem atâtea, încât nu mai voiam să mă întorc pe acelaşi drum. Nu ştiam ce mă putea aştepta pe cealaltă parte a insulei (adică pe partea de vest). Îmi pierise pofta de aventuri. Dimineaţa m-am hotărât să o iau pe jos, de-a lungul ţărmului, spre vest şi să caut un golf unde să-mi adăpostesc piroga. Voiam să o găsesc de câte ori voi avea nevoie. Peste vreo trei mile, am dat de un loc foarte prielnic. Era un golf, ce se termina, îngustându-se, într-un pârău. Aici am găsit un port admirabil, făcut parcă înadins pentru piroga mea.

Am adus-o aici şi am aşezat-o bine. Apoi am urcat malul să văd unde mă aflu. Am văzut că nu era departe de locul unde ajunsesem atunci când făcusem expediţia străbătând insula pe jos. Am lăsat totul în pirogă, luându-mi numai puşca şi umbrela, căci era foarte cald, şi am pornit-o la drum. Spre seară am ajuns la colibă. Totul era în ordine acolo. Am sărit gardul şi, fiind foarte obosit, m-am culcat şi am adormit îndată.

Rog pe toţi acei care îmi citesc această poveste să judece dacă aveam sau nu dreptate de a fi nespus de uimit, când am fost trezit din somn de o

voce care m-a chemat de mai multe ori: „Robin, Robin, Robin Crusoe, sărman Robin Crusoe! Unde eşti, Robin Crusoe? Unde eşti, unde ai fost?”

La început dormeam prea adânc, fiind tare obosit de atâta vâslit şi de hoinărit în restul zilei, astfel că nu m-am trezit de tot. Între somn şi trezie mi s-a părut că visez cum că cineva îmi vorbeşte repetând într-una „Robin Crusoe, Robin Crusoe!” Apoi m-am trezit de-a binelea şi am sărit în sus înspăimântat.

Dar când am deschis bine ochii, l-am zărit pe Poli cocoţat pe gard. Am înţeles îndată cine îmi vorbeşte. Papagalul obişnuia să stea pe degetul meu şi, apropiindu-şi pliscul de obrazul meu, îmi striga: „Sărmane Robin Crusoe, unde eşti? Unde eşti? Unde ai fost cum de ai ajuns aici!” întocmai cum îl învăţasem.

Deşi acum ştiam că papagalul era acela care îmi vorbise, totuşi multă vreme nu mi-am venit în fire. Nu înţelegeam cum de ajunsese acolo. Am întins mina şi l-am chemat pe nume. Poll a venit la mine, s-a aşezat pe degetul cel mare, ca de obicei, şi mi-a vorbit cuvintele? cunoscute ca şi când ar fi fost tare fericit să mă revadă. Am plecat apoi împreună acasă.

Mă săturasem pentru multă vreme de mare. Câteva zile m-am gândit într-una la primejdia prin care trecusem. Tare aş fi dorit să am piroga aici nu ştiam însă cum să o aduc. Cunoşteam acum partea de răsărit a insulei şi ştiam bine că nu pot trece pe acolo. Inima îmi stătea în loc şi sângele îmi îngheţa în vine când îmi reaminteam tot ce păţisem. Nu cunoşteam încă partea de apus a insulei. Curentul putea fi tot atât de puternic acolo ca şi la răsărit. Riscam să fiu târât spre coastă şi de astă dată izbit de stânci în loc să fiu dus departe spre larg.

Astfel m-am mulţumit să mă lipsesc de barcă, cu toate că am muncit atâta ca să o fac şi să o împing în apă.

Apoi am trăit liniştit aproape un an, ducând o viaţă, retrasă şi tihnită. M-am împăcat cu gândul ursitei mele. Lăsam acum totul în voia domnului şi traiul mi-era foarte fericit. Nu-mi mai lipsea nimic, în afară de societatea oamenilor.

Între timp am ajuns meşter iscusit în toate meşteşugurile.

Cred că aş fi fost în stare să lucrez şi mai bine, mai ales tâmplărie, dacă aş fi avut uneltele necesare.

Şi în olărie am adus o grămadă de îmbunătăţiri. Mi-am făcut o roată şi treaba mergea acum mult mai uşor şi mai repede. Oalele ieşeau mai rotunde şi mai frumoase ca la început.

Cea mai mare bucurie am avut însă când am reuşit să-mi fac o pipă. Cea dintâi a fost greoaie şi urâtă. Am ars-o totuşi şi s-a făcut tare şi rezistentă şi trăgea de minune fumul. Mi-a adus o mare mângâiere pipa, căci mai de mult mă deprinsesem să fumez. S-au găsit pipe şi în corabie, însă nu le-am luat, neştiind că voi găsi tutun pe insulă. Iar mai târziu, când m-am dus să le caut, dispăruseră.

Am făcut progrese mari şi cu împletitul coşurilor. Am împletit coşuri de toate felurile, nu prea frumoase, dar foarte bune să pun de toate în ele şi să le car.

Când împuşcam, de pildă, o capră, o atârnam într-un copac, o jupuiam, o tăiam în bucăţi şi astfel o căram în coş acasă. Când găseam o broască ţestoasă, o tăiam, îi scoteam ouăle, despicam câteva bucăţi de carne, care îmi ajungeau berechet, şi le aduceam acasă azvârlind restul.

În coşurile mai mari puneam grânele, pe care le curăţam îndată ce erau uscate şi le păstram în coşuri în loc de hambare.

Praful de puşcă începea să se termine. Nu aş fi fost în stare să-l înlocuiesc cu nimic. De aceea am început să chibzuiesc ce mă voi face când nu voi mai avea cu ce să împuşc capre.

V-am mai povestit cum am prins un ied şi l-am domesticit.

Voiam să pun mâna şi pe un ţap, dar mi-a fost cu neputinţă. Capriţa s-a făcut capră şi, pentru că nu m-a lăsat inima s-o tai, a murit de bătrâneţe.

În al unsprezecelea an al şederii mele pe insulă eram ameninţat să rămân fără praf de puşcă. Atunci m-am gândit să fac nişte curse, în care să prind de vii caprele. Voiam mai ales o capră cu iezi.

Am aşezat capcanele şi cred că animalele s-ar fi prins, dacă legăturile, neavând sârmă de loc, nu ar fi fost prea slabe, căci le găseam adesea rupte, iar momelile mâncate.

Am voit, în sfârşit, să încerc alte mijloace. Am săpat câteva gropi mari în locul unde observasem că vin caprele la păşunat. Peste gropi am aşezat o împletitură de nuiele. De câteva ori am pus boabe de orz sau orez, fără să aşez capcana. După urme, am constatat că într-adevăr caprele intraseră şi mâncaseră grăunţele. Era timpul să pun capcanele. Am aşezat vreo trei. M-am dus a doua zi de dimineaţă, găsindu-le neatinse şi grăunţele mâncate. Eram foarte necăjit. Am pus altele, iar ca să nu vă mai plictisesc cu asemenea nimicuri, voi spune pe scurt că am găsit într-o bună dimineaţă un ţap într-o capcană şi trei iezi în alta. Neştiind ce să fac cu ţapul, care era ca turbat, şi cum nu îndrăzneam să intru în groapă şi nici nu voiam să-l ucid, i-am dat drumul. Pe atunci nu ştiam încă mijloacele, ce le-am învăţat mai târziu, prin care se îmblânzesc până şi leii. Dacă-l lăsam acolo fără hrană vreo trei sau patru zile, iar după aceea îi aduceam mâncare şi băutură, ar fi devenit blând ca un mieluşel. Caprele au o fire blândă şi prietenoasă dacă ştii cum să te porţi cu ele.

După ce am dat drumul ţapului, care a luat-o la goană, m-am îndreptat spre groapa cu iezi şi i-am scos unul câte unul, i-am legat cu o funie şi i-am

adus acasă cu mare greutate. Multă vreme nu au voit să mănânce.

Le aruncam boabe dulci ca să-i ispitesc şi până la urmă s-au îmblânzit.

Mi-am dat seama că singura soluţie pentru a avea carne de capră, după ce-mi voi termina muniţia, era să-mi fac o turmă, pe care s-o ţin domesticită în preajma casei.

M-am gândit apoi că trebuie să feresc animalele domesticite de cele sălbatice, căci altfel s-ar sălbătici cu toatele îndată ce ar creşte. În acest scop îmi trebuia un loc destul de mare, împrejmuit cu gard înalt şi rezistent, pentru ca animalele închise să nu poată ieşi, iar cele dinafară să nu poată pătrunde înăuntru.

Însemna o muncă grea şi lungă pentru o singură pereche de mâini. Aveam însă neapărată nevoie s-o fac. Am pornit să caut un loc potrivit, care să aibă iarbă bună de păscut, apă pentru adăpat şi adăpost contra arşiţei soarelui. Cei care se pricep la aceste treburi vor gândi fără îndoială că sunt un nepriceput dacă voi spune că locul ales de mine era nimerit din toate privinţele, într-adevăr am găsit o păşune deschisă sau savană, cum se numeşte în coloniile din vest. Avea vreo trei izvoare cu apă proaspătă şi era frumos împădurită la un capăt.

Vor zâmbi desigur şi când voi spune că am început să împrejmuiesc locul. Gardul ar fi urmat să aibă o lungime de cel puţin două mile. Suprafaţa locului se ridica la vreo zece mile. Nu mă gândeam însă că pe o întindere atât de mare mi-ar fi foarte greu să prind caprele. Ele s-ar fi sălbăticit tot atât de repede ca şi când ar fi fost libere pe întreaga insulă.

Lucrând la gard, mi-am dat seama de aceste neajunsuri. Am renunţat îndată la cele plănuite, hotărându-mă să nu mai împrejmuiesc decât un loc de o sută cincizeci de yarzi lungime şi vreo sută lărgime. Locul era suficient ca să cuprindă la

început caprele de care aveam trebuinţă. Dacă turma creştea, puteam mări mai târziu ţarcul.

Hotărârea era cât se poate de înţeleaptă şi am început treaba cu zor. Lucrasem vreo trei luni la prima împrejmuire. În timp ce făceam ţarcul, am legat iezii şi i-am obişnuit să pască pe lângă mine. Mă duceam adesea şi le dădeam boabe de orz şi de orez chiar din mână. Când am terminat tot ţarcul, le-am dat drumul să pască în voie. Mă urmau însă peste tot, behăind pentru un pumn de grăunţe.

Scopul era atins. Peste un an şi jumătate aveam o turmă de douăsprezece capre cu iezi cu tot. În alţi doi ani, turma a crescut la patruzeci şi trei de capete, fără să socotesc animalele tăiate pentru hrană. Între timp am mai împrejmuit alte cinci ţarcuri, făcând portiţe între ele.

Pe lângă carnea de capră aveam acum şi lapte. Nu mă gândisem la început, dar am fost foarte bucuros când mi-a venit în minte. Am făcut o lăptărie cum se cuvine şi aveam câteodată până la o jumătate de vadră de lapte pe zi.

Astfel am ajuns – cu toate că nu avusesem niciodată prilejul să mulg o vacă, şi cu atât mai puţin o capră – să fac unt şi brânză, după ce de mai multe ori am dat greş. Şi în sfârşit am făcut şi sare, deşi trebuie să recunosc că mai degrabă am găsit-o gata făcută de căldura soarelui pe stâncile peste care venea apa mării, şi astfel nu i-am mai dus lipsa.

Capitolul XI

DESCRIEREA LOCUINŢEI MELE ŞI A ÎMPREJURIMILOR. O ALARMĂ ÎNGROZITOARE. URME DE PAŞI PE ŢĂRM. TOT FELUL DE PRESUPUNERI.

Priveliştea pe care o înfăţişam, şezând la masă cu mica mea familie, merită un zâmbet. Măria sa voievodul şi stăpânitorul întregii insule era de faţă. Viaţa supuşilor săi se afla în mâna lui. Putea spânzura şi ucide: putea să dea viaţă şi libertate şi să le ia înapoi. Nimeni nu i se împotrivea.

Meritam să fiu văzut cum mâncam, ca ditai principele, înconjurat de supuşi. Poli, favoritul meu, era singura fiinţă care avea voie să-mi vorbească. Câinele meu, acum bătrân şi care nu găsise mijlocul de a se înmulţi, şedea totdeauna la dreapta mea. Două pisici, câte una de fiecare parte a mesei, aşteptau ca semn de mare cinste o bucăţică din mâna mea. Nu mai erau cele două pisici pe care le luasem de pe corabie. Muriseră de mult, fiind îngropate lângă casă. Una se înmulţise prin nu ştiu ce minune. Aceste două pisici erau singurele pe care le păstrasem. Celelalte fugiseră în pădure, sălbăticindu-se. Cu timpul s-au făcut atât de sâcâitoare, venind în casă şi jefuindu-mi avutul, încât am fost nevoit să ucid multe din ele.

Înconjurat de această curte şi în acest fel îmbelşugat trăiam eu acum. Nu-mi mai lipsea nimic în afară de societatea omenească. Curând însă am avut parte de ea mai mult decât îmi doream.

Eram nerăbdător să am din nou barca la îndemână, deşi nu voiam să risc alte aventuri. Uneori mă străduiam să găsesc mijlocul de a o aduce făcând ocolul insulei. Alteori mă resemnam şi mă mulţumeam şi fără ea. Simţeam o ciudată stinghereală când mă gândeam să mă duc jos, la

capătul insulei, de unde, după cum am povestit, în ultima mea expediţie urcasem dealul să văd conformaţia ţărmului şi direcţia curenţilor. Totuşi, dorinţa se înteţea pe fiece zi, până când m-am hotărât s-o pornesc într-acolo pe uscat. Aşa am şi făcut, luând-o de-a lungul ţărmului. Dacă cineva abia sosit din Anglia ar fi dat peste mine, s-ar fi speriat de înfăţişarea mea sau ar fi izbucnit în hohote de râs. Mă opream des ca să mă oglindesc în apă, neputându-mi stăpâni râsul la gândul că aş ajunge vreodată să călătoresc prin Yorkshire în halul acesta.

Vă rog să ascultaţi cum arătam:

Pe cap purtam o căciulă ţuguiată şi diformă, făcută din piele de capră. O coadă îi atârna la spate, atât ca să-mi apere ceafa de soare, cât şi ca să împiedice ploaia să mi se prelingă pe gât. Nimic nu era mai neplăcut în acest climat decât să simţi apa rece pătrunzând prin haină de-a dreptul la piele. Purtam o haină scurtă din piele de capră, de sub care îmi ieşeau poalele cămăşii până la jumătatea coapselor, precum şi o pereche de pantaloni scurţi din acelaşi material. Erau făcuţi dintr-o piele de ţap bătrân şi părul atârna lung, pe ambele părţi, ca să-mi acopere picioarele. Nu aveam ciorapi, nici ghete. Îmi făcusem o pereche de ceva ce nu ştiu cum să le mai zic, un fel de papuci sau, mai bine zis, opinci, care se legau cu sfori ca espadrilele. Erau de aceeaşi formă barbară ca şi restul îmbrăcămintei. La brâu eram încins cu o curea din piele de capră, pe care o strângeam cu două cureluşe în loc de cataramă. De aceasta, atârnau de o parte şi de alta, în loc de sabie şi pumnal, o secure şi un mic ferăstrău. O altă curea, mai puţin lată şi legată la fel cu cingătoarea, îmi trecea peste umăr. La capătul ei, sub braţul stâng, purtam două pungi din piele de capră, una cu praf de puşcă şi alta cu alice. În spate duceam coşul, iar la umăr puşca. Deasupra capului ţineam o umbrelă din piele de capră, mare şi urâtă, care însă, în afară

de puşcă, era lucrul cel mai necesar. Cât despre culoarea feţii, nu se asemăna chiar aşa de mult cu a unui mulatru, cât s-ar putea crede, având în vedere că nu o îngrijeam şi trăiam de atâta timp în aceste ţinuturi tropicale.

Barba o lăsasem mai întâi să crească până ce ajunsese la o bună lungime. Cum aveam însă foarfeci şi briciuri destule, am scurtat-o. Mustăţile le-am lăsat să crească lungi, după cum văzusem la turcii din Sale. Maurii nu le purtau în acest fel. Nu pot spune că am ajuns să pot atârna pălăria de ele. Erau totuşi atât de lungi, că în Anglia aş fi speriat lumea.

Am povestit toate acestea în treacăt, căci înfăţişarea mea nu avea nicio importanţă în singurătatea în care trăiam, aşa că nu merită să mai vorbesc de ea. Cu această înfăţişare am pornit în noua expediţie, lipsind de acasă vreo cinci sau şase zile. Am umblat la început de-a lungul ţărmului, luând-o de-a dreptul spre locul unde mă oprisem cu barca şi mă căţărasem pe stâncă.

Nemaiavând acum grija bărcii, am scurtat drumul şi am ajuns pe înălţimea de mai înainte. Când am privit spre vârfurile stâncilor ce se iveau din mare şi despre care am povestit, tare am fost mirat văzând marea liniştită şi nici urmă de vânzoleală sau curent în nicio parte.

Anevoie am înţeles ce se întâmplase. Am rămas acolo câtva timp ca să văd dacă nu cumva fluxul era pricina acestor curenţi.

Curând m-am convins de adevăr. Am constatat că refluxul venind dinspre apus se întâlnea pe lângă coastă cu apele unui râu mare, producând acest curent. După cum vântul sufla mai puternic spre răsărit sau miazăzi, curentul se apropia sau se depărta de ţărm. Aşteptând apoi până seara, am zărit, după ce fluxul trecuse, curentul în plin. De astă-dată o ţinea mai departe, cam la vreo leghe de ţărm şi nu pe lângă ţărm ca atunci când mi-a prins barca, târându-mă în larg.

Această constatare m-a convins că nu aveam decât să observ cu luare-aminte fluxul şi refluxul, şi astfel voi reuşi să conduc uşor barca în jurul insulei. Dar când m-am gândit să trec la fapte, m-a apucat iarăşi groaza, amintindu-mi de tot ce păţisem.

Nu am mai fost în stare să mă gândesc cu inimă uşoară la această soluţie. Dimpotrivă, m-am hotărât pentru o alta mai grea, dar mai sigură. Voiam să fac un alt canoe sau periagua. Şi astfel să am câte o pirogă în fiecare parte a insulei.

Acum aveam două plantaţii. Una se găsea lângă fortificaţie, cu cortul la mijloc, împrejmuit de un gard proptit în marginea stâncii şi cu peştera îndărătul cortului. Între timp lărgisem peştera, făcând câteva noi încăperi., într-una din ele, mai mare şi mai uscată şi care avea, ieşire în afara împrejmuirii, ţineam vasele mari de lut, despre care am mai vorbit, vreo cincisprezece coşuri de nuiele, conţinând fiecare vreo cinci sau şase baniţe de grâne. Aici păstram proviziile şi mai ales cerealele în spice sau curăţate.

Parii tăiaţi din copaci crescuseră înalţi, acoperind cu coroanele lor împrejmuirea. Erau atât de deşi, încât nimeni nu putea ghici că îndărătul lor se află o locuinţă omenească.

În câmpie, aproape de casă, dar mai departe de coastă, îmi aveam ogoarele pe care le cultivam cu grijă şi-mi dădeau în fiecare an recolta cuvenită. Dacă voiam să semăn mai mult, aveam alături terenuri din belşug. Pe lângă toate acestea clădisem şi casa la ţară. Reuşisem să plantez şi acolo un gard viu, foarte înalt, împrejmuind ograda unde se afla coliba. Copacii proveniţi din pari îi tundeam, ca să crească şi să dea o umbră plăcută, în mijlocul ogrăzii se ridica, după cum am mai spus, coliba sau cortul, făcut dintr-o bucată de pânză de corabie, întinsă bine pe nişte ţăruşi. Sub cort îmi aveam culcuşul făcut din piei de animale şi pături moi, peste care era întinsă o pătură luată

din zestrea corăbiei. Mă acopeream cu o manta mare. De câte ori puteam lipsi de acasă, veneam aici şi mă lăfăiam ca la ţară.

Mai aveam apoi şi ţarcurile pentru turma de capre. Le împrejmuisem cu nespusă trudă şi întreţineam cu mare grijă îngrăditura, de frică să n-o strice caprele şi să nu scape prin ea. Între ţăruşi am făcut o împletitură de nuiele şi ramuri atât de deasă, încât nu puteam băga nici mâna. După anotimpul ploios, ramurile au încolţit, iar cu anii s-au prefăcut într-un stufiş înalt şi mai rezistent ca orice gard.

Din toate acestea se putea vedea că nu am stat cu mâinile în sân. Nu am cruţat nicio sforţare ca să aduc orice îmbunătăţire, care mi se părea necesară traiului meu.

Datorită acestei turme de animale domestice, pe care le ţineam în preajmă, voiam să fiu mereu îndestulat cu carne, lapte, unt şi brânză, chiar clacă ar fi urmat să trăiesc aici şi patruzeci de ani. Ţineam închise animalele, ca să le am mereu laolaltă şi pe lângă mine.

Făcusem atât de des gardul viu, încât cu timpul a trebuit să-l mai răresc. Tot aici creşteau şi strugurii, care îmi furnizau o bună provizie de iarnă. Îi adunam şi-i păstram cu cea mai mare grijă, ca pe o trufanda de seamă, căci erau plăcuţi la gust, săţioşi şi foarte răcoritori.

Mă opream adesea la ţară, pentru că se găsea la jumătatea drumului între „fortificaţie" şi locul unde ţineam barca. Aveam grijă de barcă şi o ţineam în cea mai bună stare. Câteodată mă duceam acolo ca să-mi schimb ideile. Nu mai făceam însă expediţii, ci mă plimbam ţinându-mă foarte aproape de ţărm. Mă temeam să nu fiu luat din nou de curenţi, păţind cine ştie ce.

Ajung acum la o nouă fază a vieţii mele.

Într-o zi, pe la nămiezi, când tocmai mă îndreptam spre barcă, mi s-a întâmplat să observ

pe mal urma unui picior de om. Urma se vedea foarte desluşit pe nisip.

Am rămas trăsnit ca şi când aş fi văzut un strigoi. Am ascultat şi am privit în jur. Nu se vedea nimic, nu se auzea nimic. Atunci m-am îndreptat spre o movilă ca să privesc în depărtare. Am colindat malul în sus şi în jos, dar nici ţipenie de om. N-am mai găsit alte urme. M-am dus înapoi am privit urma mai de aproape spre a fi sigur că nu mă înşelasem. Nu putea fi vorba de nicio înşelare. Urma era acolo şi se desluşea bine forma piciorului gol – cu călcâi şi degete. Nu aveam habar cum de s-a ivit şi nu mai înţelegeam nimic. M-am gândit, m-am tot gândit şi m-am întors acasă tehui de cap şi ieşit din fire.

Nici nu ştiu cum am ajuns. La fiecare pas mă uitam înapoi. Eram îngrozit. Mi se părea că după fiece tufiş sau copac se ascundea cineva, sau că orice buturugă era o fiinţă vie.

Nu pot descrie toate nălucirile pe care le plăsmuia închipuirea-mi bolnavă, nici toate gândurile care-mi treceau prin minte, sau ce impresii stranii şi nesăbuite mă copleşeau.

Când am ajuns la fortăreaţă – căci aşa i-am zis după această întâmplare – m-am ascuns iute ca şi cum m-ar fi urmărit cineva. Nici nu-mi amintesc dacă m-am urcat cu scara sau m-am furişat prin uşa din stâncă. Cred că niciodată nu s-a refugiat mai îngrozit ca mine vreun iepure în desiş sau o vulpe în vizuina ei.

N-am închis ochii toată noaptea. Cu cât eram mai departe de pricina spaimei, cu atât eram mai neliniştit. Gândurile şi închipuirile mă copleşeau. Îmi închipuiam, de pildă, că dracul îşi băgase coada în toată treaba aceasta şi chiar raţiunea îmi întărea această închipuire. Cum ar fi fost în stare o fiinţă omenească să ajungă în acel loc? Unde era corabia care a adus-o? Sau măcar unde erau urmele celorlalţi paşi? Cum a reuşit să ajungă un singur om până aici?

Pe de altă parte nu se putea să-i fi dat în minte lui Sarsailă să ia chip de om tocmai aici pe insulă, unde nu prea avea ce găsi. Nu părea vrednic de crezare ca Sarsailă să mai fi lăsat şi urme de picior pe nisip, unde puteau fi şterse curând de apa mării. De unde să ştie ca eu voi ajunge să-i găsesc urma?

Toate acestea mă aiureau. Mi-am zis că diavolul putea găsi o mie şi unul de prilejuri mai bune ca sa mă înspăimânte decât tocmai prin această urmă de picior omenesc. N-ar fi fost niciodată atât de prost – ştiind că locuiesc în partea opusă a insulei – să-şi lase urma într-un loc, unde era atât de puţin probabil să dau de ea, şi mai ales pe nisip, unde primul flux ar fi şters-o cu totul.

Toate îmi păreau fără cap şi fără coadă cum ne-am obişnuit să-i atribuim dracului o mare şiretenie, aici nu prea vedeam cum să-şi fi băgat el coada.

O mulţime de alte argumente mi-au venit apoi în minte. Până la urmă am dedus că trebuie să fie vorba de o altă fiinţă, mult mai primejdioasă. Poate că unii din sălbaticii care locuiau pe continentul din faţă, ieşind în larg cu o pirogă, au fost luaţi de curent sau de vânturi potrivnice şi duşi spre insulă. Ajunşi pe mal, s-au întors îndată pe mare, nedorind să rămână pe această insulă a deznădejdii, cum nici eu nu doream să-i am cu mine.

În timp ce tot felul de gânduri îmi năpădeau mintea, mă simţeam fericit că nu fusesem tocmai atunci pe acolo şi că sălbaticii nu dăduseră peste piroga mea.

Dacă s-ar fi întâmplat una ca asta, ei ar fi aflat că trăieşte cineva pe insulă şi m-ar fi căutat mai departe. Aceste gânduri cumplite mă chinuiau rău de tot. Îmi închipuiam că poate, totuşi, mi-au găsit barca. Acum au aflat că sunt oameni pe insulă. Se vor întoarce desigur în mare număr şi mă vor ucide. Dacă nu mă vor găsi, tot vor da de plantaţiile mele, îmi vor nimici recolta şi îmi vor fura toată turma, lăsându-mă murilor de foame. Iată gândurile ce mă chinuiau.

M-am mustrat pentru lenea care mă împiedicase de a semăna mai mult decât aveam trebuinţă în fiece an, ca şi când nu s-ar fi putut întâmpla nimic care să mă împiedice de a strânge recolta. Dojana mi s-a părut atât de îndreptăţită, încât m-am hotărât ca de aici înainte să semăn pentru doi sau trei ani, astfel ca să nu mai duc lipsa pâinii, orice s-ar întâmpla.

Prinzând inimă, am început să ies, după ce trei zile şi trei nopţi stătusem ascuns în fortăreaţă şi începusem să duc lipsă de hrană. Nu mai aveam în casă decât nişte pesmeţi făcuţi din orz şi orez şi apă de băut. Ştiam că trebuia să mulg caprele – lucru pe care îl făceam seara. Bietele dobitoace sufereau din pricina laptelui strâns în ugere, iar unora aproape li se oprise laptele.

Prinzând curaj la gândul că urma era a mea şi mă speriasem chiar de propria-mi umbră, m-am dus la casa de la ţară ca să-mi mulg turma. Mă uitam mereu înapoi, fiind gata în orice clipă să las jos coşul şi să-mi iau tălpăşiţa. Umblam ca omul cu conştiinţa neîmpăcată, şi încă tare înspăimântat de tot ce se întâmplase.

Mai târziu am prins curaj, aproape convins că totul fusese o amăgire. Vrând să mă liniştesc pe deplin, am coborât din nou la mal spre a revedea urma şi a o măsura cu piciorul meu. Când am ajuns acolo, mi-am dat seama de adevăr. Urma era mult mai mare, iar drumul spre barca mea nici nu trecea prin locul acela. Din nou m-a cuprins tulburarea. Tremuram ca varga. Întors acasă, eram convins că nişte oameni sau măcar unul fusese pe insulă. Bănuiam chiar că rămăseseră pe insulă şi că se putea întâmpla să fiu surprins înainte de a-mi da bine seama sau de a fi în stare să mă apăr. Şi ce mai hotărâri caraghioase luăm atunci când suntem mânaţi de frică şi lipsiţi de acele mijloace de judecată vrednice să ne îndrume!

Primul gând mi-a fost să dau jos toate împrejmuirile şi să gonesc turma în pădure, ca să

nu o găsească duşmanii. Apoi mi-a dat prin gând să distrug plantaţiile şi, în sfârşit, să dărâm coliba ca să nu rămână nici urmă de locuinţă. Voiam să fac toate acestea, pentru ca duşmanul să nu găsească nimic – dacă ar porni în iscoadă prin insulă – şi astfel să nu mă poată ajunge. O noapte întreagă m-au muncit gândurile acestea. Eram cu frica în sân şi cu minţile zburătăcite. Teama de primejdie este de o mie de ori mai înspăimântătoare decât primejdia însăşi. Povara îngrijorării este cu mult mai rea decât nenorocirea pe care o aşteptăm. Mai trist era că în acele clipe nu aveam nicio mângâiere în faţa restriştei şi nici nu mă puteam resemna. Judecam întocmai ca Saul când se căina nu numai că este urmărit de filisteni, ci că este părăsit de Dumnezeu.

N-am ştiut să fac cele cuvenite pentru a-mi întări sufletul n-am chemat pe Dumnezeu la nevoie, încredinţându-mă în mâinile Lui, în puterea Lui de a mă apăra şi a mă izbăvi de cel rău. Aşa aş fi fost mult mai îmbărbătat în această încercare şi poate aş fi trecut şi mai uşor prin ea. Tulburarea nu m-a lăsat să închid ochii toată noaptea. Frânt de oboseală, am aţipit doar spre dimineaţă. Când m-am deşteptat, eram odihnit şi mă simţeam mai tare. Am început să judec mai cu noimă. După o îndelungată şi anevoioasă cumpănire, am ajuns la convingerea că această insulă nespus de plăcută, roditoare, şi după cum văzusem, nu prea departe de continent, nu era cu desăvârşire părăsită, aşa cum îmi închipuisem. Cu toate că nu era locuită, se întâmpla să vină pirogi dinspre continent, poate aduse de curenţi şi vânturi potrivnice.

Trăisem aici cincisprezece ani şi nu întâlnisem ţipenie de om. De altfel, dacă cineva ar fi ajuns aici, s-ar fi grăbit să plece înapoi, negăsind insula prielnică unei aşezări şi neavând curajul să facă ceea ce nimeni nu făcuse până la el. Toată primejdia putea să vină numai de la vreo debarcare

accidentală a locuitorilor de pe continent, târâţi aici fără voia lor. Probabil însă că ei plecau îndată, poposind arareori câte o noapte pe ţărm, în aşteptarea curenţilor de dimineaţă care să-i ducă înapoi. Aşadar, nu mai trebuia decât să-mi găsesc un adăpost sigur, ca să nu fiu zărit de sălbaticii care ar debarca în astfel de condiţii pe insulă. Mă căiam acum amar că-mi lărgisem peştera ba chiar deschisesem şi o uşă în afara fortăreţei. M-am hotărât să fac o nouă fortificaţie, în semicerc, la oarecare depărtare de cea veche, chiar în locul unde sădisem cu doisprezece ani înainte şirul acela de copaci despre care am povestit. Cum arborii erau foarte apropiaţi unii de alţii, nu aveam nevoie decât să pun câţiva pari între ei ca să-i întăresc şi zidul de apărare era gata.

Aveam acum un zid dublu, întărit cu scânduri, bucăţi de parâme şi cu tot ceea ce găsisem la îndemână. În zidul de afară am făcut şapte găuri, iar pe dinăuntru l-am îngroşat Ia bază cu pământul adus din peşteră, pe care l-am bătătorit cu picioarele, zidul ajungând la o grosime de vreo trei metri. În cele şapte găuri sau sarbacane am aşezat carabinele ce le luasem de pe corabie, fixându-le pe nişte crăcane ca pe nişte adevărate afete, astfel că puteam trage în două minute din toate şapte. Am lucrat vreme îndelungată la aceste întărituri şi nu m-am simţit în siguranţă decât după ce le-am terminat.

Apoi am înfipt pe dinafară şi în toate direcţiile nenumăraţi ţăruşi şi beţe, ce puteau prinde rădăcini şi creşte. Cred că am pus vreo douăzeci de mii de bucăţi, lăsând un spaţiu destul de mare între ei şi zidul exterior, ca să pot zări duşmanii, care astfel nu mai aveau putinţa de a se adăposti după copacii cei tineri, în caz că ar fi încercat să se apropie de fortăreaţă. În doi ani am avut în faţa locuinţei un tufăriş des, iar peste cinci sau şase ani o întreagă pădurice, care crescuse atât de deasă şi puternică, încât era într-adevăr de netrecut. Nimeni nu-şi

putea închipui că se găseşte ceva îndărătul ei. Când ieşeam sau intram, mă foloseam acum de două scări, pe care le propteam de o parte a stâncii ce se prăvălise, punând una deasupra celeilalte ca să ajung în vârf. Când scoteam cele două scări, nu mai putea nimeni să coboare până la mine, fără să-şi rupă oasele. Şi chiar dacă ar fi ajuns jos, încă s-ar fi găsit în afara celor două fortificaţii.

Am luat astfel toate măsurile de siguranţă pe care le poate născoci o minte omenească. Până la sfârşit se va vedea că nu au fost făcute fără rost şi folos, cu toate că erau pornite la început doar din frică.

Capitolul XII

O BARCĂ PE MARE. RESTURILE UNUI OSPĂŢ DE CANIBALI. SPAIMA. CUPRINS DE SCÂRBĂ, MĂ ÎNARMEZ MAI TARE. PEŞTERA BUNĂ PENTRU UN NOU DEPOZIT.

Între timp mă ocupam şi de celelalte treburi. Aveam mare grijă de turma de capre, căci ele însemnau pentru mine nu numai hrana zilnică, dar şi provizii pentru orice s-ar întâmpla. Economisisem muniţia, neavând nevoie sa vânez capre sălbatice şi să mă obosesc alergând după ele. Mi-era teamă să nu le pierd şi să fiu nevoit a începe de la capăt munca grea cu domesticitul şi îngrijitul lor. După multă chibzuială am făcut două planuri cum să le feresc de orice primejdie. Primul plan era ca, săpând o pivniţă sub pământ, într-un loc bine ales, să le ţin acolo în timpul nopţii. Celălalt plan era să împrejmuiesc mai multe ţarcuri mici, depărtate mult unele de altele şi cât se poate de bine ascunse. În fiecare ocol mă gândeam să aduc vreo câteva capre tinere şi să-mi pot reconstitui turma în cazul când s-ar întâmpla vreo nenorocire.

M-am hotărât pentru soluţia din urmă, cu toate că-mi trebuia mai mult timp şi muncă pentru a o aduce la îndeplinire. Am pornit îndată în căutarea unor locuri mai adăpostite. Am găsit un loc, care era tot ce inima putea să-mi dorească. Un loc mic şi cu apă, aflat într-o vâlcea şi ascuns de pădurea cea deasă, unde mă rătăcisem la întoarcere când făcusem expediţia în partea de răsărit a insulei.

Am găsit şi vreo trei pogoane de păşune într-un luminiş al pădurii, ce alcătuia o împrejmuire naturală. Trebuia numai să întăresc locul. M-am apucat îndată de lucru şi, în mai puţin de o lună, am terminat împrejmuirea. Turma mi-era foarte

bine ascunsă în ţarc. Am adus fără întârziere vreo zece capre şi doi ţapi.

Apoi am continuat să întăresc împrejmuirea până ce am ajuns să o fac tot atât de bună ca şi pe celelalte. La această nouă lucrare nu m-am mai grăbit, de aceea a durat ceva mai mult. Munceam mânat de frica pricinuită de acea urmă a unui pas de om ce-o văzusem pe nisip. Până acum însă nu zărisem fiinţă omenească să se apropie de insulă. Trăiam de doi ani stăpânit de această nouă nelinişte, care îmi făcea viaţa mai neplăcută ca înainte, după cum lesne pot înţelege cei care ştiu ce înseamnă să trăieşti cu frica în sân. Spre marea mea mâhnire trebuie să mărturisesc că această destrămare sufletească a avut înrâuriri şi asupra sentimentelor mele religioase. Mă copleşea groaza de a cădea în mâinile canibalilor. Nu găseam răgaz, nici linişte sufletească pentru resemnare şi rugă. Mă rugam ca sub povara unei mari dureri, înconjurat de primejdii, aşteptându-mă în fiecare noapte ca să fiu trezit, ucis şi mâncat înainte de zorii zilei următoare.

Dar să revenim la povestea mea. După ce mi-am pus la adăpost o parte din turmă, am colindat toată insula în căutarea unui loc la fel de potrivit. Ajungând departe, spre apus, şi privind spre mare, mi s-a părut că zăresc o pirogă în larg. Aveam din vechea corabie vreo două ocheane, dar nu luasem niciunul cu mine. Piroga era atât de îndepărtată, încât nu ştiam prea bine ce este.

Am privit într-acolo până mi s-a împăienjenit vederea. Când am coborât la vale, n-am mai zărit-o şi m-am lăsat păgubaş, hotărât să nu mai ies altă dată fără ochean.

Când am ajuns la poalele unui deal din capătul insulei, unde nu mai fusesem înainte, m-am convins că urma aceea a unui picior de om nu este ceva chiar atât de neobişnuit pe insulă, aşa cum îmi închipuisem. Prin grija cerului fusesem adus pe coasta cealaltă, unde sălbaticii nu veneau

niciodată, altfel as fi aflat mai curând că sălbaticii poposeau adesea aici pe insulă când mergeau cu pirogile mai departe în larg. Cum obişnuiau să se războiască în bărci, în acele canoe, învingătorii îşi luau prizonierii şi îi aduceau pe acest ţărm. Potrivit îngrozitorului lor obicei – căci erau cu toţii canibali – aici îi ucideau şi îi mâncau.

Aşadar, când am ajuns la poalele dealului din partea de sud-vest a insulei, am rămas trăsnit în faţa năprasnicei privelişti ce mi-a fost dat să văd. Nici nu pot descrie toată scârba ce m-a cuprins când am văzut împrăştiate pe mal ţeste şi oase, mâini şi picioare de om. Mai departe am observat un loc unde, în centrul unui cerc săpat în nisip, se încinsese un foc şi unde cred că mişeii au stat la masa lor îngrozitoare, înfulecând din trupurile semenilor lor.

Am fost atât de zăpăcit de ceea ce vedeam, încât nici nu m-am mai gândit la primejdia ce putea să mă pândească. Toată frica îmi fusese izgonită de scârba pe care o simţeam faţă de această diavolească stricăciune a firii omeneşti. Auzisem adesea vorbindu-se, dar niciodată nu văzusem mai de aproape astfel de fapte. Pe scurt, a trebuit să-mi întorc faţa mi s-a făcut o greaţă nespusă, de eram gata să leşin. Natura însă a avut grijă să-mi uşureze stomacul şi, după ce am vărsat cu o neobişnuită violenţă, m-am simţit mâi bine. Nu am mai fost în stare să rămân o clipă în acel loc. Am suit în fugă dealul, luând-o spre locuinţa mea.

Când m-am depărtat de acea parte a insulei, m-am oprit locului, uluit o clipă. Venindu-mi în fire, am privit spre cer, mişcat până în adâncul sufletului şi cu ochii plini de lacrimi. I-am mulţumit lui Dumnezeu că m-am născut în ţinuturi deosebite de acestea şi departe de asemenea fiinţe năprasnice.

Cu toate că soarta mi se păruse grea la început, găsisem atâta mângâiere, încât trebuia mai degrabă să fiu recunoscător decât să mă plâng.

Plin de recunoştinţă, m-am întors acasă în fortăreaţa mea.

Niciodată nu mă simţisem mai în largul meu ca acum. Îmi dădeam seama că sălbaticii nu veneau niciodată pe insulă cu gând de jaf sau de pradă, ştiind că nu se găseşte nimic prin pădurile acestea.

De aproape optsprezece ani de când mă aflam aici, nu văzusem urma de fiinţă omenească. Puteam să mai stau încă alţi optsprezece ani ascuns, cum stătusem până atunci, fără să mă dau în vileag. Nu aveam decât să stau liniştit până ce voi găsi alt fel de fiinţe decât canibali, cărora să mă arăt.

Scârba mea faţă de sălbatici şi de obiceiurile lor neomeneşti era atât de puternică, încât am trăit îngândurat şi mâhnit încă alţi doi ani în locuinţa mea. Vreau să spun prin aceasta că nu mă îndepărtam de plantaţii, fortăreaţă, casa de la ţară şi de ţarcul din pădure. Iar pe acesta din urmă nu-l priveam decât ca un loc unde să-mi ţin închise caprele. Teama de a da ochii cu sălbaticii era atât de mare, încât îmi ziceam că a-i vedea pe ei sau pe diavolul însuşi ar fi totuna.

Nu m-am mai dus să-mi văd piroga şi începeam a mă gândi s-o aduc împrejurul insulei, căci mă puteam întâlni pe mare cu fiarele acelea. Ştiam care mi-ar fi fost soarta dacă le-aş fi căzut în mână.

Vremea şi credinţa de a fi în siguranţă faţă de sălbatici mi-au izgonit încetul cu încetul neliniştea ce mă copleşise la început. Am început să trăiesc din nou ca în primii ani. Numai că eram mai prevăzător acum mă uitam mai cu grijă împrejur, nu trăgeam cu puşca prea des ca nu cumva să fiu auzit.

Mare noroc am avut cu turma de capre care mă îndestula, nemaifiind nevoit să alerg după vânat. Am mai prins nişte capre cu ajutorul capcanelor, după cum făcusem şi altă dată.

Cred că doi ani de zile n-am mai tras cu puşca, cu toate că nu ieşeam fără ea, ba luam cu mine şi

trei pistoale sau cel puţin două, pe care le purtam la brâu. Mi-am ascuţit şi un pumnal şi mi-am întocmit o curea la care să-l port. Aveam astfel o înfăţişare impresionantă de câte ori ieşeam din casă, mai ales că agăţăm de brâu şi o sabie lată, fără teacă.

Se părea totuşi că afară de aceste griji mă întorsesem la traiul liniştit de odinioară. Toate acestea îmi arătau că soarta mea nu era atât de vitregă în comparaţie cu a altora.

Nu pot zice că aveam multe de aşteptat de la viaţă. Teama de sălbatici şi grijile au alungat un timp din mine pofta de a mai trăi, şi orice năzuinţă de a-mi îmbunătăţi traiul. Renunţasem, de pildă, de a mai încerca să prefac orzul în malţ spre a face bere. La început, ideea aceasta mi se păruse vis, căci îmi trebuiau prea multe ca să reuşesc. Mai ales îmi lipseau butoaiele în care să păstrez berea. După cum am mai povestit, am pierdut destul timp încercând în zadar să fac butoaie. Nu aveam hamei ca să dau berii tărie, nici drojdie care s-o fermenteze şi niciun cazan sau un ceaun în care să o fierb. Şi totuşi aş fi reuşit până la urmă dacă nu intervenea întâmplarea cu sălbaticii, căci rareori până atunci mi se întâmplase să nu duc la bun sfârşit ceea ce îmi propusesem.

Gândurile însă îmi erau acum în altă parte. Zi şi noapte chibzuiam cum să ajung a-i împiedica pe aceşti monştri în cruda şi sângeroasa lor îndeletnicire şi să scap victimele aduse aici pentru a fi jertfite şi fripte.

Ar trebui să scriu o carte întreagă despre toate planurile şi intenţiile, despre tot ce am născocit pentru înfăptuirea acestui gând. Voiam cu tot dinadinsul să nimicesc aceste fiinţe sau, cel puţin, să le înspăimânt într-atât, încât să nu mai calce pe insulă.

Deocamdată totul rămânea doar închipuire iar la înfăptuire nu puteam ajunge decât văzând cum stau lucrurile la faţa locului.

Eram însă unul singur împotriva atâtora. Puteam da peste douăzeci sau treizeci de inşi, înarmaţi cu suliţe şi arcuri pe care le mânuiau tot atât de bine ca şi mine puşca.

Câteodată îmi dădea prin gând să sap o groapă în locul unde am văzut că fac focul şi s-o umplu cu praf de puşcă să sară totul în aer când vor veni şi vor aprinde focul. Dar nu puteam părădui atâta pulbere. Eram limitat acum la un singur butoiaş. Apoi nu eram sigur că explozia va izbucni la timpul potrivit, astfel ca să nu-i împroaşte numai cu câteva fărâme de pământ, ci să-i sperie de-a binelea, ca să nu mai vină pe insulă. Am renunţat, aşadar, la această soluţie.

M-am gândit apoi să mă ascund într-un tufiş şi să stau la pânda cu toate puştile încărcate cu o cantitate dublă de pulbere şi gloanţe. În toiul praznicului sângeros să trag în ei, fiind sigur că la fiecare împuşcătură voi ucide pe unii şi voi răni pe alţii. Urma apoi să mă năpustesc asupra lor cu cele trei pistoale şi cu sabia. Nu mă îndoiam că i-aş fi ucis pe toţi, chiar dacă ar fi fost şi douăzeci la număr.

Planul acesta mi-a surâs câtva timp şi noaptea visam chiar că sunt gata să trag în ei. Am mers atât de departe, încât mi-am irosit câteva zile căutând locuri potrivite de unde să-i pândesc. Mă duceam acum des prin acele meleaguri şi începusem să le cunosc bine. Mai ales că voiam neapărat să mă răzbun şi eram mânat de dorinţa năprasnică de a-i trece prin sabie, chiar dacă ar fi fost în număr de douăzeci sau treizeci. Scârba pe care o simţeam la vederea urmelor acestor fiare cu chip de om mă aţâţa şi mai tare.

Până la urmă am găsit un loc potrivit pe o culme a dealului, unde eram sigur că pot aştepta în siguranţă până vor sosi bărcile. Apoi, pe furiş, şi mai înainte ca ei să debarce, urma să mă ascund în desişul copacilor. Găsisem acolo o scorbură mare, în care încăpeam tocmai bine. Puteam să văd de

acolo tot ce făceau puteam să ochesc bine capetele atunci când ei s-ar fi aşezat unul lângă altul. Ar fi fost aproape cu neputinţă să nu nimeresc sau să nu rănesc vreo patru din prima împuşcătură.

În acest loc m-am hotărât să-mi pun planurile în aplicare. Mi-am pregătit, aşadar, două flinte şi puşca de vânătoare. Pe cele dintâi le-am încărcat cu câte două gloanţe mari şi încă vreo patru mai mici, ca cele de pistol, iar puşca cu o mână de alice din cele mai mari.

Mi-am încărcat şi pistoalele cu câte patru gloanţe fiecare, înarmat astfel şi bine aprovizionat cu muniţie pentru a reîncărca armele, am pornit în expediţie.

După ce am făcut toate pregătirile şi în închipuirea mea totul părea şi pus în aplicare, am continuat în fiece dimineaţă să urc dealul până în vârful care era cam la vreo trei mile de fortăreaţa mea, sperând să zăresc vreo pirogă pe mare, fie apropiindu-se de insulă, fie navigând în larg. După ce am făcut cu regularitate acest lucru timp de două sau trei luni, a început să mi se urască tot îndeplinindu-mi mereu această datorie, căci nu zăream nimic, nici în larg, nici în preajma insulei, cel puţin cât puteam cuprinde cu ochii sau cu ocheanul.

Atâta vreme cât dădeam zilnic câte o raită pe dealuri spre a cerceta zarea, hotărârea mi-a rămas neclintită şi nu vedeam niciun păcat în uciderea a douăzeci sau treizeci de sălbatici goi puşcă, nepunând în cumpănă câtuşi de puţin fărădelegile lor, cu mânia ce mi-era zădărâtă de scârba pricinuită de obiceiurile lor potrivnice firii.

Dar acum, după ce mi se urâse cu excursiile mele zadarnice făcute atât de departe în fiecare dimineaţa, am început să-mi schimb părerile.

Dacă este adevărat că felul cum se tratau reciproc vecinii mei era sălbatic, crunt şi neomenos, faptul acesta nu avea totuşi nicio legătură cu mine. Nu-mi făcuseră niciun rău. Dacă

mă atacau sau dacă se dovedea necesar pentru păstrarea vieţii mele, atunci eram îndreptăţit să-i lovesc şi eu. Dar deocamdată nu mă aflam sub puterea lor. Nu ştiau încă nimic de mine şi deci nu aveau nimic împotrivă-mi. Nu aveam niciun drept să-i lovesc eu cel dintâi.

Astfel ar găsi îndreptăţire până şi purtarea barbară a spaniolilor în America, unde au distrus milioane de indieni aceştia, deşi erau idolatri şi barbari şi aveau o seamă de rituri sălbatice în obiceiurile lor, de pildă acela de a aduce ca jertfă idolilor trupuri omeneşti, erau totuşi, faţă de spanioli, un popor nevinovat, înşişi spaniolii şi toate popoarele creştine din Europa vorbesc cu groază de sfâşierea indienilor de către spanioli, socotind aceasta o simplă măcelărire, o dovadă nefirească şi sângeroasă de cruzime neomenească, ce nu poate găsi îndreptăţire nici în faţa oamenilor, nici în a lui Dumnezeu. De aceea orice om de omenie şi orice bun creştin socoteşte numele de spaniol un cuvânt înfiorător, ca şi când ţara Spaniei s-ar deosebi dintre toate prin aceea că ar fi dat la iveală o seminţie de oameni lipsiţi de orice omenie, de orice milă faţă de cei obidiţi, însuşire caracteristică oricărui spirit cu porniri mărinimoase.

Aceste judecăţi m-au oprit şi m-au îndepărtat de la planurile iniţiale. Am început încet-încet să văd cum greşisem când voisem să-i atac pe sălbatici. Nu era treaba mea să mă amestec în socotelile lor, bineînţeles dacă nu mă atacau. Eu însă trebuia să mă feresc de aceasta şi să-mi fac datoria numai în cazul că s-ar fi întâmplat vreun atac din partea lor.

Pe de altă parte mi-am zis că dacă aş fi procedat aşa cum voisem la început, nu numai că nu m-aş fi eliberat, dar m-aş fi nimicit singur, căci dacă-i atacam şi nu reuşeam să-i ucid pe toţi şi ar fi scăpat chiar numai unul, acesta s-ar fi întors în ţara lui să povestească cele întâmplate. Fără îndoială că atunci ar fi venit cu miile să răzbune moartea

fârtaţilor lor şi astfel aş fi chemat asupră-mi nimicirea de care deocamdată nu aveam a mă teme.

Una cu alta, am ajuns la concluzia că nici în principiu, nici în practică, nici într-un fel, nici într-altul nu aveam de ce să mă amestec în treburile lor îndatorirea mea era să mă ţin la fereală, să mă ţin ascuns cât mai bine, nedându-le niciun prilej ca să afle că pe insulă există vreo vieţuitoare – vreau să spun cu chip de om.

Nu mă priveau faptele sălbaticilor şi nici vina ce o purtau faţă de semenii lor. Îşi făceau dreptate singuri.

În această stare de spirit am mai trăit un an, fiind acum departe de orice dorinţă de a-i ataca pe acei nenorociţi. Nu m-am mai dus nici o singură dată pe deal, ca să văd dacă nu se zăreşte vreunul sau să văd dacă vreunul a mai fost pe ţărm, şi aceasta ca să nu fiu ispitit să-mi reînnoiesc ura împotriva canibalilor, şi nici, aţâţat de cine ştie ce prilejuri, să-i atac.

Doar atât am făcut: m-am dus şi mi-am luat barca din locul unde se afla şi am trecut-o la capătul cel mai de răsărit al insulei. Acolo am băgat-o într-un mic golf, adăpostit între stânci. Ştiam că din pricina curenţilor, sălbaticii nu se vor încumeta să vină până aici cu pirogile lor.

Împreună cu barca am adus şi tot ce-i aparţinea, adică pânza, catargul şi ceea ce aş numi ancoră, dar care în fond nu se putea numi nici ancoră şi nici măcar cârlig. Dar asta e tot ceea ce putusem încropi. Le-am luat pe toate, căci nu voiam să las nici urmă de barcă sau urmă de sălaş omenesc pe insulă.

Am trăit mai retras ca oricând şi ieşeam rar din chilia mea. Mă duceam să mulg caprele, să-mi văd de mica turmă din pădure, care, fiind de cealaltă parte a insulei, era în afară de orice primejdie. Eram sigur că sălbaticii, care veneau câteodată pe

insulă, nu se gândeau să găsească ceva în interiorul ei şi rămâneau pe coastă.

Nu mă îndoiam că mai fuseseră pe ţărm, după ce teama de ei mă făcuse prudent, aşa cum fuseseră şi mai înainte de aceasta.

Câteodată mă gândeam cu groază ce s-ar fi ales de mine dacă m-ar fi găsit mai înainte, când mă plimbasem gol şi neînarmat, numai cu puşca încărcată cu alice, în iscodirile mele de a vedea ce roade mai pot găsi pe insulă. Ce m-aş fi făcut dacă în loc de urma acelor paşi găseam vreo cincisprezece sau douăzeci de sălbatici, care m-ar fi urmărit şi, fiind mai iuţi ca mine, m-ar fi prins şi nu aş mai fi găsit scăpare?

Trebuie să mărturisesc că necontenitele primejdii, îngrijorări şi nelinişti în care trăiam, precum şi povara lor apăsătoare mi-au tăiat pofta să mă mai ocup de toate îmbunătăţirile pe care voisem a le aduce traiului meu spre a-l face mai plăcut. Grija siguranţei mi-era acum mai aproape decât orice. Mă temeam să bat un cui sau să cioplesc o bucată de lemn, pentru ca să nu se audă zgomot. Din aceeaşi pricină nu mă încumetam nici să mai trag cu puşca şi, mai presus de toate, mi-era frică să aprind focul, ca nu cumva fumul să se zărească la mare depărtare şi să mă dea în vileag. De aceea mi-am strămutat în pădure îndeplinirea acelor îndeletniciri care aveau nevoie de foc, ca olăria şi altele. Mai târziu am găsit, spre marea mea alinare, o peşteră foarte adâncă în care niciun sălbatic nu ar fi îndrăznit să intre şi niciun alt om dacă n-ar fi fost împins ca mine de nevoia unui adăpost sigur.

Gura peşterii era la poalele unei stânci înalte, unde din întâmplare tăiam nişte ramuri ca să fac cărbuni.

Dar înainte de a povesti mai departe, vreau să spun pentru ce aveam nevoie de cărbuni. Acasă mi-era teamă să aprind focul din pricina fumului. Nu puteam trăi însă fără pâine şi fără a-mi găti de-

ale mâncării. Am fost nevoit deci să ard înăbuşit sub pământ nişte lemne până ce se făceau cărbuni, după cum văzusem că se procedează în Anglia. Stingeam apoi focul şi, aducând cărbunii acasă, mă serveam de ei fără să mai am nevoie, de foc mare şi să mă tem de primejdia fumului.

Cum, necum, în timp ce tăiam lemne, am observat o gaură îndărătul unui tufiş foarte des. Curios să văd ce este, m-am furişat cu mare greutate înăuntru, găsind apoi încăperea destul de spaţioasă ca să pot sta în picioare şi să mai fie loc pentru cineva alături de mine. Mărturisesc că am ieşit cu mai mare grabă decât intrasem. Privind spre fundul peşterii, care era cufundată în beznă, am zărit lucind doi ochi mici. Nu ştiam dacă erau ochi de om sau de diavol, dar străluceau ca două stele, iar lumina palidă ce intra prin gura peşterii se reflecta în ei.

După câteva clipe mi-am venit în fire. M-am dojenit, căci dacă ţi-e frică să vezi pe dracul atunci nu eşti vrednic să trăieşti douăzeci de ani singur pe insulă.

Apoi, plin de bărbăţie, am aprins o făclie şi am intrat din nou.

După trei paşi m-a cuprins frica, rămânând pironit locului, căci auzisem un oftat ca de om în durere, urmat de un zgomot surd.

Uluit, am făcut un pas înapoi. Mă treceau sudori reci. Dacă aş fi avut pălărie pe cap, cred că părul mi-ar fi ridicat-o. M-am îmbărbătat şi eu cum am putut. Am pornit-o iar înainte şi la lumina făcliei pe care o ţineam deasupra capului, am zărit un ţap uriaş şi bătrân, care zăcea într-un colţ şi trăgea să moara de bătrâneţe.

L-am zgâlţâit voind să văd dacă nu l-aş putea scoate afară ţapul a încercat să se scoale, însă nu a fost în stare. L-am lăsat în pace. Mă gândeam că dacă reuşise să mă sperie pe mine în aşa hal, ar înspăimânta fără îndoială şi pe orice sălbatic care

s-ar încumeta să între în peşteră, câtă vreme ţapul ar mai trăi.

Cum îmi trecuse mirarea, am început să privesc împrejur. Peştera era foarte mică. Nu avea mai mult de douăsprezece picioare şi nu era nici rotunda, nici pătrată. Nu fusese atinsă de mână de om. Într-un colţ se prelungea într-un tunel atât de jos, încât a trebuit să mă târăsc pe brânci. Nu ştiam unde duce. Deocamdată m-am lăsat păgubaş, hotărât să revin cu lumânări şi cu o aprinzătoare, pe care o făcusem dintr-un amnar de flintă şi nişte cremene.

A doua zi am revenit aprovizionat cu şase lumânări din seu de capră făcute cu mâna mea. Intrând în tainiţă, m-am târât vreo zece yarzi prin ea. Mai departe tavanul a început să se ridice, înălţându-se cam la vreo douăzeci de picioare. Pot spune că niciodată nu văzusem ceva mai minunat în această insulă, ca pereţii şi bolta acestei peşteri. Din cele două lumânări, lumina se răspândea în mii de raze. Nu ştiu ce era pe pereţi dacă nu erau cumva diamante sau alte pietre preţioase sau poate chiar aur.

Mă găseam într-una din cele mai frumoase grote, dar cu totul întunecate. Pardoseala era uscată şi netedă şi avea un fel de pietriş mărunt. Nu se zărea nicio gadină scârboasă sau vreo târâtoare veninoasă. Pe boltă nu se vedea urmă de umezeală.

Singura greutate era intrarea. Fiind însă un adăpost sigur şi pe placul meu, m-am gândit că grota este tocmai ce îmi trebuia şi m-am bucurat mult de noua-mi descoperire.

Am plănuit să aduc aici fără întârziere lucrurile mai de preţ. Mai ales restul de praf de puşcă şi armele de rezervă, adică două puşti de vânătoare din cele trei pe care le aveam şi trei flinte. Îmi rămâneau în fortăreaţă alte cinci, orânduite ca nişte guri de tun pe metereze şi pe care le puteam lua oricând şi în orice expediţie.

Cu prilejul acesta, am fost nevoit să deschid şi butoiul cu praf de puşcă, pescuit în mare, în care pătrunsese apa. Am constatat că apa pătrunsese cam trei-patru degete în pulbere, de fiece parte, întărind-o şi păstrând interiorul ca miezul într-o nucă astfel am găsit vreo şaizeci funzi de praf bun în mijlocul butoiului.

Plăcută descoperire! Am cărat totul în peşteră, păstrând în fortăreaţă numai vreo trei funzi pentru orice eventualitate. Am adus aici şi tot plumbul ce-mi rămăsese pentru pregătirea gloanţelor.

Îmi închipuiam acum ca sunt un uriaş din vremuri străvechi, din aceia despre care se povesteşte că trăiau în peşteri şi tainiţe, unde nimeni nu putea pătrunde. Eram sigur că nici cinci sute de sălbatici nu m-ar găsi aici, şi chiar dacă ar izbuti, nu ar cuteza să mă atace. Ţapul cel bătrân a murit a doua zi. M-am gândit că este mai uşor să-l îngrop pe loc, în peşteră, decât să-l târâi până afară.

L-am pus într-o groapă adâncă, bine acoperit cu pământ de teama duhoarei.

Capitolul XIII

CEL DE AL DOUĂZECI ŞI TREILEA AN AL ŞEDERII MELE ÎN INSULA. ÎNTÂLNIREA CU CANIBALII, STRÂNŞI ÎN JURUL UNUI FOC LA UN PRAZNIC. SUNT HOTĂRÂT SĂ-I NIMICESC PE CEI CARE VOR MAI VENI. O CORABIE EŞUATĂ LÂNGĂ INSULĂ. EXPEDIŢIA PÂNĂ LA EPAVĂ. NOI PROVIZII.

Se împliniseră douăzeci şi trei de ani de când trăiam în această insulă. Eram atât de obişnuit cu locurile şi cu felu-mi de viaţă, încât, dacă aş fi fost sigur că niciun sălbatic nu vine să mă tulbure, aş fi putut trăi resemnat şi cu dragă inimă tot restul vieţii aici, până în clipa când aş fi pus capul jos, să mor ca ţapul cel bătrân din peşteră.

Între timp izbutisem să-mi asigur şi oarecare distracţii, aşa că timpul trecea mai uşor ca la început. Îl învăţasem pe Poll să vorbească, după cum am povestit. Vorbea acum mai bine şi mai articulat. Mi-era plăcut să-l ascult. A trăit în preajma mea nu mai puţin de douăzeci şi şase de ani. Nu ştiu cât a mai trăit şi după aceea, dar ştiu că în Brazilia se spunea că papagalii ajung la vârsta de o sută de ani. Poate că mai trăiesc şi azi acolo câţiva Polii, care mai strigă încă după sărmanul Robin Crusoe. Nu urez nimănui ca să ajungă acolo să-i audă. Dacă ar face-o, ar crede desigur că aude pe dracul.

Câinele mi-a fost tovarăş credincios şi plăcut timp de şaisprezece ani şi a murit de bătrâneţe. Am mai povestit cum mi s-au înmulţit pisicile şi cum am fost nevoit până la urmă să împuşc o parte, pentru că îmi mâncau şi urechile. După ce au murit cele două pisici bătrâne pe care le luasem de pe corabie, le-am gonit pe celelalte şi nu le-am mai dat să mănânce. M-au lăsat în pace şi au fugit în pădure, unde s-au sălbătăcit. N-am păstrat decât

două sau trei care-mi plăceau. Le înecam puii. Şi ele făceau parte din familia mea.

Afară de aceste animale, mai ţineam totdeauna pe lângă mine şi vreo doi-trei iezi, care mâncau din mână. Mai târziu am avut şi alţi doi papagali pe care i-am învăţat să vorbească destul de bine. Mă strigau cu toţii Robinson Crusoe, dar niciunul aşa de bine ca primul, cu care într-adevăr îmi dădusem multă osteneală. Mai aveam câteva păsări marine, pe care le domesticisem. Nu ştiam cum le zice. Le prinsesem pe ţărm şi le tăiasem aripile.

Parii plantaţi în jurul fortăreţei au crescut transformându-se într-o pădurice deasă. Aici, între copaci, trăiau şi se înmulţeau aceste păsări şi mi-era mai mare dragul să le văd. M-aş fi simţit tare mulţumit de viaţa pe care o duceam dacă aş fi fost ferit de sălbatici, care mă băgaseră în sperieţi.

Dar nu-i totdeauna cum doreşti. Multă lume, care îmi va citi povestea, îşi va da seama că răul de care ne ferim mai mult şi ni se pare mai înspăimântător devine de multe ori portiţa mântuirii noastre şi adesea singura prin care putem scăpa din nenorocirea în care ne aflăm. Aş putea da multe pilde întru aceasta din viaţă-mi, pilde aproape de necrezut, mai ales din ultimii ani ai şederii mele stinghere în această insulă singuratică, când s-au întâmplat o seamă de lucruri deosebite.

Eram acum în decembrie, în al douăzeci şi treilea an al şederii mele. Recolta era gata, fiind solstiţiul de vară căci iarnă nu-i mai puteam spune – şi stăteam mai mult la câmp. O dată, ieşind din casă foarte devreme – nici nu se luminase bine de zi – am fost surprins zărind lumina unui foc pe ţărm, cam la două mile depărtare de mine, spre capătul insulei, unde observasem odinioară urme de sălbatici. Spre marea mea durere era în partea insulei dinspre locuinţa mea. Am fost foarte mirat şi am rămas pironit locului, neîndrăznind să mai ies de teamă să nu fiu surprins. Dar nici în casă nu mai aveam linişte. Teama şi grija mă chinuiau.

Dacă aceşti sălbatici, colindând insula, ar da de lanurile cu grâne coapte sau în curs de seceriş, ori peste lucrările mele, de îndată ar ghici că insula este locuită şi ar porni în căutarea mea.

M-am întors în fortăreaţă şi am tras scara după mine. Am căutat să dau o înfăţişare naturală şi nelocuită de jur împrejur. Apoi am pregătit totul pentru apărare. Am încărcat tunurile, cum le ziceam eu flintelor. Erau aşezate în poziţie de tragere pe întăriturile cele noi. Am pus gloanţe în pistoale, hotărât să mă apăr până la capăt.

Nu am uitat să cer ocrotirea cerului, rugind pe Dumnezeu să mă scape din mâinile canibalilor. Astfel am stat vreo două ore, dar tare nerăbdător, neavând prin cine afla ştiri dinafară. Tot chibzuind ce să fac, n-am mai putut răbda. Aşezând scara pe o parte a stâncii, unde era un loc mai drept, m-am urcat trăgând-o apoi după mine. Am aşezat-o din nou şi astfel am ajuns în vârful dealului.

Culcat pe burtă, am scos ocheanul, pe care-l luasem dinadins, îndreptându-l spre locul cu pricina. Acolo am zărit nu mai puţin de nouă sălbatici – toţi goi puşcă – aşezaţi în jurul focului, nu ca să se încălzească – era foarte cald – ci – aşa presupuneam eu – ca să-şi gătească prânzul barbar din carne de om, nu ştiam dacă adusă vie sau moartă.

Aveau cu ei două pirogi, trase acum pe mal. Apele fund retrase, mi s-a părut ca aşteptau fluxul ca să plece. Nu-mi pot descrie emoţia, văzându-i în această parte a insulei şi atât de aproape de mine. Mai târziu, după ce mi-am dat seama că vin întotdeauna aduşi de reflux, m-am liniştit, ştiind că pot ieşi fără grijă pe timpul fluxului, dacă nu erau deja pe insulă. Astfel mi-am putut vedea de treburi şi strânge recolta.

Într-adevăr, cum a început curentul de flux spre vest, i-am văzut sărind în bărci şi îndreptându-se spre larg. Cam cu un ceas înainte de plecare, au început să sară şi să dănţuiască. Vedeam bine

fiecare gest prin ochean. Erau goi puşcă, însă nu puteam desluşi dacă erau bărbaţi sau femei.

Îndată ce i-am văzut îmbarcaţi şi plecaţi, am luat două puşti pe umăr, două pistoale la brâu şi sabia şi am pornit-o în goană spre dealul unde le găsisem pentru prima dată urmele. Când am ajuns, cam după vreo două ceasuri, căci eram prea împovărat ca să alerg iute, am văzut ca au fost şi acolo trei bărci. Privind în larg, i-am văzut îndreptându-se cu toţii spre continent. Priveliştea era înfiorătoare. Jos, pe mal, se aflau răspândite urmele praznicului lor crâncen: bucăţi de carne, oase şi sânge din trupurile sfârtecate şi înfulecate fără milă.

Mânia mă scotea din fire şi nu mă mai gândeam decât cum să-i nimicesc, oricâţi or fi. Era vădit însă că nu veneau prea des pe insulă, căci timp de cincisprezece luni nu mai călcaseră pe insulă şi nu-mi fusese dat să văd nici om, nici urmă de-a lor, iar în timpul ploilor eram sigur ca nu pot veni aşa departe. În tot acest timp trăisem în nelinişte, temându-mă să nu vină peste mine prin surprindere. Mi-am dat seama că aşteptarea unei nenorociri este mai groaznică decât nenorocirea însăşi, mai ales când nu ai cum să scapi de această nelinişte.

Trăiam nutrind gânduri de ucigaş şi petreceam multe ceasuri, care ar fi putut fi folosite mai bine, chibzuind cum să-i atac data următoare, mai ales dacă vor fi din nou împărţiţi în două grupuri.

Nu mă gândeam însă că, dacă voi ucide – să presupunem zece inşi sau chiar o duzină – totuşi a doua zi, săptămâna sau luna viitoare va trebui să mai ucid alţii şi iar alţii, la nesfârşit. Până la urmă nu aş fi fost mai puţin ucigaş decât aceşti mâncători de oameni, ba, poate, mai mult decât dânşii. Îmi petreceam zilele în nelinişte şi îngrijorare, aşteptându-mă să cad în mâinile acestor fiinţe nemiloase. Când mă încumetam să ies, mă uitam în jur cu nespusă grijă.

Vedeam acum ce bine am făcut când mi-am domesticit turma de capre. Pentru nimic în lume nu aş mai fi tras cu puşca, mai ales în partea aceea a insulei unde veneau de obicei, ca nu cumva să dau alarma chiar dacă ar fi fugit de mine o dată, ar fi revenit desigur poate cu două-trei sute de pirogi peste câteva zile, şi atunci ştiam la ce să mă aştept.

A trecut totuşi un an şi trei luni până să dau iarăşi de sălbatici. I-am revăzut apoi, după cum voi povesti. Or mai fi fost ei poate de câteva ori, dar fie că n-au făcut un popas îndelung, fie că nu i-am simţit eu fapt este că până în luna mai, în al douăzeci şi patrulea an al şederii în insula – după socotelile mele – n-am ştiut nimic, dar atunci am dat peste ei într-un chip destul de straniu, după cum se va vedea.

Fusesem foarte neliniştit în tot timpul acestor ultime luni.

Dormeam prost, visam urât şi mă trezeam adesea în toiul nopţii ziua eram nespus de tulburat. Noaptea visam că ucid sălbatici, găsindu-mă îndreptăţit a o face. Dar să revin la povestea mea.

Era prin mijlocul lunii mai, în a şaisprezecea zi a lunii, cred, după cum arăta calendarul meu de lemn pe care tot mai ţineam răbojul zilelor. Furtuna mai bântuia, iar vântul suflase toată ziua.

Întovărăşit de tunete şi fulgere. Noaptea era apăsătoare. Nu mai ştiu cu de-amănuntul cum s-a întâmplat. Cugetam la starea mea de atunci, când mi s-a părut că aud o bubuitură de tun venind din larg. Am rămas uimit, căci era un sunet de care mă dezobişnuisem, şi gânduri noi m-au năpădit. Am sărit în sus şi am dat fuga la stâncă, am pus scara, am tras-o după mine şi apoi de acolo m-am suit degrabă în vârful dealului. Am zărit o nouă fulgerare şi am aşteptat sunetul bubuiturii, care a urinat într-adevăr la jumătate de minut. După sunet am ştiut că venea din direcţia unde fusesem târât cu barca în larg.

Mi-am dat seama că trebuie să fie o corabie în primejdie. Era probabil întovărăşită de altele şi dădea aceste semnale ca să ceară ajutor. În aceeaşi clipă mi-a dat prin gând că, dacă eu nu le pot ajuta, ar putea cel puţin să mă ajute ei pe mine. De aceea am adunat în grabă toate vreascurile pe care le-am găsit şi, făcând o grămadă mare, am aprins un foc în vârful dealului, lemnele fiind uscate, pălălaia s-a ridicat înaltă, de se putea zări la mare depărtare, cu toate că vântul sufla puternic. Astfel s-a şi întâmplat fără îndoială, căci am auzit îndată o altă bubuitură de tun, urmată de alte câteva venind din aceeaşi direcţie. Am ţinut focul aprins până în zori. Când s-a luminat de ziuă, am zărit ceva la mare depărtare spre răsăritul insulei, fie pânză, fie epavă. Nu puteam desluşi nimic, nici măcar cu ocheanul. Depărtarea era prea mare, iar vremea prea ceţoasă, mai ales înspre larg.

Toată ziua am privit într-acolo. Curând mi-am dat seama că nu se mişca nimic. Mi-a dat prin gând că trebuie să fie o corabie ancorată. Curios să ştiu ce s-a întâmplat, mi-am luat puşca şi am dat fuga spre partea de sud-est a insulei, către stâncile unde fusesem odată, luat de curent. Urcându-mă pe stânci şi vremea limpezindu-se, am văzut bine, spre marea mea mâhnire, epava unei corăbii eşuată în timpul nopţii pe acele stânci ascunse ce le descoperisem când fusesem cu barca aceste stânci spărseseră puterea curentului şi, făcând vârtejuri, se formase un contracurent, salvându-mă astfel din cea mai deznădăjduită împrejurare a vieţii mele.

Astfel, ceea ce înseamnă salvare pentru unii, pentru alţii înseamnă nenorocire. Cei de pe corabie, cine or fi fost ei, necunoscând locurile şi stâncile fiind sub apă, se pomeniseră în bezna nopţii izbindu-se cu corabia de aceste stânci, datorită furtunii şi vânturilor care suflau cu putere dinspre est-nord-est. Daca ar fi zărit insula – totul mă făcea să cred că n-au văzut-o – s-ar fi salvat cel puţin cu bărcile, ajungând la mal. Dar bubuiturile

de tun, mai ales după ce am aprins focul, m-au făcut să mă gândesc la multe.

Mai întâi mi-am închipuit că zărind focul s-au lăsat în barcă şi au încercat să ajungă la ţărm. Marea furioasă însă i-a târât în larg.

Apoi mi-am zis că poate şi-au pierdut barca, cum se întâmpla adesea în timp de furtună mai ales când valurile se sparg asupra corăbiei şi oamenii sunt nevoiţi să-şi facă barca bucăţi şi uneori chiar să o arunce cu mâinile lor peste bord. Mi-am mai zis că poate fuseseră şi alte corăbii, care le-au venit în ajutor luând echipajul pe bord. Mi-am mai închipuit şi altele: se putea să fi ieşit în larg cu corabia şi să fi fost târâţi de curent şi duşi în ocean, unde îi aştepta pieirea. Poate că în aceste clipe nu mai aveau ce mânca şi, cine ştie, erau nevoiţi să se mănânce unul pe altul.

Toate acestea erau simple presupuneri. Priveam neputincios la nenorocirea oamenilor şi îi compătimeam. Cu acest prilej am văzut încă o dată cât de recunoscător trebuie să fiu soartei care a avut grijă de mine în starea-mi desperată. Din două corăbii aruncate în această parte a lumii, eu singur scăpasem cu viaţă.

Soarta acestor oameni îmi servea drept pildă, deoarece cred că niciunul nu scăpase cu viaţă. Era prea puţin probabil să fi fost salvaţi de o corabie, căci nu văzusem nici urmă de corabie pe mare.

Nu găsesc cuvinte ca să pot spune ce dor aprig m-a cuprins în faţa acestei privelişti şi cum izbucneam uneori astfel: „O, dacă ar fi fost salvate cel puţin unul sau două suflete de pe această corabie nenorocită! Măcar un suflet, să am şi eu un tovarăş, o fiinţă la fel ca mine cu care să vorbesc şi care să-mi vorbească”.

Niciodată în viaţa-mi singuratică nu simţisem un dor mai aprig şi mai covârşitor pentru tovărăşia oamenilor. Niciodată nu-mi păruse atât de rău că sunt singur.

Tainice izvoare se mai găsesc în fundul inimilor noastre! Atunci când sunt dezlănţuite de ceva văzut sau nevăzut, sau ajuns aievea prin puterea închipuirii noastre, simţămintele ne învăluiesc întregul suflet, îndemnându-l să îmbrăţişeze cu atâta patimă dorul cel aprig, în asemenea clipe, lipsa ajunge ceva de neîndurat.

Dorinţa mi-era atât de aprigă, încât nu mă gândeam decât la acel om pe care l-aş fi voit salvat. Măcar unul singur! Cred că am repetat de nenumărate ori aceste cuvinte: „O, dacă ar fi fost salvat măcar un singur om!”

Îmi frângeam mâinile şi, fără voie, aş fi rupt tot ce aş fi avut în mână. Scrâşneam din dinţi, fălcile mi se încleştau şi multă vreme nu am fost în stare să le desfac. Dar să lăsăm pe cercetătorii vieţii omeneşti şi ai naturii să lămurească aceste fenomene, obârşia şi manifestarea lor. Eu nu pot decât să descriu faptele care m-au uimit, fără să-mi dau seama de unde purced. Erau desigur urmările dorinţelor şi închipuirilor zămislite în minte, în vederea nespusei plăceri ce aş fi avut-o prin tovărăşia unui om ca mine.

Dar nu mi-a fost dat să ies din singurătate. Soarta hărăzită celor de pe corabie, sau mie, sau nouă, a fost alta. Până în ultimul an al şederii mele în insulă nu am ştiut dacă a fost salvat cineva de pe acea corabie. Am avut numai durerea să găsesc, câteva zile mai târziu, trupul neînsufleţit al unui băiat, pe care valurile îl aruncaseră la mal în capătul insulei, tocmai în dreptul corăbiei naufragiate. Purta o vestă de marinar, pantaloni şi o cămaşă albastră. Nu am găsit nimic din care să aflu din ce neam era. În buzunare am găsit opt franci şi o pipă. Pipa a fost de mult mai mare preţ pentru mine decât banii.

Cum vremea se potolise, m-am încumetat să mă duc cu piroga până la epavă. Nu mă îndoiam că voi găsi ceva pe bord, ceva care să-mi fie de folos.

Dar mai presus de toate speram să găsesc încă pe cineva în viaţă, să-l salvez şi să-mi aduc astfel şi mie o mângâiere.

Gândul acesta mă chinuia. Nu găseam linişte nici zi, nici noapte.

Trebuia să mă duc. Lăsând totul în voia domnului, nu m-am putut împotrivi puternicului imbold ce mi se părea că vine ca o chemare dintr-un loc nevăzut şi că aş fi păgubit dacă nu aş fi ascultat-o. Îndemnat de ea, m-am grăbit înapoi spre fortăreaţă, pregătind totul pentru expediţie. Am luat câteva pâini, un chiup cu apă de băut, nu compas după care să mă conduc, o sticlă cu rom (mai aveam destul de mult) şi un coş plin cu stafide. Încărcat cu toate acestea, m-am dus jos la barcă. Am scos apa din ea, am tras-o în apă, am aşezat merindele şi m-am întors acasă ca să aduc altele. A doua oară am cărat un sac cu orez, mi-am adus umbrela ca să nu stau cu capul în soare şi încă un ulcior plin cu apă de băut. Apoi vreo jumătate de duzină de pâiniţe de orz, o sticlă cu lapte de capră şi brânză. Le-am cărat pe toate cu sudoarea frunţii şi cu mare caznă. Rugându-mă lui Dumnezeu să-mi fie călăuză în această călătorie, am pornit vâslind de-a lungul ţărmului până ce am ajuns la capătul de nord-est al insulei.

Acum trebuia s-o iau spre larg, înspre ocean. Trebuia să mă hotărăsc dacă vreau sau nu s-o pornesc într-acolo. Am privit curenţii repezi, care îşi făceau drum statornic pe ambele părţi ale insulei la o anumită depărtare. Mi-era teamă de ei din pricina amintirii neplăcute şi am început să pierd curajul. Prevedeam că, dacă mă prinde curentul, mă va duce din nou în larg şi nu voi mai putea să mă reîntorc pe insulă. Şi apoi cum piroga era mică, un vânt puternic putea să mă ducă la pierzanie.

Gândurile acestea m-au copleşit într-atâta, încât voiam să renunţ la expediţie. Am tras barca într-un mic golf şi, sărind pe mal, m-am aşezat îngândurat

pe o movilă de nisip, nehotărât între dorinţă şi frică. Între timp a venit fluxul şi plecarea mi-a fost pentru câtva timp amânată.

Deodată mi-a venit în gând că ar fi bine să mă urc pe cea mai mare înălţime din apropiere şi de acolo să observ, dacă se poate, cursul curenţilor în timpul fluxului. Voiam să ştiu dacă există vreun curent care să mă readucă repede acasă, după ce voi fi dus în larg la fel de repede de celălalt curent.

Abia m-am gândit la asta, şi am dat cu ochii de un deluşor de unde se putea vedea marea de jur împrejur, aşa ca să chibzuiesc ce drum să iau la înapoiere. Ajungând sus, am desluşit că refluxul dădea naştere unui curent ce pornea din capătul de sud al insulei, iar curentul produs de flux bătea spre malul de nord. Tot ce aveam de făcut era să mă ţin la întoarcere pe partea de nord, pentru ca totul să iasă cu bine.

Îmbărbătat de cele observate, m-am hotărât să pornesc în zori, o dată cu refluxul. Noaptea m-am odihnit în pirogă, învelit cu mantaua, iar dimineaţă am pornit la drum. Am luat-o mai întâi spre larg, drept spre nord, până ce am început să simt curentul, care mă ducea la est şi care m-a împins cu mare viteză. Dar nu era aşa de aprig cum fusese curentul sudic ce îmi răpise stăpânirea bărcii. Puteam cârmi bine acum cu ajutorul unei vâsle şi m-am îndreptat repede spre epavă, unde am ajuns în mai puţin de două ore.

Priveliştea era jalnică. Corabia, spaniolă după construcţie, era înţepenită între două stânci. Toată partea dinapoi fusese sfărâmată de valuri, iar puterea izbiturii, care înfipsese prora între stânci, rupsese amândouă catargele. Numai bompresul rămăsese teafăr, împreună cu partea din prora unde era fixat. Când m-am apropiat de corabie, s-a ivit un câine care a început să latre. L-am chemat. A sărit în mare şi l-am luat în barcă. Era aproape mort de foame şi sete. I-am dat o bucată de pâine, pe care a înghiţit-o ca un lup hămesit. Apoi a băut

apa cu atâta nesaţ, încât a trebuit să-l împiedic de a mai bea ca să nu crape.

După aceasta am urcat pe punte. Întâia privelişte ce m-a izbit a fost aceea a doi oameni înecaţi în încăperea de la prora, ţinându-se strâns unul de altul. Am înţeles că, atunci când eşuase corabia în plină furtună, marea năpădise cu atâta furie peste ei, încât au fost înecaţi de şuvoi.

Nu mai rămăsese nimic viu pe corabie în afară de câine. Nu am găsit niciun fel de marfă, ci doar câteva lucruri stricate de apă.

Am văzut nişte butoaie cu băuturi spirtoase nu ştiam dacă era vin sau rachiu. Se găseau jos, în fund, de unde apa ieşise o dată cu refluxul. Erau prea mari însă ca să le pot urni din loc. Am mai văzut diferite lăzi, care cred că aparţineau marinarilor. Am reuşit să car două din ele în canoe, fără să mă uit ce conţin.

Dacă corabia ar fi eşuat cu pupa şi ar fi fost sfărâmată prora, sunt sigur că aş fi avut un câştig frumos din acest drum cu luntrea. După lucrurile pe care le-am găsit, eram îndreptăţit să cred că se găseau mari bogăţii pe corabie. După felul cum era îndreptată, cred că venea din direcţia Buenos Aieres sau Rio de la Plata, din sudul Americii, dincolo de Brazilia, şi mergea spre Havana, în golful Mexic sau poate chiar mai departe, spre Spania.

Avea, fără îndoială, comori întregi pe bord, de data aceasta fără preţ pentru ceilalţi. N-am aflat niciodată ce s-a întâmplat cu echipajul ei. În afară de lăzi am găsit un butoiaş cu băutură, cam de douăzeci de litri, pe care l-am dus cu mare greutate în pirogă. În cabine am găsit câteva flinte şi un corn cu aproape patru funzi de praf de puşcă. Nu aveam nevoie de flinte, aşa că le-am lăsat. Am luat praful de puşcă, un făraş şi cleşti pentru foc. Apoi, două tingiri de aramă, un ibric pentru preparat ciocolată şi un grătar. Încărcat cu acestea şi cu câinele, am plecat, căci fluxul se îndrepta din nou

spre insulă. Am ajuns în aceeaşi scară pe la unu noaptea, frânt de oboseală.

Am dormit în barcă, iar în zori m-am hotărât să nu duc nimic acasă la fortăreaţă, ci totul în peştera cea nouă. După ce mi-am pus burta la cale, am cărat lucrurile la ţărm şi am început să mă uit mai îndeaproape la ele.

În butoiaş am găsit un fel de rom, dar nu ca acela pe care-l aveam din Brazilia cu alte cuvinte nu era bun de loc. În lăzi am găsit câteva lucruri de mare folos. De pildă am găsit într-una o cutie frumos lucrată cu nişte sticle de o formă neobişnuită, pline cu lichioruri alese şi foarte plăcute la gust sticlele cântăreau fiecare cam câte doi litri şi erau îmbrăcate în argint.

Apoi am găsit două borcane cu dulceaţă sau şerbet, bine legate, în care nu pătrunsese apa, şi încă două stricate de apă. Am găsit apoi nişte cămăşi de în, care mi-erau bine venite, vreo duzină şi jumătate de batiste albe de olandă şi câteva legături de gât colorate. Batistele îmi erau de mare folos, mai ales ca să mă şterg pe faţă în timpul căldurilor mari.

Când am dat de fundul lăzii, am găsit trei pungi mari, pline cu bani. Erau aproape o mie o sută de bucăţi, într-una se găseau, înveliţi în hârtie, şase dubloni de aur şi câteva bare tot de aur. Cântăreau cam un fund toate împreună.

În cealaltă ladă am găsit haine, dar nu de mare preţ. Lada aparţinuse pesemne tunarului, căci am găsit înăuntru trei flacoane, conţinând împreună vreo trei funzi de pulbere fină, lucioasă, pe care o ţinea, cred, pentru a-şi încărca puştile de vânătoare. Nu am găsit prea multe lucruri folositoare în această expediţie.

Cât despre bani, nu aveam cum să-i întrebuinţez. Erau pentru mine ca şi noroiul sub picioare, l-aş li dat bucuros pe toţi pentru trei-patru perechi de pantofi şi ciorapi englezeşti, de care aveam mai mare nevoie, căci de ani de zile nu mai

purtasem asemenea lucruri pe măsura mea. Este adevărat că aveam acum două perechi de ghete, pe care le scosesem din picioarele celor doi oameni înecaţi de pe epavă, şi mai găsisem alte două perechi într-una din lăzi, care şi ele mi-au prins bine. Nu erau însă pantofii noştri englezeşti comozi şi buni la mers, ci mai degrabă pantofi uşori şi eleganţi. În această ladă am găsit şi cincizeci de bucăţi de reali, dar nu de aur. Aparţinuseră pesemne unui om sărac, spre deosebire de cealaltă ladă, care fusese a unui ofiţer.

Am dus banii acasă, în peşteră, după cum făcusem şi cu cei pe care îi luasem de pe corabia noastră. Păcat că nu am avut parte să cotrobăiesc şi în restul corăbiei – ce se sfărâmase – căci aş fi putut umple barca de câteva ori, măcar cu bani. Dacă aş fi scăpat vreodată şi m-aş fi întors în Anglia, i-aş fi lăsat aici în siguranţă până când aş fi venit să-i iau.

Capitolul XIV

UN VIS NEOBIŞNUIT. CINCI BĂRCI CU SĂLBATICI LA ŢĂRM. ALŢI DOI SĂLBATICI ADUŞI SPRE FI DEVORAŢI. SALVEZ PE UNUL. ÎL NUMESC VINERI ŞI ÎL FAC SERVITORUL MEU.

După ce mi-am adus lucrurile la ţărm şi le-am pus bine, m-am înapoiat la barcă, ducând-o în portul ei. Apoi am pornit spre casă, unde am găsit totul în ordine.

M-am odihnit şi am început să-mi trăiesc viaţa dinainte, având grijă de treburile zilnice. Astfel, o vreme am dus o viaţă liniştită, numai că eram cu ochii în patru şi nu ieşeam prea des. De câte ori o făceam, mă duceam în partea de răsărit a insulei, unde ştiam că nu vin sălbaticii. Acolo mă simţeam mai în largul meu, fără să fiu împovărat cu arme şi muniţii cum umblam prin celelalte locuri. Am trăit în acest fel încă doi ani de zile, dar mintea mea, sortită să mă nenorocească, nu a căutat în tot acest timp decât să născocească felurite mijloace prin care să izbutesc a pleca din insulă.

Uneori voiam să mai întreprind o expediţie la epavă, cu toate că judecata sănătoasă îmi spunea că nu voi găsi nimic care să merite riscul. Alteori mă gândeam la expediţii pe mare şi, fără îndoială că, dacă aş fi avut la îndemână barca cu care fugisem din Sale, aş fi pornit-o la voia întâmplării.

Dacă pronia cerească, ce mă aşezase într-un chip atât de fericit ca plantator în Brazilia, m-ar fi blagoslovit şi cu dorinţi mai înţelepte, poate că m-aş fi mulţumit pur şi simplu să trăiesc acolo şi aş fi ajuns până acum unul din cei mai bogaţi plantatori.

Socotind după câştigurile pe care le-am avut în puţinul timp cât am trăit acolo şi după cele pe care le-aş fi dobândit de atunci încoace, dacă mai

rămâneam locului, cred că aş îi strâns până la o sută de mii de moidores.

La ce mi-a trebuit să părăsesc o avuţie şi un izvor de venituri atât de ademenitor, o plantaţie atât de bine pornită şi să mă aventurez în expediţia aceea în Guineea ca să cumpăr negri? Timpul şi răbdarea ne-ar fi mărit într-atât veniturile, încât ne-ar fi dat mâna să cumpărăm negri la faţa locului. Cu toate că ne-ar fi luat ceva mai scump, lucrul nu merita un risc atât mare. Aventura este ispita tinereţii neştiutoare, după cum vârsta mai înaintată trebuie să ne facă a cugeta asupra greşelilor din trecut şi asupra învăţăturilor scump plătite.

Astfel mi se întâmpla şi mie acum. Răul însă prinsese rădăcini atât de puternice în firea mea, încât nu mă mai puteam tămădui.

Chibzuiam fără încetare cum să şi cum să dreg ca să scap de acolo. Pentru ca să-mi pot povesti mai departe păţaniile, spre marea desfătare a cititorului, voi spune câte ceva despre născocirile mele şi ce am făcut în legătură cu ele. Aşadar, după lunga expediţie la corabia naufragiată, m-am retras în fortăreaţa mea. Barca stătea bine ascunsă lângă apă, ca de obicei, şi traiul revenea la obişnuitul de fiecare zi. Într-adevăr aveam acum bogăţii mai mari, dar aceasta însemna că eram mai bogat.

Bogăţiile mi-erau tot aşa de folositoare ca şi pieilor roşii din Peru, înainte venirea spaniolilor.

Într-una din nopţile anotimpului ploios, prin martie, în al douăzeci şi patrulea an al şederii mele în insula singurătăţii, stăteam culcat în hamac şi nu puteam adormi. Mă simţeam foarte bine nu mă durea nimic nu aveam nicio nelinişte trupească şi nici sufletească, ca de obicei. Mi-era însă cu neputinţă să închid ochii şi să adorm. Nu pot povesti tot şirul de gânduri ce mi-a trecut prin minte în acea noapte. Cugetând asupra sorţii ce-o avusesem, comparam traiul meu fericit din primii ani cu cei plini de amărăciuni şi griji care au urmat

după ce descoperisem urmele pe nisip. Desigur că sălbaticii mai fuseseră de nenumărate ori pe coastă, dar nu ştiusem nimic de ei şi nicio grijă nu mă tulburase până atunci. Mulţumirea mi-era deplină în noaptea aceea, cu toate că primejdia era aceeaşi. Mă simţeam fericit în neştiinţa mea ca şi când primejdia nu ar mai fi existat.

Am ajuns apoi să mă gândesc la adevărata primejdie, în care trăisem ani de zile pe această insulă cum umblam singur şi liniştit chiar atunci când poate numai o sprinceană de deal, un copac mai înalt sau căderea întunericului mă despărţeau de cea mai grozavă nimicire, aceea de a cădea viu în mâinile canibalilor. M-ar fi prins ca pe o capră sau ca pe o broască ţestoasă şi nu ar fi găsit că este o crimă să mă sfârtece şi să mă mănânce, după cum făceam şi eu cu animalele.

Am cugetat apoi din nou la firea acestor oameni sălbatici. Cum e oare cu putinţă ca ei să trăiască în acel fel neomenos, mai prejos chiar decât orice dobitoace, şi să ajungă a mânca pe cei de acelaşi sânge?

Toate acestea s-au terminat cu nişte proiecte (rămase de altfel neînfăptuite). Mi-am zis că ar fi bine să văd în ce parte a lumii trăiesc aceşti mişei, la ce depărtare se găseşte coasta de pe care vin, de ce se aventurează atât de departe de locurile lor de baştină, ce fel bărci au. Şi – apoi – de ce n-aş fi în stare să-mi orânduiesc astfel treburile, ca să mă pot duce şi eu la ei cum vin şi ei aici, pe insulă?

Nu mă sinchiseam de ce voi face atunci când voi fi acolo, şi ce se va întâmpla dacă voi cădea în mâinile lor nu mă gândeam cum aş putea scăpa de ei dacă ar încerca să pună mâna pe mine. Nu mă gândeam nici cum mi-ar fi cu putinţă să mă reîntorc pe insulă.

Chiar dacă n-aş cădea în mâinile lor, de unde m-aş aproviziona şi încotro m-aş îndrepta? Niciunul din aceste gânduri nu mi-au trecut prin minte. Eram pradă dorinţei de a ajunge pe continent,

străbătând marea cu barca. Îmi priveam soarta drept cea mai nenorocită cu putinţă.

Dacă ajungeam pe continent, poate că aş fi găsit acolo o nouă nădejde. Puteam să navighez de-a lungul coastei, aşa cum mai făcusem odată pe coastele Africii. Astfel aş fi reuşit să ajung în ţinuturi locuite, unde să găsesc ajutoare. S-ar putea să am norocul a întâlni o corabie creştină, care să mă ia cu ea. În cazul cel mai rău nu mi-aş fi găsit decât moartea, ce ar fi pus capăt, o dată pentru totdeauna, tuturor necazurilor mele. Vă rog să luaţi aminte că aceste gânduri porneau dintr-o minte tulburată şi de la o fire neastâmpărată, adusă la deznădejde de un lung şir de nenorociri şi dezamăgiri. Suferisem nespus de mult atunci când, ducându-mă la epava corăbiei, nu găsisem împlinirea arzătoarei dorinţe de a avea un tovarăş cu care să pot vorbi şi care să-mi poată spune unde mă aflu şi ce mijloace de scăpare ar fi pentru noi amândoi. Eram copleşit de aceste dezamăgiri.

Toată seninătatea mea sufletească şi resemnarea de a aştepta orânduirea cerului se-irosiseră. Nu mai eram în stare să mă gândesc la altceva decât la călătoria spre continent, gând care m-a prins cu atâta putere, cu un dor atât de aprig, încât nu mă mai împotriveam.

După ce m-am zvârcolit vreo două ceasuri şi tot sângele fierbea în mine, iar pulsul bătea de parcă m-ar fi scuturat frigurile (din pricina tăriei cu care mă frământau gândurile), obosit şi sleit m-am prăbuşit într-un somn adânc.

S-ar putea spune că totul nu a fost decât un vis. Dar aievea a fost tot ceea ce am cugetat şi numai după aceea am trecut la vis. Am visat că, într-o dimineaţă, pe când ieşeam ca de obicei din fortăreaţa mea, am zărit două bărci cu unsprezece sălbatici apropiindu-se de ţărm. Aduceau cu ei încă un om ca să-l ucidă şi să-l mănânce. Deodată cel care trebuia să fie jertfit a sărit şi a luat-o la fugă. În vis mi s-a părut că fugind a ajuns la păduricea

din faţa fortăreţei mele, căutând să se ascundă. Văzându-l singur, m-am arătat lui, i-am surâs şi l-am îmbărbătat. Atunci el a îngenuncheat în faţa mea, părând că mă roagă să-l ajut. I-am arătat scara, l-am suit sus în peşteră şi astfel a devenit servitorul meu. Îndată ce l-am văzut mi-am zis: „Acum pot să mă încumet până pe continent. El îmi va fi călăuză, îmi va spune ce să fac, încotro să mă duc după hrană şi încotro să nu mă duc spre a nu fi devorat, unde să mă opresc şi de ce locuri să mă feresc”.

La aceste cuvinte m-am trezit. Eram atât de fericit de nădejdea scăpării ce mi se arătase în vis, încât dezamăgirea m-a copleşit când am văzut iarăşi că totul nu fusese decât închipuire. M-a cuprins într-adevăr o mare deznădejde.

Din toate cele de mai sus am chibzuit că singurul mijloc pentru a reuşi în încercarea de a părăsi insula era să pun mâna pe un sălbatic. Dacă era cu putinţă, acesta trebuia să fie unul din cei aduşi pe ţărm pentru fi ucişi şi mâncaţi. Dar şi această idee nu se putea îndeplini fără să nimicesc mai întâi o întreagă gloată de sălbatici.

Această încercare era nu numai îndrăzneaţă, dar se, putea schimba într-o adevărată năpastă dacă nu reuşeam. Tremuram totuşi la gândul sângelui pe care trebuia să-l vărs, cu toate că eram gata a o face pentru dezrobirea mea.

Nu mai repet toate judecăţile care mă opreau de la fapta de mai sus, căci le-am spus o dată. Mai găsisem şi alte motive. Oamenii aceia mi-erau duşmani de moarte. M-ar fi mâncat îndată ce ar fi putut să o facă.

Trebuia să scap de acest trai, ce semăna mai mult a moarte decât a viaţă, şi făceam totul pentru apărarea mea. Dorinţa arzătoare a dezrobirii a trecut peste toate sentimentele contrarii şi eram hotărât să prind cu orice preţ un sălbatic.

Trebuia să chibzuiesc cum să ajung la acest scop, căci treaba era destul de încâlcită. M-am

hotărât să stau la pândă şi să las totul la voia întâmplării. Am pornit în iscoadă zi de zi până ce am obosit. Cât de grijuliu fusesem să evit a-i vedea pe aceşti sălbatici, şi acum cât de nerăbdător eram să dau de ei! Am aşteptat aproape un an şi jumătate. Umblam mai în fiece zi de la un capăt la celălalt al insulei ca să zăresc bărcile, dar nici pomeneală să se arate. Acest lucru mă descuraja şi mă tulbura, dar nu pot spune că aşteptarea mi-ar fi micşorat dorinţa, ci cu cât se prelungea, cu atât devenea mai aprigă. Nu mă mai feream să fiu văzut de sălbatici, ci căutam cu tot dinadinsul să dau peste ei.

Pe deasupra mă credeam în stare să înfrunt unul, ba chiar doi sau trei sălbatici, dacă îmi ieşeau în cale. Voiam să-i fac robi, punându-i să lucreze aşa cum îi voi îndruma eu şi ţinându-i astfel, încât să nu-mi poată face niciun rău.

Mult timp m-am lăsat în huzurul acestor gânduri, dar nu s-a întâmplat nimic, căci niciun sălbatic nu s-a ivit multă vreme pe insulă.

După ce un an şi jumătate nutrisem aceste gânduri (şi după atâta reflectare nu ajunsesem la niciun rezultat, lipsindu-mi prilejul de a le pune în aplicare), am fost surprins într-o bună dimineaţă văzând nu mai puţin de cinci bărci la ţărm în partea unde locuiam eu. Oamenii debarcaseră şi nu-i puteam vedea. Numărul lor îmi strica toate socotelile, căci, văzând atâtea pirogi în care încăpeau câte patru sau şase inşi, ba şi mai mulţi, nu ştiam ce să cred şi ce măsuri să iau ca să atac deodată douăzeci sau treizeci de sălbatici. De aceea am rămas tăcut în fortăreaţă, necăjit şi încurcat.

M-am pregătit totuşi de atac, după cum îmi pusesem în gând cu mult înainte, şi aşteptam să întreprind ceva dacă se ivea prilejul. După ce am aşteptat câtva timp, trăgând cu urechea să aud vreun zgomot, mi-am pierdut răbdarea, am lăsat puşca la piciorul scării şi m-am căţărat repede în

vârful dealului cu ajutorul celor două scări, ca de obicei. M-am aşezat astfel, ca să nu fiu văzut de ei şi, privind cu ocheanul, am constatat îndată că nu erau mai puţin de treizeci de sălbatici, că aprinseseră un foc şi prăjeau nişte carne. Cum găteau carnea şi ce fel de carne era, nu mi-am putut da seama, dar îi vedeam dănţuind cu toţii în jurul focului, făcând nenumărate gesturi şi figuri, după obiceiurile lor.

În timp ce mă uitam la ei, am zărit cum au scos din pirogi pe doi nenorociţi, care fuseseră probabil culcaţi pe jos şi care acum erau aduşi la căsăpire. Am văzut cum unul a căzut, lovit, cred, de un ciomag sau de o sabie de lemn, după obiceiul lor. Doi sau trei dintre ceilalţi s-au apucat de îndată să-l spintece în timp cealaltă victimă aştepta la o parte să-i vină rândul. În această clipă, bietul nenorocit, văzându-se oarecum slobod, a fost inspirat de duhul nădejdii de viaţă şi a luat-o la fugă pe nisip, cu o repeziciune neobişnuită, de-a dreptul spre mine, adică spre partea coastei unde se afla locuinţa mea.

Eram înspăimântat – mărturisesc – când l-am zărit venind încoace şi mai ales când am văzut toată ceata pornind în urmărirea lui. Mă aşteptam să se îndeplinească şi această parte a visului: fugarul să se adăpostească în pădurice. "Dar nu mă mai puteam lăsa numai în seama visului pentru ceea ce trebuia să urmeze. Nu eram sigur că nu va fi urmărit de toţi sălbaticii până aici.

Am rămas pironit locului şi nu mi-am revenit decât după ce am desluşit prin ochean că fugarul nu mai era urmărit decât de trei oameni. Îmbărbătat că îi depăşise cu mult şi câştiga mereu teren, mi-am dat seama că, până la urmă, va reuşi să scape dacă va putea s-o ţină tot aşa încă o jumătate de oră.

Intre ei şi fortăreaţa mea se afla estuarul, despre care am mai amintit în prima parte a povestirii mele, acolo unde descărcasem plutele, aduse de pe

corabia noastră. Această apă trebuia trecută înot altfel fugarul ar fi fost prins tocmai aici. Când a ajuns la mal, a sărit în apă fără nicio şovăire, şi, cu câteva mişcări din braţe, a şi ajuns la cealaltă parte, luând-o iarăşi la fugă cu o nemaipomenită iuţeală. Când urmăritorii au ajuns la apă, am văzut că numai doi ştiau să înoate, iar al treilea a rămas pe mal, întorcându-se apoi spre locul de unde venise, ceea ce s-a dovedit până la urmă spre binele lui. Cei doi au trecut apa mult mai încet decât fugarul. Mi-a venit în minte şi am simţit că trebuie neapărat, acum sau niciodată, să pun mâna pe servitorul şi poate chiar tovarăşul dorit.

Cerul mă îndemna să scap viaţa acestui nenorocit. Am coborât în fugă scările şi am luat cele două puşti care erau amândouă jos lângă scară, după cum am spus. Apoi m-am urcat tot atât de repede în vârful dealului, îndreptându-mă spre ţărm. Am tăiat scurt drumul la vale, ajungând astfel între fugar şi cei care îl fugăreau.

Am strigat tare şi acesta s-a oprit aproape tot atât de speriat de mine ca şi de urmăritorii săi. I-am făcut semn să vină. Între timp înaintam încet spre ceilalţi doi care veneau din urmă.

Năpustindu-mă asupra primului, l-am doborât cu o lovitură a patului puştii. Nu voiam să trag ca să nu fiu auzit de ceilalţi, deşi la distanţa aceea nu se putea auzi uşor şi nu se putea vedea fumul, şi chiar de l-ar fi văzut, nu ar fi ştiut ce e. Cel care venea în urmă-i s-a oprit speriat, iar eu m-am îndreptat repede spre dânsul.

Apropiindu-mă, am văzut că îşi pregătea arcul, gata să tragă în mine. Am fost nevoit să trag şi l-am ucis cu primul glonţ.

Bietul fugar, care se oprise, văzându-şi duşmanii la pământ, a fost atât de înspăimântat de focul şi zgomotul puştii, încât a rămas pironit locului, gata mai curând să o ia la fugă îndărăt decât să se apropie de mine. I-am făcut din nou semn, chemându-l. A înţeles îndată, a făcut câţiva paşi,

iar s-a oprit şi iar a pornit. Am văzut atunci că tremura ca varga, crezând pesemne că voiam să-l ucid ca şi pe cei doi duşmani ai săi. I-am făcut semne, căutând să-l îmbărbătez. S-a apropiat încet, îngenunchind la fiecare zece paşi şi rugându-se astfel de mine să-i dăruiesc viaţa. I-am zâmbit şi un făcut iar semn să se apropie. Când a ajuns lângă mine a îngenuncheat şi a sărutat ţărâna, apoi s-a aruncat la pământ, a pus capul jos şi, luându-mi un picior, şi l-a pus pe cap. Prin aceasta voia să spună că se supune şi mi se dă rob pe viaţă. L-am ridicat şi l-am îmbărbătat cum am putut.

Mai aveam deocamdată multe de făcut. Sălbaticul lovit de mine nu era mort şi începea să-şi vină în fire. I l-am arătat făcându-i semn că nu murise atunci sălbaticul salvat de mine începu să-mi spună câteva cuvinte, neînţelese pentru mine, dar plăcute, care erau primele pe care le auzeam din gura unui om după douăzeci şi cinci de ani. Nu era timp de pierdut, căci sălbaticul se ridicase şi fugarul începuse să fie iar speriat. Am îndreptat a doua puşcă spre el şi atunci sălbaticul meu, căci aşa îi voi zice acum, mi-a făcut semn să-i dau sabia ce-mi atârna la brâu. I-am dat-o şi îndată ce a avut-o în mâini, s-a repezit la duşmanul său şi dintr-o singură lovitură i-a retezat capul. A făcut-o cu atâta dibăcie, cum nu s-ar fi priceput nici cel mai destoinic călău. Mi sa părut straniu, căci socot că vedea o sabie pentru întâia dată în viaţă. Sălbaticii nu aveau decât săbii de lemn. Mai târziu am aflat că i erau atât de grele şi ascuţite, iar lemnul atât solid încât tăiau capul, piciorul ori mâna unui om, dintr-o singură lovitură.

După ce a săvârşit această ispravă, a venit râzând spre mine în semn de izbândă, aducându-mi sabia înapoi şi, cu o puzderie de gesturi, pe care nu le-am înţeles, mi-a pus-o la picioare împreună cu căpăţâna sălbaticului, pe care tocmai îl ucisese în faţa mea.

Ceea ce însă îl uimea pe el cel mai mult era felul în care ucisesem eu de la depărtare pe celălalt sălbatic. M-a rugat prin semne să-l las să se ducă la mort şi, când a ajuns, l-a privit cu uimire, l-a întors pe o parte şi pe alta s-a uitat la rana-i mică şi rotundă făcută de glonţ în piept. Nu cursese mult sânge şi totuşi era mort de-a binelea. I-a luat arcul şi săgeţile şi s-a întors. Am pornit-o făcându-i semn să mă urmeze. Mi-era teamă să nu vină şi alţii în urmărirea lui.

Atunci el mi-a arătat că vrea să-i îngroape în nisip, ca să nu fie găsiţi de ceilalţi, şi într-o clipă a săpat cu mâinile o groapă destul de mare, în care l-a tras pe primul sălbatic, acoperindu-l apoi bine cu nisip. Tot astfel a făcut şi cu celălalt. Cred că nu i-a trebuit mai mult de un sfert de oră pentru toată treaba. L-am chemat apoi, dar nu la fortăreaţa sau castelul meu, ci în peştera din cealaltă parte a insulei. Astfel că acea parte a visului meu, în care sălbaticul trebuia să caute adăpost în pădurice, nu s-a împlinit. Ajuns aici i-am dat pâine şi stafide şi apă de băut am văzut că era mort de sete după atâta fugă. Apoi i-am făcut semn să se culce pe maldărul de paie de orez, pe care era întinsă o pătură, unde dormeam eu adesea. Bietul om s-a culcat şi a adormit îndată.

Era un băiat chipeş, voinic, bine făcut, înalt, cu picioare lungi, puternice, şi cred că nu avea mai mult de douăzeci şi şase de ani. Era plăcut la înfăţişare. Nu părea să fie ursuz sau sălbatic din fire. Faţa-i avea o expresie bărbătească, dar în acelaşi timp blândă, arătând bunătate mai ales când zâmbea. Părul negru pe care-l purta lung nu era cârlionţat fruntea îi era mare şi înaltă ochii îi străluceau de isteţime şi viaţă. Culoarea pielii nu era de tot neagră, ci mai mult arămie. Nu avea nuanţa galbenă a băştinaşilor din Brazilia, din Virginia sau din alte părţi ale Americii. Era mult mai deschisă, asemenea măslinelor verzi, şi plăcută la vedere. Faţa îi era rotundă, nasul mic,

dar nu turtit ca la negri. Gura frumoasă, buzele subţiri, iar dinţii mici şi albi ca fildeşul.

După ce s-a zvârcolit mai mult decât a dormit – vreo jumătate de oră – s-a trezit şi a ieşit din peşteră căutându-mă. Eu tocmai mulgeam caprele care găseau alături în ţarc. Când m-a zărit, a dat fuga până la mine şi, plecându-se din nou la pământ şi făcându-mi toate semnele de umilinţă şi recunoştinţă, a căutat să-mi dea să înţeleg prin gesturi străbune supunerea lui. În sfârşit şi-a pus capul la pământ, mi-a luat piciorul şi l-a pus pe cap ca mai înainte, arătându-mi prin toate semnele de supunere şi ascultare ce şi le poate închipui mintea unui om că vrea să mă slujească atât timp cât va trăi. L-am înţeles şi i-am arătat toată mulţumirea. După câtva timp l-am învăţat să vorbească şi să-mi vorbească, l-am învăţat să-şi spună numele, căci îl botezasem Vineri după ziua în care fusese salvat. Apoi l-am învăţat să-mi spună „stăpâne”, şi acesta a rămas numele meu de-atunci. De asemenea l-am învăţat să spună da şi nu şi ce rost au aceste noţiuni. În sfârşit i-am dat să bea lapte dintr-o oală de pământ şi am băut şi eu în faţa lui am muiat o bucată de pâine în lapte şi i-am făcut semn să facă la fel, ceea ce el a îndeplinit pe dată, arătându-mi că i-a plăcut foarte mult.

Am rămas cu el toată noaptea acolo, iar când s-a crăpat de ziuă i-am făcut semn să vină cu mine, arătându-i că vreau să-i dau haine, ceea ce l-a bucurat, căci era gol puşcă. Când am trecut pe lângă locul unde îşi îngropase vrăjmaşii, mi-a arătat locul, căci îşi făcuse semn ca să-i regăsească. Mi-a făcut semn ca să-i dezgropăm şi să-i mâncăm împreună. Atunci m-am necăjit rău, arătându-i toată scârba pe care o resimţeam la această idee şi prefăcându-mă că îmi vine să vărs. I-am făcut semn cu mâna să mă urmeze de îndată, ceea ce a îndeplinit cu cea mai mare supunere. Ne-am urcat în vârful dealului, căci voiam să mă asigur dacă sălbaticii au plecat. Cu ajutorul

ocheanului am zărit bine locul, dar nici urmă de ei. Părăsiseră ţărmul, fără să-i mai caute pe cei doi tovarăşi pierduţi.

Nu am fost prea mulţumit de această constatare. Îndrăzneala îmi crescuse de când nu mai eram singur şi odată cu ea şi curiozitatea. I-am dat lui Vineri sabia, arcul cu săgeţi, pe care le întrebuinţa cu iscusinţă, şi o puşcă să mi-o ducă, şi am pornit, înarmaţi amândoi, spre locul unde fuseseră sălbaticii.

Voiam să-i cunosc mai de aproape. Când am ajuns acolo, sângele mi s-a oprit în vine de groaza priveliştii într-adevăr era înspăimântător, cel puţin pentru mine, căci Vineri privea totul foarte liniştit.

Locul era presărat cu oase de om şi înroşit de sânge. Bucăţi de carne zăceau împrăştiate în toate colţurile, unele pe jumătate mâncate sau sfârtecate pe scurt, toate urmele unui praznic de izbândă asupra duşmanului. Am văzut acolo trei ţeste, cinci mâini şi oasele a patru picioare, ca să nu mai vorbim de celelalte părţi

Ale trupurilor. Vineri mi-a dat a înţelege că fuseseră prinşi pentru ospăţ patru prizonieri, dintre care trei au fost mâncaţi, iar el (se arăta pe sine) era al patrulea. Fusese o bătălie mare cu regele vecin, al cărui supus era şi el, Vineri. S-au luat nenumăraţi prizonieri, care au fost duşi cu toţii în locuri diferite spre a fi mâncaţi de către cei care îi prinseseră în luptă, aşa cum se întâmplase şi cu aceşti nenorociţi aduşi aici.

I-am poruncit lui Vineri să strângă oasele şi toate rămăşiţele şi să facă o grămadă. Am aprins apoi un foc mare şi am ars totul până s-a prefăcut în cenuşă. Am observat că Vineri încă mai era canibal în fundul sufletului, căci tare ar fi avut poftă să se înfrupte şi el dar îi arătasem atâta scârbă, încât n-a mai cutezat să dea pe faţă. L-am făcut să înţeleagă că-l voi ucide pe loc dacă-l voi prinde asupra unui asemenea fapt.

După ce am terminat treaba, ne-am întors acasă în fortăreaţă sau la castelul meu şi am început să mă ocup de Vineri.

Mai întâi i-am dat o pereche de pantaloni de pânză, pe care-i luasem din lada adusă de pe corabia recent naufragiată. I s-au potrivit destul de bine. I-am făcut apoi o haină din piele de capră. Mă pricepeam destul de bine şi ajunsesem un croitor îndemânatic. Apoi i-am dat o căciulă din piele de iepure, foarte arătoasă. Deocamdată era îmbrăcat destul de acceptabil şi fu foarte mulţumit văzându-se tot atât de fercheş ca şi stăpânul său.

E adevărat că la început se mişca mai greoi în haine. Pantalonii îl stânjeneau şi mânecile îl rodeau la subsuoară. Le-am mai lărgit pe unde se plângea că-l strâng şi până la urmă s-a obişnuit şi le-a purtat cu plăcere.

A doua zi după ce m-am întors cu el acasă, am început să chibzuiesc cum să-l adăpostesc. Trebuia să fac astfel ca să mă simt în largul meu, şi el la fel. Până la urmă am ridicat un cort între cele două ziduri ale fortăreţei. Pentru că aveam acolo şi uşa de intrare în peşteră, am întocmit un toc de uşă, foarte simplu, şi o uşă din scânduri care se deschidea înăuntru. În timpul nopţii o zăvoream şi trăgeam şi toate scările după mine. Astfel că Vineri nu putea ajunge în partea interioară a fortăreţei, fără să facă zgomot şi să mă trezească.

Primul zid avea acum un acoperiş întreg, din prăjini, acoperind cortul. Acoperişul acesta se sprijinea, de o parte, în peretele stâncii şi era acoperit cu şipci lungi, aşezate curmeziş, iar deasupra avea un strat gros de paie de orez mai tare chiar ca trestia. La gaura sau locul unde puneam scara, potrivisem un chepeng care nu se putea deschide de afară, şi dacă era forţat, ar fi căzut cu mult zgomot. Toate armele le luam la mine în fiecare noapte.

De fapt nu aveam nevoie de toată această pază, căci nu s-a pomenit om mai credincios, mai iubitor

şi neprefăcut ca slujitorul meu Vineri. Nu era viclean, nu avea nicio patimă sau gânduri ascunse. Era totdeauna voios, gata să mă slujească şi legat de mine cu o dragoste de fiu. Pot spune chiar că şi-ar fi jertfit oricând viaţa pentru mine. Toate dovezile ce mi le-a dat m-au convins foarte curând că nu mai aveam nevoie să mă feresc de el.

Cu uimire mi-am dat seama că lui Dumnezeu îi plăcuse, în ocârmuirea supuşilor săi, să dea numai unei părţi din lume folosinţa însuşirilor cu care înzestrase totuşi pe toţi oamenii.

Dăruise şi celorlalţi – totuşi – aceeaşi putere de judecată, aceleaşi simţăminte, aceleaşi porniri către dragoste şi prietenie, aceeaşi patimă şi ură împotriva răului, acelaşi sentiment al recunoştinţei, al neprefăcătoriei, al credinţei, precum şi toată puterea de a face binele şi a-l primi, pe care ni le dăruise şi nouă. Atunci când voia el să le dea prilejul de a se folosi de ele, oamenii ceilalţi se arătau tot atât de bine pregătiţi, ba dimpotrivă, mai bine chiar decât noi, şi îşi foloseau însuşirile înnăscute într-un fel mult mai frumos chiar decât noi, căci noi aveam mai multe prilejuri decât ei de a ne arăta omenia.

M-am întristat dându-mi seama că noi ne întrebuinţăm însuşirile înnăscute în mod mai mărunt şi mai meschin decât sălbaticii, cu toate că suntem mai luminaţi şi cu mai multă ştiinţă decât ei.

Dar să mă întorc la noul meu tovarăş. Eram foarte încântat de el şi mă străduiam să-l învăţ tot ceea ce-l făcea folositor, îndemânatic şi de nădejde. Mai ales doream să-l învăţ să vorbească şi să mă înţeleagă atunci când îi vorbeam. S-a dovedit cel mai înzestrat elev care s-a văzut vreodată. Era întotdeauna vesel, sârguitor şi foarte fericit când mă putea înţelege sau când reuşea să mă facă să-l înţeleg, aşa că mi-era nespus de plăcut să-i vorbesc. Viaţa începea să-mi fie acum atât de uşoară, încât, dacă nu aş mai fi dus grija

sălbaticilor, aş fi rămas cu dragă inimă tot restul vieţii pe această insulă.

Capitolul XV

EDUCAREA LUI VINERI. PUŞCA MEA, FIINŢĂ VIE ŞI IDOL PENTRU VINERI. ÎNCEPE SA VORBEASCĂ ENGLEZEŞTE. UN DIALOG CU EL. DESCRIEREA CÂTORVA OAMENI ALBI CARE TRĂIESC ÎN ŢARA LUI.

După ce m-am înapoiat la fortăreaţă, vreo două-trei zile m-am gândit că, spre a-l dezvăţa pe Vineri de groaznicul său fel de a se hrăni, spre a-l dezbăra de poftele unui stomac de canibal, trebuia să-i dau să guste din altă carne decât cea de om, aşa că într-o dimineaţă l-am luat cu mine la pădure. Mă duceam să tai un ied din turmă şi să-l aduc acasă pentru mâncare. Pe drum am zărit o capră sălbatică cu doi iezi, odihnindu-se la umbra unui copac. L-am apucat de mână pe Vineri spunându-i: „Stai, nu te mişca!" şi făcându-i semn în acelaşi scop îndată mi-am luat puşca în mână şi am tras o dată, nimerind unul din iezi.

Bietul om, care mă văzuse împuşcând la distanţă pe duşmanul său, dar nu ştia şi nici nu putea să-şi închipuie cum, era şi acum foarte speriat şi zăpăcit. Tremura ca varga şi era atât de speriat, încât părea gata să cadă jos. Nu văzuse iedul în care am tras şi nici nu observase că l-am ucis. Şi-a deschis vesta pipăindu-se să vadă unde este rănit. A înţeles pesemne că vreau să-l ucid, căci a venit la mine, mi s-a aruncat în genunchi îmbrăţişându-mi picioarele şi rostind cuvinte neînţelese, prin care desigur mă ruga să-l cruţ

Am găsit până la urmă mijlocul de a-l convinge că nu vreau să-i fac niciun rău. L-am luat de mână, l-am ridicat şi, râzând, i-am arătat iedul, poruncindu-i să-l care, ceea ce a şi făcut imediat. În timp ce se mira şi tot privea voind să înţeleagă în ce fel îl ucisesem, am încărcat din nou puşca. Zărind într-un copac o pasăre mare, ce semăna cu

uliul, i-am lămurit prin semne ce am de gând să fac. Am arătat spre pasăre, care de fapt era un papagal, deşi crezusem că era uliu, apoi spre puşcă şi, în sfârşit, spre pământ, spunându-i astfel că vreau să dobor pasărea. Am ochit şi am tras îndemnându-l să privească. A văzut îndată că papagalul s-a prăbuşit la pământ. Cu toate lămuririle mele, el a rămas speriat şi de astă dată, precum şi foarte nedumerit, căci nu văzuse când am încărcat puşca. Îşi închipuia că în puşcă stă ascunsă o putere tainică şi ciudată ce poate da moarte şi nimicire de aproape sau de la depărtare, deopotrivă oamenilor, dobitoacelor sau păsărilor.

Mirarea îi era atât de mare, încât mult timp nu s-a dezbărat de ea. Cred că, dacă-l lăsam, ar fi fost în stare să se închine mie şi puştii ca unor idoli. N-a voit mult timp să atingă puşca şi îi vorbea când era singur ca şi cum ea i-ar fi răspuns la spusele sale. Mai târziu am aflat că o ruga să nu-l omoare.

După ce i-a trecut oarecum uimirea, i-am poruncit să se ducă să caute pasărea şi să mi-o aducă. A zăbovit câtva timp, căci papagalul, nemurind îndată, zburase ceva mai departe de locul unde fusese împuşcat. Găsindu-l, l-a ridicat şi mi l-a adus. Cum observasem neştiinţa lui în privinţa puştii, am profitat să o încarc din nou fără să mă vadă. Voiam să fiu pregătit pentru un nou prilej, dar care nu s-a mai ivit. Aşa că am adus iedul acasă şi în aceeaşi seară l-am jupuit, l-am spintecat şi l-am tăiat în bucăţi. Apoi am pus carnea la foc şi am fiert o ciorbă foarte gustoasă.

După ce am îmbucat, i-am dat şi lui Vineri. I-a plăcut foarte mult. A fost însă tare mirat când m-a văzut punând sare în bucate. Mi-a arătat că nu e bună, căci a luat niţică pe limbă şi a scuipat-o, clătindu-şi apoi gura cu apă proaspătă. Am luat şi eu o bucată de carne în gură şi m-am prefăcut că o scuip, voind să-i arăt că nu e bună fără sare. Dar nu l-am putut convinge, căci a mâncat întotdeauna fără sare sau prea puţin sărat.

După ce l-am hrănit cu carne fiartă şi ciorbă, am plănuit să-i dau a doua zi carne friptă. Văzusem în Anglia cum se frige o bucată mare de carne, atârnată de o sfoară. Se înfig două beţe în pământ de fiecare parte a focului şi încă unul deasupra, de care se leagă carnea, care astfel atârnă şi se învârteşte deasupra focului până se rumeneşte. Vineri s-a mirat mult de tot ceea ce făceam, iar când a gustat din friptură, a căutat să mă facă să înţeleg prin toate mijloacele, încât nu puteam să nu înţeleg, cât de mult îi place. În sfârşit mi-a spus, cât putea el mai bine, că nu va mai mânca niciodată carne de om. M-am bucurat nespus de mult.

A doua zi l-am pus pe Vineri să bată şi să vânture grâul, după cum obişnuiam eu. A înţeles totul foarte repede, mai ales când a văzut că trebuie să facem pâine. L-am învăţat să frământe aluatul şi să-l pună la cuptor, în scurt timp era în stare să lucreze tot atât de bine ca şi mine.

Aveam acum două guri de hrănit. Trebuia să semăn o cantitate mai mare de grâne. Am mărit ogorul şi am început să-l împrejmuiesc. Vineri muncea din greu cu multă bunăvoinţă şi veselie. I-am lămurit rostul muncii noastre. Eram doi şi trebuia să fim îndestulaţi. A fost foarte mişcat de grija ce i-o purtam. Mi-a arătat că-şi dădea seama că, din pricina lui, eu eram nevoit să muncesc mai mult şi mi-a făgăduit că va munci din răsputeri dacă îi voi arăta ce are de făcut.

Anul acela a fost cel mai plăcut din toată viaţa trăită pe insulă. Vineri începuse să vorbească destul de bine. Cunoştea numele lucrurilor ce le ceream sau locurile unde îl trimiteam. Şedeam adesea de vorbă cu el, folosind limba pe care n-o mai întrebuinţasem de atâta amar de vreme. În afară de bucuria de a vorbi cu el, cinstea lui neprefăcută îmi făcea mare plăcere. Îmi ajunse foarte drag. E drept că şi el ţinea la mine, mai mult decât ar fi putut ţine vreodată el la cineva.

Am voit să-l încerc o dată şi să văd dacă nu îi este dor de ţara lui. Îl învăţasem atât de bine englezeşte, încât ştia să-mi răspundă la toate întrebările. L-am întrebat dacă neamul lui nu iese niciodată învingător în războaie. Mi-a răspuns surâzând: „Da, da, în luptă totdeauna mai bun”. Voia să spună că ei erau mai buni războinici decât vrăjmaşii lor. Am început atunci următoarea convorbire:

Stăpânul: Dacă întotdeauna sunteţi mai buni în luptă, – i-am zis – cum de ai fost prins?

Vineri: Neamul meu bătut mulţi pentru asta.

Stăpânul: Cum i-a bătut? Dacă i-aţi biruit, cum de v-au prins?

Vineri: Ei mai mulţi ca noi, unde eu eram. Ei luat un, doi, trei şi pe mine. Neamul meu bătut pe ei, în altă parte, unde eu nu. Acolo luat un, doi, o mie mare.

Stăpânul: Atunci de ce nu au încercat ai voştri să vă scape?

Vineri: Au dus fuga un, doi trei, mine, băgat în canu. Neamul meu fără canu atunci.

Stăpânul: Bine, Vineri. Dar ce face neamul tău cu cei pe care îi prinde? îi aduce şi îi mănâncă precum fac şi ceilalţi?

Vineri: Da, neamul meu mănâncă om, mănâncă întreg.

Stăpânul: Şi unde îl duce?

Vineri: Duce în alte locuri, unde vor.

Stăpânul: Vine şi pe aici?

Vineri: Da, da, vin aici. Vin în alt loc.

Stăpânul: Ai fost şi tu pe aici?

Vineri: Da, acolo fost. (îmi arată spre partea de nord-vest a insulei, unde, după cât se pare, era coasta lor.)

Am înţeles că şi Vineri, slujitorul meu, fusese printre sălbaticii care obişnuiau să vină în acea parte a insulei pentru praznicele acelea îngrozitoare la care fusese sortit acum în urmă ca pradă.

Curând după aceasta l-am dus acolo şi am văzut cât de bine cunoştea locurile. Mi-a povestit că a fost o dată când au mâncat douăzeci de bărbaţi, două femei şi un copil. Nu putea spune douăzeci pe englezeşte, dar i-a enumerat, aşezând multe pietricele şi arătându-le pe rând cu degetul.

Am povestit aici toate acestea spre a sluji drept introducere la ceea ce va urma. După convorbirea noastră, l-am întrebat cât de departe este ţărmul lor şi dacă nu se pierd sau rătăcesc câteodată cu pirogile lor. Mi-a răspuns că nu este nicio primejdie, căci după ce ies în larg au totdeauna curenţi, iar vântul suflă într-o direcţie dimineaţa şi în cea opusă după-amiază. Am înţeles că acestea însemnau fluxul şi refluxul. Dar mai târziu am aflat că aceşti curenţi erau pricinuiţi de apele puternice ale fluviului Orinoco, la gurile căruia se afla şi insula mea, după cum am aflat tot mai târziu. Ţinutul pe care-l zărisem spre vest şi nord-vest era marea insulă Trinidad, – aflată la punctul cel mai nordic de la gurile fluviului.

I-am pus lui Vineri mii de întrebări despre ţara lui şi despre locuitorii ei, despre mare, despre coaste şi neamurile învecinate. Mi-a povestit deschis tot ce ştia. L-am întrebat cum se numesc diferitele triburi din neamul lui. Dar nu a ştiut să-mi răspundă decât cu numele de caribei. De unde am dedus că trebuie să fie dintre acei caribei, aşezaţi pe hărţile noastre în partea Americii de la gurile fluviului Orinoco până la Guiana, şi mai departe la Sfânta Martha. Mi-a povestit că, departe de tot, dincolo de lună (voia să spună dincolo de locul unde apune luna, adică la vest de ţara lor), trăiau oameni cu bărbi albe ca mine şi arăta cu degetul favoriţii mei. Mi-a spus că aceştia au ucis o mulţime de oameni. Am înţeles că trebuie să fie vorba de nişte cuceritori spanioli, a căror cruzime era cunoscută în toată America, unde neam de neam, din tată în fiu, o ţineau minte.

L-am întrebat dacă mă poate sfătui cum să plec din insulă pentru a ajunge la aceşti oameni albi. Mi-a răspuns: „Da, da, poţi merge în două canu”. Nu înţelegeam ce voia să spună prin *două canu*. După multă stăruinţă mi-am dat seama că era vorba de o barcă mare cât două canoe. Vorbele lui Vineri m-au făcut să trag nădejde că într-o bună zi voi găsi mijlocul de a pleca din această insulă şi că acest biet sălbatic va fi unealta slobozirii mele.

De când era Vineri cu mine şi îl învăţasem să vorbească şi să mă înţeleagă, adesea îmi trecuse prin minte să-i dau câteva noţiuni de bază despre religie. Odată l-am întrebat cine l-a făcut. Nu m-a înţeles, crezând că-l întreb cine este tatăl său. L-am întrebat atunci cine a făcut marea, pământul pe care umbla, dealurile şi pădurile. Mi-a răspuns că totul este făcut de un bătrân, Benamuki, care trăieşte dincolo de toate. Nu ştia să-l descrie, dar ştia că este foarte bătrân, mult mai bătrân, spunea el, decât marea şi pământul, decât luna şi stelele, l-am spus atunci că dacă această fiinţă făcuse totul de ce nu i se închină ei lumea întreagă? M-a privit foarte grav şi mi-a răspuns că totul spune „O!” în faţa lui Benamuki. Dar cei care mor în ţara lui, l-am mai întrebat, se duc undeva după moarte? Mi-a răspuns că da se duc cu toţii la Benamuki. „Chiar şi cei care sunt mâncaţi?” am întrebat eu. „Da” – mi-a răspuns Vineri.

M-am străduit să-i lămuresc lui Vineri că toate spusele bătrânilor care se duceau în munţi să spună „O!” lui Benamuki nu erau decât o înşelăciune, cu atât mai mare cu cât pretindeau că stau acolo de vorbă cu el. Dacă primeau cumva vreun răspuns sau vorbeau cu cineva, acela era fără îndoială un duh diavolesc.

Am ajuns de aici la o lungă convorbire asupra dracului asupra obârşiei, răzvrătirii şi aşezării lui în bezna lumii, dorind necontenit să ajungă la stăpânirea ei. I-am vorbit de toate vicleniile pe care dracul le întrebuinţează pentru a atrage lumea

în capcanele lui. Dracul are o tainică intrare în toate patimile şi înclinările noastre se dă pe lângă noi în aşa fel, încât ne face să fim singuri vinovaţi de păcatele săvârşite şi să ne ducem la pieire prin propria noastră vrere.

Am găsit că nu e prea uşor să-l conving pe Vineri de natura diavolului.

I-am povestit că diavolul este vrăşmaşul lui Dumnezeu în sufletele noastre şi că foloseşte toată isteţimea şi îndemânarea sa ca să ne distrugă bunele însuşiri, sădite. În sufletul nostru de către înţelepciunea şi bunătatea lui Dumnezeu.

— Bine – a grăit atunci Vineri – dacă tu spui că Dumnezeu e atât de mare şi de puternic, atunci el mult mai puternic, mult mai mare ca dracul?

— Da, da, Vineri – i-am răspuns – Dumnezeu e mai tare ca dracul el este deasupra lui. De aceea îl rugăm să-l calce în picioare pe diavol, să ne ferească de ispita lui şi să-i taie toate ghearele.

— Dar – a continuat Vineri – dacă Dumnezeu este mult mai tare ca diavol, de ce Dumnezeu nu ucide pe diavol şi aşa diavol nu mai face rău?

Am fost surprins de această întrebare. Deşi om bătrân, nu eram totuşi decât un începător într-ale învăţăturii şi nu prea deprins cu dezlegări mai grele. La început n-am ştiut ce să-i răspund. M-am prefăcut că nu am auzit bine şi l-am rugat să repete întrebarea. El a făcut-o vorbă cu vorbă. Mi-am revenit între timp şi i-am zis:

— Dumnezeu îl va pedepsi cu asprime până la sfârşit, căci la judecata de apoi va fi aruncat în hăul cel fără de fund şi va trăi acolo în focul veşnic.

Răspunsul însă nu I-a mulţumit pe Vineri, care iar mi-a zis:

— Până la sfârşit? Eu nu înţelege. De ce nu ucide pe diavol acum? De ce nu ucis de mult?

— Tot atât de bine mă poţi întreba – i-am răspuns – de ce nu ne ucide Dumnezeu pe tine şi

pe mine când păcătuim şi Îl supărăm. Dar suntem lăsaţi să ne pocăim şi să fim iertaţi!

A rămas gânditor un timp, apoi mi-a zis:

— Bine, bine, asta foarte bine. Aşadar, eu, tu, diavol, noi toţi răi, lăsaţi să pocăim, Dumnezeu iartă pe toţi.

Am întrerupt aici dialogul cu Vineri, ridicându-mă grăbit ca şi când aş fi fost nevoit să plec. Pe el l-am trimis departe să-mi aducă ceva.

Dar să revin la povestirea noastră şi să reiau totul după cum s-a întâmplat. Când m-am împrietenit mai bine cu Vineri şi vorbea mai curent, deşi încă destul de stricat englezeşte, am început să-i vorbesc despre mine, povestindu-i viaţa mea şi tot ceea ce era în legătură cu venirea mea pe insulă. I-am vorbit apoi despre felul cum am trăit şi cât am trăit aici. L-am învăţat cum să umble cu puşca şi cum să o încarce. I-am dat un briceag, de care era nespus de mândru. I-am făcut o cingătoare de piele cu un inel de care şi-a atârnat securea, armă bună şi foarte folositoare în anumite ocazii.

I-am povestit despre ţările din Europa şi mai ales despre Anglia, ţara mea de baştină, arătându-i cum trăiam acolo, cum ne purtam unii faţă de alţii şi cum trimiteam corăbii în toate părţile lumii.

I-am povestit despre naufragiul nostru, arătându-i locul unde a eşuat corabia. Aceasta dispăruse de mult, ruptă în bucăţi de valuri. I-am arătat apoi rămăşiţele bărcii noastre, ce fusese aruncată la mal de furtună şi pe care nu reuşisem să o mişc singur din loc nu mai rămăseseră din ea decât bucăţele. Văzând această barcă, Vineri a rămas îngândurat. Când l-am întrebat ce are, mi-a răspuns: „Eu văzut barca, la fel venit în ţara mea”.

Nu l-am înţeles mai întâi. Mi-am dat seama apoi că voia să spună că o barcă asemănătoare venise în ţara lui. Adică adusă de furtună, după cum a căutat să-mi explice. Mi-am închipuit că a fost barca vreunei corăbii europene, aruncată pesemne de

valuri pe coasta lor. Dar mintea mea era atât de înceată, încât nu m-am gândit că poate au scăpat şi oameni din acel naufragiu, şi nu i-am cerut decât o descriere a bărcii. Mi-a descris-o destul de bine, apoi cu multă căldură mi-a spus mai departe: „Noi scăpat oameni albi de la înecat”. Numai atunci m-am dumerit şi l-am întrebat dacă nu cumva fuseseră oameni albi în acea barcă.

„Da” – mi-a răspuns – „barca plină de oameni albi”. L-am întrebat câţi fuseseră. Mi-a arătat pe degete că fuseseră şaptesprezece şi, întrebându-l ce au devenit, mi-a spus: „că trăiesc încă în ţara noastră”.

Asta mi-a dat de gândit. Se prea poate ca aceştia să fi făcut parte din echipajul corăbiei spaniole, eşuată în preajma insulei mele – după cum îi spuneam eu acum. După ce corabia se lovise de stânci şi văzuseră că era pierdută, ei se salvaseră cu barca şi fuseseră duşi pesemne până la coastele locuite de sălbatici.

Am încercat să aflu mai cu de-amănuntul ce se întâmplase cu ei. Vineri mi-a povestit că trăiau acolo de patru ani şi sălbaticii îi lăsau în pace şi le dădeau cu ce să trăiască. Când am întrebat cum de nu au fost ucişi şi mâncaţi, mi-a răspuns: „Nu, fac frate cu ei”. Aceasta însemna că trăiau în pace. „Ei mănâncă oameni numai când fac luptă la război”, m-a lămurit Vineri, adică nu-i mănâncă decât pe cei luaţi prizonieri.

După aceasta, într-o bună zi, mi s-a întâmplat să fiu în vârful dealului din partea de est a insulei, acolo de unde, după cum am mai povestit, zărisem pe o vreme foarte senină continentul Americii. Şi de această dată vremea era limpede. Vineri, care se găsea lângă mine, privea încordat spre continent. Deodată a început să sară şi să mă strige „Bucurie, fericire! Acolo văd ţara mea, acolo neamul meu!”

Am observat o nespusă bucurie pe faţa lui. Ochii îi străluceau şi toată înfăţişarea lui trăda o

mare emoţie ca şi când l-ar fi cuprins dorul de a fi din nou acasă.

Mi-a dat mult de gândit şi acum nu mă mai simţeam atât de nestingherit faţă de slujitorul meu Vineri. Eram sigur că, dacă s-ar întoarce la ai săi ar uita de toată prietenia şi de tot ceea ce îmi datora. Le-ar fi povestit despre mine, fără îndoială, iar tribul lui s-ar fi grăbit să vină grămadă, poate cu sutele şi să se înfrupte din carnea mea. Şi la toate astea, el ar fi privit poate cu tot atâta veselie ca la duşmanii pe care îi prindea în război.

Eram însă nedrept cu bietul băiat, atât de cinstit faţă de mine, şi curând m-am căit. Totuşi bănuiala mea creştea şi m-a ţinut astfel câteva săptămâni. Mă feream în acest timp de Vineri şi nu eram aşa de bun cu el ca înainte, greşind desigur. Bietul tânăr însă nu avea habar de toate gândurile mele şi se purta ca un prieten recunoscător, după cum a dovedit, spre marea mea mulţumire.

Am avut prilejul să mă conving mai târziu de toată nevinovăţia lui. Între timp îl trăgeam zilnic de limbă, ca să văd dacă nu cumva ascunde vreunul din gândurile de care am pomenit mai sus. Dar tot ce-mi spunea era atât de cinstit şi neprefăcut, încât nu i-am putut găsi nicio vină. Şi, în ciuda stingherelii mele, m-a câştigat cu totul până la sfârşit. Nicio clipă nu şi-a dat seama că îl bănuiesc de ceva. Nici eu nu am fost în stare să-l cred trădător.

Într-o zi ne-am urcat pe acelaşi deal. Vremea era ceţoasă pe mare şi continentul nu se zărea. L-am chemat şi i-am zis: „Vineri, n-ai vrea să fii în ţara ta, la neamul tău?” „Da” – mi-a răspuns el. „Eu mult fericit în ţara mea”. „Şi ce-ai face acolo? Te-ai face iarăşi sălbatic şi ai mânca din nou carne de om ca înainte?” M-a privit îngândurat şi, dând din cap, mi-a răspuns: „Nu, nu! Vineri spune lor să fie buni. Spune lor mănânce pâine, carne de vită, lapte, nu mai mănânce carne de om.” „Cum asta? Dar atunci te vor ucide!” M-a privit în ochi şi a

rostit: „Nu, ei nu omoare pe mine, ei iubesc, vrea învăţ!” Voia să spună că vor voi să înveţe. A adăugat că au învăţat multe de la oamenii cu barbă, care au venit în barcă. L-am întrebat apoi dacă nu vrea să se întoarcă la ei. Mi-a zâmbit spunând că nu ar putea să înoate atât de departe. Atunci am zis că îi voi face o pirogă, iar el mi-a răspuns că nu pleacă decât cu mine. „Eu merg, dar ei au să mă mănânce când voi ajunge acolo.” „Nu, eu fac ei să nu mănânce. Eu fac ei să te iubească mult!” Voia să-mi spumă că le va povesti cum i-am ucis pe duşmanii săi şi l-am scăpat cu viaţă, îmbiindu-i astfel să mă iubească. Mi-a povestit apoi ce buni erau cei din neamul lui cu cei şaptesprezece oameni albi sau bărboşi – cum le zicea el – care ajunseseră pe ţărmul lor în mare nenorocire.

Mărturisesc că de atunci mi-a intrat în cap să mă aventurez până acolo şi să mă pun în legătură cu aceşti oameni, care erau desigur spanioli sau portughezi, şi poate împreună să găsim un mijloc de a pleca mai departe. Fiind pe continent şi având tovarăşi, eram mai sigur de reuşită decât singur, la patruzeci de mile de coastă şi fără niciun ajutor. Astfel, după câteva zile, l-am luat pe Vineri şi am început să lucrez. I-am spus că voi face o pirogă cu care să se întoarcă în ţara lui. L-am dus la piroga ce se găsea de cealaltă parte a insulei. După ce am golit-o (căci o ţineam cufundată în apă), am adus-o la suprafaţă şi am intrat amândoi în ea.

Am constatat că Vineri era neobişnuit de îndemânatic şi ar fi putut conduce barca tot atât de repede ca şi mine. L-am întrebat: „Ei bine, Vineri, vrei să mergem acum spre ţara ta?” M-a privit amărât. Găsea pesemne barca prea mică pentru această expediţie. I-am spus atunci ca aveam una mai mare. A doua zi l-am dus la piroga cea mare, pe care o făcusem mai întâi şi nu fusesem în stare să o trag la apă. A găsit că este destul de mare. Cum însă o lăsasem în părăsire şi zăcuse acolo douăzeci şi doi sau douăzeci şi trei de ani, soarele

o uscase şi o crăpase atât de tare, încât acum era de nefolosit. Vineri mi-a spus că o pirogă mare cât aceasta ar fi foarte nimerită. În ea ar putea intra „hrană mult, băutură, pâine”, căci aşa se exprima el.

Capitolul XVI

HOTĂRÂREA DE A MERGE PE CONTINENT. VINERI ŞI CU MINE CONSTRUIM O BARCĂ. SĂLBATICII SOSESC PE MAL. SALVĂM VIAŢA UNUI SPANIOL. DESCOPERIM UN SĂLBATIC LEGAT ÎN CANOE ŞI CARE SE DOVEDEŞTE A FI TATĂL LUI VINERI.

M-am hotărât până la urmă să mă duc cu Vineri pe continent. Ne-am apucat să facem o barcă mai mare, cu care să putem ajunge până acolo. Vineri părea totuşi abătut şi întristat. Când l-am întrebat ce are, mi-a răspuns: „De ce supărat rău pe Vineri? Eu ce făcut?” Nu ştiam ce vrea să spună, căci nu eram de loc supărat. „Cum nu supărat, nu supărat?” mi-a spus el şi a repetat cuvântul de câteva ori. „Atunci de ce trimiţi pe Vineri înapoi în ţara lui?” „Dar bine, Vineri, nu ai spus tu că doreşti să fii acolo?” „Da, dar vreau amândoi acolo, nu Vineri acolo, stăpân nu acolo.” Cu alte cuvinte nu voia să plece fără mine. Când l-am întrebat ce voi face când voi ajunge acolo, s-a întors repede spre mine spunându-mi: „Face bine mare acolo, înveţi oamenii sălbatici fie buni, cuminte înveţi să trăiască viaţa nouă”. „Vai, Vineri, i-am zis, tu nu ştii ce spui. Sunt tot un om neştiutor şi eu.” „Ba nu, ba nu, mi-a răspuns el, tu învăţat pe mine bine, tu înveţi şi pe ei bine.” „Nu, nu, Vineri, am continuat eu, vei pleca fără mine şi mă vei lăsa să trăiesc aici singur ca înainte.” La auzul acestor cuvinte, s-a uitat din nou năuc şi, repezindu-se la una din securile pe care obişnuia să le poarte, a luat-o în grabă şi mi-a dat-o. „Ce vrei să fac cu ea?” l-am întrebat. „Iei asta şi omori Vineri.” „Dar de ce să-l omor?” l-am întrebat. S-a întors atunci brusc, spunându-mi: „Pentru ce dai afară Vineri? la şi omoară Vineri, nu dai afară!” Spusese acestea atât de serios, încât l-am văzut cu lacrimile în ochi.

Pe scurt, am descoperit o mare dragoste ce mi-o purta şi neclintita-i hotărâre de a nu mă părăsi. De aceea l-am asigurat atunci, şi apoi adeseori, că nu-l voi izgoni niciodată dacă el doreşte să stea cu mine. Am înţeles din tot ce s-a întâmplat că ţinea mult la mine şi dorinţa pe care o avea de a se înapoia în ţara lui pornea dintr-o dragoste mare şi din nădejdea că le voi face mult bine.

Gândul acesta era însă departe de mine. Mă ispitea totuşi să încerc o scăpare, bizuindu-mă de astă dată pe cele auzite de la Vineri, care spunea că în ţara lui se găsesc şaptesprezece bărboşi.

De aceea, fără nicio întârziere, ne-am apucat de lucru, căutând un copac înalt care să fie bun pentru o periagna sau canoe, destul de mare să ne poată duce în această călătorie.

Se găseau destui copaci în insula, ca să construim o flotă întreagă, nu numai canu, ba şi corăbii mai mari. Tot ce voiam era să găsim unul cât mai aproape de mal, pentru a putea împinge uşor piroga când va fi gata. Nu voiam să păţesc ca data trecută. În sfârşit, Vineri a fost acela care a ales copacul, pentru că mi-am dat seama că se pricepe să aleagă soiul lemnului mai bine ca mine.

Nu pot spune nici până în ziua de azi ce copac am doborât, decât că semăna cu un soi din ceea ce numim noi „fustic" sau lemn de Nicaragua, având aceeaşi culoare şi miros.

Vineri voia să facă prin ardere o gaură mare în trunchi, astfel ca să-i dea forma bărcii din interior. I-am arătat că e mai bine să o cioplim cu scule şi l-am învăţat cum să le mânuiască. A lucrat totul cu mare îndemânare. Am terminat barca după o lună de muncă grea. A ieşit foarte frumoasă, mai ales după ce am cioplit şi pe dinafară trunchiul, dându-i forma unei adevărate bărci. Ne-au mai trebuit aproape două săptămâni să o aşezăm pe bulumaci şi să o târâm spre apă. Când am ajuns să o vedem pe ţărm, ne-am dat seama că e destul de mare ca să poată duce cu uşurinţă douăzeci de oameni.

Vineri m-a uimit prin îndemânarea şi uşurinţa cu care mânuia piroga aceasta atât de mare, ducând-o din lopeţi. L-am întrebat dacă s-ar încumeta să treacă dincolo cu ca. „Da, eu îndrăznesc fac asta, deşi este vânt mare.”

Aveam de gând să adaug câte ceva la barcă, din cele ce Vineri nu ştia. Voiam să-i fac un catarg, să-i pun pânză şi o ancoră cu parâme. Catargul era uşor de făcut. Am luat un cedru mai tânăr, pe care l-am găsit pe-aproape şi din care erau mulţi pe insulă, şi l-am pus pe Vineri să-l taie şi să-l cioplească, iar eu m-am ocupat de pânze. Ştiam că am câteva bucăţi mai vechi, dar eram sigur că putreziseră, cum se şi întâmplase de altfel cu o parte din ele. Nu prea le îngrijisem în cei douăzeci şi şase de ani, căci nu mă gândeam că le voi mai întrebuinţa vreodată. Am ales totuşi două bucăţi mai bune şi, cu multă trudă, căci îmi lipsea acele, le-am cusut formând un triunghi ca vai de lume. Se întindea cu o varga mică sus şi una mai mare jos, ca la bărcile englezeşti. Era cam ca pânza de la barca cu care am scăpai din robia barbarilor, aşa cum am istorisit în prima parte a acestei povestiri.

Am pierdut aproape două luni cu pânzele şi catargul, căci am făcut şi o pânză mai mică, de care aveam nevoie pentru a naviga cu vânt strâns. Am pus şi o cârmă, care. era foarte necesară bărcii.

După ce totul a fost gata, l-am învăţat pe Vineri, slujitorul meu, să le mânuiască. Ştia foarte bine să ducă barca din vâsle, dar nu se pricepea la pânze şi la cârmă. A fost foarte mirat când le-a văzut umflându-se de vânt şi direcţia schimbându-se prin cârmă.

S-a obişnuit curând şi a devenit un marinar foarte dibaci. Numai cu compasul mergea mai greu. Nu a fost niciodată în stare să-i înţeleagă rostul. Din fericire nu prea aveam nevoie de el, căci vremea era mai totdeauna frumoasă, noaptea văzându-se stelele şi ziua coasta continentului, iar

în anotimpurile ploioase nu ieşea nimeni pe mare sau pe uscat.

Intram în al douăzecilea şi şaptelea an al captivităţii mele. Nu ar trebui totuşi să numesc astfel ultimii trei ani, de când îl aveam pe Vineri. Într-adevăr, viaţa mi-era cu totul deosebită de aceea a primilor ani.

Am prăznuit aniversarea zilei cu nădejdea ce mi-o da apropiata-mi dezrobire. Aveam credinţa nestrămutată că se apropie această clipă şi că peste un an nu voi mai fi aici.

Ne-am văzut totuşi mai departe de gospodărie, săpând, plantând şi împrejmuind ca de obicei. Strângeam şi uscam struguri, aşa cum făcusem atâţia ani mai înainte. A venit apoi şi anotimpul ploios, când stăteam mai mult în casă. Am pus la adăpost noua noastră ambarcaţiune, ducând-o în estuarul unde debarcasem odinioară cu plutele făcute din vechea corabie.

Am tras piroga la mal până la marginea unde ajungea fluxul. L-am pus pe Vineri să sape un mic bazin, atât cât trebuia să plutească. Atunci când apele s-au retras, am făcut un dig puternic la un capăt, ca să stăvilească apa, şi astfel barca a rămas pe uscat. Pentru a o feri de ploi, am acoperit-o cu ramuri dese, întocmind deasupră-i un acoperiş. Astfel am aşteptat lunile noiembrie şi decembrie, când voiam să întreprind plănuita expediţie.

Când s-a făcut vreme frumoasă, m-am gândit şi eu la călătorie. Am pus deoparte ceva provizii şi voiam ca peste două săptămâni să trag noua, noastră barcă la apă.

Lucram liniştit într-o dimineaţă, când l-am chemat pe Vineri şi l-am trimis de-a lungul ţărmului în căutarea unei broaşte ţestoase. Făceam asta cam o dată pe săptămână, când aveam nevoie de ouă şi carne. Nici nu apucase Vineri să facă prea mulţi paşi, că deodată s-a întors într-un suflet, sărind cu mare grabă peste împrejmuire de parcă i-ar fi fugit pământul de sub picioare. Fără să-mi dea

răgaz a-i spune ceva, mi-a strigat: „O, stăpâne, stăpâne! Necazuri, nenorocire mare!” „Ce s-a întâmplat, Vineri?” „O, doamne, acolo, un doi, trei canu! Un doi, trei!” Am chibzuit că trebuie să fie şase canu, dar, cercetând mai de aproape, am înţeles că era vorba numai de trei. „Bine, Vineri, nu te speria.”

L-am îmbărbătat, căci îl vedeam tare înspăimântat. Nu se gândea decât că au venit să-l caute, să-l taie în bucăţi şi să-l mănânce.

Bietul băiat tremura ca varga şi nu mai ştiam ce să fac cu el.

L-am mângâiat spunându-i că şi eu sunt în aceeaşi primejdie şi că mă vor mânca şi pe mine. „Dar, Vineri, i-am zis, trebuie să faci totul ca să-i înfrunţi. Te poţi lupta cu ei, Vineri?” „Eu împuşc, dar ei venit mult mare număr.” „N-are importanţă, i-am răspuns, puştile noastre îi vor băga în sperieţi pe cei pe care nu-i vom împuşca! L-am întrebat dacă-i gata să mă apere, cum îl voi apăra şi eu, şi dacă vreo. să facă tot ce-i voi porunci. „Eu mor când tu porunceşti, stăpâne", mi-a răspuns el.

I-am dat o înghiţitură de rom, din care mai aveam destul, căci îl foloseam cu mare zgârcenie. După ce a băut, i-am dat cele două puşti de vânătoare încărcate cu alice mari cât gloanţele. Eu am luat flintele bine încărcate, pistoalele şi sabia fără teacă, aşa cum o purtam de obicei, iar lui Vineri i-am dat şi securea.

Astfel pregătit, am luat ocheanul şi m-am urcat pe deal să văd ce se întâmpla. Am zărit douăzeci şi unu de sălbatici, împreună cu trei prizonieri, veniţi cu toţii în trei canu. Toată treaba lor părea să fie iarăşi un praznic sălbatic, triumfătoarea înfruptare din cele trei trupuri omeneşti, un ospăţ într-adevăr barbar, dar ceva obişnuit lor, după cum am observat, şi nimic mai mult. Am mai observat că nu debarcaseră în locul de unde scăpase Vineri, ci mai aproape de estuarul meu, unde malul era mai jos şi pădurea deasă ajungea aproape până în mare.

Eram atât de mâniat pe aceste creaturi, încât am coborât degrabă spre locul unde se afla Vineri, hotărât să mă duc şi să-i ucid pe toţi. L-am întrebat dacă vrea să mă ajute.

Teama îi dispăruse, iar romul îl făcuse mai îndrăzneţ. Era vesel şi mi-a repetat că-i gata să moară la porunca mea.

În culmea furiei, am luat armele împărţindu-le între noi doi, după ce mai întâi le încărcasem. I-am dat lui Vineri un pistol, pe care şi l-a înfipt la brâu, şi trei puşti pe umăr. Eu am luat un pistol şi celelalte trei puşti. Am luat de asemenea în buzunar sticluţa cu rom şi i-am încredinţat lui Vineri o pungă mare cu praf de puşcă şi gloanţe.

I-am poruncit să se ţină după mine, să nu mişte, să nu împuşte sau să facă ceva fără să-i spun eu şi să nu scoată nicio vorbă. Astfel încărcaţi, am ocolit cam o milă pentru a trece estuarul şi a intra în pădure. Puteam ajunge foarte aproape de ei, fără să fim văzuţi.

Pe drum mi-au revenit gândurile dinainte şi am început să mă potolesc. Nu vreau să spun prin aceasta că mi-era teamă de numărul lor, căci nu erau decât nişte bieţi sălbatici goi şi neînarmaţi, iar eu eram mai tare ca ci, chiar dacă aş fi fost singur.

Dar mă întrebam cu ce drept, din ce chemare sau nevoie mă duceam să-mi mânjesc mâinile cu sânge, atacând oameni care nu-mi făcuseră şi nu aveau de gând să-mi facă vreun rău. Pentru Vineri, care era duşmanul lor şi în stare de război cu ei, se găsea o oarecare îndreptăţire. Nu tot astfel şi pentru mine. Aceste cugetări m-au înrâurit într-atât, încât m-am hotărât să nu fac altceva decât să mă apropii de ei şi să asist la praznicul lor barbar.

Am intrat astfel în pădure păstrând tăcere şi, cu Vineri ţinându-se îndeaproape de mine, am ajuns la marginea ei, până în preajma sălbaticilor. Numai un colţ de pădure ne mai despărţea. L-am chemat în şoaptă pe Vineri, arătându-i un copac înalt chiar în colţul pădurii şi l-am trimis iscoadă, ca să aflu

dacă de acolo se vedea tot ce fac ei. El îmi îndeplini porunca şi se întoarse îndată spunându-mi că se vede tot. Erau adunaţi în jurul focului, mâncând din carnea unuia dintre prizonieri. Un alt prizonier zăcea legat pe nisip, nu departe de ei. Vineri spunea că-i vine rândul acum să fie tăiat, ceea ce mi-a răscolit sufletul. Mi-a spus că acesta nu era din neamul lor, ci un bărbos din cei despre care îmi povestise că veniseră cu barca în ţara lor. Cuprins de mânie la auzul acestei veşti privitoare la omul alb cu barbă, m-am dus la copac şi am văzut cu ocheanul pe altul care zăcea pe nisip cu mâinile şi picioarele legate cu un mănunchi de păr sau trestie. Mi-am dat seama că era un european şi că avea haine pe el.

Ceva mai departe, cam la cincizeci de paşi, se găsea un alt copac şi un tufiş des. Mă puteam furişa acolo şi, nevăzut, puteam să ochesc uşor. M-am stăpânit, deşi eram înfuriat peste măsură.

Făcând vreo zece paşi înapoi, m-am ascuns după tufişuri şi am ajuns astfel până la copac. Aici am dat de o movilită, după care aveam vedere deschisă la vreo optzeci de paşi.

Nu aveam timp de pierdut, căci nouăsprezece inşi stăteau strânşi în jurul focului şi tocmai trimiseseră pe alţi doi să-l măcelărească pe bietul om şi să-l aducă probabil bucăţele la focul lor. Cei doi tocmai se aplecau să-i taie legăturile. M-am întors către Vineri: „Acum, Vineri, i-am zis, fă tot ce-ţi spun”. A dat din cap. „Vineri, să faci tot ce vezi că fac eu să nu greşeşti întru nimic”. Am pus jos una din carabine şi o puşcă de vânătoare, iar Vineri a făcut la fel. Cu cealaltă, am ochit în sălbatici făcându-i semn să mă imite. Întrebându-l dacă e gata, a răspuns: „Da”. „Trage!” Şi în aceeaşi clipă am tras şi eu.

Vineri a nimerit mai bine ca mine, căci a ucis doi dintr-o dată şi a rănit alţi trei. Eu am ucis unul şi am rănit doi. Sălbaticii s-au zăpăcit cumplit de tare. Toţi cei care nu au fost atinşi au sărit ca arşi,

neştiind încotro s-o apuce, ce să creadă sau unde să privească. Nu ştiau de unde le vine pieirea. Vineri însă privea cu încordare aşa cum îi cerusem, ca să observe ceea ce făceam eu astfel, după ce-am tras prima salvă, am aruncat jos carabina punând mâna pe puşcă, iar Vineri a făcut la fel. „Eşti gata, Vineri?” „Da”. „Atunci dă-i drumul, pentru numele lui Dumnezeu!” Şi pe loc am tras iarăşi amândoi în sălbaticii uluiţi, de astă dată cu ceea ce numeam alice sau gloanţe mai mici. Am constatat că au căzut doar doi, dar rănisem atâţia, încât alergau în toate părţile şi văitându-se ca nebunii, cu toţii sângerând şi fiind mai toţi greu răniţi. Dintre aceştia, trei s-au prăbuşit apoi la pământ, fără a-şi da încă duhul.

„Acum, Vineri, i-am zis, punând jos armele descărcate şi luând flinta încărcată, urmează-mă.” A făcut-o cu mare îndrăzneală şi eu am ieşit în goană din pădure, urmat de Vineri. Îndată ce mi-am dat seama că m-au zărit, am urlat din răsputeri şi i-am cerut lui Vineri să facă la fel. Alergând cât mă ţineau picioarele, ceea ce nu era foarte repede, căci eram împovărat de arme, m-am îndreptat spre biata victimă, care, după cum am spus, zăcea legată cobză pe mal, între mare şi locul unde se găseau sălbaticii. Cei doi măcelari, care erau gata să-şi ducă la îndeplinire planul, îl părăsiseră, surprinşi de primul nostru foc, şi, băgaţi în sperieţi, fugiseră spre mare şi săriseră într-un canu cu încă alţi trei. I-am poruncit lui Vineri să tragă în ei. M-a înţeles şi, alergând cam vreo patruzeci de paşi înainte, a tras. Am crezut că i-a ucis pe toţi, căci i-am văzut prăbuşindu-se grămadă în barcă. Doi însă s-au ridicat, pe trei i-a ucis şi a rănit pe un altul, care zăcea ca şi mort în fundul bărcii. În timp ce slujitorul meu Vineri a tras, eu am scos cuţitul şi am tăiat legăturile bietei victime. Descătuşându-i mâinile şi picioarele, l-am ridicat pe om şi l-am întrebat în limba portugheză cine este. Mi-a răspuns în latineşte: „Christianus”. Era atât de

slăbit şi aiurit, că abia se mai ţinea pe picioare şi putea îngăima ceva. Am scos din buzunar sticluţa cu rom şi i-am dat să bea.

Apoi i-am dat o bucată de pâine pe care a mâncat-o. L-am întrebat din ce ţară este şi mi-a răspuns „Espagniole”. După ce şi-a mai venit în fire, mi-a arătat prin semne toată recunoştinţa pentru că îi salvasem viaţa. „Signor, i-am răspuns cu cele câteva cuvinte spaniole pe care le ştiam, despre asta vom vorbi mai târziu. Acum trebuie să ne luptăm. Dacă nu v-au părăsit toate puterile, luaţi pistolul şi sabia şi luptaţi”. Le-a luat cu recunoştinţă şi, îndată ce le-a avut în mâini – ca şi cum aceasta i-ar fi dăruit noi puteri – s-a năpustit ca o furie asupra ucigaşilor săi şi într-o clipă a tăiat doi din ei în bucăţi. Adevărul e că totul fiind o surpriză pentru ele, bietele fiinţe erau atât de speriate de zgomotul focurilor noastre, încât se prăbuşeau la pământ uimite şi înfricoşate, neavând mai multă putere de a încerca să scape, decât aveau trupurile lor putere de a rezista loviturilor noastre acesta era cazul celor cinci din barcă asupra cărora trăsese Vineri. Dacă trei din ei căzuseră loviţi, ceilalţi doi se prăbuşiseră doar de spaimă. Ţineam arma în mână încă, netrăgând, dar gata să trag, căci dădusem spaniolului sabia şi pistolul. De aceea l-am chemat pe Vineri şi l-am trimis să se ducă până la copacul de unde trăsesem la început şi să ia armele lăsate acolo neîncărcate, ceea ce el a făcut cu mare grabă. I-am dat flinta mea şi le-am încărcat îndată pe celelalte.

Le-am spus să vie să le ia când vor avea trebuinţă. În timp ce încărcam, s-a iscat o luptă aprigă între spaniol şi unul dintre sălbatici, care se repezise la el având în mână aceeaşi sabie de lemn cu care trebuia să-l fi ucis cu câteva clipe mai înainte, dacă nu l-aş fi oprit eu. Spaniolul, care era nespus de îndrăzneţ şi curajos, deşi slăbit, a înfruntat pe sălbatic şi s-a luptat câtva timp, rănindu-l de două ori la cap, dar acesta, un vlăjgan

tare voinic şi şiret, apropiindu-se de el, l-a aruncat jos şi a căutat să-i smulgă sabia ce i-o dădusem eu. Fiind slăbit, spaniolul, foarte cuminte, a dat drumul săbiei, dar, punând mina pe pistol, l-a împuşcat în piept pe sălbatic, lăsându-l mort pe loc, înainte ca eu, care mă repezisem să-i vin în ajutor, să am răgazul a ajunge mai aproape de el.

Vineri, acum la largul său, deşi neavând cu, el altă armă decât securea, îi urmărea pe sălbaticii care îşi luaseră picioarele la spinare. Şi cu această secure a ucis el pe cei trei sălbatici care, aşa cum am arătat, fuseseră la început numai răniţi şi se prăvăliseră la pământ, după cum i-a ucis şi pe toţi cei pe care a mai putut să-i ajungă. Spaniolul, venind la mine şi cerându-mi o puşcă pe care i-am dat-o, a urmărit alţi doi sălbatici şi i-a rănit pe amândoi. Dar pentru că nu era în stare să alerge după ei amândoi, i-a scăpat în pădure, unde i-a urmărit Vineri, omorând unul. Celălalt a fost mai iute şi, cu toate că era rănit, a sărit în mare şi a înotat cu toate puterile spre cei doi, care se aflau în barcă. Aceştia trei şi cu rănitul acela, care nu ştiam dacă a murit sau nu – iată tot ce a scăpat din cei douăzeci şi unu de sălbatici.

Pe scurt, iată ce s-a întâmplat cu ei, dacă facem socoteala: 3 au fost ucişi la prima noastră salvă, 2 la următoarea, 2 au fost ucişi de Vineri în barcă, 2 din cei răniţi au fost ucişi de Vineri cu securea, 1 ucis în pădure, 3 au fost ucişi de spaniol, 4 au murit din pricina rănilor primite, 4 au scăpat în barcă, unul din ei fiind rănit sau poate mort, în total 21.

Cei din canoe vâsleau din răsputeri, ca să scape de bătaia puştilor noastre. Vineri a tras de două sau de trei ori, dar nu a nimerit pe niciunul. Căuta să mă convingă să luăm una din pirogile lor şi să-i urmărim. Într-adevăr eram neliniştit de faptul să scăpaseră, căci astfel vor duce vestea la ai lor şi s-ar putea să se întoarcă poate cu două sau trei sute de pirogi şi să ne sfârtece. Aşadar, am consimţit să-

i urmărim pe mare. Am alergat spre una din bărcile lor şi am sărit în ea, strigându-i lui Vineri să mă urmeze. Dar când am pus piciorul în barcă, am fost tare surprins, găsind în fundul ei o altă biată făptură zăcând legată de mâini şi de picioare, tot aşa cum fusese spaniolul, şi destinată să fie ucisă. Omul era aproape mort de frică. Nu ştia ce se întâmplase, căci nu fusese în stare să se ridice şi să privească peste marginea bărcii. Era legat atât de strâns de gât şi de picioare, şi de atâta vreme, încât zăcea aproape fără suflare.

I-am tăiat îndată legăturile de trestie care-l imobilizau şi l-am ajutat să se ridice. Nu era în stare să se ţină pe picioare şi nici să vorbească. Gemea bietul om, fiind sigur, se pare, că fusese dezlegat ca să fie dus la moarte.

Când a sosit Vineri, i-am poruncit să-i vorbească şi să-i spună că este salvat. Apoi, scoţând sticluţa cu rom, i-am dat-o lui Vineri ca să-l îmbie să bea. Romul împreună cu vestea cea bună l-au înzdrăvenit şi pus pe picioare când Vineri s-a apropiat ca să-l audă şi să-i privească faţa, s-a petrecut ceva care ar fi mişcat pe oricine până la lacrimi Vineri a început să-l sărute şi să-l îmbrăţişeze, să-l mângâie, să strige, să râdă, să urle, să salte, să dănţuiască, să cânte apoi să chicotească din nou, să-şi frângă mâinile, să-şi pălmuiască faţa şi capul, ca scos din minţi. Abia după câtva timp am putut să-l fac să-mi vorbească şi să-mi spună ce s-a întâmplat şi numai când şi-a venit puţin în fire, mi-a spus că omul acesta era tatăl său.

Nici nu pot descrie cât am fost de mişcat, văzând j marea bucurie şi dragoste filială ce l-a cuprins pe acest biet sălbatic văzându-şi tatăl şi ştiindu-l scăpat de la moarte. De asemenea nu pot descrie nici pe jumătate chipul ciudat în care şi-a arătat afecţiunea după aceea, căci s-a urcat şi a coborât din barcă de mai multe ori, asemenea unui nebun. Când se suia în barcă, se aşeza lângă

bătrân, îi lua capul la piept şi-l ţinea strâns. Pe urmă începea să-i frece mâinile şi picioarele, care îi î amorţiseră din pricina legăturilor.

Văzând starea în care se afla bătrânul, i-am dat rom să-l frece, ceea ce i-a făcut tare bine.

Cu asta s-a terminat urmărirea celor din canu, care aproape că nu se mai zăreau. Am avut mare noroc, căci peste două ore, când ei nu făcuseră încă niciun sfert din drum, s-a pornit un vânt puternic. Vântul a suflat toată noaptea dinspre nord-vest, deci contra lor, astfel că nu cred ca barca să fi putut rezista sau ca ei să fi ajuns vreodată pe coasta lor.

Dar să ne întoarcem la Vineri. Era atât de ocupat cu tatăl său, încât nu-mi venea să-l mai iau de acolo. Când am văzut că-l poate părăsi o clipă, l-am chemat. A venit sărind şi râzând, nespus de fericit. L-am întrebat dacă i-a dat pâine tatălui său. Mi-a răspuns dând din cap: „Nimic, câine păcătos mâncat tot singur”. I-am dat atunci un codru de pâine, căci aveam pâine în săculeţul pe care-l purtam în acest scop i-am dat şi lui un colţ, dar el nu a vrut să se atingă de el, ducându-i lui taică-su toată pâinea ce i-am dat-o. Mai aveam prin buzunare vreo doi, trei ciorchini de struguri, aşa că i-am dat pentru taică-su o mână bună din ei. Nici nu a apucat să-i dea bătrânului strugurii, că l-am văzut pe Vineri ieşind din barcă şi luând-o la fugă, de parcă ar fi fost vrăjit, căci era omul cel mai iute de picior pe care-l văzusem vreodată. Vreau să spun că fugea atât de repede, încât într-o clipă îţi dispărea de sub ochi şi, deşi am strigat şi am urlat după el – degeaba, dus a fost. Într-un sfert de ceas l-am văzut însă înapoindu-se, dar nu aşa de zorit ca la dus.

Când s-a apropiat, am văzut că păşea cu grijă, deoarece purta ceva în braţe.

Când a ajuns în dreptul meu, am descoperit că se dusese până acasă, ca să ia o oală de lut sau urcior, cu care să aducă lui taică-su apă proaspătă,

şi totodată luase şi două bucăţi mari – sau doi codri de pâine.

Mi-a dat pâinea, iar apa a dus-o în barcă lui taică-su, după ce am luat şi eu o înghiţitură, căci mi-era sete. Apa a făcut minuni, mai mult decât romul ce îi dădusem, şi bătrânul şi-a recăpătat din puteri, căci murea de sete.

După ce a băut, l-am întrebat pe Vineri dacă i-a mai rămas apă şi cum mi-a spus „da”, i-am poruncit să-i dea şi bietului spaniol, care avea tot atâta nevoie ca şi tatăl său. I-am trimis şi o bucată de pâine, din cele aduse de Vineri, spaniolului, care într-adevăr era foarte slăbit şi se odihnea pe iarbă la umbra unui copac. Mâinile şi picioarele îi erau amorţite şi umflate din cauza legăturilor. Când am văzut că se ridică să bea şi că a luat pâinea adusă de Vineri şi începe să mănânce, m-am apropiat şi eu şi i-am dat şi lui un strugure. M-a privit cu cea mai mare recunoştinţă ce o poate arăta un chip de om. Era însă foarte slăbit, mai obosise şi cu lupta, aşa că nu se putea ţine pe picioare. A încercat de două-trei ori să se ridice, dar nu a reuşit, căci încheieturile îi erau umflate şi îl dureau. L-am rugat. să stea liniştit şi l-am pus pe Vineri să-l frece cu rom, cum făcuse şi tatălui său.

Am observat că această biată făptură, plină de dragoste, era toată numai grijă pentru bătrân şi îşi întorcea mai la fiecare două minute capul, ca să vadă cum îi mai merge şi dacă se află în acelaşi loc. Când în cele din urmă nu l-a mai putut vedea, s-a ridicat speriat, şi, fără a spune o vorbă, a luat-o la fugă spre barcă, parcă zburând, căci aproape nici nu-i vedeai picioarele atingând pământul. Când a ajuns la el, l-a găsit culcat, căci se întinsese să se odihnească, aşa că Vineri s-a întors liniştit la mine. L-am rugat pe spaniol să se lase ajutat de Vineri, care îl va duce în barcă şi de acolo acasă la noi, unde eu îl voi îngriji. Dar Vineri, flăcău vânjos, l-a luat în spate şi l-a carat în barcă, aşezându-l cu mare grijă pe marginea bărcii, cu picioarele

înăuntru, apoi l-a ridicat din nou şi l-a aşezat lângă tatăl său. A împins barca şi, vâslind de-a lungul coastei, a dus-o mai repede decât puteam eu să mă ţin după ea umblând alături pe uscat, şi asta cu toate că vântul bătea împotrivă-i destul de tare. Astfel i-a adus pe amândoi cu bine în estuarul nostru şi, lăsându-i acolo, în barcă, s-a întors în fugă să aducă şi celălalt canu. Când a trecut prin dreptul meu şi l-am întrebat unde se duce, mi-a răspuns: „Duce încă un canu” şi a dispărut ca vântul, căci de bună seamă nu am văzut niciodată un om sau cal alergând mai iute ca Vineri. Aproape îndată după sosirea mea, fu şi el înapoi în estuar cu barca. M-a trecut pe celălalt mal şi apoi a scos oaspeţii din barcă. Era în mare încurcătură bietul Vineri, căci niciunul nu putea să umble.

Mi-am frământat mintea cum să o scot la capăt în situaţia aceasta şi, spunându-i lui Vineri să-i lase să stea întinşi pe locul unde erau, în timp ce el va veni cu mine, am înjghebat la iuţeală un soi de targa cu care apoi Vineri şi cu mine i-am cărat pe amândoi, unul lângă altul.

Dar când am ajuns la zidul sau la fortificaţia noastră, ne-am găsit într-o încurcătură şi mai mare, căci nu-i puteam trece peste zid, iar să-l dărâmăm nu voiam. Şi iar ne-am pus pe lucru şi, în câteva ore, Vineri şi cu mine am făcut un cort de toată frumuseţea, acoperit cu pânză de corabie şi ramuri de copac. Cortul se găsea între păduricea pe care o sădisem eu şi zidul nostru dinafară. După aceasta am făcut două culcuşuri din ceea ce am avut la îndemână, adică din paie de orez, acoperite fiecare cu câte o pătură şi dându-le şi câte una ca să se acopere.

De îndată ce i-am pus la adăpost pe cei doi prizonieri slabi şi prăpădiţi pe care îi salvasem, am început să mă gândesc cum să le fac ceva demâncare. Primul lucru pe care l-am făcut a fost acela de a-l trimite pe Vineri să aducă un ied din turmă şi să-l taie. Am tăiat un but în bucăţi mici şi

l-am pus pe Vineri să le fiarbă şi să le prăjească. Vă asigur că am făcut astfel o mâncare foarte gustoasă din carne, orz şi orez. Totul s-a făcut afară din casă, căci înăuntru nu aprindeam focul, şi când a fost gata am dus mâncarea în cortul cel nou. Am pus masa acolo şi am mâncat şi eu cu ei, înveselindu-i şi îmbărbătându-i pe cât m-am priceput. Vineri era tălmaciul meu faţă de tatăl său şi de spaniol, care deprinsese destul de bine limba lor.

După-masă, sau mai bine zis după cină, i-am poruncit lui Vineri să ia un canu şi să aducă flintele şi celelalte arme de foc, pe care nu avusesem răgazul să le ridic de pe câmpul de luptă. Apoi să îngroape trupurile sălbaticilor care, stând în soare, vor putrezi. Tot astfel i-am spus să facă şi cu toate rămăşiţele praznicului lor barbar – lucru care nu aş fi fost în stare să-l fac eu. Nu puteam nici să mă gândesc să le mai văd vreodată acolo. Vineri a şters orice urmă şi, când am trecut mai târziu prin partea locului, nici n-aş fi recunoscut câmpul de bătaie, dacă nu era colţul acela de pădure din apropierea apei, care să-l reamintească.

Am început să vorbesc cu noii mei tovarăşi. Mai întâi l-am pus pe Vineri să-l întrebe pe tatăl său ce crede despre sălbaticii care au scăpat în canu, dacă trebuie să ne aşteptăm să se întoarcă cu forţe mari, cărora să nu ne putem împotrivi. A răspuns că nu crede ca ei să fi scăpat de furtuna din noaptea aceea că se poate să se fi înecat sau să fi fost târâţi la sud, spre alte coaste, unde era sigur că vor fi mâncaţi de alţi canibali sau vor pieri într-un fel sau altul.

Nu ştia ce ar face ei, dacă ar ajunge totuşi acasă. Dar credea că sunt atât de înspăimântaţi de felul cum au fost atacaţi, de zgomotul şi focul de care au avut parte, încât vor povesti că au fost ucişi de fulgere şi de trăsnete şi nu de mână omenească. Şi că cei doi care s-au arătat (adică eu şi Vineri) erau

două duhuri cereşti sau furii venite să-i nimicească şi nicidecum nişte oameni înarmaţi.

De asta el era sigur, căci îi auzise pe toţi spunându-şi asemenea lucruri în limba lor într-adevăr, ei nu puteau să înţeleagă ca omul să arunce de la sine foc, să vorbească asemenea trăsnetului şi să ucidă de la depărtare, fără măcar să ridice mâna, după cum se întâmplase. Bătrânul sălbatic avea dreptate. După câte am văzut după acelea, sălbaticii nu au mai cutezat să vină pe insulă. Erau atât de înspăimântaţi de cele povestite de către cei patru oameni (care se pare că au reuşit totuşi să scape), încât au crezut că oricine ar veni pe această insulă vrăjită ar fi nimicit pe loc prin focul zeilor.

Pe atunci nu ştiam încă de toate acestea şi am trăit câtva timp cu teama lor. Eram acum totuşi patru oameni şi cu aceasta mică oştire aş fi îndrăznit să înfrunt chiar o sută de sălbatici în câmp deschis.

Dar cum în scurt timp n-au mai apărut alte bărci, teama s-a irosit şi eu am început iarăşi să mă gândesc la călătoria spre continent, mai ales că tatăl lui Vineri mă asigurase că, datorită lui, voi fi bine primit de neamul lor dacă aş vrea să merg acolo.

Capitolul XVII

ŞTIRI DESPRE SPANIOLII CARE TRĂIESC PRINTRE SĂLBATICI. SPANIOLUL ŞI TATĂL LUI VINERI PLEACĂ SPRE CONTINENT. O CORABIE ENGLEZEASCĂ ÎN APROPIEREA INSULEI. O BARCĂ ADUCE TREI PRIZONIERI. MĂ ARĂT PRIZONIERILOR. PRINDEREA RĂZVRĂTIŢILOR.

După o convorbire mai serioasă cu spaniolul, am părăsit pentru un timp planurile mele. Am aflat că se mai găsesc şaisprezece compatrioţi ai săi şi portughezi, care au naufragiat şi s-au salvat pe acea coastă. Trăiau în pace cu băştinaşii, dar duceau un trai foarte anevoios şi nu aveau cele de trebuinţă. I-am cerut amănunte despre călătoria lor şi am aflat că se găseau pe o corabie care venea din Rio de la Plata, mergând spre Havana, unde trebuia să-şi lase încărcătura de argint şi piei, aducând în schimb mărfuri europene, care se găseau acolo. Pe punte au avut şase marinari portughezi, culeşi dintr-un alt naufragiu. Cinci din oamenii lor s-au înecat când a eşuat corabia, iar ei au scăpat, trecând apoi prin nenumărate primejdii şi ajungând aproape morţi de foame pe coasta canibalilor, unde se aşteptau să fie mâncaţi în fiecare clipă. Mi-a mai spus că au avut cu ei ceva arme, dar fără folos, căci le lipsea praful de puşcă şi gloanţele. Puţinul praf de puşcă fusese stricat de valuri, iar ceea ce mai rămăsese îl întrebuinţaseră ca să-şi procure hrana îndată ce debarcaseră.

L-am întrebat dacă, atunci când au ajuns pe uscat, s-au gândit la ce li se va întâmpla şi dacă nu au făcut niciun plan de salvare.

Mi-a răspuns că s-au gândit adesea, dar, neavând corabie, nici unelte ca să facă una nouă şi nici provizii, sfaturile ce le ţineau se isprăveau întotdeauna cu lacrimi şi deznădejde. L-am mai întrebat cum crede că ar fi primită propunerea mea

pentru salvare şi dacă nu-i de părere că totul ar fi mult mai uşor dacă s-ar găsi cu toţii aici. I-am mărturisit deschis că mi-era teamă de trădarea lor şi de nesocotinţa mea, căci recunoştinţa nu este o virtute înnăscută omului. Adesea, oamenii se călăuzesc în faptele lor nu după îndatoririle pe care le au, ci mai totdeauna după foloasele la care se pot aştepta. Ar fi prea trist pentru mine să nu fiu decât unealta dezrobirii lor, ca apoi să ajung cumva prizonier în Noua Spanie, unde orice englez cade uşor jertfă, indiferent de pricina care l-a adus acolo. Preferam să ajung în mâinile canibalilor şi să fiu mâncat de viu decât să cad în ghearele necruţătoare ale preoţilor, care să mă dea pe mâna Inchiziţiei.

Am adăugat de altfel că eram convins că ar fi uşor, dacă am fi cu toţii aici, să construim o barcă destul de mare, care să nu ducă la sud, în Brazilia, sau la nord, spre insulele ori coasta Spaniei. Dar mi-am arătat şi temerea că soarta mea ar fi mai rea ca oricând dacă, punându-le armele în mâini, ei s-ar purta rău cu mine şi m-ar duce cu sila între ai lor.

Mi-a răspuns la toate acestea deschis şi neprefăcut, arătându-mi că starea lor este atât de nenorocită şi suferă atât din pricina asta, încât socoate că le-ar fi scârbă numai la gândul de a se purta urât cu cineva care le-ar oferi să-i ajute să scape. Dacă voiam, se putea duce împreună cu bătrânul sălbatic să le vorbească, urmând a se întoarce cu răspunsul lor. El îi va pune să jure că se vor supune poruncilor mele, ca să le fiu căpitan şi conducător. Vor jura pe sfânta cuminecătură şi pe Evanghelie să-mi fie credincioşi şi să meargă în ţara creştină pe care o voi statornici eu. Vor asculta, fără cârtire şi în totul de poruncile mele, până vor ajunge cu bine acolo unde îi voi duce eu. S-a obligat în acest scop să aducă un contract scris de mâna lor. Apoi mi-a spus că îmi va jura el, cel dintâi, credinţă şi că toată viaţa nu se va mişca de

lângă mine până nu-i voi porunci eu, stând neclintit de partea mea până la cea din urmă picătură de sânge, dacă s-ar întâmpla cea mai mică încălcare de jurământ din partea compatrioţilor săi. El mi-a mai spus că toţi tovarăşii săi sunt oameni cumsecade şi cinstiţi şi se găsesc în cea mai neagră mizerie ce se poate închipui, fără unelte sau haine pe ei, fără hrană, la mila şi în voia sălbaticilor, fără nădejdea de aş mai vedea vreodată ţara. Era sigur că dacă voi încerca să-l scap, vor trăi şi vor muri alături de mine.

În urma acestor asigurări, m-am hotărât să-l trimit pe spaniol împreună cu bătrânul sălbatic să trateze cu ei. Dar când totul este pregătit de plecare spaniolul a adus o obiecţiune, care dovedea, pe de o parte, multa înţelepciune şi, pe de altă parte, o sinceritate care nu putea decât să îmi facă plăcere. După sfatul său, singur a amânat salvarea tovarăşilor săi cu jumătate de an, căci iată ce s-a gândit: trăia de o lună cu noi, în care timp avusese prilejul să vadă felul în care soarta îmi ajutase să-mi procur de toate pentru traiul meu. A văzut cantitatea de provizii puse deoparte, orzul şi orezul pe care-l aveam şi care, dacă pentru mine era mai mult decât de ajuns, şi cu mare economie ajungea şi pentru noua mea familie ce se înmulţise cu încă două guri, în schimb nu ar fi fost suficientă dacă veneau şi tovarăşii lui, care erau încă cincisprezece la număr, după cum îmi spusese. Nu ajungea nici pentru a aproviziona o corabie cu care să facem călătoria până într-una din coloniile creştine din America. De aceea socotea a fi un lucru mai înţelept dacă el şi cu ceilalţi doi ar săpa şi ar cultiva mai mult pământ, în care să semănăm tot ce avem pus deoparte, aşteptând încă o recoltă spre a avea destule provizii de grâne când vor veni compatrioţii săi. Altfel, lipsa putea să le devină ispită, să nu se învoiască şi să creadă că au căzut dintr-o ananghie în alta. „Fiii lui Israel s-au bucurat când au scăpat din robia Egiptului, dar s-

au răzvrătit împotriva lui Dumnezeu, care i-a dezrobit, când au ajuns să ducă lipsă de pâine în deşert” – mi-am amintit mie însumi, care cunoşteam acest adevăr. Prevederea sa era întemeiată şi sfatul atât de înţelept, încât nu am putut fi decât mulţumit de propunerea sa ca şi de fidelitatea sa toţi patru am pornit să arăm ţarina cu puţinele unelte de lemn pe care le aveam, şi peste o lună, când a venit vremea semănatului, am avut destul pământ desţelenit şi curăţat pentru a semăna douăzeci şi două de baniţe de orz şi şaisprezece măsuri de orez, adică tot ceea ce aveam pus deoparte.

Acum, nemaifiind singur şi numărul nostru fiind îndeajuns ca să nu ne mai fie teamă de sălbatici dacă ar fi venit – decât doar în număr foarte mare – umblam fără frică prin toate colţurile insulei când aveam prilejul şi cum mereu ne urmărea pe toţi gândul salvării sau al descătuşării, ne era cu neputinţă – cel puţin mie – să nu căutăm mijloacele necesare pentru înfăptuirea lui.

Am ales în acest scop câţiva copaci mai nimeriţi şi am pus pe Vineri şi pe tatăl său să-i taie apoi l-am rugat pe spaniol, cu care obişnuiam să mă sfătuiesc în această chestiune, să-i îndrumeze în munca lor. Le-am arătat în ce fel şi cu cită trudă am tăiat scânduri din copaci, îndemnându-i să facă la fel. Au reuşit să taie douăsprezece scânduri de stejar de două picioare lăţime şi vreo trei zeci şi cinci lungime şi având o grosime de două până la patru degete. Oricine îşi poate închipui câtă muncă a fost necesară.

În acelaşi timp am căutat să-mi măresc turma de capre domesticite. În acest scop ne duceam cu rândul, Vineri şi spaniolul într-o zi, Vineri şi cu mine în altă zi, şi astfel am prins aproape douăzeci de iezi, care să fie crescuţi laolaltă cu ceilalţi. De câte ori împuşcam o capră, luam iezii şi-i adăugam la turmă. Dar mai presus de toate, venind vremea de a culege strugurii, am pus o cantitate atât de

mare la uscat, încât cred că dacă eram în Alicante, unde se fac astfel de struguri, aş fi umplut şaizeci până la optzeci de butoaie. Strugurii împreună cu pâinea alcătuiau hrana noastră de căpetenie. Vă asigur că erau nişte alimente foarte bune şi hrănitoare.

A venit apoi vremea recoltei, care, dacă nu era una din cele mai frumoase ce le văzusem aici pe insulă, era totuşi suficientă pentru scopul nostru. Din cele douăzeci şi două de baniţe semănate ne-au ieşit aproape două sute douăzeci de baniţe şi aceeaşi cantitate de orez. Ne ajungea acum până la recolta viitoare şi pentru cei şaisprezece spanioli ori pentru corabia care ne-ar fi dus în orice parte a lumii, adică în orice parte a Americii. După ce am pus bine toată recolta, am început să facem coşuri mari de nuiele în care s-o păstrăm. Spaniolul s-a arătat foarte dibaci la această treabă şi mă dojenea adesea că nu-mi fac o reţea de nuiele ca întăritură.

Având acum provizii destule pentru toţi oaspeţii, am îngăduit spaniolului să plece spre continent şi să vadă ce poate face cu cei rămaşi acolo, l-am dat porunci aspre ca nu cumva să aducă pe cineva care nu va jura mai întâi în faţa lui şi a bătrânului sălbatic – tatăl lui Vineri – că nu va încerca în niciun fel să rănească, sau să atace, sau să se împotrivească celui pe care-l vor găsi pe insulă şi care era atât de bun să trimită după ei pentru a-i salva.

Trebuiau să jure că vor sta alături de mine şi mă vor apăra împotriva oricărei încercări de acest fel. Şi oriunde se vor duce ei, vor fi cu totul supuşi poruncilor mele. Toate acestea le vor da în scris şi vor semna cu mâna lor. Nu ne-am întrebat niciodată cum aveau s-o facă fără hârtie şi cerneală. Cu aceste instrucţiuni, spaniolul şi bătrânul sălbatic au plecat în acelaşi canu în care veniseră sau mai degrabă în care fuseseră aduşi ca jertfe pe această insulă. Am dat fiecăruia câte o muschetă cu fitil şi câte opt încărcături de pulbere

şi gloanţe, sfătuindu-i să le întrebuinţeze cu cea mai mare zgârcenie şi numai la mare nevoie. Toate acestea însemnau pentru mine o mare bucurie, fiind primele măsuri pe care le luam în vederea apropiatei eliberări, după. douăzeci şi şase de ani şi câteva zile. Le-am dat provizii din belşug, pâine şi stafide, pe mai multe zile, atât pentru ei cât şi altele pentru toţi spaniolii, pentru o durată de opt zile. Urându-le călătorie bună, i-am văzut pornind. Ne-am înţeles să ridice un semnal la întoarcere ca să-l recunosc din depărtare, înainte de a se apropia de ţărm.

Au pornit cu vânt bun, căci era lună plină. Era prin octombrie, după toate socotelile mele, dar nu mai puteam fi sigur de când pierdusem socoteala exactă a zilelor şi nu mai fusesem în stare să o refac. Nici numărul anilor nu-l însemnasem atât de bine, încât să fiu sigur de el. Dar mai târziu s-a dovedit că ţinusem bine socotelile şi totul fusese exact.

Trecuseră opt zile de când îi aşteptam, când s-a întâmplat ceva neprevăzut şi ciudat. Dormeam adânc într-o dimineaţă, în încăperea mea, când Vineri a venit în fugă strigând: „Stăpâne, stăpâne, au sosit!"

Am sărit din pat fără să mă gândesc la vreo primejdie. Am pus pe mine ce am apucat şi – ceea ce nu făceam de obicei – am ieşit fără grijă, fără nicio armă, luând-o prin livadă, care între timp devenise o pădurice foarte deasă. Când am privit spre mare, am fost surprins să văd o barcă cu pânze, cam la o leghe şi jumătate, îndreptându-se spre ţărm. Pânzele erau cele obişnuite bărcilor englezeşti, Vântul sufla tare şi barca venea destul de repede spre insulă. Am observat în curând că ei nu veneau dinspre ţărmul insulei, ci dinspre capătul cel mai de sud al ei. L-am chemat pe Vineri şi i-am poruncit să stea lângă mine, căci aceştia nu puteau fi oamenii noştri şi nu ştiam încă dacă ne sunt prieteni sau duşmani. Am luat apoi

ocheanul ca să mă dumeresc despre ce era vorba şi m-am urcat în vârful dealului, aşa cum făceam când mă temeam de ceva şi voiam să cuprind cât mai mult cu vederea fără să fiu văzut. Abia am pus piciorul pe deal, că şi-am dat cu ochii de o corabie ancorată cam la două leghe şi jumătate departe de mine, spre sud-sud-est, şi cam la o leghe şi jumătate de ţărm. Mi-am dat seama că este o corabie englezească şi barca de asemenea.

Nu pot spune ce tulburare m-a cuprins, cu toate că mă năpădise o bucurie nespus de mare, căci vedeam o corabie al cărui echipaj era compus, fără îndoială, din oameni de un neam cu mine şi deci prieteni. Inima mi-era totuşi plină de îndoieli şi ceva îmi spunea că trebuie să mă feresc, deşi nu ştiam cum de îmi încolţise îndoiala aceasta. În primul rând mă întrebam ce căuta o corabie englezească în această parte a lumii, deoarece drumul obişnuit pentru negoţul englezilor nu trecea pe aici de asemenea ştiam că nicio furtună nu-i adusese de nevoie în aceste locuri. Dacă erau într-adevăr englezi, de bună seamă că nu veniseră pe aici cu gânduri curate. De aceea mi-am zis că e mai bine să rămân în situaţia în care eram decât să cad în mâinile unor hoţi sau ucigaşi.

Să nu dispreţuiască nimeni asemenea îndemnuri tainice de a ne feri de primejdie, ce ne vin câteodată chiar atunci când judecata ne spune că nu-i o adevărată primejdie în preajma noastră.

Dacă nu aş fi fost prevenit în acest fel, mi s-ar fi întâmplat fără îndoială o mare nenorocire, mai mare poate decât tot ceea ce suferisem până atunci, după cum se va vedea din cele ce urmează.

Curând am zărit barca apropiindu-se de ţărm şi căutând un loc potrivit pentru debarcare. Din fericire nu au ajuns prea departe şi nu au găsit micul estuar unde debarcasem eu cu plutele. Au tras barca la mal, cam la o milă depărtare de mine, spre norocul meu, căci altfel acostau chiar la uşă,

cum s-ar zice şi m-ar fi izgonit din casă, prădând tot ce ar fi găsit.

Când au debarcat, am constatat cu satisfacţie că erau englezi, în orice caz cei mai mulţi dintre ei. Numai unul sau doi mi s-a părut că sunt olandezi. Erau vreo unsprezece inşi cu toţii, dintre care trei erau neînarmaţi şi mi s-a părut că-s legaţi. Când primi patru sau cinci oameni au sărit pe mal, i-au scos şi pe cei trei prizonieri dintre aceştia, unul, după cât am putut vedea, dădea cumplite semne de durere şi deznădejde, rugându-se de cei care îl duceau, pe când ceilalţi doi am putut vedea că ridicau numai din când în când mâinile, părând într-adevăr îngrijoraţi, dar nu în halul în care era primul.

Eram uluit de ceea ce vedeam şi nu înţelegeam rostul acestor întâmplări. Vineri mi-a strigat în englezeasca lui stricată: „O, stăpâne, vezi englezi mănâncă prizonieri ca oameni sălbatici î” „Cum, Vineri, tu crezi că au să-i mănânce?” „Da – mi-a răspuns Vineri – îi mănâncă.” „Nu, nu, Vineri – am zis eu – mi-e teamă că-i vor ucide, dar poţi fi sigur că nu-i mănâncă.”

Nu înţelegeam totuşi ce se întâmplă. Tremuram de groază, aşteptând în orice clipă ca cei prinşi să fie împuşcaţi. La un moment dat, unul din răufăcători a scos un cuţit mare, cum îi zic marinarii, sau sabie, ca să-l lovească pe unul din bieţii oameni. Mă aşteptam să-l văd prăbuşindu-se în orice clipă şi sângele îmi îngheţase în vine. Doream din tot sufletul să am alături de mine pe spaniol şi pe sălbaticul plecat cu dânsul, sau să fi găsit mijlocul de a mă apropia nevăzut, îndeajuns de aproape, ca să pot trage în ei, pentru ca astfel să-i scap pe cei trei nenorociţi. Nu observasem ca răufăcătorii să aibă arme de foc. Curând am găsit o altă soluţie.

După ce am băgat de seamă purtarea umilitoare a marinarilor acelora neobrăzaţi faţă de cei trei oameni, am mai văzut că marinarii s-ou împrăştiat

în grabă în toate direcţiile ca şi cum ar fi dorit să cerceteze locurile. Am văzut că cei trei aveau şi ei libertatea de a se duce unde voiau, dar ei stăteau jos îngânduraţi şi deznădăjduiţi. Mi-am adus aminte de clipele când am poposit eu pe această insulă şi am încercat să privesc în jurul meu. Ce pierdut mi se părea că sunt ce înspăimântat mă uitam împrejur şi ce groază mi-era cum am dormit noaptea în copac, de frică să nu fiu sfâşiat de fiare. În noaptea aceea nu ştiam încă de proviziile pe care trebuia să le capăt datorată faptului providenţial că furtuna şi fluxul aduseseră mai aproape de ţărm corabia aceea, de pe urma căreia m-am hrănit şi m-am întreţinut atâta timp. Tot astfel, nici aceşti trei oameni desperaţi nu ştiau ce siguri şi ce aproape erau de scăpare şi de provizii şi că într-adevăr se găseau în siguranţă tocmai atunci când se credeau pierduţi şi situaţia lor li se părea fără de scăpare.

Oamenii aceştia au ajuns la ţărm o dată cu fluxul. Au zăbovit mult, pălăvrăgind cu prizonierii şi umblând apoi prin împrejurimi.

Fără să-şi dea seama, au stat până ce a trecut fluxul, iar refluxul a retras bine apele, astfel că le-a lăsat barca pe uscat. Este adevărat că lăsaseră doi oameni în barcă, dar – după cum am aflat apoi – i aceştia băuseră prea mult rachiu şi adormiseră. Unul s-a trezit mai înaintea celuilalt şi, văzând barca împotmolită, a strigat după ceilalţi care rătăceau prin preajmă. S-au adunat cu toţii în jurul bărcii, dar era peste puterile lor ca să o poată trage la apă, barca fiind prea grea şi nisipul prea clisos.

În această situaţie, ca nişte adevăraţi marinari, care dintre toţi oamenii sunt poate cei mai puţin prevăzători, s-au lăsat păgubaşi şi din nou au început să umble brambura prin insulă l-am auzit pe unul strigând tare altuia şi chemându-i pe cei din barcă: „Haide, Jack, lăsaţi-o în pace! O să pornim cu fluxul următor!” De aici m-am convins, fără urmă de îndoială, ce fel de oameni sunt. În tot

acest timp, eu am rămas închis, neîndrăznind să ies din fortăreaţă. Nu m-am dus mai departe de postul meu de observaţie din vârful dealului. Eram fericit la gândul că aveam întărituri bune. Ştiam că barca nu va putea porni mai curând decât peste zece ore şi în timpul acesta se lăsa noaptea. Mi-era mai lesne să le urmăresc pe întuneric mişcările şi să le aud convorbirile, dacă s-ar fi apucat să discute. Între timp mă pregăteam de luptă, ca şi mai înainte, dar de data asta făceam totul cu mai multă grijă, ştiind că am de-a face cu altfel de duşmani decât ceilalţi. I-am poruncit lui Vineri, care era acum un foarte bun ţintaş, să care arme. Eu am luat două puşti de vânătoare şi lui i-am dat trei flinte. Înfăţişarea mi-era cu adevărat înfricoşătoare. Purtam haină din piei de capră, căciulă mare, o sabie la brâu, două pistoale la cingătoare şi câte o puşcă pe fiecare umăr.

După cum am spus mai sus, nu voiam să fac nicio încercare înainte de a se lăsa întunericul. Dar pe la ora două, când căldura zilei era în toi, i-am văzut cum au intrat cu toţii într-o pădure şi mi-am închipuit că s-au tolănit ca să doarmă. Numai cei trei oameni în deznădejde, prea neliniştiţi ca să poată dormi, s-au aşezat la umbra unui copac, cam la un sfert de milă departe de mine şi fără să poată fi văzuţi de ceilalţi. În această situaţie m-am decis să mă arăt lor şi să aflu ce s-a întâmplat. Am pornit, aşadar, îndată, urmat de Vineri, tot atât de straşnic înarmat, dar căutând să nu par chiar o arătare. M-am furişat până aproape de ei şi apoi le-am strigat în limba spaniolă, înainte ca să mă poată vedea: „Cine sunteţi, domnilor?”

Au sărit în sus la auzul zgomotului, dar s-au înspăimântat de zece ori mai rău când m-au văzut, cu înfăţişarea mea ciudată. Nu au răspuns nimic şi, simţind că erau gata să o ia la fugă, le-am spus în englezeşte: „Domnilor, vă rog să nu fiţi surprinşi de apariţia mea. Poate că aveţi în faţă un prieten neaşteptat!” „Atunci eşti trimis de-a dreptul din

ceruri – mi-a strigat unul din ei, scoţându-şi pălăria. În starea noastră nu mai putem fi ajutaţi de oameni.” „Orice ajutor e trimis din ceruri, domnilor! le-am grăit eu. Dar puteţi spune unui străin în ce fel vă poate ajuta, căci vă văd în mare nevoie? V-am zărit când aţi debarcat. Dacă nu mă înşel, una din acele brute a ridicat sabia să vă lovească atunci când aţi încercat să-i vorbiţi.”

Bietul om, cu lacrimile curgându-i şiroaie pe faţă şi tremurând, m-a privit ca năuc şi mi-a zis: „Vorbesc oare unui zeu sau unui om? Eşti om cu adevărat sau înger?” „Nu-ţi fie frică de aceasta, domnule, i-am spus. Dacă Dumnezeu trimitea un înger, fii sigur că îngerul venea mai bine îmbrăcat şi, poate, altfel înarmat. Rogu-te, alungă-ţi teama. Sunt om, sunt englez şi gata să vă dau ajutor. Vedeţi singuri că nu am decât un slujitor, dar avem arme şi muniţii. Spuneţi deschis cu ce vă putem ajuta? Ce vi s-a întâmplat?” „Domnule – mi s-a răspuns – e prea lung să vă povestesc acum totul. Ucigaşii sunt aproape. Dar, pe scurt, vă pot spune că am fost căpitanul acelei corăbii. Oamenii s-au răzvrătit.

Numai printr-o minune am scăpat până acum cu viaţă. S-au hotărât să mă părăsească pe această insulă pustie împreună cu secundul şi cu un pasager. Se aşteptau să pierim aici, socotind insula nelocuită, dar acum nu mai ştiu ce să cred. "

„Unde sunt aceşti răufăcători, duşmanii domniei voastre?” l-am întrebat. „Poate ştiţi unde s-au dus?” „Sâni tolăniţi acolo, domnule – şi mi-a arătat spre pădure. Sunt îngrozit când mă gândesc că se prea poate să ne fi auzit. Dacă-i aşa, ne vor ucide pe toţi.” „Au arme de foc?” l-am întrebat. „Nu au decât două, dintre care una au lăsat-o în barcă.” „Bine, lăsaţi pe mine. Văd că au adormit. E uşor să-i ucidem pe toţi. Sau doriţi poate să-i luăm prizonieri?” Mi-a răspuns că numai doi dintre ei erau prea înrăiţi ca să le cruţăm vieţile. „Dacă îi prindem pe aceştia, ceilalţi s-ar întoarce la

datorie”. L-am rugat să-mi spună care erau acei doi.

Mi-a răspuns că nu-i poate desluşi bine de departe. Dar voia să-mi urmeze orice poruncă. „Bine, ne vom retrage într-un loc, unde să nu fim văzuţi, şi vom aştepta să se trezească apoi vom vedea ce-i de făcut.” Ei au venit, aşadar, cu noi în pădure, unde ne-am ascuns.

„Domnule – i-am spus căpitanului – dacă risc şi reuşesc să vă scap, vă veţi supune condiţiilor mele, nu-i aşa?” N-a aşteptat să mai spun altceva şi mi-a jurat că, atât el cât şi corabia, dacă vor reuşi să o scape, vor fi cu totul la dispoziţia şi porunca mea. Dacă însă nu vor reintra în stăpânirea corăbiei, va trăi şi va muri alături de mine în orice parte a lumii aş dori. Ceilalţi mi-au jurat la fel.

„Foarte bine – le-am răspuns. Eu nu pun decât două condiţii: întâi, în tot timpul cât veţi sta în această insulă, să nu pretindeţi să conduceţi în niciun fel. Dacă vă voi da arme, să mi le înapoiaţi fără să-mi faceţi vreun rău. Să vă supuneţi poruncilor mele. Al doilea, dacă reuşim cumva să reluăm corabia, să mă duceţi pe mine şi pe servitorul meu în Anglia, fără de plată.”

Mi-a jurat că se va supune – atât cât este în stare o minte de om sau credinţa lui – intru totul acestor condiţii atât de drepte. Pe deasupra îmi datora viaţa şi nu va uita cât va trăi a o recunoaşte în toate împrejurările. „Poftiţi, atunci, aceste trei flinte cu pulbere şi gloanţe şi vă rog să-mi spuneţi cum credeţi că trebuie să procedăm.” El mi-a mărturisit toată recunoştinţa, arătându-se gata a se lăsa călăuzit de mine în totul. I-am spus că socot foarte anevoioasa orice încercare, totuşi cea mai bună metodă ar fi să tragem deodată asupra lor cât timp erau culcaţi. Cei care nu vor fi ucişi la prima salvă, se vor preda fără îndoială şi le vom dărui viaţa, lăsând, aşadar, ca voia lui Dumnezeu să ne călăuzească gloanţele.

Mi-a mărturisit cu modestie că n-ar fi dorit să-i ucidă pe toţi, dacă se putea, căci numai doi erau mai răi şi ei porniseră răscoala pe corabie, iar dacă tocmai aceştia ar fi scăpat, atunci am fi fost pierduţi. S-ar fi dus pe bord şi ar fi adus tot echipajul ca să ne răpună. „De astă-dată – am zis eu – necesitatea îmi îndreptăţeşte sfatul, căci este singurul mijloc ca să scăpăm cu viaţă.”

Vedeam totuşi că-i venea greu să verse prea mult sânge. I-am propus atunci să o ia înainte şi să facă aşa cum va crede de cuviinţă.

În timpul acestei convorbiri am auzit cum unii din ei s-au trezit, ba doi s-au şi ridicat curând după aceea. Am întrebat dacă aceştia erau cei cu pricina. Mi-a răspuns că „nu.”

„Să-i lăsăm atunci în pace pe aceştia, căci cerul pare să-i fi trezit dinadins pentru a-i salva. Şi acum, dacă ne scapă ceilalţi, e vina dumitale.”

Îndemnat de aceste cuvinte, a pus mâna pe muscheta ce i-o dădusem şi, cu pistolul la brâu, a pornit urmat de ceilalţi doi tovarăşi, înarmaţi şi ei. Cei doi oameni care erau cu el făcuseră oarecare zgomot, ceea ce atrase atenţia unuia dintre marinarii care se treziseră acesta, întorcându-se şi văzându-i venind pe cei trei, a strigat la ceilalţi. Era însă prea târziu, căci în aceeaşi clipă cei doi din faţă au şi tras, căpitanul păstrându-şi cu înţelepciune gloanţele pentru mai târziu.

Au nimerit cât se poate de bine de la prima salvă pe cei doi la care se gândeau, ucigând unul pe loc şi rănindu-l grav pe celălalt acesta s-a ridicat strigând aprig după ajutor, dar căpitanul, apropiindu-se de dânsul, i-a spus că-i prea târziu să strige după ajutor şi mai degrabă să se roage lui Dumnezeu să-i ierte mârşăviile. Zicând acestea, l-a lovit cu patul muschetei, făcându-l să amuţească pentru totdeauna. Mai rămâneau alţi trei, dintre care unul era uşor rănit.

Între timp am sosit şi eu. Când au văzut primejdia şi au înţeles că este zadarnic să se mai

împotrivească, s-au rugat să-i cruţăm.

Căpitanul s-a învoit să le lase vieţile dacă se leapădă de trădarea de care se făcuseră vinovaţi şi îi jură credinţă, ajutându-l să-şi recapete corabia şi să se reîntoarcă în Jamaica, de unde veneau. Au jurat tot ce a dorit, iar el le-a dăruit viaţa, fapt la care eu nu m-am împotrivit, ci numai l-am rugat să-i ţină legaţi de mâini şi de picioare, atât timp cât vor fi pe insulă.

În timp ce se îndeplinea aceasta, eu l-am trimis pe Vineri împreună cu secundul căpitanului spre barcă, poruncindu-le să o ia în stăpânire, scoţându-i lopeţile şi pânzele, ceea ce au şi făcut. Cei trei oameni, care se despărţiseră de rest (din fericire pentru ei) şi cutreieraseră insula, s-au întors auzind detunăturile. Văzându-l pe căpitan, care le fusese mai înainte prizonier, iar acum era învingătorul lor, i s-au supus şi ei lăsându-se legaţi, şi astfel izbânda noastră a fost deplină.

Nu ne mai rămânea deocamdată, – căpitanului şi mie, altceva de făcut decât să ne povestim unul altuia păţaniile. Am început eu, spunându-mi întreaga poveste, pe care căpitanul a ascultat-o cu o luare-aminte egală cu uimirea, minunându-se mai ales de felul cum am ajuns să fac rost de provizii şi muniţii. Cum povestea mea este într-adevăr un şir nesfârşit de minuni, l-a mişcat adânc.

Când a reflectat la soarta sa şi când s-a gândit că poate am fost reţinut dinadins pe această insulă pentru a-l salva, lacrimile i-au curs fierbinţi şi nu a mai fost în stare să mai rostească niciun cuvânt. După ce ne-am împărtăşit reciproc toate peripeţiile prin care trecuserăm amândoi, l-am condus pe căpitan şi pe ceilalţi doi acasă la mine, ducându-i pe unde venisem, adică pe sus. Aici i-am înviorat cu mâncarea ce-am avut-o şi le-am arătat tot ce am realizat în lunga vreme de când trăiam pe aceste meleaguri. Tot ce le spuneam, tot ce le arătam li se părea uluitor. Căpitanul a admirat mai presus de toate întăriturile locuinţei şi felul în care mi-am

ascuns-o în livada, care, având acum aproape douăzeci de ani de când fusese sădită, iar copacii crescând aici mai repede ca în Anglia, se transformase într-o pădure atât de deasă, încât nu se putea trece prin ea decât numai într-o parte, unde aveam o potecă cu multe cotituri. I-am spus că acesta era castelul sau reşedinţa mea, dar că mai aveam şi o casă la ţară, aşa cum au cei mai mulţi principi şi unde mă retrăgeam cu diferitele prilejuri, şi că i-o voi arăta altă dată. Pentru moment însă trebuia să chibzuim cum să punem mâna pe corabie.

Era de acord cu mine, dar mi-a spus că nu ştia nici el cum o să realizăm acest lucru, deoarece pe corabie se mai găseau încă douăzeci şi şase de oameni. Intrând cu toţii în blestemata aceea de urzeală, prin care se puseseră în afara legilor, erau acum îndârjiţi, ştiind că, daca se vor supune, vor fi duşi la spânzurătoare îndată ce vor ajunge în Anglia sau într-o colonie engleză. De aceea ei nu puteau fi atacaţi de un număr atât de mic de oameni cum eram noi.

Am cumpănit bine toate cele spuse de căpitan şi am găsit că încheierea sa era cu totul judicioasă şi de aceea trebuia să întreprindem ceva cât mai repede, atât ca să-i luăm pe cei de pe bord prin surprindere, cât şi ca să ajungem înainte ca vrăjmaşii să vină aici şi să ne nimicească. Mi-a dat prin minte că în scurt timp cei din echipajul corăbiei, întrebându-se ce se întâmplase cu tovarăşii lor şi cu barca, vor veni cu siguranţă încoace cu cealaltă barcă pentru a-i căuta şi poate în acest caz vor veni înarmaţi şi vor fi prea puternici ca să-l înfruntăm. Căpitanul a recunoscut că această părere este judicioasă.

La aceasta, i-am spus că primul lucru pe care trebuie să-l facem este să stricăm barca ce se află la ţărm, astfel ca să nu o poată lua cu ei şi, scoţând tot ce se găsea în ea, să o lăsăm stricată la mal. În consecinţă ne-am dus de am luat armele din barcă

şi tot ce am găsit acolo, între altele o sticlă cu rachiu şi una cu rom, câţiva pesmeţi, un corn cu praf de puşcă şi o căpăţână de zahăr de cinci-şase funzi, învelită în pânză. Toate erau binevenite, mai ales rachiul şi zahărul, căci isprăvisem zahărul de ani de zile.

După ce am cărat toate acestea la ţărm (vâslele, catargul, pânzele şi cârma le transportasem mai înainte), am găurit fundul bărcii, astfel că dacă veneau să ne atace, cel puţin nu ar fi p: tut lua barca cu ei. Nu prea credeam că vom fi în stare să intrăm în stăpânirea corăbiei, dar mă gândeam că, daca vor pleca şi vor lăsa barca aici, nu ne va fi greu să o dregem şi să ajungem cu ea până în Antilele Mici. Pe drum i-am fi luat şi pe prietenii noştri spanioli, pe care nu-i uitasem.

Capitolul XVIII

CORABIA SEMNALIZEAZĂ PENTRU CEI PLECAŢI CU BARCA. NICIUN RĂSPUNS. MARINARII VIN ÎN AJUTORUL CELOR PLECAŢI. PRINDEREA NOULUI ECHIPAJ ŞI CAPTURAREA CORĂBIEI.

În timp ce ne pregăteam planul, şi mai întâi, printr-un mare efort, trăsesem barca sus pe plajă, atât de sus, încât să nu o poată face să plutească nici apele fluxului, iar apoi dădusem o gaură în fundul ei, prea mare ca să fie lesne astupată, după care ne aşezasem la sfat să vedem ce mai e de făcut, am auzit deodată bubuitul tunului de pe corabie şi am zărit cum marinarii semnalizau cu pavilionul, pentru ca barca să se întoarcă. Dar nici pomeneală ca barca să se mişte. Au mai tras de câteva ori, semnalizând într-una. Văzând, în sfârşit, că totul e zadarnic şi că barca nu se clinteşte, cei de pe corabie au lăsat – după cum am urmărit prin ochean – altă barcă şi s-au îndreptat spre ţărm. Când barca s-a apropiat, am observat că erau nu mai puţin de zece marinari într-însa şi că aveau arme de foc cu ei.

Cum corabia era ancorată cam la două leghe de ţărm, îi vedeam bine când veneau, ba chiar şi feţele lor. Deoarece fluxul le-a împins barca ceva mai la est de locul unde se găsea cealaltă barcă, marinarii au vâslit un timp pe lângă ţărm pentru a veni în acelaşi loc unde acostase prima barcă şi unde se afla şi acum astfel, precum am zis, i-am putut vedea limpede, iar căpitanul cunoştea bine pe fiecare. Spunea că trei din ei sunt oameni cumsecade, intraţi cu de-a sila şi de frică în conspiraţie. Cât despre şeful echipajului, care părea a fi cel mai de seamă dintre ei, era ca şi toţi ceilalţi un om naiv, cum naivi erau şi cei rămaşi pe

bord şi fără îndoială că întreprindeau cu desperare această acţiune.

Căpitanul se temea că nu vom fi în stare să-i înfruntăm. Am zâmbit spunându-i că cine a ajuns în situaţia noastră a depăşit de mult hotarele fricii. Având în vedere că aproape orice altă condiţie ar fi mai bună decât cea în care ne aflăm, se cuvine a socoti orice deznodământ – fie viaţa, fie moartea – ca o descătuşare.

L-am întrebat ce părere are despre împrejurările vieţii mele şi dacă nu crede că merită să mi-o pun în joc pentru această scăpare. „Unde îţi este acum, domnule – i-am spus – credinţa dumitale de adineauri că am fost ţinut aici pentru a-ţi scăpa viaţa? Părerea mea este că nu avem decât o singură încurcătură, una singură." „Şi care anume?" m-a întrebat. „Iată care – i-am răspuns. Faptul că dumneata spui că sunt trei sau patru oameni cinstiţi printre ei care ar trebui cruţaţi. Dacă toţi ar fi fost haini, aş fi crezut că Dumnezeu i-a adus aici pentru a-i da pe mâna noastră, căci, te asigur, domnule căpitan, că oricine păşeşte pe această insulă ajunge al nostru şi va trăi sau va muri, după cum se va purta cu noi. Cum am rostit aceste cuvinte cu un glas mai tare şi având o înfăţişare voioasă, l-am îmbărbătat, aşa că ne-am pus cu mare râvnă pe lucru.

Când am zărit barca îndreptându-se spre ţărm, am avut grijă să-i despărţim pe prizonieri şi să-i ducem în siguranţă.

Pe doi, de care căpitanul era mai puţin sigur, i-a trimis în peşteră împreună cu Vineri şi cu unul din cei trei oameni salvaţi. Acolo erau mai bine ascunşi şi în afară de primejdia de a fi descoperiţi sau auziţi, sau de putinţa de a scăpa fugind în pădure. I-am lăsat acolo legaţi, dându-le de-ale mâncării şi făgăduindu-le să-i slobozim într-o zi sau două, dacă vor sta liniştiţi. Iar dacă vor încerca să scape, îi vom ucide fără milă. Vineri le-a adus şi lumânări (din cele făcute de noi), să se simtă mai

la îndemână în peşteră. Ştiau că sunt păziţi la intrare.

Cu ceilalţi ne-am purtat mai bine. Pe doi i-am ţinut mai departe legaţi, deoarece căpitanul nu putea fi sigur de ei, iar ceilalţi doi au intrat în serviciul meu, în urma poveţei căpitanului şi a jurământului solemn că vor trăi sau vor muri cu noi. Astfel că împreună cu aceştia din urmă şi cu cei trei oameni cinstiţi eram şapte oameni bine înarmaţi. Nu mă îndoiam că-i vom învinge pe cei zece, mai ales că ştiam din spusele căpitanului că se aflau şi trei sau patru oameni cumsecade printre ei. Îndată ce au ajuns la locul unde debarcaseră ceilalţi, au şi oprit barca pe plajă, au sărit cu toţii jos şi au tras barca după ei, aceasta spre bucuria mea, căci mă temeam ca nu cumva să o lase ancorată ceva mai departe de ţărm şi păzită, şi în acest caz nu am fi fost în stare să punem mâna pe ea.

Ajunşi pe mal, marinarii au dat cu toţi fuga la cealaltă barcă. S-a putut vedea lesne uimirea lor când au găsit-o golită de toate şi cu o mare gaură în fund. După ce au rămas o clipă pe gânduri, au tras cu toţii două trei chiote, chemându-şi tovarăşii. Totul a fost în zadar. Apoi s-au strâns cu toţii în cerc şi au tras o salvă din micile lor pistoale, pe care de bună seamă că am auzit-o, ecoul ei făcând să freamăte pădurea. Dar a fost o singură salvă. Cei din peşteră eram sigur că n-au putut auzi nimic, iar cei care se găseau cu noi au auzit, bineînţeles, dar nu au îndrăznit să le răspundă. Foarte miraţi de acesta lucru, voiau, după cum ne-au povestit mai târziu, să se întoarcă de îndată la corabie, ducând celorlalţi vestea că tovarăşii lor au fost ucişi şi barca găurită. S-au apucat chiar să împingă barca în apă şi să se îmbarce.

Căpitanul era foarte uimit şi necăjit. Era sigur că vor pleca cu corabia, socotindu-şi tovarăşii pierduţi. Astfel, se spulbera ultima nădejde a

căpitanului de a o recăpăta dar îndată a fost şi mai speriat de cealaltă întorsătură a lucrurilor.

Ei nu întârziaseră la barcă şi curând căpitanul i-a zărit întorcându-se, dar numai după ce s-au sfătuit un timp hotărând să lase trei oameni în barcă, iar restul să pornească în căutarea tovarăşilor o parte, probabil, trebuia să meargă de-a lungul ţărmului şi alţii în interiorul insulei.

Pentru noi a fost o mare dezamăgire. Nu mai ştiam ce să facem. Nu ne folosea la nimic dacă-i prindeam pe, cei şapte inşi de pe uscat şi îi pierdeam pe cei din barcă. Aceştia se puteau întoarce la bord şi ar fi fugit cu corabia, răpindu-ne-o pentru totdeauna.

Trebuia însă să aşteptăm şi să vedem ce se întâmplă. Cei şapte oameni veniră, aşadar, pe ţărm, iar ceilalţi trei, care rămaseră în barcă, au dus-o la o bună distanţă de ţărm, ancorând şi aşteptându-i pe ceilalţi. Era deci cu neputinţă să ajungem la ei în barcă. Cei de pe ţărm au pornit strânşi laolaltă spre vârful dealului, care adăpostea locuinţa mea. Îi zăream bine, cu toate că ei nu ne puteau vedea. Aveam noroc dacă se apropiau, căci puteam trage mai uşor în ei. Când au ajuns pe sprinceana dealului, unde se zăreau vâlcelele şi pădurile din nord-estul insulei, au început să chiuie şi să cheme până au obosit. Neîndrăznind pesemne să se depărteze prea mult de ţărm şi nici să se împrăştie, s-au aşezat sub un copac să se sfătuiască. Dacă ar fi adormit acolo, după cum au făcut ceilalţi, treaba ar fi fost uşoară pentru noi. Dar prea erau îngrijoraţi şi presimţeau primejdia ca să adoarmă, deşi nu îşi dădeau seama ce fel de primejdie îi paşte. Căpitanul mi-a propus să-i lăsăm aşa, căci poate vor mai trage o salvă ca să-i audă tovarăşii lor, şi să ne năpustim asupra lor când vor avea armele descărcate. Era sigur că astfel se vor preda fără vărsare de sânge. Sfatul era bun, dar cu condiţia să ajungem la ei înainte de a avea timp să-şi reîncarce armele. Nu s-a întâmplat însa ceea ce

am crezut noi şi am rămas mai departe în tăcere, neştiind încă ce să facem.

După mai multă vreme, i-am spus căpitanului că, după părerea mea, nu-i nimic de făcut până la lăsarea serii şi, dacă nu se vor reîntoarce la barcă, va trebui să găsim un mijloc de a ajunge între ei şi malul mării, atrăgându-i printr-o stratagemă pe cei din barcă la mal. Am aşteptat îndelung, deşi foarte nerăbdători, să-i vedem mişcându-se şi am fost foarte stingheriţi, când, după o lungă consfătuire, ei s-au ridicat şi au luat-o spre mare. Păreau atât de speriaţi de primejdiile locului, încât voiau să se reîntoarcă pe corabie şi, părăsindu-şi tovarăşii, să plece.

Îndată ce i-am văzut mergând spre ţărm, mi-am închipuit ce se petrece în mintea lor, anume că se lăsaseră păgubaşi de a mai cerceta insula şi acum se înapoiau la corabie. Îndată ce i-am împărtăşit căpitanului gândurile mele, a rămas foarte abătut, pe când eu mă gândeam să-i aduc înapoi printr-un oarecare vicleşug, ceea ce am reuşit de minune. I-am poruncit lui Vineri şi secundului să se ducă în partea de vest a micului estuar, la locul unde acostaseră sălbaticii când îl salvasem pe Vineri şi, îndată ce vor ajunge la movilă, cam la distanţă de o milă, să înceapă a striga cât îi ţinea gura, aşteptând până ce vor fi siguri că sunt auziţi. Îndată ce marinarii le vor răspunde, să strige iar şi, ascunzându-se, să facă mereu ocoluri hăulind într-una răspunzându-le, şi astfel să-i atragă adânc în, insulă, dacă se poate prin păduri, şi să se întoarcă înapoi pe drumurile ce le-am indicat. Marinarii tocmai intrau în barcă atunci când Vineri şi cu secundul au început să strige. I-au auzit şi, răspunzându-le, au alergat cu toţii către locul de unde veneau glasurile. Ajungând la estuar, s-au oprit căci nu puteau trece apa. După cum mă aşteptam, i-au chemat pe cei din barcă să-i treacă dincolo. Barca a intrat bine în estuar, ca într-un port natural, şi atunci au mai luat cu ei pe unul din

barcă, lăsând numai doi oameni de pază şi legând-o bine de copac, la mal. Era tot ce dorisem. L-am lăsat pe Vineri şi pe secund să-şi vadă de treaba lor şi, luându-i pe ceilalţi, am trecut estuarul şi i-am surprins pe cei doi paznici, înainte ca ei să prindă de veste. Unul se culcase pe mal, iar celălalt în barcă. Cel de pe mal era pe jumătate adormit. Căpitanul, care era mai aproape, s-a repezit la el, l-a lovit cu patul puştii şi a strigat apoi către cel din barcă să se predea sau să se socotească un om mort. Nu este nevoie de multe argumente să faci pe unul să se predea în faţa a cinci, mai ales că tovarăşul său fusese lovit. S-a mai nimerit că era şi unul din oamenii care nu luaseră parte cu toată inima la răzvrătire şi prin urmare a putut fi lesne convins nu numai să nu strige, dar chiar să treacă în mod sincer alături de noi. Între timp, Vineri şi secundul şi-au îndeplinit atât de bine misiunea, încât i-au dus pe ceilalţi, prin strigăte şi răspunsuri, din deal în deal şi din pădure în pădure, până i-au lăsat frânţi de oboseală şi atât de departe, încât nu se puteau întoarce la barcă înainte de lăsarea serii.

Şi ai noştri, când s-au întors acasă, erau trudiţi. Nu aveam altceva de făcut decât să-i pândim pe duşmani în întuneric şi apoi să ne năpustim asupra lor, pentru a fi siguri de izbândă. Câteva ore după întoarcerea lui Vineri, au început şi ei să sosească. Îi auzeam chemându-se unul pe altul şi plângându-se de oboseală. Nu mai erau în stare nici să umble. Vestea era plăcută pentru noi.

Au ajuns în cele din urmă la barcă, dar nu se poate descrie cât de uimiţi au fost, găsind-o trasă la mal în estuarul de unde se retrăsese apa, iar cei doi tovarăşi dispăruţi. I-am auzit cum se chemau unul pe altul, cum se jeluiau că au ajuns pe o insulă vrăjită, care, ori era locuită şi vor fi măcelăriţi cu toţii, ori era bântuită de diavoli şi năluci care îi vor răpi şi sfâşia. Au început iarăşi să scoată chiote, chemându-şi tovarăşii de mai multe ori, dar nu au primit răspuns.

Îi zăream în lumina slabă a serii cum alergau în toate părţile, frângându-şi mâinile, ca oamenii în deznădejde. Câteodată se întorceau în barcă şi se odihneau, pentru ca apoi să iasă din nou pe mal, umblând aiurea şi jeluindu-se.

Cum s-a lăsat întunericul, oamenii mei ar fi fost bucuroşi să-i las să se năpustească asupra inamicului. Eu însă voiam s-o fac atunci când îmi va veni mai bine, aşa ca să îi cruţ pe ei şi să ucid cât mai puţini dintre ceilalţi într-adevăr nu voiam să risc să fie ucis vreunul din oamenii noştri, ştiind că ceilalţi sunt bine înarmaţi. De aceea m-am hotărât să aştept şi să văd dacă nu cumva inamicii se vor despărţi. Ca să fiu mai sigur de ei, i-am pândit mai de aproape şi i-am poruncit lui Vineri şi căpitanului să se furişeze de-a buşilea până în preajma lor, fără să se lase descoperiţi. Să se apropie de ei cât mai mult, înainte de a trage.

N-au stat mult în situaţia aceasta şi şeful de echipaj, care fusese capul răzvrătiţilor şi care se dovedise cel mai mârşav şi mai mişel dintre toţi, a început să se mişte venind înspre ei, urmat de doi marinari. Căpitanul era atât de nerăbdător, având acum în puterea sa pe nemernicul acesta sfruntat, că abia mai putu să aştepte ca el să se apropie într-atât, încât să fie sigur că nu-i va scăpa mai înainte îi auzise doar gura, dar acum venea spre el când ei se apropiară îndeajuns, căpitanul şi Vineri s-au ridicat într-o clipă şi au tras în ei.

Şeful de echipaj a fost ucis pe loc, iar următorul a fost împuşcat în pântece şi s-a prăbuşit alături de el. Nu a murit decât peste o oră-două. Al treilea a luat-o la fugă. La detunătura puştii, am pornit înainte cu toată oştirea, alcătuită acum din opt oameni, şi anume: eu, general, Vineri, general-locotenent, căpitanul cu cei doi oameni ai săi, precum şi cei trei prizonieri cărora le dădusem arme. Ne-am aruncat asupra vrăjmaşilor pe întuneric, astfel că ei nu puteau desluşi câţi eram. I-am poruncit marinarului pe care-l luasem din

barcă şi care acum era unul de ai noştri să-i cheme pe nume şi să încerce să-i convingă să parlamenteze cu noi, pentru a ajunge la o înţelegere, ceea ce s-a şi întâmplat aşa cum am dorit, căci în starea în care se aflau, era lesne de ghicit că vor voi să se predea.

Marinarul a strigat, aşadar, cât îl ţinea gura: „Tom Smith! Tom Smith!" Acesta i-a răspuns îndată: „Cine-i acolo? Robinson?" căci îi cunoştea vocea. „Pentru numele lui Dumnezeu, Tom Smith, depuneţi armele şi predaţi-vă sau veţi fi ucişi cu toţii într-o clipă!" „Cui să ne predăm? Unde sunt?" a întrebat Smith.

„Sunt aici" – i s-a răspuns îndată. „Căpitanul nostru e aici, împreună cu cincizeci de oameni. Vă urmăresc de două ore. Şeful de echipaj e mort. Will Fry e rănit. Eu sunt prizonier şi, dacă nu vă predaţi, sunteţi pierduţi cu toţii." „Ne predăm dacă ne cruţă." „Mă duc să întreb. Dar făgăduieşte mai întâi că vă veţi preda!" le-a răspuns Robinson. Apoi l-a întrebat pe căpitan şi acesta le-a strigat: „Ascultă-mă, Smith, îmi cunoşti vocea. Dacă depuneţi îndată armele şi vă supuneţi, veţi rămâne cu toţii în viaţă, în afară de Will Atkins".

Will Atkins a strigat atunci: „Pentru numele lui Dumnezeu, domnule căpitan, iartă-mă şi pe mine! Ce-am făcut? Nu am fost mai rău decât ceilalţi!" – ceea ce în treacăt fie zis, nu era adevărat. Se pare că Will Atkins a fost primul care a pus mâna pe căpitan când a izbucnit răzmeriţa pe corabie, purtându-se mişeleşte cu el, legându-l de mâini şi de picioare şi înjurându-l.

Căpitanul i-a răspuns că trebuie să depună armele necondiţionat şi să se lase la mila guvernatorului. Era vorba de mine, căci toţi îmi ziceau guvernatorul. Pe scurt, cu toţii au depus armele rugându-se să li se cruţe viaţa. Am trimis pe cel care a parlamentat cu ei şi încă doi oameni să-i lege pe toţi. Apoi, marea mea oştire „de cincizeci de oameni", care, cu aceştia trei, era de

fapt numai de opt inşi, s-a dus şi a pus stăpânire pe el şi pe barca lor. Eu însă nu m-am arătat lor din raţiuni de stat.

Ne-am grăbit de îndată să dregem barca şi să punem mâna pe corabie. Cât despre căpitan, el avea acum răgazul de a vorbi cu marinarii, arătându-le mişeleasca lor purtare faţă de dânsul şi mârşăvia intenţiilor lor, care i-a dus în cele din urmă la nenorocire şi desperare şi îi va duce poate la spânzurătoare. Toţi s-au arătat foarte pocăiţi şi s-au rugat să le dăruiască viaţa. Căpitanul a spus că nu sunt prizonierii lui, ci ai guvernatorului acestor locuri. Au crezut că-l aruncă pe o insulă pustie, dar Dumnezeu a voit ca insula să fie locuită, iar guvernatorul ei să fie englez. El putea să-i spânzure pe toţi dacă voia, dar, deoarece le făgăduise că-i va ierta, el credea că guvernatorul îi va trimite pe toţi în Anglia, ca să fie judecaţi acolo. Numai Will Atkins trebuia, în urma poruncii guvernatorului, să se pregătească de moarte, căci va fi spânzurat în zori.

Cu toate că aceste cuvinte erau născocite din capul lui, ele şi-au avut efectul dorit. Atkins a căzut în genunchi, rugându-l să intervină pe lângă guvernator ca să scape cu viaţă iar toţi ceilalţi s-au rugat să nu fie trimişi în Anglia.

Mi se părea că sosise clipa mântuirii şi că va fi cel mai simplu lucru să-i facem pe aceşti oameni să-şi pună tot sufletul ca să recucerim corabia. De aceea m-am retras în întuneric, ca să nu vadă ce fel de guvernator eram, şi l-am chemat pe căpitan la mine, poruncind unuia din oameni să-i spună de la distanţă căpitanului: „Domnule căpitan, vă cheamă guvernatorul!”, iar acesta a răspuns: „Spune excelenţei sale că vin îndată.” Aceasta i-a uimit grozav de mult, fiind siguri că guvernatorul se găsea prin apropiere cu cei cincizeci de oameni. Când căpitanul a venit la mine, i-am destăinuit planul capturării corăbiei, care i-a plăcut de

minune şi pe care s-a hotărât să-l înfăptuiască întocmai a doua zi.

Pentru a-l îndeplini cu mai multă măiestrie şi a fi mai sigur de reuşită, l-am sfătuit să-i despartă de prizonieri, ducându-i legaţi pe Atkins şi pe alţi doi mai răi în peştera unde se găseau şi ceilalţi.

I-am dat pe mâna lui Vineri şi a celor doi oameni care veniseră cu căpitanul şi i-au dus în peşteră la închisoare închisoarea aceasta era un loc jalnic, într-adevăr, mai ales pentru oamenii în situaţia lor. Pe ceilalţi i-am trimis la ţară, cum ziceam eu, descriind mai înainte casa aceasta fiind împrejmuită, iar ei fiind legaţi şi jurându-mi că se vor purta bine, puteam fi siguri de ei.

A doua zi de dimineaţă l-am trimis pe căpitan să le vorbească într-un cuvânt, să-i încerce şi să-mi spună dacă ne putem încrede în ei sau nu spre a-i trimite să captureze corabia. Le-a vorbit de tot răul pe care l-au făcut şi de starea nenorocită în care au ajuns apoi le spuse că, deşi guvernatorul se îndurase de ei cruţându-le vieţile, în faţa celor petrecute aici, fără îndoială vor fi puşi în lanţuri şi spânzuraţi dacă vor fi trimişi în Anglia. Dacă însă vor ajuta la îndreptăţită reluare a corăbiei, căpitanul îl va convinge pe guvernator să le asigure iertarea.

Oricine îşi poate închipui cât de bine cădea o asemenea propunere în faţa unor oameni aflaţi în aceste condiţii. Au căzut în genunchi, făgăduind căpitanului, cu cele mai sfinte jurăminte, că-i vor fi credincioşi până la moarte că lui îi datoresc viaţa şi că se vor duce cu el oriunde în lume, privindu-l ca pe un tată cât vor trăi. „Foarte bine – le-a zis atunci căpitanul. Mă voi duce la guvernator şi-i voi comunica cele spuse de voi, ca să văd dacă-l pot convinge.”

Astfel, el mi-a înfăţişat starea de spirit în care se aflau marinarii şi m-a asigurat că era convins de credinţa lor. Totuşi, pentru a fi pe deplin siguri, i-am spus să se ducă înapoi şi să aleagă cinci

marinari, spunându-le că ei trebuie să înţeleagă că nu are nevoie de oameni şi că pa ei cinci îi ia ca ajutoare de asemenea să-i anunţe că guvernatorul doreşte să-i păstreze pe ceilalţi doi, împreună cu prizonierii deja trimişi la castel (peştera, mea), ca ostateci şi chezăşie pentru credinţa acestor cinci. Dacă trădează cei cinci ostateci vor fi spânzuraţi de vii, în lanţuri, pe coasta mării. Pedeapsa era aspră şi au văzut că guvernatorul nu glumeşte totuşi ei nu au avut încotro şi au trebuit să primească. Era acum treaba prizonierilor, tot atât cât şi a căpitanului, ca să-i convingă pe cel cinci să-şi facă datoria.

Forţele noastre erau acum astfel orânduite pentru expediţie: în primul rând, căpitanul, secundul şi pasagerul, în al doilea rând, cei doi prizonieri din primul grup, cărora în urma caracterizării făcute de căpitan le dădusem libertate şi le încredinţasem arme, în al treilea rând, ceilalţi doi, pe care îi ţinusem până atunci legaţi la ţară, eliberaţi şi ei la cererea căpitanului, în al patrulea rând, cei cinci eliberaţi acum în urmă în total erau doisprezece inşi, în afară de cei cinci prizonieri pe care îi ţineam ostateci în peşteră.

L-am întrebat pe căpitan dacă voia să se încumete cu aceştia pe bordul corăbiei, căci nu socoteam indicat eu şi cu Vineri să ne mişcăm de aici, deoarece mai aveam şapte inşi pe insulă ca să-i păzim şi să-i hrănim. Pe cei din peşteră m-am hotărât să-i ţinem legaţi. Vineri le ducea de două ori pe zi mâncare. Cei doi marinari duceau mâncarea până la o anumită distanţă, de unde o lua Vineri.

M-am arătat celor doi ostateci, împreună cu căpitanul, care le-a spus că sunt trimisul guvernatorului, având poruncă să-i păzesc, şi că dorinţa guvernatorului este ca ei să nu se mişte nicăieri fără voia mea j dacă nu vor asculta, vor fi căutaţi în tot castelul şi puşi în lanţuri. Astfel că nu le-am îngăduit să mă vadă ca guvernator, ci le

vorbeam despre acesta, despre garnizoană şi despre castel ca şi când aş fi fost un altul.

Căpitanul nu mai avea acum de furcă cu dânşii, ci trebuia doar să dreagă barca şi să echipeze amândouă bărcile. I-a dat pasagerului comanda uneia din bărci, încredinţându-i patru oameni. Căpitanul însuşi, cu secundul şi cu alţi cinci au plecat în cealaltă barca. Şi-au îndeplinit bine misiunea, căci au ajuns pe la miezul nopţii în preajma corăbiei. Când s-au aflat mai aproape ca să poată fi auziţi, l-au pus pe Robinson să-i cheme pe cei de pe corabie şi să le spună că au adus oamenii şi barca, dar că le-a trebuit mult timp până să-i găsească, şi alte palavre de acest fel, ţinându-i de vorbă până s-au apropiat bine de tot. Căpitanul şi secundul s-au urcat cei dintâi pe punte şi au doborât cu patul puştii pe al doilea ofiţer şi pe dulgher, fiind ajutaţi cu credinţă de ceilalţi. Apoi i-au prins pe toţi care se aflau pe punte şi i-au pus în cătuşe. După aceea au închis ieşirile pentru a-i împiedica pe cei de jos să vină sus.

Între timp au sosit şi cei din barca următoare şi au curăţat prora.

Au coborât apoi jos în bucătărie, luându-i prizonieri pe cei trei marinari care se aflau acolo.

Când punţile au fost curăţate, căpitanul a ordonat secundului şi încă la trei oameni să coboare în cabina noului căpitan al răzvrătiţilor, care, prinzând de veste între timp, luase anumite măsuri şi se înarmase împreună cu doi oameni şi un băiat. Când secundul a spart uşa cu un drug de fier, noul căpitan şi oamenii lui au tras cu furie în ei, rănindu-l pe secund cu un glonţ şi zdrobindu-i braţul. Au mai rănit alţi doi, dar n-au omorât pe nimeni. Secundul, cerând ajutor, s-a repezit totuşi în cabină aşa rănit cum era şi a tras cu pistolul în noul căpitan. Glontele i-a străpuns capul, intrând prin gură şi ieşind prin ureche, aşa că l-a amuţit pentru totdeauna. În faţa celor întâmplate, ceilalţi

s-au predat şi corabia a fost luată în stăpânire, fără vreo altă vărsare de sânge.

După cucerirea corăbiei, căpitanul a poruncit să se tragă de şapte ori cu tunul, semn hotărât dinainte între noi, ca să-mi vestească izbânda. Fiţi siguri că am fost fericit să aud bubuiturile pe care le aşteptasem îngrijorat pe ţărm până aproape de ora două dimineaţa, îndată după aceasta am pornit spre casă şi m-am culcat. Am dormit adânc, căci fusese o zi grea pentru mine. M-a trezit însă o nouă bubuitură de tun şi am auzit pe cineva care mă striga: „Domnule guvernator, domnule guvernator!” Am recunoscut glasul căpitanului. Urcând până în vârful dealului, l-am găsit acolo pe căpitan. Arătând spre corabie, m-a îmbrăţişat spunând: „Bunul meu prieten salvator! Iată corabia, care este a dumitale împreună cu noi şi cu tot ce-i aparţine!”

Am privit spre corabie. Plutea într-adevăr la o jumătate de milă departe de ţărm. Îndată ce au pus stăpânire pe ea, au ridicat ancora, iar vremea fiind prielnică au putut-o aduce până la marginea estuarului. Fluxul fiind în plin, adusese barca căpitanului aproape în acelaşi loc unde debarcasem eu odinioară plutele, aşa că el acostase chiar la uşa mea.

Era să mă prăvălesc de fericire. Vedeam aievea eliberarea mea, totul mi se părea acum simplu şi uşor şi o corabie mare mă aştepta gata să mă ia de aici şi să mă ducă oriunde aş dori. În primele clipe nu am fost în stare să scot o vorbă. Cum căpitanul mă ţinea strâns îmbrăţişat, m-am sprijinit de el, căci altfel aş fi căzut jos. Şi-a dat seama cât de mişcat eram şi imediat a scos o sticluţă din buzunar şi mi-a dat o înghiţitură de alcool adusese sticluţa înadins pentru mine.

După ce am băut, m-am aşezat jos pe pământ şi, deşi am început să-mi vin în fire, a trecut încă multă vreme până să-i spun o vorbă. În tot acest timp, bietul om era tot atât de fericit ca şi mine,

numai nu aşa de surprins. Mi-a spus nenumărate cuvinte blânde şi bune pentru a mă readuce în simţire şi a mă îmbărbăta.

Vârtejul bucuriei fusese atât de puternic în sufletul meu, încât mă zăpăcise cu totul. Am izbucnit în sfârşit în lacrimi şi peste puţin am reuşit să-i vorbesc.

Atunci mi-a venit şi mie rândul să-l îmbrăţişez ca pe un salvator, amândoi bucurându-ne mult de tot de cele întâmplate.

După ce am stat câtva timp de vorbă, căpitanul mi-a spus că are nişte băuturi şi delicatese pentru mine, câte a mai putut găsi pe bord din ceea ce rămăsese de la răufăcătorii care stăpâniseră atâta vreme corabia. Imediat a strigat la oamenii din barcă şi le-a poruncit să aducă la mal ceea ce era pregătit pentru guvernator.

Darurile acestea ar fi fost însă mai potrivite pentru cineva care voia să rămână mai departe pe insulă şi nu pentru mine, care plecam de acolo. Mai întâi mi-a adus o lădiţă cu sticle conţinând lichioruri rare, şase sticle mari cu vin de Madeira (sticlele aveau mai bine de doi litri fiecare), doi funzi din cel mai bun tutun, douăsprezece bucăţi de muşchi de vacă şi şase bucăţi de porc afumat, un sac cu mazăre şi vreo sută de kilograme de pesmeţi. Mi-a mai adus apoi o ladă cu zahăr, una cu făină, un sac plin cu lămâi, două sticle cu limonada şi multe altele.

Dar în afară de aceste daruri, am primit ceea ce pentru mine era de o mie de ori mai însemnat decât orice şi anume: şase cămăşi curate, şase legături de gât foarte frumoase, două perechi de mănuşi, o pereche de ghete, o pălărie, o pereche de ciorapi şi un rând de haine foarte bune, chiar din ale sale şi care erau foarte puţin purtate. Într-un cuvânt m-a îmbrăcat din cap până în picioare. Oricine îşi poate închipui cât de plăcut mi-era acest dar, mai ales în starea în care mă aflam. Niciodată nu s-a simţit cineva mai stingherit şi mai neîndemânatec ca

mine, atunci când le-am pus întâia oară. După ce s-au sfârşit toate aceste ceremonii şi toate bunătăţile au fost duse în mica-mi locuinţă, am început să ne sfătuim ce să facem cu prizonierii. Trebuia să chibzuim bine dacă puteam risca să-i luăm cu noi sau nu, mai ales pe cei doi, pe care îi ştiam înrăiţi la culme şi incorigibili. Căpitanul spunea că sunt atât de ticăloşi, încât nu mai are nicio răspundere faţă de ei, iar dacă îi luăm cu noi trebuie să-i punem în lanţuri şi să-i dam pe mâna justiţiei în prima colonie engleză unde ajungem. Mi-am dat seama că se temea de ei.

Am propus atunci să le vorbesc eu, dacă era de acord, şi să-i fac ca singuri să ceară să fie lăsaţi pe insulă. „Mă învoiesc din toată inima şi aş fi fericit să reuşeşti” – mi-a spus căpitanul. „în acest caz voi trimite după ei şi le voi vorbi în locul dumitale” – i-am răspuns eu. Prin urmare am trimis pe Vineri şi pe cei doi ostateci, care acum erau liberi, deoarece tovarăşii lor îşi făcuseră datoria, să-i aducă pe cei cinci prizonieri, aşa legaţi în lanţuri, din peşteră în casa de la ţară şi să-i păzească până voi veni. Curând am sosit şi eu îmbrăcat în hainele cele noi. Acum mi se spunea din nou „domnule guvernator”.

Ne-am aşezat cu căpitanul în cort şi am poruncit să fie aduşi oamenii în faţa noastră. Le-am făcut cunoscut că ştiam toată purtarea lor mârşavă faţă de căpitan şi intenţia lor de a fura corabia pentru a săvârşi piraterii, că s-au prins în propriile lor capcane şi au căzut în groapa săpată altora. Apoi le-am spus că, în urma poruncii mele, corabia fusese recucerită şi că nu era departe. Vor putea vedea pe fostul lor căpitan spânzurat de capul vergii, căci şi-a primit pedeapsa pe care o merita. Cât despre ei, voiam să ştiu ce au de zis, spre a nu-i executa ca pe nişte piraţi prinşi asupra faptului, căci socoteam că ei nu se îndoiau o clipă că aveam depline puteri pentru aceasta.

A răspuns unul dintr-înşii, în numele tuturor, că nu au altceva de spus decât că, atunci când au fost prinşi, căpitanul le-a făgăduit că le va cruţa vieţile şi acum implorau cu toată smerenia iertarea mea. Le-am spus că nu ştiu dacă i-aş putea ierta. Cât despre mine sunt hotărât să părăsesc această insulă cu toţi oamenii mei şi că mă înţelesesem cu căpitanul să mă ducă în Anglia. Căpitanul însă nu putea să-i ducă în Anglia decât ca prizonieri în lanţuri spre a fi judecaţi pentru răzvrătire şi răpitul corăbiei, cu care voiau să fugă. Urmarea unor asemenea fapte – trebuia să ştie – era spânzurătoarea. Aşadar, nu le puteam spune că era mai bine pentru ei, decât numai în cazul când s-ar hotărî să-şi croiască o altă soartă, rămânând pe insulă. Dacă doresc să rămână, şi cum eu m-am hotărât să părăsesc insula, mai că le-aş cruţa vieţile, bineînţeles dacă se cred în stare să se descurce pe ţărmul acesta. S-au arătat foarte recunoscători, spunându-mi că preferă să se încumete a trăi mai departe în insulă decât să fie spânzuraţi în Anglia. Am admis această soluţie.

Căpitanul s-a prefăcut că nu vrea să se învoiască, ca şi cum nu s-ar fi îndurat să-i lase acolo, iar eu m-am prefăcut că mă supăr, spunând că sunt prizonierii mei şi nu ai săi. Deoarece le făcusem acest mare hatâr, înţelegeam să mă ţin de cuvânt, dar dacă el nu se învoieşte, atunci le voi da drumul, lăsându-i în libertate tot astfel cum i-am prins. Şi dacă nu-i place, n-are decât să pună din nou mâna pe ei, de va putea. Văzând toate astea, mi-au fost şi mai recunoscători şi în consecinţă i-am pus în libertate, poruncindu-le să se retragă în pădure, acolo unde au stat la sosire, şi făgăduindu-le că le voi lăsa arme, muniţii şi sfaturi cum să-şi întocmească traiul cât mai bine, dacă se socot în stare.

M-am pregătit apoi să mă duc pe bordul corăbiei i-am spus însă căpitanului că voi mai rămâne aici peste noapte pentru a-mi strânge lucrurile. L-am

rugat să se ducă înainte şi să pregătească totul, trimiţând a doua zi barca să mă ia. I-am spus să-l spânzure de vergă pe căpitanul ucis, ca să-l vadă cu toţii.

După ce a plecat, am trimis după oameni, chemându-i în locuinţa mea, şi am început să le vorbesc cu temei despre situaţia lor. Le-am spus că găsesc alegerea lor foarte bună, căci dacă ar fi plecat cu căpitanul, ar fi fost fără îndoială spânzuraţi. Le-am arătat pe cel spânzurat de vergă, astfel că au văzut cu ochii soarta pe care ar fi avut-o.

Când au declarat că s-au hotărât să rămână pe insulă, le-am povestit viaţa mea şi i-am sfătuit cum să şi-o uşureze pe a lor. Le-am vorbit despre istoria insulei, despre naufragiul meu. Le-am arătat întăriturile, felul cum făceam pâine, cum semănăm grânele şi uscam strugurii, într-un cuvânt tot ce le trebuia. Le-am povestit despre cei şaptesprezece spanioli pe care-i aşteptam şi cărora le-am lăsat o scrisoare, determinându-i pe cei de faţă a-mi făgădui că vor împărţi totul cu ei. Aici se cade a aminti mirarea căpitanului, care avea cerneală pe bord, că eu nu mă gândisem să fac cerneală din cărbune şi apă, sau din altceva, întrucât fusesem atât de meşter la făurit alte lucruri mult mai grele.

Le-am lăsat armele mele şi anume: cinci flinte, trei puşti de vânătoare şi trei săbii. Îmi mai rămăsese un butoiaş şi jumătate cu praf de puşcă, deoarece după primii doi ani am fost foarte zgârcit cu acest material preţios. Le-am arătat de asemenea cum îngrijeam de capre, cum le mulgeam, cum făceam unt şi brânză.

Le-am povestit, aşadar, toată viaţa mea cu de-amănuntul. Le-am făgăduit că-l voi convinge pe căpitan să le mai dea două butoiaşe cu praf de puşcă şi seminţe de legume, pe care aş fi fost şi eu pe timpuri bucuros să le am. De asemenea le-am dat coşul cu mazăre pe care mi-l adusese căpitanul, sfătuindu-i să o semene şi să o înmulţească.

Capitolul XIX

PĂRĂSIREA INSULEI ŞI SOSIREA ÎN ANGLIA. ÎN YORKSHIRE AM AFLAT CĂ MI-AU MURIT MULŢI DIN FAMILIE. DRUMUL LA LISABONA PENTRU PROPRIETĂŢILE DIN BRAZILIA. ÎNTÂLNIREA CU UN VECHI PRIETEN. NE ÎNAPOIEM ÎN ANGLIA PE USCAT. LUPII NE IES ÎN CALE.

După toate acestea i-am părăsit a doua zi şi m-am dus pe bord.

Ne-am pregătit îndată de plecare, dar nu am pornit în noaptea aceea. În zori au venit înot până la corabie doi din cei cinci oameni, plângându-se în cel mai jalnic chip de ceilalţi trei şi rugându-se pe toţi dumnezeii să-i luăm pe bord, căci astfel vor fi ucişi de ceilalţi. S-au rugat de căpitan să-i ia pe bord, chiar daca ar fi să-i spânzure imediat. Căpitanul s-a codit, spunând că nu poate face nimic fără voia mea, pentru ca, în cele din urmă, să-i pună să jure că se vor îndrepta. Numai după aceasta i-a primit pe bord, unde, ceva mai târziu, au primit o bătaie bună, fiind biciuiţi şi loviţi, după care s-au dovedit oameni liniştiţi şi cinstiţi.

Câtva timp după aceasta am poruncit ca barca şi plece la ţărm, căci fluxul se intensificase, şi le-a dus celor lăsaţi pe insulă cele făgăduite, la care căpitanul adăugase, în urma rugăminţii mele, cuferele şi hainele lor. Au primit totul cu mare recunoştinţă. Eu i-am îmbărbătat spunându-le că dacă voi avea putinţa le voi trimite o corabie, care să-i ia, şi că nu îi voi uita.

Luându-mi rămas bun de la insulă, mi-am cărat pe bord, ca amintire, căciula cea mare din piele de capră, umbrela şi unul din papagali. Nu am uitat să-mi iau şi banii, despre care am povestit.

Au stat atâta amar de vreme fără niciun folos, încât îşi pierduseră luciul şi ruginiseră. Argintul nu

ar fi fost de recunoscut dacă nu l-aş fi frecat bine mai înainte. Tot astfel am luat şi banii găsiţi în corabia spaniolă.

Şi astfel am părăsit insula în ziua de 19 decembrie, anul 1686, după cum am aflat pe corabie, după o şedere de douăzeci şi opt de ani, două luni şi nouăsprezece zile. Am fost eliberat din această a doua captivitate în aceeaşi zi în care fugisem cu barca de la maurii din Sale. După o lungă călătorie am sosit cu acea corabie în Anglia la 11 iunie 1687, după o lipsă de treizeci şi cinci de ani.

Ajuns în Anglia, m-am simţit străin de toţi şi de toate, ca şi cum nu m-ar fi cunoscut nimeni acolo. Binefăcătoarea mea, căreia îi încredinţasem odinioară banii mei, era în viaţă. Trecuse prin multe necazuri, era văduvă pentru a doua oară şi sărăcise de tot. Am asigurat-o, în ceea ce mă priveşte, că nu o voi supăra niciodată pentru banii pe care mi-i datora. Dimpotrivă, ca recunoştinţă pentru grija ce mi-o arătase mai înainte şi pentru credinţa dovedită, i-am dat ce-am avut şi eu la îndemână din puţina-mi avere, asigurând-o că nu o voi uita niciodată când voi avea mijloace, şi nici nu am uitat-o, după cum se va vedea mai încolo.

M-am dus apoi la Yorksire. Tata murise de mult. Tot astfel şi mama, precum şi întreaga-mi familie. Nu am găsit în viaţă decât două surori şi doi copii ai unui frate. Crezându-mă mort, nu mi-au lăsat nicio avere. Astfel că nu am găsit nimic cu care să mă ajut, iar puţinii bani pe care îi aveam erau prea puţini ca să mă descurc în lume, în schimb am primit o dovadă de recunoştinţă la care nu mă aşteptam. Căpitanul corăbiei, pe care am avut norocul să-l salvez împreună cu corabia şi cu mărfurile, a povestit foarte pe larg stăpânilor corăbiei cum am salvat vieţile oamenilor şi nava. M-au poftit la ei, unde au venit şi alţi negustori cu care aveau interese comune, şi toţi m-au felicitat

călduros pentru fapta mea şi mi-au dăruit două sute de lire sterline.

După ce am cugetat asupra împrejurărilor vieţii mele şi cât de departe eram de a-mi găsi rost în lume, m-am hotărât să plec la Lisabona, să văd dacă nu pot căpăta vreo ştire cu privire la plantaţia din Brazilia şi ce s-a întâmplat cu tovarăşul meu care, desigur că mă credea mort de multă vreme. Cu aceste gânduri m-am îmbarcat pentru Lisabona şi am ajuns acolo în aprilie următor. Eram cu Vineri, care mă întovărăşea cu aceeaşi credinţă peste tot, dovedindu-se cel mai bun slujitor pe care putea cineva să şi-l dorească.

Ajunşi acolo, am găsit, după multă căutare şi spre marea mea mulţumire, pe vechiul meu prieten, căpitanul de corabie care mă culesese de pe coastele Africii, îmbătrânise şi se lăsase de meserie. Fiul său, care nu mai era nici el tânăr, ajunsese căpitan pe aceeaşi corabie, făcând mai departe negoţ cu Brazilia. Bătrânul nu m-a recunoscut la început şi de fapt nici eu pe el, dar când i-am spus cine sunt şi-a reamintit îndată.

După ce ne-am îmbrăţişat călduros ca vechi cunoştinţe, l-am întrebat ce ştie despre plantaţia mea şi despre asociatul meu.

Bătrânul mi-a spus că nu mai fusese de nouă ani în Brazilia. Când plecase de acolo ultima dată, fostul meu tovarăş trăia, dar cei doi epitropi, împreună cu cei desemnaţi de mine pentru conservarea averii, muriseră. Era sigur că mi se va da socoteală dreaptă pentru tot venitul plantaţiei. Epitropii mei, socotindu-mă dispărut sau înecat, predaseră procurorului fiscal socotelile produselor de pe partea mea de plantaţie. Acesta hotărâse că, dacă nu mă voi întoarce, o treime să revină regelui şi două treimi mânăstirii Sfântului Augustin, în folosul săracilor şi pentru convertirea indienilor ia credinţa catolică. Dacă mă întorceam eu sau cineva de-al meu, care ar fi cerut moştenirea, se va da totul înapoi, în afară de venitul anual care fusese

folosit în scopuri de binefacere şi nu mai putea fi restituit. Mă asigura că perceptorul regal asupra veniturilor funciare, cât şi stareţul mănăstirii au avut grijă în tot acest timp ca gestionarul, adică asociatul meu, să dea în fiecare an socoteala produselor, din care primeau jumătatea cuvenită mie.

L-am întrebat la ce venit a ajuns plantaţia şi dacă merită să-mi bat capul pentru a o recăpăta, sau dacă, ducându-mă acolo, nu voi întâmpina greutăţi pentru a reintra în posesia dreptului de a avea jumătatea cuvenită. Tot ce ştia era că tovarăşul meu ajunsese foarte bogat, numai din jumătatea lui. Auzise, după cât îşi mai amintea, că partea rezervată regelui, o treime din partea mea, se ridica la două sute de moidores pe an, care erau dăruiţi altei mănăstiri sau sfânt locaş. Nu credea că ar fi cu putinţă să mi se împotrivească cineva la repunerea mea în drepturi, deoarece aveam martor pe asociatul meu şi mai eram încă înscris în registrele ţării. Îmi mai spusese că urmaşii epitropilor mei erau nişte oameni foarte cumsecade şi foarte bogaţi. Ei mă vor ajuta desigur să recapăt totul. Ba voi găsi la ei şi o sumă considerabilă, produsul încasat de părinţii lor în seama mea cât timp au fost epitropi, adică până acum vreo doisprezece ani, cât îşi amintea.

M-am arătat oarecum îngrijorat, aflând cum s-au petrecut lucrurile, şi l-am întrebat pe bătrânul căpitan cum s-a ajuns ca epitropii să dispună în felul acesta de bunurile mele, când el ştia prea bine că lăsasem un testament şi îl făcusem pe el, căpitanul portughez, legatar universal etc.

Mi-a răspuns că am dreptate, dar, nefiind nicio mărturie despre moartea mea, el nu a putut să acţioneze ca executor testamentar până nu ar fi venit ştirea morţii mele. Apoi nici nu dorise să se amestece în lucrurile dintr-o ţară aşa de depărtată. Este adevărat că înregistrase testamentul şi făcuse demersuri dacă ar fi avut dovada că sunt mort sau

viu, ar fi activat ca procurator, luând în primire ingenio (astfel numeau ei instalaţia pentru fabricarea zahărului), şi ar fi dat fiului său, care se afla i acum în Brazilia, dispoziţiile necesare. „Dar – mi-a mai spus bătrânul – mai am să-ţi dau o veste, poate nu prea plăcută ca cealaltă. Crezându-te pierdut, cum te-a crezut toată lumea, asociatul dumitale şi epitropii mi-au oferit să mă crediteze în numele dumitale cu venitul pe şase sau opt ani, ceea ce eu am acceptat. În primii ani s-au făcut mari cheltuieli pentru instalaţii, pentru construirea unui ingenio, pentru cumpărarea sclavilor şi altele, astfel că venitul nu a fost atât de mare ca mai târziu. Îţi voi da socoteală dreaptă pentru tot ce am primit şi tot ce am făcut cu banii."

După ce m-am sfătuit câteva zile cu bunul meu prieten, acesta mi-a dat socoteală cu privire la veniturile din primii şase ani ai plantaţiei, socotelile fiind semnate de asociatul meu şi de neguţătorii-epitropi. Venitul se socotea în bunuri şi mărfuri şi anume: în tutun, zahăr în lăzi, rom, melasă şi altele ce rezultă din industria zahărului. Din această socoteală, am aflat că venitul creştea în fiecare an. La început, cheltuielile de investiţie fiind mai mari, profitul a fost mai mic. Bătrânul mi-a arătat că îmi datora 470 moidores în aur, în afară de şaizeci de lăzi cu zahăr şi de cincisprezece baloturi de tutun, dar care se pierduseră toate într-un naufragiu în drum spre Lisabona, unsprezece ani după plecarea mea.

Acest om cu inimă bună mi s-a plâns de nenorocirile care s-au abătut asupra sa, cum a trebuit să ia banii mei ca să-şi acopere pagubele şi să cumpere o parte dintr-o corabie nouă! „în orice caz, bunul meu prieten, fii sigur că nu are să-ţi lipsească nimic. Îndată ce se va întoarce fiul meu, vei fi pe deplin satisfăcut". A scos apoi o pungă veche, din care mi-a dat o sută şaizeci de moidores portughezi de aur. Mi-a oferit apoi titlurile sale de

proprietate asupra corăbiei cu care plecase fiul său şi în care el avea un sfert, iar fiul său un alt sfert.

Eram foarte mişcat de cinstea şi bunătatea bietului om, aşa că, amintindu-mi tot ce făcuse pentru mine, cum mă culesese de pe mare, cât de mărinimos se purtase şi mai ales ce prieten bun şi sincer mi se arătase acum, abia mi-am putut stăpâni plânsul. L-am întrebat dacă nu-i vine greu să se lipsească de atâtea parale în împrejurările în care se află şi dacă aceasta nu-l strâmtorează, la care mi-a răspuns că se va restrânge, căci banii sunt ai mei şi eu am mai mare nevoie decât el.

Tot ceea ce spunea omul acesta bun era pătruns de afecţiune şi abia mă puteam stăpâni să nu plâng când îmi vorbea. Am luat numai o sută de moidores, rugându-l să aducă o pană şi cerneală spre a-i da chitanţă pentru ei. Restul i-am dat înapoi, făgăduindu-i să-i întorc şi pe ceilalţi (după cum am şi făcut), dacă voi reuşi să-mi recapăt plantaţia. Cât priveşte garanţia pe care mi-o oferise, chezăşuind o parte din corabia fiului său, nici nu am vrut să aud de aşa ceva. I-am mai spus ca dacă voi avea nevoie, îl ştiu cât e de cinstit ca să-mi plătească, iar dacă nu voi avea nevoie, căpătând bunurile la care aveam tot dreptul,. nu voi mai primi niciun gologan de la dânsul.

După toate acestea, bătrânul m-a întrebat dacă nu doresc să mă înveţe cum să fac cererea pentru a reintra în posesia plantaţiei.

I-am spus că vreau să plec în Brazilia eu însumi. Mi-a răspuns că e bine şi aşa, dar chiar dacă nu aş pleca, se găsesc nenumărate mijloace ca să mi se asigure drepturile şi să primesc imediat veniturile. Cum în apele Lisabonei erau corăbii gata de plecare pentru Brazilia, el mi-a înscris numele într-un registru public, dând o declaraţie prin care atesta prin jurământ că sunt în viaţă şi că sunt aceeaşi persoană cu cea care cumpărase şi înjghebase plantaţia. Actul certificându-se de către notar şi procura fiind semnată, el m-a sfătuit să

trimit procura împreună cu o scrisoare a sa unui negustor pe care-l cunoştea acolo. Mi-a propus să stau la el până îmi va veni răspunsul.

Niciodată nu s-a procedat mai onorabil, ca în urma acestei procuri. În mai puţin de şase luni am primit un pachet mare de la moştenitorii epitropilor, negustorii din cauza cărora plecasem pe mare, în care se găseau următoarele: mai întâi socotelile produselor fermei sau plantaţiei mele, de la data când părinţii lor dăduseră socoteală bătrânului căpitan portughez, adică pentru şase ani. Bilanţul prevedea 1174 moidores în favoarea mea.

În al doilea rând, socotelile pe încă patru ani, cât am avut plantaţia în mâinile lor, înainte ca guvernul să fi cerut administrarea averii, aparţinând unei persoane dispărute, ceea ce numesc ei „moarte civilă". Bilanţul se ridica la 3. 241 moidores câştig, sau 38. 892 crusadoes, căci valoarea plantaţiei crescuse.

În al treilea rând erau socotelile stareţului mănăstirii Sfântului Augustin, care primise venitul timp de paisprezece ani. Nefiind în stare să socotească tot ce a cheltuit pentru spital, îmi declara foarte cinstit că mai avea disponibil 872 moidores, pe care mi-i ţinea la dispoziţie cât despre partea regelui, aceea nu se mai înapoia.

Mai era o scrisoare din partea asociatului meu, care mă felicita din toată inima că sunt în viaţă şi îmi descria îmbunătăţirile aduse proprietăţii, producţia anuală şi suprafaţa exactă a plantaţiei.

Apoi, ce culturi se făceau şi câţi sclavi se găseau pe ea, sfârşind cu douăzeci şi două de cruci, în semn de binecuvântare, şi spunând că rostise de nenumărate ori Ave Măria spre a mulţumi Sfintei Fecioare că trăiesc. Mă poftea călduros să vin spre a lua totul în primire. Între altele mă ruga să spun cui să trimită drepturile mele în cazul că nu aş veni acolo. Încheia cu asigurări de prietenie din parte lui şi a familiei. Îmi trimitea totodată în dar şapte piei frumoase de leopard, pe care le primise din

Africa de la o corabie oarecare, care făcuse o călătorie mai bună ca a mea. Apoi, cinci lăzi cu dulceţuri şi o sută de piese de aur nebătut şi nu atât de mari ca moidores. Cu aceeaşi corabie, negustorii-epitropi îmi trimiteau o mie două sute de lăzi cu zahăr, opt sute de baloturi de tutun şi restul socotelilor în aur.

Puteam spune, pe drept cuvânt, că sfârşitul poveştii lui Iov a fost mai bun decât începutul. Nu pot descrie fericirea ce m-a cuprins când am citit aceste rânduri şi am văzut adunate în jurul meu atâtea bogăţii. Deoarece corăbiile braziliene obişnuiau să vină în convoi, am primit, odată cu scrisorile, şi toate bunurile. Bogăţiile mele erau în siguranţă în port, chiar înainte de a primi scrisorile în mână. Pe scurt, am pălit şi mi s-a făcut rău. Dacă bătrânul nu mi-ar fi adus în grabă o doctorie, cred că surpriza şi bucuria m-ar fi covârşit şi m-ar fi ucis pe loc am continuat să mă simt rău şi după câteva ceasuri s-a trimis după un medic, care, văzând despre ce este vorba, mi-a luat sânge. După aceasta m-am simţit mult mai bine şi m-am îndreptat. Cred că mă prăpădeam fără această operaţie.

Eram acum stăpân pe o avere de aproape cinci, mii de lire sterline în bani peşin avea o proprietate în Brazilia cu un venit de peste o mie lire anual, tot atât de sigură ca şi o moşie în Anglia. Pe scurt, eram într-o situaţie pe care abia dacă ştiam cum să o înţeleg şi cum să-i fac faţă spre a mă bucura de ea.

În primul rând l-am răsplătit pe binefăcătorul meu, pe bunul căpitan care mi se arătase prieten credincios şi cinstit de la început până la sfârşit. Lui îi datoram totul. I-am spus că lui îi datoram tot ce aveam şi că acuma se cădea să-i arăt recunoştinţa mea, ceea ce voi face însutit, aşa încât mai întâi i-am înapoiat îndată cei o sută de moidores. Apoi am chemat notarul şi am făcut o declaraţie legală, prin care renunţam în mod expres

la cei patru sute şaptezeci de moidores pe care el recunoscuse că mi-i datora. Am mai făcut o procură, împuternicindu-l să primească, în numele meu, venitul anual al plantaţiei, şi am luat măsuri ca tovarăşul meu să-i trimită lui pe calea apelor socotelile şi cele cuvenite mie. În sfârşit am mai prevăzut o clauză prin care îi donam câte o sută de moidores pe an, în afară de mărfuri, pe tot timpul vieţii lui, iar fiului său câte cincizeci de moidores, după moartea sa. Astfel l-am răsplătit pe bătrân.

Trebuie să chibzuiesc acum în ce fel să-mi pornesc viaţa. Aveam mai multe griji pe cap decât în insula mea tăcută, unde nu-mi trebuia, nimic în afară de ceea ce aveam şi nu aveam nimic în afară de ceea ce îmi trebuia. Acum însă purtam o grea povară şi trebuia să îngrijesc de ea. Nu mai aveam peşteră în care să ascund banii, şi nici vreun loc, unde să-i ţin fără cheie sau lacăt, ca să îşi piardă lustrul şi să coclească înainte ca cineva să umble la ei dimpotrivă, acum nu ştiam unde să pun banii sau cui să-i încredinţez. Bătrânul căpitan, oblăduitorul meu, era într-adevăr cinstit şi el mi-a fost singura scăpare.

Pe de altă parte, interesele păreau să mă cheme în Brazilia, dar nu mă puteam gândi la o călătorie înainte de a-mi orândui treburile şi de a încredinţa bunurile în mâini sigure. M-am gândit mai întâi la văduva, vechea mea prietenă, pe care o ştiam cinstită şi foarte, dreaptă. Dar era în vârstă, săracă şi după câte ştiam, plină de datorii. Nu-mi rămânea altceva de făcut decât să mă întorc în Anglia, luând cu mine toate bunurile ce le primisem.

Au trecut câteva luni până să mă hotărăsc. După ce am răsplătit pe deplin şi spre marea lui mulţumire pe bătrânul căpitan, care mi-a fost un mare binefăcător, am început să mă gândesc şi la sărmana văduvă, al cărei soţ fusese primul meu binefăcător. Câtă vreme o ţinuseră puterile, ea fusese o credincioasă deţinătoare a banilor şi bună sfătuitoare. Astfel, primul lucru ce-am făcut a fost

că caut un negustor din Lisabona, care să scrie tovarăşului său din Londra nu numai să deschidă un cont văduvei, ci să o caute şi să-i înmâneze o sută de lire din partea mea, să vorbească cu ea şi să o mângâie în sărăcia ei, spunându-i că, dacă voi trăi, voi avea necontenit grijă de dânsa. Am trimis în acelaşi timp celor două surori ale mele câte o sută de lire. Nu duceau lipsă, dar nu erau bogate. Una era văduvă, iar cealaltă avea un bărbat care nu se purta cum trebuie cu dânsa. Printre cunoştinţele şi rudele mele nu puteam găsi însă pe cineva căruia să mă încumet a-i încredinţa cea mai mare parte a averii mele şi să plec în Brazilia, lăsând totul în siguranţă în urma mea. Şi tocmai faptul acesta mă necăjea destul de mult.

La un moment dat mă gândeam chiar să mă stabilesc cu totul în Brazilia, unde eram naturalizat. Anumite chestiuni religioase mă stânjeneau, făcându-mă să şovăiesc în fundul conştiinţei. Totuşi nu religia era cauza care mă împiedica să plec acolo. După cum, cât stătusem în Brazilia, nu am pregetat să adopt pe faţă credinţa lor, nici acum nu aş fi pregetat. Numai că în vremea din urmă şi mai ales cât stătusem în insulă mă gândisem, din când în când, mai temeinic la religie şi gândul de a trăi şi a muri printre catolici mă făcea să regret că adoptasem credinţa papistaşă şi să socot că nu aceasta este cea mai bună credinţă pentru a muri în ea.

Totuşi, după cum am spus, nu aceasta mă împiedica să plec în Brazilia, ci faptul că nu ştiam cui să încredinţez averea. Până la urmă m-am hotărât să plec în Anglia, unde speram să fac cunoştinţă şi să găsesc rude care să fie demne de încredere, şi de aceea m-am pregătit să mă duc acolo cu toată averea.

În vederea plecării acasă, unde trebuia să aranjez lucrurile, am răspuns mai întâi scrisorilor primite, căci tocmai atunci porneau navele spre Brazilia. Am răspuns cum se cuvenea dărilor de

seamă, atât de cinstite, primite de acolo am scris mai întâi stareţului mănăstirii Sfântului Augustin, mulţumindu-i pentru dreapta-i purtare. L-am rugat să reţină banii disponibili, adică cei opt sute şaptezeci şi doi de moidores, din care cinci sute să fie dăruiţi mănăstirii şi trei sute şaptezeci şi doi săracilor, el urmând a face cele necesare şi împărtăşindu-i dorinţa ca evlavioşii călugări să se roage pentru mine şi ai mei.

A doua scrisoare de mulţumire a fost către cei doi epitropi, cărora le-am arătat recunoştinţa pentru dreptatea şi cinstea lor. Nu le trimiteam niciun dar, căci erau prea bogaţi ca să aibă nevoie de ceva.

În sfârşit i-am scris asociatului meu, recunoscându-i merite şi integritatea şi mulţumindu-i că a avut grijă de a-mi spori averea. I-am dat noi instrucţiuni cum să administreze partea mea şi i-am făcut cunoscut că împuternicisem pe bătrânul căpitan să primească tot venitul, în numele meu, până la noi dispoziţiuni. Îl asiguram nu numai că doream să vin să-l văd, dar că doream să mă statornicesc pentru restul vieţii acolo. La această scrisoare am adăugat un frumos dar, o mătase italienească pentru soţia şi cele două fiice ale sale (aflasem de Ia fiul căpitanului că are două fiice), apoi două bucăţi de stofă englezească de cea mai bună calitate, pe care am reuşit s-o găsesc în Lisabona, cinci bucăţi de flanelă neagră şi nişte horbote de Flandra, de mare preţ.

După ce am orânduit toate treburile şi mi-am vândut mărfurile, prefăcându-le în bani, am început să mă gândesc cum să ajung în Anglia. Deşi eram destul de obişnuit cu marea, totuşi de data asta mi-era silă să călătoresc pe mare înspre Anglia şi fără să ştiu de ce, această aversiune sporea aşa de mult, încât odată, deşi îmi îmbarcasem bagajele pentru a pleca, mi-am

schimbat gândul, şi asta s-a repetat nu o dată, ci de două-trei ori.

E adevărat că avusesem mare nenoroc în călătorii mele pe mare şi poate că aceasta era pricina pentru care mă împotriveam. E bine totuşi să dăm asculta îndemnurilor lăuntrice în anumite momente şi mai al când simţim puternic aceste imbolduri. Două din corăbiile cu care era să plec – pe bordul uneia îmi dusesem bagajele, iar în privinţa celeilalte vorbisem e căpitanul – au avut o soartă cumplită. Una a fost capturată de algerieni, iar alta a eşuat lângă Torbay toţi călătorii au pierit în valuri, în afară de trei care au scăpat cu viaţă, astfel încât, cu oricare din ele aş plecat, soarta mea ar fi fost crâncenă.

Când i-am mărturisit bătrânului meu sfetnic îndoielile ce le aveam, acesta m-a îndemnat să nu cumva sa mai plec pe mare, ci, pornind pe uscat la Groyne, să trec golful Biscaia spre La Rochelle, de unde puteam ajunge uşor şi sigur la Paris, iar de acolo la Calais şi Dover. Sau să mă duc la Madrid şi apoi prin Franţa. Mi-era atât de teamă de mare, încât am ales calea aceasta din urmă, hotărât să pornesc de-a lungul Franţei, drum ce părea mult mai lung, însă mai plăcut. Nu eram grăbit şi nu îmi păsa de cheltuieli. Bunul meu prieten a mai convins pe un tânăr englez, fiul unui negustor din Lisabona, să-mi ţină tovărăşie. Am mai găsit apoi doi negustori englezi şi doi portughezi, care mergeau însă numai până la Paris. Eram în total şase inşi şi aveam cinci servitori, căci cei doi negustori şi cei doi portughezi aveau câte un singur servitor ce slujea la doi, ca să-l coste pe stăpân mai ieftin. Eu am găsit un marinar englez, pe care l-am angajat să mă însoţească, în călătorie ca servitor, căci Vineri era prea străin ca să mă poată sluji singur pe drum.

Astfel am plecat din Lisabona. Eram cu toţii bine echipaţi şi bine înarmaţi, alcătuind o mică oştire. M-a numit căpitanul lor, fiind cel mai în

vârstă, având totodată şi doi slujitori şi fiind iniţiatorul acestei călători

Nu v-am plictisit până acum cu jurnalele de bord i nu vă voi plictisi nici acum cu vreun jurnal de călătorie. Dar nu voi uita să povestesc anumite păţanii avu în această călătorie grea şi obositoare.

Când am ajuns în Madrid, fiind cu toţii străini, am dorit să rămânem câtăva vreme ca să vedem curtea Spaniei şi tot ce merita să fie văzut. Vara fiind pe sfârşite, nu am mai întârziat mult, pornind prin mijlocul lui octombrie. Când am ajuns spre hotarele Navarei, am fost înştiinţaţi în mai multe oraşe de pe drum că dincolo, de partea franceză a munţilor, căzuse atâta zăpadă, încât mulţi călători fuseseră nevoiţi să se întoarcă la Pampeluna, după ce încercaseră în zadar să treacă munţii.

Când am ajuns noi înşine la Pampeluna, ne-am dat seama că avuseseră dreptate. Frigul era de nesuferit, mai ales pentru unul ca mine, obişnuit cu clima caldă, în care nu avusesem nevoie de prea multă îmbrăcă minte. Într-adevăr era mai mult dureros decât surprinzător ca după ce cu zece zile înainte, în Castilia veche vremea fusese nu numai caldă, dar chiar toridă, aci să te pomeneşti în bătaia vântului aspru al Pirineilor unde era un frig nesuferit, de-mi degerau mâinile şi picioarele.

Bietul Vineri s-a speriat grozav când a văzut munţii acoperiţi de zăpadă şi a simţit frigul, de care nu ştiu până atunci în viaţa sa.

Colac peste pupăză, când am ajuns la Pampeluna continua să ningă aşa de aprig de nesfârşit, încât lumea zicea că iarna venise înainte de vreme. Drumurile, care erau proaste şi înainte, acu nu mai puteau fi folosite. Nămeţii erau pe alocuri atât de mari şi omătul atât de moale, încât puteam fi îngropaţi de vii.

Am stat nu mai puţin de douăzeci de zile în Pampeluna. Văzând că nu e vorba ca timpul să se îndrepte (a fost cea mai grea iarnă care s-a cunoscut vreodată în Europa), am propus să ne

întoarcem la Fontarabia, iar de acolo să luăm corabia spre Bordeaux, căci drumul este foarte scurt. În timp ce ne sfătuiam, au sosit patru gentlemani francezi, care, fiind opriţi la trecătorile franceze, precum noi fuseserăm la cele spaniole, găsiseră o călăuză care-i condusese pe lângă hotarele Languedocului, străbătând ţinutul şi trecând munţii pe drumuri neînzăpezite. Iar unde au găsit zăpadă mai multă, era destul de îngheţată Ca să-i ţină pe ei şi caii lor.

Am trimis după această călăuză, care ne-a făgăduit să ne conducă pe aceleaşi drumuri, neavând a ne teme de hachiţele viforniţelor, dar cu condiţia să fim bine înarmaţi împotriva fiarelor. „Când zăpada-i mare – ne-a spus el – lupii flămânzi obişnuiesc să apară la poalele munţilor, văile fiind acoperite cu omăt..” I-am răspuns că suntem pregătiţi împotriva acestor fiare, dar nu şi împotriva lupilor cu două picioare, despre care auzisem că sunt destui de mulţi prin aceste locuri, şi în special înspre Franţa. Ne-a asigurat că nu există primejdie de acest fel pe drumul pe care ne duce. Ne-am hotărât să plecăm cu el. Au pornit cu noi şi alţi doisprezece gentlemanii cu servitorii lor, unii spanioli şi alţii francezi, care încercaseră să treacă munţii şi fuseseră nevoiţi să se întoarcă.

Am plecat din Pampeluna la cincisprezece noiembrie şi, într-adevăr, mare mi-a fost mirarea văzând că, în loc de a merge înainte, ghidul ne întoarce pe acelaşi drum pe care venisem de la Madrid, cam cu douăzeci mile, şi când, după ce am trecut două râuri şi am ajuns într-o câmpie, am găsit iarăşi o climă caldă şi nici urmă de omăt. Cotind spre stânga, ne-am apropiat din nou de munţi pe un alt drum. Cu toate că stâncile şi prăpăstiile pe lângă care mergeam erau înfricoşătoare, călăuza a făcut o seamă de întorsături şi ocoluri şi ne-a condus pe poteci întortocheate, astfel încât am trecut pe nesimţite înălţimile munţilor, fără să mai întâlnim cogeamite

zăpezi. Apoi, pe neaşteptate, el ne-a arătat provinciile roditoare şi plăcute ale Languedocului şi ale Gasconiei, întinzându-se în depărtare verzi şi înflorite. Mai aveam încă drumuri grele de trecut până să ajungem acolo. A nins apoi zi şi noapte fără încetare şi am înaintat foarte puţin. Călăuza ne îmbărbăta spunându-ne că totul se va sfârşi în curând. Coboram zilnic şi ne îndreptam mai mult spre nord.

Într-o zi, cam cu două ceasuri înainte de căderea nopţii, pe când călăuza o luase ceva mai înainte ţi nu o puteam vedea, pe neaşteptate s-au ivit dintr-o potecă mai scufundată, la marginea pădurii, trei pocitanii de lupi şi după ei un urs. Doi dintre lupi s-au repezit la călăuză, care se găsea la jumătate milă înaintea noastră.

Dacă s-ar fi aflat mai departe, omul ar fi fost cu siguranţă sfâşiat înainte de a-i putea veni în ajutor, căci un lup sărise la cal, iar altul îl atacase atât de năprasnic pe om, încât acesta nici nu a mai avut răgaz şi nici prezenţa de spirit să scoată pistolul, ci a început să strige către noi cât îl ţinea gura.

L-am trimis degrabă pe Vineri, slujitorul meu care călărea alături de mine, să vadă ce se petrece. Când a văzut călăuza, el a strigat la fel de tare: „O stăpâne, stăpâne dar, îndrăzneţ cum era, s-a apropiat de bietul om şi de îndată a scos pistolul şi a tras în capul lupului care îl ataca. Ghidul a avut noroc de Vineri, căci acesta era obişnuit din ţara lui cu lupii şi nu s-a dat înapoi când i-a văzut oricare dintre noi ar fi tras mai de departe poate, fără a nimeri lupul sau riscând să împuşte chiar călăuza.

Lucrul acesta era de ajuns să îngrozească şi pe unul mai curajos decât mine, şi de bună seamă că ne-a alarmat pe toţi, mai ales că, după detunătura pistolului lui Vineri, am auzit din amândouă părţile cele mai sălbatice urlete de lupi. Zgomotul, amplificat de ecoul munţilor, îţi dădea impresia că ar exista un număr nesfârşit de fiare şi poate că

într-adevăr erau destui lupi prin preajmă, ca să avem motive de îngrijorare. După ce Vineri a ucis lupul, celălalt, care îşi înfipsese colţii în cal, i-a dat drumul, luând-o la fugă, şi asta fără a-i fi făcut vreun rău animalului, căci fiara îl apucase de cap şi colţii se opriseră în curelele căpeţelei. Călăuza însă fusese muşcată de braţ şi ceva mai sus de genunchi şi, deşi se apărase pe cât putuse, căzuse din şa din pricina calului care se speriase când Vineri a tras şi a ucis lupul.

Oricine îşi poate închipui că, auzind descărcându-se pistolul lui Vineri, ne-am grăbit cu toţii să dăm pinteni cailor, alergând la faţa locului pe cât ne îngăduia drumul foarte anevoios prin locurile acelea. Când am trecut de perdeaua de copaci care ne stânjenea vederea, ne-am dat seama ce se întâmplase şi cum Vineri ajutase bietei călăuze, dar nu am ştiut la început ce animal omorâse.

Capitolul XX

LUPTA DINTRE VINERI ŞI UN URS. NE RĂZBOIM CU LUPII. SOSIREA CU BINE ÎN ANGLIA, UNDE MĂ STATORNICESC ŞI MĂ ÎNSOR.

Niciodată nu s-a pomenit o luptă mai năstruşnică decât aceea ce a urmat între Vineri şi un urs care ne-a hărăzit tuturor celor de faţă cea mai mare desfătare ce se poate închipui, cu toate că la început fusesem uimiţi şi ne temeam, pentru soarta lui Vineri. Dacă ursul este o făptură greoaie şi stângace şi nu o poate zbughi ca lupul, care este iute şi uşor, în schimb are două însuşiri care cârmuiesc îndeobşte acţiunile sale. Mai întâi, cât priveşte oamenii, care nu constituie propriu zis prada lui, dacă îl lasă în pace, acesta nu-i atacă. Trebuie totuşi să ai grijă să te porţi foarte politicos cu el, să-l laşi să treacă înainte, căci este un domn foarte drăguţ, care nu se dă în lături nici în faţa unui principe. Dacă-ţi este cu adevărat teamă de el, atunci e mai bine să cauţi un alt drum şi să-ţi vezi de treabă. Câteodată, dacă te opreşti şi te uiţi ţintă la el, ia atitudinea aceasta ca un „afront”, iar dacă te pune dracul să dai în el, fie chiar cu un beţişor subţire cât degetul, se simte jignit şi atunci lasă totul la o parte şi se răzbună, vrând să aibă satisfacţie în această chestiune de onoare. Aceasta este prima lui virtute. Cealaltă este că, dacă a fost odată jignit, nu te mai lasă nici ziua, nici noaptea până nu se răfuieşte cu tine şi are răbdare să-ţi vină de hac.

Vineri salvase călăuza şi tocmai o ajuta să încalece când noi am ajuns la faţa locului. Omul era rănit şi foarte speriat. Deodată am văzut ieşind din pădure un urs, o matahală de urs cum nu mai văzusem alta. Toţi eram oarecum surprinşi, numai Vineri, îndată ce a văzut dihania, a luminat de

bucurie şi plin de curaj a zis de trei ori: „O, O, O!”, arătând namila. „O, stăpâne, dă-mi voie să strâng la el mâna, să vezi cum fac voi râdeţi!”

Eram foarte mirat văzându-l atât de vesel: „Nătărăule, are să te mănânce!” „Pe mine nu mănânce. Eu mănânc pe el eu fac voi râdeţi. Staţi aici şi râdeţi!” S-a aşezat jos, şi-a scos într-o clipă cizmele şi punându-şi o pereche de opinci pe care le avea în buzunar, a dat căpăstrul celuilalt servitor şi a zburat iute ca vântul.

Ursul îşi vedea agale de drum şi nu avea chef să supere pe nimeni, până ce Vineri, apropiindu-se de el, l-a strigat, ca şi cum ursul l-ar fi putut înţelege: „Ascultă, hei, ascultă! Eu vreau vorbesc cu tine!” Noi urmăream totul de la depărtare, căci acum, după ce coborâsem povârnişul Gasconiei. ajunsesem într-o pădure întinsă, unde pământul este neted şi lasă ochiului libertate, deşi are mulţi copaci risipiţi ici şi colo.

Vineri a ajuns ursul din urmă şi, luând de jos un pietroi, l-a aruncat în el, lovindu-l în cap. Dar nu i-a făcut niciun rău, ca şi când ar fi aruncat piatra într-un perete. Vineri şi-a atins astfel ţelul, căci ştrengarul era atât de neînfricat, încât o făcuse cu scopul ca ursul să-l urmeze şi, cum spusese el, să ne facă să râdem. Îndată ce fiara a simţit lovitura şi l-a văzut, s-a întors din drum şi a venit după el cu paşi mari şi suflând într-un ritm foarte ciudat, de parcă ar fi fost un cal în galop. Vineri a luat-o la fugă spre noi, de parcă ar fi căutat ajutor, astfel că noi toţi ne-am hotărât să tragem deodată în urs şi să-l salvăm. Eram furios că atrăsese ursul spre noi, când acesta îşi vedea de treabă, apucând pe alt drum. Mai mi-era necaz şi că adusese ursul înspre noi şi apoi el o ştersese din faţa fiarei.

De aceea i-am strigat: „Neghiobule, aşa înţelegi tu să ne faci să râdem? Vino îndată şi ia-ţi calul, să putem trage în urs!”

Vineri m-a auzit şi mi-a răspuns: „Nu împuşca! Nu împuşca! Stai liniştit, va fi mult râs!” Şi fiindcă

era mult mai sprinten decât ursul, făcând câte doi paşi de fiece pas al ursului, Vineri a cotit-o pe neaşteptate şi, zărind un stejar mare, ne-a făcut semn să-l urmărim. Grăbind pasul, s-a căţărat uşor în copac, lăsând puşca jos. Ursul s-a apropiat îndată de copac în timp ce noi îl urmăream de la distanţă. Primul lucru ce a făcut a fost să se oprească, să miroasă puşca, lăsând-o să zacă acolo, şi apoi s-a urcat în copac ca o pisică, cu toate că era coşcogeamite matahală. Eram uluit de nebunia slujitorului meu şi pentru nimic în lume nu găseam nimic de râs. Văzând că ursul se caţără în copac, ne-am apropiat cu toţii.

Când ne-am apropiat de copac, am văzut că Vineri trecuse la capătul unei crengi mai groase şi ursul venea spre el. Cum ursul a ajuns în partea mai subţire a crăcii, Vineri i-a strigat: „Ha, acum învăţ pe tine sa joci ca ursul!" Şi a început să sară şi să scuture craca. Ursul a trebuit şi el să se zbânţuie, dar s-a oprit curând, începând să se uite înapoi, ca să vadă cum s-ar putea întoarce.

Atunci am râs şi noi din toată inima, dar Vineri nu terminase.

Văzând că ursul stă liniştit, i-a strigat ca şi cum namila ar fi ştiut englezeşte: „Ce? Nu vrei mai aproape? Rog vino mai aproape." Şi s-a oprit din sărituri şi din zgâlţâirea crăcilor, iar ursul, ca şi când ar fi înţeles ce i-a zis, a mai făcut doi paşi înainte. Vineri a început din nou să sară, iar fiara s-a oprit.

Ne gândeam că e timpul să tragem, lovindu-l la cap, şi i-am strigat lui Vineri să stea liniştit ca să tragem în urs. Dar el a strigat cu toată seriozitatea: „O, rog, rog, nu împuşca! Eu face asta apoi".

Pentru a scurta povestea, Vineri l-a mai scuturat mult şi bine, iar ursul se ţinea atâta de sfios, încât ne-am prăpădit de râs. Nu ne dumeream însă ce vrea să facă omul. La început credeam că vrea să-l dea jos, dar am văzut că ursul era prea şiret ca să coboare.

Fiara nu se ducea spre vârful crăcii, de unde putea fi mai lesne dat jos, ci se ţinea bine cu ghearele şi nu ne puteam închipui ce va urma. Vineri ne-a scos imediat din îndoială, căci, văzând că ursul se ţine bine pe cracă şi nu poate fi convins să înainteze, i-a strigat: „Tu nu vii, bine, vin eu”. Şi Vineri s-a lăsat spre capătul crăcii, care s-a îndoit până ce a ajuns aproape de pământ. Atunci a sărit jos, a dat fuga şi a luat puşca. „Bine, Vineri, ce vrei să faci: acum? De ce nu-l împuşti?” „Nu, încă nu. Dacă împuşc acum, nu ucid. Eu aştept voi râdeţi încă.”

Şi astfel a şi făcut. Când ursul a văzut că-i plecase duşmanul, s-a întors de pe craca unde stătuse, păşind foarte tacticos, măsurându-şi fiece pas şi mergând de-a-ndăratelea până a ajuns la trunchiul copacului. De aici s-a dat jos tot de-a-ndăratelea, ţinându-se cu ghearele de scoarţă şi făcând alene fiece pas.

În clipa în care a dat să pună piciorul pe pământ,: Vineri s-a apropiat, i-a pus puşca la ureche şi a tras, lăsându-l mort pe loc. S-a întors apoi spre noi să vadă clacă râdem şi când ne-a văzut înveseliţi, l-a apucat şi pe el râsul şi a spus: „Aşa omorâm urşi la noi!” „Dar cum o faceţi când voi nu aveţi arme?” l-am întrebat. „Nu avem puşcă, dar este arcuri mult mari.”

Petrecusem într-adevăr foarte bine, dar ne găseam totuşi în mijlocul pădurii cu călăuza grav rănită şi nu prea ştiam ce să facem. Nu puteam uita urletul lupilor şi, într-adevăr, în afară de zgomotele ce le-am auzit odată pe coastele Africii şi despre care am pomenit, pot spune că niciodată nu am auzit ceva mai înfiorător.

Aceste lucruri şi faptul că se apropia noaptea ne-au făcut să ne grăbim, căci altfel am fi luat pielea namilei, aşa cum dorea Vineri, şi care merita să o păstrezi. Mai aveam însă trei leghe de mers şi călăuza ne zorea, aşa că am pornit-o.

Drumul era încă acoperit de zăpadă, dar nu adâncă şi primejdioasă ca în munţi. Fiarele, mânate de foame, coborâseră din pădure după pradă, cum am auzit mai târziu. Au adus multă pacoste în sate, unde au ucis cai şi oi, ba chiar câţiva oameni.

Mai trebuia să trecem printr-un singur loc primejdios şi călăuza ne-a spus că, dacă am căuta locul cu cei mai mulţi lupi din ţară, aici l-am găsi. Era vorba de o poiană în plin codru şi apoi de o strungă lungă şi îngustă, pe care trebuia să o străbatem ca să scăpăm de pădure şi să ajungem în satul menit popasului.

Pe înserate am intrat în pădure şi am ajuns curând într-o poiană.

Pe drum nu am zărit decât vreo cinci lupi, trecând grăbiţi în şir ca şi când s-ar fi dus după pradă. Nici nu s-au sinchisit de noi şi au dispărut într-o clipă. Văzând aceasta, călăuza noastră ne-a rugat să fim pregătiţi, căci în curând se vor ivi şi alţii.

Ne-am pregătit armele şi eram cu ochii în patru. Nu am văzut însă lupi până ce nu am străbătut pădurea aceea, care ţinea aproape o jumătate de leghe, şi am ajuns în poiană. Odată acolo, am avut ce vedea. Mai întâi am dat peste leşul unui cal, adică al unui biet cal, pe care îl uciseseră lupii, şi peste cel puţin vreo doisprezece lupi la treabă. Nu se putea spune că lupii mâncau din acest leş, ci mai curând că îi curăţau oasele, de oarece carnea o şi hăpăiseră. Nu am căutat câtuşi de puţin să tulburăm praznicul fiarelor şi nici ele nu prea: ne-au luat în seamă. Vineri voia să tragă, dar l-am împiedicat. Bănuiam că în curând vom avea destul de furcă.

Şi într-adevăr, nu trecuserăm de jumătatea poienii, când am auzit urlete groaznice de lupi, în pădurea din stânga noastră, şi îndată am zărit o haită de vreo suta de lupi ce veneau de-a dreptul spre noi, unii din ei în şiruri regulate, ca o oştire

condusă de ofiţeri încercaţi. Nu ştiam ce să facem, dar ne-am dat pe loc seama că singura cale de a-i înfrunta era să ne strângem cu toţii cât mai aproape aşa ne-am orânduit şi, ca să nu fie prea mari intervalele între noi, am poruncit ca fiecare al doilea dintre noi să tragă la rând şi apoi să tragă ceilalţi, iar dacă lupii vor continua să înainteze, când vor termina cu puştile, să stea gata cu pistoalele, căci aveam fiecare câte două. Astfel numai trei din noi eram în stare să tragem şase salve o dată. Dar pentru moment nu a fost necesar, căci la prima salvă duşmanul s-a oprit, speriat de foc şi detunătură.

Patru din ei, loviţi în cap, s-au prăbuşit alţii au fost răniţi şi au plecat sângerând, cum ne-am dat seama după urmele lăsate în omăt. S-au oprit într-adevăr, dar nu s-au retras imediat.

Amintindu-mi că auzisem odată cum că, până şi pe cele mai fioroase fiare, vocea omenească le bagă în sperieţi, am dat ordin întregului grup să chiuie cât mai tare. Am constatat că cele auzite nu erau cu totul false, căci lupii începură să dea înapoi şi să plece din faţa noastră. Atunci am poruncit să se tragă a doua salvă, după care jivinele au luat-o la fugă şi s-au pierdut în pădure. Aceasta ne-a dat răgazul de a ne încărca în grabă armele şi, ca să nu pierdem vremea, am pornit înainte. Dar abia ne-am încărcat puştile şi am pornit, că deodată am auzit un zgomot asurzitor, venind din partea stângă a pădurii, ceva mai departe în drumul nostru.

Se înnopta şi lumina se risipea îngreunându-ne situaţia. Zgomotul creştea şi în curând am auzit desluşii urletele acestor făpturi ale iadului. Deodată am zărit vreo trei haite de lupi, una la stânga noastră, alta în spatele nostru şi alta în faţă, voind parcă să ne împresoare. Dar pentru că nu ne atacau, ne-am văzut deocamdată de drum, îndemnând caii să meargă cât mai repede, dar calea fiind anevoioasă, ei se ţineau doar într-un trap stăruitor. În felul acesta am ajuns să zărim

marginea pădurii, de unde aveam să dăm într-o poiană. Deodată, într-un luminiş al codrului, am auzit bubuitul unei puşti şi, privind într-acolo, am zărit un cal cu şa şi frâu zburând ca vântul, urmărit de şaisprezece sau şaptesprezece lupi în goană nebună. Calul fugea mai iute, dar nu putea ţine mult, astfel că a şi fost ajuns, fără îndoială, până la urmă.

Priveliştea era cu adevărat înfiorătoare. Călărind spre marginea pădurii, am găsit acolo leşurile a doi oameni şi al unui cal, sfâşiate de cumplitele fiare. Unul din oameni trăsese pesemne cu arma, care zăcea încă fumegând alături de el. Omul fusese pe jumătate mân cat, căci îi lipsea capul şi partea de sus a trupului. Faptul ne-a înspăimântat crunt şi nu ştiam ce să facem. Fiarele însă ne-au arătat ce să facem, căci s-au strâns repede în jurul nostru, aşteptându-şi prada, şi cred că erau în număr de trei sute.

Din fericire am zărit aproape de intrarea în pădure nişte buşteni tăiaţi de anul trecut şi lăsaţi acolo spre a fi curăţaţi. Am dus mica mea oştire între aceşti buşteni şi, aşezându-ne cu toţii îndărătul unui buştean mai lung, ne-am aplecat ca după un parapet apoi ne-am orânduit în triunghi, ţinând caii la mijloc. Aşa am făcut şi bine am făcut, căci niciodată nu s-a pomenit un mai furios atac decât acela pe care fiarele sălbatice l-au dezlănţuit împotriva noastră. S-au apropiat cu un fel de mârâit şi s-au aburcat peste buşteanul care ne servea, după cum am spus, drept parapet, gata să se repeadă asupra prăzii. Se pare că această furie a jivine lor se datora mai ales faptului că vedeau caii îndărătul nostru. Căci caii sunt prada care Ie place cel mai mult Am dat ordin oamenilor să tragă din nou, numai câte unul din doi, şi au ţintit cu atâta siguranţă, încât de la prima salvă au ucis mai multe jivine. A fost însă nevoie să tragem fără contenire, căci jivinele se aruncau fără preget

asupra noastră, cele din spate împingându-l pe cele din faţa lor.

La a doua salvă ni s-a părut că s-au oprit puţin nădăjduiam că vor pleca, dar într-o clipă s-au ivit alţi lupi. Am tras din nou cu pistoalele, ucigând şaptesprezece sau optsprezece şi betegind de două ori pe atâţia, dar se năpusteau într-una asupra noastră. Mi-era să nu isprăvim prea curând muniţiile, aşa că am chemat pe servitorul meu, nu pe Vineri – căci acesta se îndeletnicea cu încărcarea armelor – şi, dându-i un cornet cu praf de puşcă, i-am poruncit să-l presare de-a lungul buşteanului.

A făcut totul precum i-am spus şi a avut timpul să se retragă când jivinele au dat năvală la buştean urcându-se pe el. Am tras cocoşul unui pistol neîncărcat şi, cu scânteia lui, am dat foc prafului. Lupii care se găseau pe buştean au fost pârliţi şi arşi sau numai înspăimântaţi, şase sau şapte dintre ei căzând sau mai precis sărind între noi, alungaţi de tăria şi spaima focului. Pe aceştia i-am ucis într-o clipă, iar restul, speriaţi şi mai rău de grozăvia luminii în noapte – căci acum se făcuse noapte – s-au depărtat puţin de noi. Atunci am ordonat să se tragă ultima salvă cu pistoalele.

După aceasta am izbucnit cu toţii în chiote, la care lupii s-au întors şi au plecat. Ne-am repezit la vreo douăzeci de lupi betejiţi care se zbăteau pe loc, sfârtecându-i cu săbiile. Aşa cum ne-am aşteptat, urletele acestora au înspăimântat într-atâta pe ceilalţi lupi, încât au fugit şi ne-au lăsat în pace.

Am ucis în totul vreo şaizeci de lupi şi dacă era zi ucideam şi mai mulţi. Câmpul de luptă fiind astfel curăţat, ne-am văzut şi noi de drum, căci mai aveam o leghe bună de mers. Auzeam de departe urletele nesăţioaselor fiare prin pădure şi, de câteva ori, ni s-a părut ca le zărim. Poate că era numai o nălucire, căci strălucirea omătului ne orbea şi nu se vedea nimic desluşit, într-o oră am ajuns în târgul unde trebuia să poposim. Acolo

lumea era speriată. Cu o noapte înainte, lupii şi câţiva urşi atacaseră localitatea. I-am găsit pe toţi locuitorii înarmaţi, stând de strajă zi şi noapte pentru a-şi păzi nu numai vitele, ci şi viaţa.

A doua zi dimineaţă, călăuza era atât de bolnavă şi. cele două răni erau atât de dureroase, încât nu a putut merge mai departe. Astfel am fost nevoit să luăm altă călăuză, care să ne ducă la Toulouse, unde am dat de o climă caldă, de un ţinut roditor şi plăcut, fără zăpadă, fără lupi sau jivine asemănătoare.

Când ne-am povestit păţaniile, ni s-a spus că este ceva foarte obişnuit în pădurea de la poalele munţilor, mai ales atunci când zăpada acoperă pământul. Au găsit că am avut o călăuză foarte îndrăzneaţă, căci s-a încumetat să ne ducă pe acele drumuri în plină iarnă, şi se mirau cum de-am scăpat cu viaţă.

Am fost aspru dojeniţi când le-am povestit că ne-am aşezat în triunghi şi am pus caii la mijloc, şi ni s-a spus că am riscat în proporţie de cincizeci la sută să pierim, căci tocmai vederea cailor i-a aţâţat pe lupi, care se aşteptau să le cadă caii în gheare.

Câteodată se tem de focul armelor, dar, fiind nespus de înfometaţi şi de furioşi, din această pricină graba de a ajunge la cai i-a făcut să nesocotească primejdia. Dacă nu i-am fi stăpânit trăgând mereu şi la urmă prin stratagema de-a aprinde dâra aceea de praf de puşcă, cu greu am fi scăpat de a nu fi sfârtecaţi. Dacă rămâneam liniştiţi pe cai şi trăgeam de-a-ncălarelea, lupii nu ar fi socotit caii ca un drept al lor, ca în celălalt caz. De asemenea ne-au mai spus la urmă că dacă noi am fi stat laolaltă şi le-am fi lăsat caii, ei ar fi fost atât de ahtiaţi să-i sfâşie şi să-i devoreze, încât am fi putut scăpa cu bine, mai ales că aveam cu toţii arme şi eram destui de mulţi.

Niciodată nu am simţit primejdia atât de aproape ca atunci.

Văzând în faţa ochilor trei sute de diavoli, care se năpusteau urlând asupra noastră, neavând refugiu sau adăpost, ne credeam pierduţi. Cred că nu aş mai dori să trec vreodată peste aceşti munţi. Mai degrabă m-aş duce o mie de leghe pe mare chiar daca ar fi să întâmpin câte o furtună pe săptămână.

Nu am întâlnit nimic deosebit în trecerea mea prin Franţa. Am călătorit de la Toulouse la Paris şi apoi, fără un popas mai mare, spre Calais. Am debarcat cu bine la Dover, la 14 ianuarie, după ce am călătorit pe o vreme foarte aspră.

Am ajuns la ţinta călătoriei mele şi în scurt timp am avut cu mine toată averea recâştigată, cecurile aduse de mine fiindu-mi îndată plătite.

Cea mai bună sfătuitoare şi călăuză mi-a fost bătrâna văduvă, care nu ştia ce să mai facă pentru mine şi cum să mă mulţumească spre a-şi arăta recunoştinţa pentru banii ce-i trimisesem. Aveam încredere deplină în ea şi nu duceam grijă de lucrurile mele. Am avut mare noroc, de la început şi până la sfârşit, de cinstea nepătată a acestei bune femei. Mă gândeam să-i las averea în păstrare şi să pornesc spre Lisabona, ca de acolo să plec mai departe în Brazilia.

Se iveau însă – după cum am arătat – piedici de ordin religios, având îndoieli asupra temeiniciei catolicismului, chiar pe vremea când trăisem departe, pe insulă, în singurătatea aceea.

Ştiam bine că nu mă pot întoarce în Brazilia decât dacă eram hotărât să îmbrăţişez fără şovăire această credinţă. Dacă nu, trebuia să cad jertfă principiilor mele sau să mă las ucis de Inchiziţie pentru credinţa mea. De aceea m-am hotărât să rămân mai bine acasă şi să găsesc mijlocul de a isprăvi cu plantaţia din Brazilia, fireşte spre folosul meu.

În consecinţă am scris bătrânului meu prieten de la Lisabona, care mi-a răspuns că totul se poate îndeplini foarte lesne. Proprietatea mea o puteam

oferi spre cumpărare moştenitorilor celor doi epitropi, care, fiind bogaţi şi trăind acolo, vor primi cu dragă inima acest lucru. El credea că voi putea căpăta pentru plantaţie cel puţin patru sau cinci mii de galbeni. Am fost de acord şt i-am dat dispoziţii să facă tot ce va crede de cuviinţă în acest scop.

După opt luni, când s-au întors corăbiile, mi-a scris că negustorii au primit oferta şi au trimis treizeci şi trei de mii de galbeni împuternicitului lor din Lisabona, ca să mi-i plătească. La rândul meu am semnat actul de vânzare în forma ce am primit-o de la Lisabona şi l-am trimis bătrânului meu prieten, care după aceea mi-a trimis biletele de schimb în valoare de treizeci şi două de mii opt sute de galbeni pentru proprietatea mea din Brazilia, reţinând o sumă care să asigure venitul anual al celor o sută de moidores cuveniţi lui (bătrânului) pe tot timpul vieţii, şi apoi câte cincizeci de moidores fiului sau, bani pe care îi făgăduisem acestora şi care urmau să fie plătiţi din veniturile plantaţiei. Şi astfel am povestit prima parte a unei vieţi pline de întâmplări şi aventuri, o viaţă cârmuită de voia providenţei şi atât de variată, cum nu se găsesc multe pe lume. Începută în nenorociri, se încheia într-un chip mult mai fericit decât se putea aştepta cineva.

Oricine ar putea crede că acum, când eram atât de înstărit, nu mai aveam de întâmpinat niciun fel de risc. Şi într-adevăr aşa ar fi fost clacă nu ar fi intervenit alte împrejurări. Eu însă eram menit unei vieţi rătăcitoare. Nu aveam familie, nici multe relaţii şi nici nu legasem noi cunoştinţe, cu toate că eram foarte bogat. Deşi îmi vândusem proprietatea din Brazilia, nu puteam să o uit şi adesea mă gândeam s-o pornesc iarăşi într-acolo. Mai cu seamă nu-mi puteam domoli dorul de a-mi revedea insula şi de a afla dacă bieţii spanioli ajunseseră cu bine acolo şi cum se purtaseră cu ei nemernicii pe care îi lăsasem în insulă. Dar buna mea prietenă,

văduva, m-a sfătuit cu tot dinadinsul să nu o fac şi m-a înrâurit într-atâta, încât timp de aproape şapte ani nu am mai plecat în străinătate, în acest timp am purtat de grijă celor doi nepoţi ai mei, fiii fratelui meu. Pe cel mai mare, care avea oarecare avere, l-am crescut ca pe un gentleman, lăsându-i şi o sumă de bani după moartea mea, ca să-şi mărească proprietatea pe care o stăpânea. Pe celălalt l-am încredinţat unui căpitan de corabie, ca să înveţe meseria, iar după cinci ani, văzând că este plin de îndrăzneală, simţitor şi bine înzestrat, i-am găsit o corabie bună şi l-am trimis pe mare. Acest băiat m-a atras apoi şi pe mine, bătrân cum eram, în alte aventuri.

Între timp m-am statornicit oarecum aici şi m-am însurat, şi asta nu spre paguba şi nici spre nemulţumirea mea. Am avut trei copii, doi fii şi o fiică dar nevasta mea murind şi nepotul meu venind acasă dintr-o călătorie plină de succes în Spania, înclinaţia mea de a pleca în străinătate, precum şi stăruinţa nepotului au tras în cumpănă, făcându-mă să merg pe corabia sa în Antile ca negustor particular. Aceasta s-a petrecut în anul 1694.

În cursul acestei călătorii am vizitat noua mea colonie din insulă. I-am văzut pe urmaşii mei, spaniolii, şi am aflat povestea vieţii lor şi a nemernicilor pe care-i lăsasem acolo, cum aceştia iau jignit la început pe bieţii spanioli, cum s-au împăcat, s-au certat, s-au unit şi s-au despărţit şi cum, în cele din urmă, spaniolii au fost nevoiţi să folosească violenţa, spunându-i, şi cât de cinstit s-au purtat faţă de ei spaniolii. Se petrecuse acolo o întreagă poveste, care, dacă ne-am opri asupra ei, am vedea că este plină de diverse şi minunate întâmplări, aşa cum mi-au fost hărăzite, mie odinioară. Printre aceste întâmplări au fost şi bătăliile lor cu caraibii, care au venit de mai multe ori în insula, precum şi îmbunătăţirile pe care le-au adus urmaşii mei în insulă sau faptul că cinci

dintre ei s-au încumetat să se ducă până pe continent şi au adus prizonieri de acolo, unsprezece bărbaţi şi cinci femei, aşa încât, la sosirea mea, am găsit cam douăzeci de copii în insulă.

Am stat acolo vreo douăzeci de zile, lăsându-le tot felul de provizii necesare, mai ales arme, pulbere, gloanţe, haine, unelte, precum şi doi lucrători aduşi cu mine din Anglia, un tâmplar şi un fierar. În afară de aceasta am împărţit întregul pământ în loturi, păstrându-mi însă eu proprietatea şi dând fiecăruia partea asupra căreia căzusem de acord. După ce am orânduit totul şi i-am rugat sa nu părăsească insula, am plecat.

De acolo m-am dus în Brazilia, de unde le-am trimis o corabie pe care am cumpărat-o şi pe care am îmbarcat mai mulţi oameni care să locuiască în insulă. În afară de provizii le-am trimis şi şapte femei, pe care le-am găsit potrivite fie pentru a-i sluji, fie pentru a deveni soţiile acelora care ar dori să le ia în căsătorie. Cât despre englezi, le-am făgăduit să le trimit femei din Anglia, precum şi mărfuri, dacă se vor îndeletnici ei înşişi cu plantaţiile, făgăduinţă pe care am putut-o ţine ceva mai târziu. Ei s-au dovedit harnici şi cinstiţi, după ce au fost disciplinaţi şi şi-au avut proprietăţile lor proprii separate de ale celorlalţi. Din Brazilia le-am mai trimis celor din insulă cinci vaci, dintre care trei cu viţei, precum şi nişte oi şi porci, care se înmulţiseră berechet când am mai fost eu pe-acolo. Dar toate acestea, împreună cu darea de seamă a chipului în care trei sute de caribei au venit şi i-au atacat pe cei din insulă, pustiindu-le plantaţiile, şi cum ei s-au luptat cu toţi aceşti vrăjmaşi în două rânduri, şi cum la început cei din insulă au fost învinşi şi unul din ei omorât, şi cum, în cele din urmă, o furtună distrugând pirogile inamicilor, cei de pe insulă au înfometat sau au nimicit restul vrăjmaşilor şi au fost în stare a-şi redobândi şi reînnoi posesiunea plantaţiilor,

refăcându-şi viaţa şi rămânând mai departe pe insulă toate acestea, împreună cu o seamă de întâmplări uimitoare din noile mele aventuri, petrecute vreme de zece ani, le voi povesti altă dată.

Sfârşit

Cuprins

PREFAȚĂ
Capitolul I
Capitolul II
Capitolul III
Capitolul IV
Capitolul V
Capitolul VI
Capitolul VII
Capitolul VIII
Capitolul IX
Capitolul X
Capitolul XI
Capitolul XII
Capitolul XIII
Capitolul XIV
Capitolul XV
Capitolul XVI
Capitolul XVII
Capitolul XVIII
Capitolul XIX
Capitolul XX

Table of Contents

PREFAŢĂ 4
Capitolul I 12
Capitolul II 25
Capitolul III 36
Capitolul IV 54
Capitolul V 74
Capitolul VI 87
Capitolul VII 95
Capitolul VIII 104
Capitolul IX 114
Capitolul X 127
Capitolul XI 138
Capitolul XII 149
Capitolul XIII 162
Capitolul XIV 175
Capitolul XV 190
Capitolul XVI 202
Capitolul XVII 218
Capitolul XVIII 234
Capitolul XIX 252
Capitolul XX 268